

**ÖZEL TELEVİZYON İŞLETMELERİNDE
MUHASEBE SİSTEMİ VE ÖRNEK YAPIM
MALİYET OLUŞUMLARI**

Cemal ELİTAŞ

**Doktora Tezi
Eskişehir, 2004**

**ÖZEL TELEVİZYON İŞLETMELERİNDE MUHASEBE SİSTEMİ VE ÖRNEK
YAPIM MALİYET OLUŞUMLARI**

Cemal ELİTAŞ

DOKTORA TEZİ

İşletme Ana Bilim Dalı

Muhasebe Bilim Dalı

Danışman: Prof. Dr. Ali KARTAL

Eskişehir

Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü

Haziran, 2004

DOKTORA TEZ ÖZÜ

ÖZEL TELEVİZYON İŞLETMELERİNDE MUHASEBE SİSTEMİ VE ÖRNEK YAPIM MALİYET OLUŞUMLARI

Cemal ELİTAŞ

İşletme Ana Bilim Dalı

Muhasebe Bilim Dalı

Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Haziran 2004

Danışman: Prof. Dr. Ali KARTAL

Tüm Dünya’ da yaşanan global değişmelerin sonucu endüstriye dayalı sektör ekonomileri durağanlaşırken, gelişme süreçlerini hizmete dayalı ekonomilere bırakmaya başlamışlardır. Hızla gelişen hizmet endüstrisi içerisinde de geniş kitleleri etkileyebilen, bu nedenle dördüncü kuvvet olarak kabul edilen kitle iletişim araçları (medya) dikkati çekmektedir.

Kitle iletişim araçları içerisinde de en etkili olarak kabul edilen araç televizyonlardır. Televizyonun görsel-işitsel bir yayın aracı olması ve yayınların en kısa sürede, en geniş kesimlere iletilebilmesi özellikleri nedeniyle, televizyonlar büyük olanaklar sağlamaktadır.

Türkiye’ de özel televizyonların tarihi yakın geçmişe dayanmaktadır ve günümüzden 13 yıl kadar eskiye uzanmaktadır. Bu nedenle özel televizyon işletmeciliğinin ülkemiz açısından çok yeni bir sektör olduğunu söylemek sanırız ki yanlış olmayacaktır. Bu nedenle de Türkiye’ de sayıları hızla artan özel televizyonlar hakkında araştırma yapmak kaçınılmaz olmuştur.

Bu tez ile amaçlanan özel televizyon işletmeleri hakkında genel bilgi vererek bu işletmelerin muhasebe sistemlerini oluşturmaktır. Bu inceleme esnasında da bazen çeşitli önerilerde bulunulmuş, bazen ise uygulamadaki mevcut durum belirtilmiştir. Ayrıca özel televizyon işletmelerinde gerçekleştirilen iki farklı yapımın maliyet analizleri de ele alınarak, örnek uygulamaya yer verilmiştir.

DOKTORATE THESIS ABSTRACTACCOUNTING SYSTEM IN PRIVATE TV COMPANIES AND AN EXAMPLE FOR
FORMING OF PRODUCTION COSTS

Cemal ELİTAŞ

Department of Management

The Science of Accounting

The University of Anadolu, Social Sciences Institute, June 2004

Advisor: Prof. Dr. Ali KARTAL

As a result of globalisation, industry-based sector economies have become less popular than service-based economies. In this context, as a fourth power mass media means which have considerable effects on people takes great attention in service economies.

Among the mass communication medias, television is accepted as the most effective one. As being a visual-auditory device and the most efficient way of reaching at mass population, televisions provide enormous conveniencies.

In Turkey the history of private sector-led televising does not go far away. It has only thirteen years of experience. That is why it became formidable to research in this newly-developed area.

The purpose of this thesis to shed some light on private TV entrepreneurship and to examine their accounting systems. In addition, some suggestions have been made regarding both entrepreneurship and accounting systems. Finally a production cost analysis of private TV firms has been carried out as well as a sample application.

JÜRİ VE ENSTİTÜ ONAYI

Cemal ELİTAŞ'ın “Özel Televizyon İşletmelerinde Muhasebe Sistemi ve Örnek Yapım Maliyet Oluşumları” başlıklı tezi 30 Haziran 2004 tarihinde, aşağıdaki jüri tarafından Lisansüstü Eğitim Öğretim ve Sınav Yönetmeliğinin ilgili maddeleri uyarınca, İşletme (Muhasebe) Anabilim Dalında Doktora tezi olarak değerlendirilerek kabul edilmiştir.

İmza

Üye (Tez Danışmanı) : **Prof.Dr.Ali KARTAL**

Üye : **Prof.Dr.Melih ERDOĞAN**

Üye : **Prof.Dr.Kemalettin ÇONKAR**

Üye : **Doç.Dr.Kerim BANAR**

Üye : **Yrd.Doç.Dr.Tufan ÇAKIR**

Prof.Dr.Nurhan AYDIN
Anadolu Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürü



ÖNSÖZ

Tez konusunun tespiti aşamasından itibaren her an yardım, destek ve katkılarını benden esirgemeyen değerli danışmanım ve kıymetli hocam Prof. Dr. Ali KARTAL' a, tez çalışmalarım süresince bana daima anlayışla davranan değerli dostum ve dostlarıma, tez çalışmasının uygulama bölümünün şekillenmesinde büyük katkılarda bulunan Samanyolu Televizyonu Mali İşler Koordinatörü Sn. Ekrem YALVAK ile Muhasebe Sorumlusu Sn. Yaşar MAZLUM ve Kanal 7 Televizyonu Bütçe ve Finans Yönetmeni Sn. Erdoğan KARA' ya özel teşekkürlerimi sunar, sabrı, şefkati ve umut dolu sözleriyle sürekli yanımda olan canım anneme şükran ve teşekkürü bir borç bilirim.

Cemal ELİTAŞ

Haziran, 2004

İÇİNDEKİLER

SAYFA

ÖZ	ii
ABSTRACT	iii
JÜRİ VE ENSTİTÜ ONAYI	iv
ÖNSÖZ	v
ÖZGEÇMİŞ	vi
TABLolar LİSTESİ	xii
ŞEKİLLER LİSTESİ	xiii
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM

HİZMET İŞLETMELERİ VE ÖZEL TELEVİZYON İŞLETMELERİ

1. HİZMET İŞLETMELERİ VE HİZMET İŞLETMELERİNİN

ÖZELLİKLERİ	2
1.1. Hizmet Kavramı	4
1.2. Hizmet' in Ortak Özellikleri	7
1.2.1. Dokunulmazlık (Soyut – Sanal) Özelliği	7
1.2.2. Türdeş Olmama (Heterojenlik) Özelliği	8
1.2.3. Eş Zamanlı Üretim ve Tüketim Özelliği	8
1.2.4. Dayanıksızlık Özelliği	9
1.2.5. Sahip Olamama Özelliği	9

2. EKONOMİLERDEKİ ÖNEMİ AÇISINDAN HİZMET SEKTÖRÜ10

2.1. Hizmet Sektörünün Dünya' daki Yeri ve Önemi	11
2.2. Hizmet Sektörünün Türkiye' deki Yeri ve Önemi	15

3. TELEVİZYONCULUĞUN TARİHSEL GELİŞİMİ20

3.1. Televizyonculuğun Dünya' daki Tarihsel Gelişimi	20
3.2. Televizyonculuğun Türkiye' deki Tarihsel Gelişimi	22
3.3. Türkiye' de Özel Televizyon Yayıncılığının Gelişimi	23
3.4. Televizyon Yayıncılığı İle İlgili Uluslararası Kuruluşlar	24

SAYFA

3.5. Türkiye’ de Televizyon Yayıncılığı İle İlgili Kuruluşlar	27
3.5.1. Türkiye Radyo-Televizyon Kurumu (TRT)	27
3.5.2. Radyo-Televizyon Üst Kurulu (RTÜK)	28
4. ÖZEL TELEVİZYON İŞLETMELERİNİN ÖZELLİKLERİ	28
5. ÖZEL TELEVİZYON İŞLETMELERİNDE ORGANİZASYON	
YAPISI	38

İKİNCİ BÖLÜM**ÖZEL TELEVİZYON İŞLETMELERİNDE MUHASEBE SİSTEMİ**

1. GENEL OLARAK MUHASEBENİN ÖNEMİ, TANIMI, TÜRLERİ, VE FONKSİYONLARI.....	45
2. ÖZEL TELEVİZYON İŞLETMELERİNDE DEFTER TUTMA, KANITLAYICI BELGELER VE BELGE DÜZENİ	49
2.1. Muhasebede Belgeleme İlkeleri.....	52
2.2. Sektöre Özgü Belgeler	52
2.2.1. Yasal Şartlardan Ötürü Sektöre Özgü Belgeler	53
2.2.1.1. Sarı Basın Kartı	53
2.2.1.2. Reklam Gelirleri Üst Kurul Payı Beyannamesi	53
2.2.1.3. Radyo Televizyon Üst Kurulu Hesap Pusulası	53
2.2.1.4. RTÜK Uydu Yayını İzni Stüdyo Denetim Formları	54
2.2.1.4.1. Ana Kumanda Formu	54
2.2.1.4.2. Stüdyonun Hacim, Havalandırma ve Enerji Durumu Formu	54
2.2.1.4.3. Yayın Devamlılık ve Ana Kumanda Bölümü Formu	54
2.2.1.4.4. Program Stüdyosu ve Kontrol Odası Formu	55
2.2.1.4.5. Kurgu, Seslendirme ve Kayıt Stüdyoları Formu	55
2.2.1.4.6. Ölçü Bakım Donanımı Formu	55
2.2.1.5. RTÜK Yayın Takip Çizelgeleri	56
2.2.1.6. Taahhütnameler	56

SAYFA

2.2.2. Sektöre Özgü Kurum İçi Belgeler	57
2.2.2.1. Program Maliyet Formu	57
2.2.2.2. Bütçe Ödeme Talimatı Formu	58
2.2.2.3. Reklam Sözleşmesi	58
2.2.2.4. Yapımcı Sözleşmesi	58
2.2.2.5. Program Ön Değerlendirme Formu	58
2.2.2.6. Denetleme Formu	59
2.2.2.7. Malzeme Talep Formu	59
2.2.2.8. Malzeme Alım Formu	60
2.2.2.9. Avans Talep Formu	60
2.2.2.10. Avans Kapatma Formu	60
2.2.2.11. Televizyon Gösterim Belgesi (Yabancı)	60
2.2.2.12. Televizyon Gösterim Belgesi (Yerli)	61
2.2.2.13. Program Kimlik Kartı	61
2.2.2.14. Televizyon Altyazı Formu	61
2.2.2.15. Hizmet Akdi	61
2.2.2.16. Part – Time Hizmet Akdi	62
3. ÖZEL TELEVİZYON İŞLETMELERİ İÇİN MODEL HESAP	
PLANI	62
3.1. Hesap Çerçevesi, Genel Hesap Planı ve Hesap Planı Tanımı	62
3.2. Tekdüzen Muhasebe Sistemi Tebliği	62
3.3. Tekdüzen Hesap Planı	64
3.4. Özel Televizyon İşletmeleri İçin Model Bir Hesap Planı	65
4. ÖZEL TELEVİZYON İŞLETMELERİNDE ÖZELLİK	
ARZEDEN HESAPLARIN İŞLEYİŞİ	71
4.1. Özel Televizyon İşletmeleri Açısından Özellik Arz Eden ve	
Bilançoda Yer Alan Hesap Sınıf ve Gruplarının Analizi	71
4.2. Özel Televizyon İşletmeleri Açısından Gelir Tablosunda Yer	
Alan Hesap Gruplarının Analizi	75
5. ÖZEL TELEVİZYON İŞLETMELERİNDE MALİYET	
HESAPLARININ İŞLEYİŞİ VE MALİYET OLUŞUMU	77

SAYFA

5.1. Genel Olarak Maliyet Muhasebesi Terminolojisi	77
5.2. Özel Televizyon İşletmelerinde Yapım Maliyeti Oluşum Süreci	
Program Üretim Maliyetini Etkileyen Unsurlar	80
5.3. Özel Televizyon İşletmelerinde Maliyet Muhasebesinin Amaçları	86
5.4. Üretim Maliyeti Unsurlarının Özel Televizyon İşletmeleri	
Açısından İncelenmesi	90
5.5. Özel Televizyon İşletmelerinde Genel Olarak Yapım Maliyetleri	95
5.6. Özel Televizyon İşletmelerinde Genel Üretim Giderleri Dağıtım	
Anahtarları	100
5.7. 7/A Seçeneğine Göre Özel Televizyon İşletmelerinde Maliyet	
Hesapları ve Maliyet Hesap Akış Şeması	103
5.8. Özel Televizyon İşletmelerinde Maliyet Sistemi	107

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

ÖZEL TELEVİZYON İŞLETMELERİNDE ÖRNEK YAPIM MALİYET OLUŞUMLARI

SAYFA

1. ÖZEL TELEVİZYON İŞLETMELERİNDE YAPIM MALİYETLERİ	115
2. ÖRNEK OLARAK ALINAN YAPIMLARIN MALİYET OLUŞUMLARI	116
2.1. Uygulama Hakkında	116
2.2. Uygulamaya İlişkin Varsayım	116
2.3. Veri Kaynakları	117
3. UYGULAMA	118
3.1. Maliyet Unsurlarına İlişkin Bilgiler	118
3.2. Uygulamaya İlişkin İşlemler ve Yevmiye Kayıtları	122
SONUÇ	141
EKLER	146
KAYNAKÇA	211

TABLOLAR LİSTESİ

SAYFA

Tablo 1. Hizmet Tanımları	6
Tablo 2. Dört Gelişmiş Ülkede İşgücünün Sektörel Dağılımı	12
Tablo 3. İngiltere’ de Nüfusun Geçindiği İş Kollarına Göre Yüzdelik Dağılımları	12
Tablo 4. 1960 – 1974 Yılları Arasında OECD Ülkelerinin Sektör Göstergeleri ..	13
Tablo 5. 1996 – 1999 Yılları Arasında Çeşitli Ülke ve Birliklerdeki Hizmet Yatırımları	14
Tablo 6. Türkiye’ nin Gayri Safi Milli Hasıla, Büyüme ve Sektör Payları	17
Tablo 7. 2002 Yılı Ölçülebilir Medya Net Yayın Gelirleri	20
Tablo 8. Maliyet Sisteminden Sağlanan Bilgiler ve Kullanım Alanları	87
Tablo 9. Özel Televizyon İşletmelerinde Bazı Endirekt Giderlerin Dağıtım Anahtarları	102

ŞEKİLLER LİSTESİ

SAYFA

Şekil 1. Değişim Sürecinde Ayrılmazlık İlkesinin Etkileri	9
Şekil 2. Avrupa Birliği Üyesi 15 Ülkenin 1999 Yılında Hizmet Sektöründeki Çeşitli Hizmet Branşlarına Doğrudan Sermaye Yoluyla Yaptıkları Harcamalar	14
Şekil 3. Kitle İletişim İşletmelerinde Üretim Süreci	34
Şekil 4. Bir Özel Televizyon İçin Kuramsal Organizasyon Yapısı Örneği	40
Şekil 5. Özel Televizyon İşletmelerinde Muhasebe Uygulamaları	49
Şekil 6. Hizmet işletmeleri İçin Maliyet Gideri – Faaliyet Gideri Ayrımı	79
Şekil 7. 7/A Seçeneğine Göre Özel Televizyon İşletmelerinde Maliyet Hesap Akış Şeması	104
Şekil 8. Sipariş Maliyet Kartı Örneği	110
Şekil 9. Sipariş Maliyeti Oluşumu	111
Şekil 10. Malzeme İstek Fişi	112
Şekil 11. İşçi Çalışma Kartı Örneği	113
Şekil 12. İşçi Çalışma Kartı Özeti Örneği	113

GİRİŞ

İşletmelerde etkili bir muhasebe sistemine duyulan ihtiyaç sürekli artmaktadır. Muhasebe sadece endüstri işletmeleri için değil, niteliği ne olursa olsun tüm işletmeler için olmazsa olmaz özelliktir.

Özel televizyon işletmeleri için de muhasebe ve ona bağlı olarak finans son derece önemlidir. Gün geçtikçe gelişen ve hızla sayıları artan özel televizyonlar, hayatımızda da önemli bir yer tutmaya başlamıştır. TÜBİTAK-BİLTEN (Bilgi Teknolojileri ve Elektronik Enstitüsü) tarafından 2000 yılında yapılan “Bilgi Teknolojileri Yaygınlık ve Kullanımı Anketi” sonuçlarına göre araştırma kapsamında (6.000 hane) sorgulanan hanelerin % 96,9’ unda televizyon bulunduğu ortaya çıkmıştır. Günümüzde artık televizyon başında geçirilen saatlerin sayısı da artmıştır. Durum böyle olunca bu sektör de yatırımların cazibe merkezi haline gelmiştir. Reklam verenler artık daha çok televizyonları ve televizyonlarda da izlenme oranlarının yüksek olduğu zaman dilimlerini tercih etmeye başlamışlardır. Bu da özel televizyon işletmelerini kitleleri ekran başına bağlayan daha kaliteli ve daha etkili yapımlar yapmaya zorlamaktadır. Tabi kaliteli ve sürükleyiciliği ile kitleleri ekranlara bağlayan yapımları yapmak veya yaptırmak, özel televizyon işletmeleri için önemli bütçeleri oluşturmayı zorunlu kılmaktadır. Bu tür bütçeleri oluşturmak veya gerekli kaynakları temin etmekte, işletmeleri daha doğru ve gerçekçi muhasebe bilgilerinin elde edilmesine yöneltmiştir.

İşte bu nedenle bu çalışma konusu seçilmiştir. Bu tezin giriş bölümünü takip eden birinci bölümünde hizmet işletmeleri ve özel televizyon işletmeleri hakkında genel ve temel bilgiler verilmiş olup, ikinci bölümde özel televizyon işletmelerinde muhasebe sistemi üzerinde durulmuş bu başlık altında özel televizyon işletmeleri için model bir hesap planı önerilmiş ve yine bu model hesap planı çerçevesinde bilanço hesapları, gelir tablosu hesapları ve maliyet hesapları analiz edilmiştir. Ayrıca yine bu bölümde özel televizyon işletmelerinin kullandıkları muhasebe defter ve belgelerine örneklerle yer verilmiştir. Üçüncü ve son bölümde ise örnek iki farklı yapının maliyet oluşumu incelenerek buna ilişkin yevmiye kayıtlarına yer verilmiştir, ayrıca yine bu bölümde sonuç ve öneriler yer almıştır.

BİRİNCİ BÖLÜM

HİZMET İŞLETMELERİ VE ÖZEL TELEVİZYON İŞLETMELERİ

1. HİZMET İŞLETMELERİ VE HİZMET İŞLETMELERİNİN ÖZELLİKLERİ

Günümüzde hemen hemen tüm örgütler varoluş amaçlarını “hizmet vermek; halka, tüketiciye hizmet etmek” biçiminde ifade etmektedirler. İletişim yoluyla biz tüketicilere yansıyan bu mesajlar hem kamu kuruluşları ve hem de özel sektörde yer alan işletmeler tarafından iletilmektedir. İlginç olan ise geleneksel olarak hizmet işletmesi olarak tanımlayabileceğimiz bankalar, restoranlar, turizm işletmeleri dışında artık bir buzdolabının, otomobilin, bilgisayarın satışının da hizmet ağırlıklı mesajlar içermesidir¹. Günümüzde ekonominin üretim, ticaret ve hizmet biçimindeki üçlü sektör ayrımı geçerliliğini korumakla birlikte, her sektör kendini bir hizmet örgütü olarak da konumlandırmaya çalışmaktadır. Hizmet işletmelerinin topluca yer aldığı sektör “Hizmet Sektörü” olarak adlandırılmaktadır.

Ekonomilerin sektörlere ayrılarak incelenmesi geleneğinin günümüzde de devam ettiği bilinmektedir. Kalkınma kitapları, konuyla ilgili çalışmalar ve çoğu zaman istatistikler hep aynı geleneğin izlerini taşırlar. Bu yaklaşım ister benimsensin isterse benimsenmesin, sektörlerin tanımlanıp sınırlarının belirlenmesi zorunludur². Bu nedenle hizmet işletmelerini tanımlamadan ve özelliklerini incelemenden önce, hizmet sektörü ile kastedilenin ne olduğunu açık bir şekilde ortaya koymanın gerekliliği kanısındayız.

Uygulamada hangi faaliyetlerin hangi sektöre dahil edileceği konusunda kesin bir görüş birliğinin mevcut olmadığını belirtmemiz gerekir. Özellikle hizmet sektörünün sınırlarının belirlenmesi konusunda güvenilir bir konsensusun bulunmadığı, bu konudaki çalışmalara bakıldığında kolayca anlaşılır. Temel anlaşmazlık konusu ulaştırma, haberleşme ve kamu kolaylıklarının hangi sektöre dahil edileceği hususıyla ilgilidir. Bu endüstrilerdeki faaliyetlerde ağır sermaye teçhizatı ve ileri teknolojiler

¹ Sevgi Ayşe Öztürk, *Hizmet Pazarlaması*, (3. Basım, Eskişehir: Birlik Ofset, 2002), s. 2.

² M. Hanifi Aslan, *Hizmet Ekonomisi*, (Bursa: Alfa Basım Yayım Dağıtım, 1998), s. 5.

kullanılması, bunların sanayi kesimine dahil edilmesi gerektiğini öne sürenlerin elindeki en önemli delildir³. Ancak tüm bunlar bir yana Avrupa Komisyonunun Türkiye ile başlaması olası “hizmetlerin serbest dolaşımı müzakereleri” ne ilişkin olarak hazırladığı bir taslak raporda hizmet sektörleri şu şekilde sıralanmıştır⁴:

- Mesleki Hizmetler
- Sağlık Hizmetleri (doktorlar, eczacılar, hemşireler, veterinerler, ilaç üreten fabrikaların direktörleri, özel hastanelerin direktörleri, dişçiler, gözlükçüler, laboratuvar hizmetleri ile uğraşan eczacılar ve veterinerler)
- Hukuk Hizmetleri (noterler, avukatlar, mali müşavirler ve yeminli mali müşavirler)
- Turizm Hizmetleri (rehberler, seyahat acentalarının direktörleri)
- Diğer Meslekler (yöneticiler ve diğer kaliteli personel dışında serbest bölgelerde çalışan personel, kıyı ticareti ve bağlantılı faaliyetlerde bulunan personel, gazetelerin direktörleri)
- Posta ve Kurye Hizmetleri
- Telekomünikasyon Hizmetleri
- Görsel – İşitsel Hizmetler
- İnşaat Hizmetleri
- Dağıtım Hizmetleri
- Çevre Hizmetleri
- Sigorta Hizmetleri
- Bankacılık Hizmetleri
- Ulaştırma Hizmetleri.

Hizmet ticaretine konu olan sektörler; Birleşmiş Milletler tarafından belirlenen sektörel sınıflandırma kitabı esas alınarak Dünya Ticaret Örgütü (DTÖ) Sekreteryası

³ Aslan, a.g.e., s. 9.

⁴ Devlet Planlama Teşkilatı (D.P.T.), Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Planı, **Hizmet Ticaretinin Serbestleştirilmesi Özel İhtisas Komisyonu Raporu**, (Ankara: Yayın no: DPT: 2543 – ÖİK: 559, 2000), s. 2.

tarafından hazırlanan MTN.GNS/W/120 sayılı belge ile üye ülkelerin bilgilerine sunulmuştur. Söz konusu belgede yer alan sektörler ve alt sektörler EK-1' de görülmektedir⁵.

Gerek Avrupa Komisyonunun Türkiye ile başlaması olası “hizmetlerin serbest dolaşımı müzakereleri”ne ilişkin olarak hazırladığı taslak rapordaki hizmet sektörleri sıralaması ve gerekse Birleşmiş Milletler tarafından hazırlanmış olan sektörel sınıflandırma kitabındaki hizmet sektörleri sıralaması bize “Hizmet Sektörü”nün nelerden oluştuğu konusunda somut bilgiler vermektedir. Ayrıca bu iki sınıflamada da “Televizyon İşletmelerinin” yer aldığını görmekteyiz. Avrupa Komisyonu taslak raporunda Televizyon İşletmeleri “Görsel-İşitsel Hizmetler” başlığı içerisinde yer alırken Birleşmiş Milletler sektörel sınıflandırma kitabında “Haberleşme Hizmetleri” sektörünün altında “Audiovisual Hizmetler” alt sektör başlığı altında yer almaktadır.

1.1. Hizmet Kavramı

Hizmetin tanımı konusunda evrensel bir görüş birliği mevcut değildir. Bu durum büyük ölçüde “hizmet” olarak kabul edilen faaliyetlerin akıl almaz derecede heterojen olmasından ileri gelir. Hizmet kavramı alışılmamış ölçüde karmaşık olup, bir çok sorunu içerir⁶. Bu karmaşıklık nedeniyle hizmetin pek de kolay anlaşılamayan ve tanımlanamayan bir olgu olduğu rahatça söylenebilir. Bu noktayı daha da açacak olursak bir çok mamul bazı hizmet öğelerine sahiptir, örneğin arabamızın yağ değişimi için birine ihtiyaç duymamız gibi. Aynı zamanda pek çok hizmette mamullerle birleşiktir. Hava taşımacılığı bir hizmettir, ancak bir uçakla uçmak fiziksel bir işlemdir⁷. Yukarıdaki örneklerden de anlaşılacağı gibi bu nedenlerden dolayı bir çok hizmet tanımına rastlamak mümkündür. Burada bu tanımlardan bazılarına yer verilecektir.

⁵ D.P.T., a.g.e., s. 3-7.

⁶ Gary Akehurst, “The Economics of Services: An Introduction”, in **The Economics of Services**, (ed. By Gary Akehurst and Jean Gadrey, London: Frank Cass, 1987), s. 4.

⁷ Carl Jr. Mcdaniel ve William R. Darden, **Marketing**, (Newton: Allyn and Bacon Inc., 1987), s. 306.

Amerikan Pazarlama Birliği (American Marketing Association - AMA) hizmetleri, “satışa sunulan ya da malların satışıyla birlikte sağlanan eylemler, yararlar ya da doygunluklardır” diye tanımlamıştır⁸. Bir süre sonra Amerikan Pazarlama Birliği (AMA) yapmış olduğu hizmet tanımını revize ederek hizmeti, “bir malın satışına bağlı olmaksızın son tüketicilere ve işletmelere pazarlandığında istek ve ihtiyaç doygunluğu sağlayan ve bağımsız olarak tanımlanabilen eylemlerdir”⁹ şeklinde tanımlamıştır.

Avrupa Birliği’nde ise “hizmet” kavramı Roma antlaşmasının 60. maddesinde¹⁰ şu şekilde ifade edilir; “normal olarak bir ücret karşılığı yapılan ve malların, sermayenin ve kişilerin serbest dolaşımı kapsamına girmeyen işler”¹¹. Aşağıdaki Tablo 1.’ de bazı yazarların hizmet tanımları verilmiştir.

⁸ İlhan Cemalcılar, “**Hizmetlerin Pazarlaması**”, Pazarlama Dergisi, (Yıl 4, Sayı 2, Haziran 1979), s. 3-4.

⁹ Öztürk, **a.g.e.**, s. 3.

¹⁰ Amsterdam Antlaşması ile Roma Antlaşmasında yapılan değişikliklerden sonra bu madde 50. Madde olmuştur.

¹¹ D.P.T., **a.g.e.**, s. 2.

Tablo 1. Hizmet Tanımları

G. Joseph Monks	Hizmet üretildiği anda doğrudan alıcıya değer aktaran elle tutulmayan bir üründür.
Philip Kotler	Hizmet bir grubun diğerine sunabileceği özellikle soyut ya da herhangi bir şeyin mülkiyetini gerektirmeyen bir etkinlik ya da bir yarardır. Üretimi fiziksel bir ürüne bağlı olabilir ya da olmayabilir.
Zemke&Albrecht	Hizmet, soyut, üretim ve tüketimi eş zamanlı, stoklanamayan, üretimi müşterilerin katılımını gerektiren bir üründür.
Joseph M. Juran	Hizmet bir başkası için çalışma performansıdır. Bu hizmet son müşteriye, aracıya ya da her ikisine birden sağlanabilir.
Adrian Payne	Hizmet, müşteriye ve müşteriye ait mallarına yönelik soyut faaliyetlerdir ve mülkiyet transferi ile sonuçlanmaz.
Adrian Palmer	Hizmet, özde elle tutulmayan bir kuruluşun veya kişinin bir diğerine sunduğu aktivite veya yarardır ve sonunda hiçbir şeyin sahipliği ile sonuçlanmaz.

Kaynak: Solmaz Kılıç, **Hizmet Pazarlamasında Müşteri Memnuniyeti**, (İstanbul: Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, 1998), s. 7.

Bu noktada başka yazarların da yapmış oldukları hizmet tanımlarını vermeyi sürdürmek istiyoruz çünkü kavramın doğru olarak kavranması için farklı tanımları inceleyip bunları birbirleriyle karşılaştırmanın verimli olacağı inancındayız.

Başka bir tanıma göre; “hizmet, ayrı ayrı tanımlanabilen, başka bir hizmet ya da malın satışından bağımsız olarak, bir isteği karşılamak için sunulan elle tutulamayan faaliyetlerdir”¹².

¹² Willions Staton, **Fundamental of Marketing**, (McGrow-Hill Book Company, 1984), s. 676.

Bir başka tanıma göre ise; “hizmetler üçüncü şahısların somut ve soyut olarak tatmin edilmesidir. Hizmetlerin üretilmesi ve tüketilmesi (zaman ve yer açısından) hizmeti sağlayan ve hizmetten yararlanan arasında eş zamanlı bir ilişki niteliğindedir”¹³.

Başka bir tanımlamada ise hizmetin ne olduğu değil de ne olmadığı üzerinde duruluyor bu tanıma göre; “ hizmet; somut olmayan, sürekli (uzun süreli) olmayan, stoklanamayan, ve taşınamayandır”¹⁴.

1.2. Hizmet’ in Ortak Özellikleri

Hizmet işletmeleri ile ilgili temel karakteristik özellikleri; dokunulmazlık, türdeş olmama, eş zamanlı üretim ve tüketim, dayanıksızlık ve sahiplik özellikleri olmak üzere başlıca beş ana başlık altında toplayıp açıklayabiliriz.

1.2.1. Dokunulmazlık (Soyut – Sanal) Özelliği

Hizmetleri mallardan ayıran en kuvvetli özellik elle tutulamamaları, soyut olmalarıdır¹⁵. Başka bir deyişle hizmetler mallarda olduğu gibi “imal edilmezler”¹⁶. Hizmetler satın alınmadan önce görülemezler, tadılamazlar, hissedilemezler, duyulamazlar veya koklanamazlar. Örnek olarak, bir kişi saç kesiminden önce sonucu görme şansına sahip değildir. Tıpkı bir havayolu yolcusunun gideceği mesafeyi emniyetli bir uçuş ile tamamlayıp tamamlamayacağını bilmemesi gibi¹⁷.

¹³ A. Meyer, **Dienstleistungs-Marketing Erkenntnisse und Praktische Beispiele**, (2. Auflage, Serie Schwerpunkt Marketing, Band 20, 1986), s. 11.

¹⁴ Bernd Bienzeisler, **Rationalisierung im Dienstleistungssektor – Strategien und Probleme**, (Duisburg: Gerhard-Mercator-Universität Gesamthochschule, August 2000), s. 2.

¹⁵ Michael Czinkota, Masaaki Kotabe ve David Mercer, **Marketing Management**, (First Edition, Balackwell Business, 1997), s. 277.

¹⁶ Aslan, **a.g.e.**, s. 42.

¹⁷ H. Ayşegül Temelli, **Hizmet Pazarlamasında Müşteri Tatmini ve Eğitim Sektöründe Bir Araştırma**, (İstanbul: Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İşletme Ana Bilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, 2000), s. 7.

1.2.2. Türdeş Olmama (Heterojenlik) Özelliği

Hizmetler genellikle insanlar tarafından üretilen performanslar olduğu için aynı hizmetin iki ayrı sunumunun aynı olması olanaksızdır. Hizmetin her bir birimi aynı hizmetin diğer birimlerinden farklıdır¹⁸. Örneğin; berberin her defasında saçınızı tam sizin istediğiniz gibi kesmesi mümkün olmayabilir veya havayolu ile yapacağınız bir seyahatin her zaman aynı kalitede geçmesi mümkün değildir.

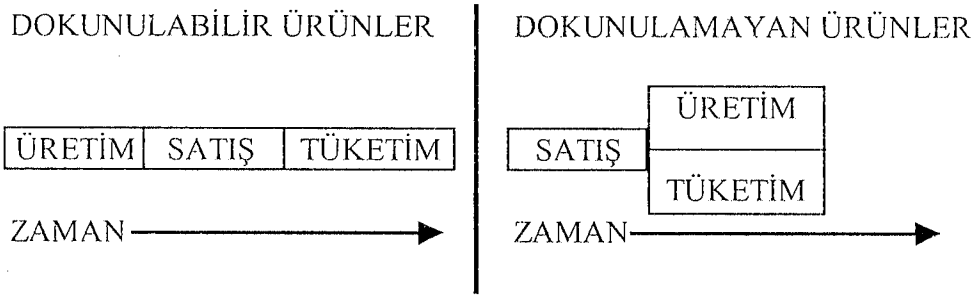
1.2.3. Eş Zamanlı Üretim ve Tüketim (Ayrılmazlık) Özelliği

Hizmetlerin üretimi, satımı ve tüketimi ya kısa aralıklarla ya da hemen olmaktadır. Hizmetlerin bir yaşam süresi çoğunlukla bulunmamakta, yalnızca hizmetin oluşturulması ve sunulması süresi bulunmaktadır. Yine çoğunlukla hizmetler üretildikleri anda tüketilmekte ve ancak tekrar yeni baştan üretilbilmektedirler. Hizmet üretiminin gerçekleşmesi için müşterilerin üretim sürecine doğrudan katılımı çoğunlukla genel koşul olmaktadır¹⁹. Yani ayrılmazlık ilkesinden kasıt, üretici ve tüketicinin hizmet gerçekleşirken her ikisinin de aynı zamanda aynı mekanda - çoğunlukla- bulunmalarının gerekliliğidir.

Aşağıdaki Şekil 1.' de dokunulabilir ürünler tabiri ile somut bir mamul kastedilirken, dokunulamayan ürünler tabiri ile de bir hizmet ürünü kastedilmektedir. Bu iki farklı ürün grubunun zaman içerisindeki değişim süreçleri gösterilmektedir.

¹⁸ Öztürk, a.g.e., s. 9.

¹⁹ Sıtkı Gözlü, "Hizmet Kalitesinin Kontrolünde İstatistiksel Yöntemler", Verimlilik Dergisi, (Sayı: 2, 1995), s. 86.



Şekil 1. Değişim Sürecinde Ayrılmazlık İlkesinin Etkileri

Kaynak: William G. Zikmund ve Michael d'Amico, **Marketing**, (New Jersey: West Publishing Company, Fifth Edition, 1996), s. 355.

1.2.4. Dayanıksızlık Özelliği

Hizmetler mallar gibi fiziksel dayanıklılık ve ömre sahip değildirler. Dolayısı ile -çoğunlukla- saklanamazlar envantere giremezler. Örnek vermek gerekirse, belirli bir sefer için satılamayan uçak koltukları, boş kalan otel odaları gibi. Kısacası; hizmetleri, envantere geçirip stoklama imkanı yoktur. Hizmetler stoklanamadığı için, bir çok hizmet işletmesi, talep ve arzı ahenkleştirme hususunda büyük problemlerle karşılaşır²⁰.

1.2.5. Sahip Olamama Özelliği

Hizmet ile mal arasındaki temel fark mülkiyet (sahiplik) noksanlığından kaynaklanmaktadır²¹. Hizmetlere sahip olmadaki yetersizlik, hizmetlerin soyut olmalarından ve depolanamamalarından meydana gelir²².

²⁰ Murat Ferman, "Finansal Hizmetlerin Pazarlanması", Pazarlama Dünyası, (Sayı: 8, Mart 1988), s. 25.

²¹ Peter Doyle, **Marketing Management and Strategy**, (Second edition, Prentice Hall, 1998), s. 361.

²² Adrian Palmer, **Principles of Services Marketing**, (England: McGraw-Hill Book Company, 1994), s. 6.

Müşteriler bilgisayar veya otomobil gibi fiziksel bir ürün satın aldıklarında ürün üzerinde sınırsız bir zaman, hak sahibi olurlar. Onlar gerçekten bir ürün satın almışlardır. Sahiplikten vazgeçmek istediklerinde ürünü satabilirler. Buna karşılık hizmetler bu mülkiyet özelliğinden yoksundurlar. Hizmet satın alan müşteriler, hizmet üzerinde çok sınırlı bir zaman etkileşim içindedirler. Örneğin, bir sigorta poliçesi, primleri ödendiği sürece veya ödeme yenilendiğinde müşterinindir²³. Ancak özel televizyon işletmelerinde üretilen hizmetin yapısı biraz daha farklılık göstermektedir. Çünkü bu hizmet türünde soyut tatmin ile somut materyal arasında daha güçlü bir bağ mevcuttur. Örneğin; sigorta işletmesi bir hizmet işletmesidir ancak bu işletmede soyut tatmin (güven duygusu) ile somut materyal (poliçe) arasında sıkı bir illiyet bağı yoktur. Poliçe yansa, yırtılsa veya kaybolrsa risklere karşı güvence kapsamı yinede devam etmektedir. Oysa ki televizyon işletmelerinde soyut tatmin (eğlence, dram v.b.) somut materyal arasında (çekimin yapılmış olduğu kaset) sıkı bir illiyet bağı vardır. Çekimin kayıtlı bulunduğu kaset olmadan soyut tatmin sağlanamaz.

2. EKONOMİLERDEKİ ÖNEMİ AÇISINDAN HİZMET SEKTÖRÜ

Uygarlık tarihine bakıldığında toplumların kendilerini topyekün değiştirdikleri, yepyeni ve beklenmedik bir biçime girdikleri dönemlere rastlanmaktadır. Bu dönemlerden insanlık tarihinde en önemli iz bırakanlardan birincisi toprağa ve yerleşik hayata bağlayan tarım toplumuna geçiştir. İkincisi, tarım toplumundan kitle üretiminin, tüketiminin ve eğitiminin önemli olduğu sanayi toplumuna geçiştir²⁴. Üçüncü bir dönem ise ekonomik refahın gelişmesi ve ihtiyaçların artış göstermesi ile gelişen hizmet sektörünün ağırlığını arttırdığı bir dönemdir. Ekonomik imkânların artması insan ihtiyaçlarının değişmesini ve artmasını da beraberinde getirmiştir. Bu süreç hizmet sektörünün gittikçe gelişmesini sağlamıştır. Gelişmiş ülkelerde işgücünün yaklaşık %70' inin hizmet kesiminde çalıştığı ve üretim maliyetlerinin %80' den fazlasının

²³ Philip Kotler, Gary Armstrong, John Saunders ve Veronica Wong, **Principles of Marketing**, (Second European Edition, Prentice Hall Europe, 1999), s. 651.

²⁴ Uğur Yozgat, **Bilgi Toplumu**, (İstanbul: Öneri Yayınları, 1997), s. 26.

ürünlerin piyasada bulunmasını garanti eden hizmetlerden kaynaklandığı²⁵ gerçeği veriyken sanırım bu durum daha net bir şekilde gözler önüne serilebilmektedir.

2.1. Hizmet Sektörünün Dünya’ daki Yeri ve Önemi

Hizmetler günümüzde oluşagelen yeni ekonominin motor gücü olacaktır. Hizmetlerin çeşitlenmesi ile girişimcilerin rekabet gücü artmakta, süregelen satışları ile hizmetler arasında bir entegrasyon sağlanmaktadır. Günümüzde bir çok işletme mesleklerine uygun üretim yaparak hizmet ürünleri oluşturmakta böylece rekabetçi ortamda kendisine katma değerler yaratabilmektedir²⁶.

Aşağıdaki Tablo 2.’ de dört gelişmiş ülkedeki yüz yıllık bir dönem itibariyle üç temel sektördeki işgücünün dağılımları verilmiştir. Tablo 3.’ de ise İngiltere halkının geçindiği iş kollarına göre bir yüzdelik dağıtım görülmektedir. Tablo 4.’ de ise 1960 – 1974 yılları arasında OECD ülkelerinin ekonomi sektörleri itibariyle durumu yer almaktadır. (1) numaranın altında yer alan ülkeler o dönem itibariyle az gelişmiş olarak kabul edilen ülkeleri göstermekle birlikte ana sektörleri küçülen ancak diğer sektörleri büyüyen ülkelerdir, (2) numaranın altında yer alan ülkeler gelişmiş ülkeleri göstermekle birlikte ana sektörleri küçülen ancak diğer sektörleri büyüyen ülkelerdir, (3) numaranın altında yer alan ülkeler ise farklı bir gelişme yapısı göstermektedirler.

²⁵ Orio Giarini ve Jean Rémy Roulet, “From the Rigidty os Supply to the Service Economy”, in the Economics of Services, ed. By Gary Akehurst and Jean Gadrey, (London: Frank Cass, 1987), s. 110 ve s. 118.

²⁶ Europäische Kommission, **Eine Binnenmarktstrategie Für den Diensleistungssektor**, (Europäische Gemeinschaften, KOM(2000)888 – 29.12.2000), s. 1.

Tablo 2. Dört Gelişmiş Ülkede İşgücünün Sektörel Dağılımı

Sektör/Ülke	1890	1910	1930	1950	1970	1990
Tarım Sektörü						
İngiltere	10,2	7,6	6,4	5,2	3,0	----
A.B.D.	37,2	31,1	20,4	11,9	3,1	2,4
Almanya				22,5	8,5	4,0
Japonya					19,3	6,3
Sanayi Sektörü						
İngiltere	47,5	43,4	45,2	39,9	33,7	----
A.B.D.	28,1	36,3	35,3	38,3	28,6	18,5
Almanya				38,3	36,0	33,7
Japonya					32,0	36,6
Hizmet Sektörü						
İngiltere	32,3	35,7	27,5	27,1	26,7	----
A.B.D.	22,3	17,7	19,8	19,0	21,9	32,3
Almanya				20,9	25,0	20,9
Japonya					24,1	22

Kaynak: Hasan Çoban, *Bilgi Toplumuna Planlı Geçiş*, (İstanbul: İnkılâp Kitabevi, 1997), s. 3.

Tablo 3. İngiltere' de Nüfusun Geçindiği İş Kollarına Göre Yüzdelik Dağılımları

Yıllar	1841	1861	1881	1901	1921	1951	1971
Sektörler							
Ana Sektör	25,5	23,2	17,9	14,8	14,4	8,9	4,4
- Tarım							
- Madencilik							
İkincil (Tali) Sektör	35,5	38,6	36,5	37,9	36,2	39,0	34,9
- Endüstri							
Ara Sektör	8,4	11,3	13,7	16,3	12,2	14,0	15,4
- Ulaştırma							
- Haberleşme							
- İnşaat							
- Kamu Hizmetleri İşl.							
Üçüncül Sektör	23,1*	21,2	24,5	25,1	35,1	37,7	45,3
- Hizmetler							
- Beyin İşçiliği							
Diğerleri	7,5	5,6	7,3	5,9	2,2	0,4	----

* %4 kadar fayton ve at bakıcısı da dahil olmak üzere.

Kaynak: Jonathan Gershuny, *Die Ökonomie der nachindustriellen Gesellschaft – Produktion und Verbrauch von Dienstleistungen*, Frankfurt: Fuldaer Verlagsanstalt, 1978, s. 74.

Tablo 4. 1960 – 1974 Yılları Arasında OECD²⁷ Ülkelerinin Sektör Göstergeleri

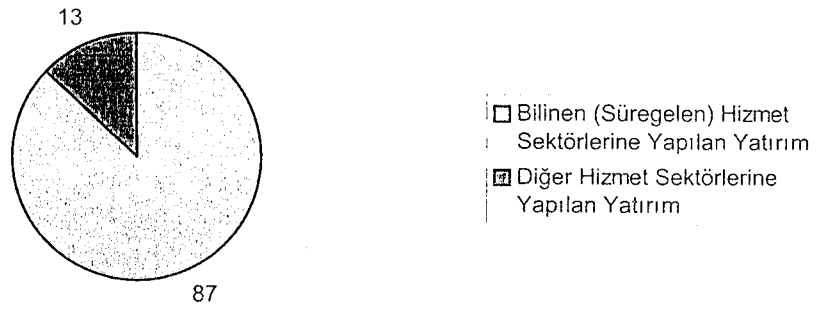
1 Ana Sektörde Küçülme İkincil Sektör, Ara Sektör ve Üçüncül Sektörde Büyüme	2 Ana Sektörde Küçülme İkincil Sektör, Ara Sektör ve Üçüncül Sektörde Büyüme	3 Farklı Gelişme Düzeni Olanlar
Portekiz İspanya Türkiye İrlanda Lüksemburg Yunanistan Japonya Avusturya İtalya	İsveç İsviçre Hollanda Norveç Belçika Danimarka Finlandiya Fransa Batı Almanya Kanada Amerika Yeni Zellanda Birleşik Krallık	İzlanda Avustralya

Kaynak: Gershuny, a.g.e., s. 81.

Aşağıdaki Şekil 2.' de 1999 yılında Avrupa Birliği üyesi 15 ülkenin hizmet sektöründeki çeşitli hizmet branşlarına direkt yatırım sermayesi yoluyla göstermiş oldukları ilgiyi görmekteyiz. Bu ülkelerde %87 oranında bilinen ve süregelen hizmet sektörlerine yatırım yapılırken, %13 oranında ise diğer hizmet sektörlerine -ki bunların arasında bakım-onarım işletmeleri ve tamir işletmeleri önceliklidir- yatırım yapılmıştır. Tablo 5.' de ise 1996-1999 yılları arasında çeşitli ülke ve birliklerdeki (EFTA²⁸) hizmet yatırımları görülmektedir.

²⁷ 14 Aralık 1960 tarihinde Paris' te imzalanan bir konvansiyonla İktisadi İşbirliği ve Kalkınma Örgütü (OECD) kurulmuş, batılı sanayileşmiş ülkeleri tek çatı altında toplayan bir uluslararası kuruluş haline gelmiştir. Türkiye OECD' ye 29 Mart 1961 tarih ve 293 Sayılı Kanunla katılmıştır. Nevzat Güran ve İsmail Aktürk; **Uluslararası İktisadi Kuruluşlar**, (Üçüncü Baskı İzmir: Anadolu Matbaası, 1997), s. 206. Ayrıntılı bilgi için bkz. Rıdvan S. Karluk, **Dünya Ekonomisinde Uluslararası Ekonomik Kuruluş ve Birleşmeler**, (İstanbul: Bilim Teknik Yayınevi, 1990), s. 1-49.

²⁸ Avrupa Serbest Ticaret Bölgesi (EFTA) sözleşmesi 04.01.1960 tarihinde Stokholm' de İngiltere, Avusturya, İsveç, İsviçre, Danimarka, Norveç ve Portekiz arasında imzalanmıştır. Finlandiya 1961 yılında EFTA' ya üye olmuştur. Temel amacı; üye ülkeler arasındaki ticaretin serbestleştirilmesidir. Türkiye ile EFTA arasında 1991 yılında bir Serbest Ticaret ve İşbirliği Anlaşması imzalanmıştır. Erol Kutlu ve Rana Eşkinat, **Dünya Ekonomisi**, (Eskişehir: Eğitim Sağlık ve Bilimsel Araştırma Çalışmaları Vakfı Yayın No: 150, 2002), s. 304.



Şekil 2. Avrupa Birliği Üyesi 15 Ülkenin 1999 Yılında Hizmet Sektöründeki Çeşitli Hizmet Branşlarına Direkt Yatırım Sermayesi* Yoluyla Yaptıkları Harcamalar

* Yeniden Yatırım Kazançları hariç.

Kaynak: Paolo Passerini, 1996-1999: Direktinvestitionen der EU im Dienstleistungssektor ausserhalb der EU nehmen zu, (Europäische Gemeinschaften: Statistik Kurz Gefasst Wirtschaft und Finanzen, Thema 2 – 27/2001), s. 2.

Tablo 5. 1996-1999 Yılları Arasında Çeşitli Ülke ve Birliklerdeki Hizmet Yatırımları (+000.- EURO)

		1996	1997	1998	1999	1996-1999*
Üçüncü Ülkeler	Bilinen Hizmet Sektörleri	%70	%86	%68	%87	%80
	Diğer Hizmet Sektörleri	%30	%14	%32	%13	%20
	Toplamı (EURO/ECU)	27.373	41.818	76.751	154.374	300.315
A.B.D.	Bilinen Hizmet Sektörleri	%64	%93	%85	%93	%90
	Diğer Hizmet Sektörleri	%36	%7	%15	%7	%10
	Toplamı (EURO/ECU)	11.910	22.184	24.764	116.812	175.669
	Üçüncü Ülkelere Oranı	%44	%53	%32	%76	%58
Japonya	Bilinen Hizmet Sektörleri	%72	%176	%206	%81	%88
	Diğer Hizmet Sektörleri	%28	-%76	-%106	%19	%12
	Toplamı (EURO/ECU)	1.283	116	218	2.197	3.815
	Üçüncü Ülkelere Oranı	%5	%0	%0	%1	%1
EFTA Ülkeleri	Bilinen Hizmet Sektörleri	%37	%116	%108	%144	%98
	Diğer Hizmet Sektörleri	%63	-%16	-%8	-%44	%2
	Toplamı (EURO/ECU)	2.205	1.962	3.793	1.468	9.428
	Üçüncü Ülkelere Oranı	%8	%5	%5	%1	%3
Diğer Ülkeler	Bilinen Hizmet Sektörleri	%82	%73	%56	%65	%64
	Diğer Hizmet Sektörleri	%18	%27	%44	%35	%36
	Toplamı (EURO/ECU)	11.975	17.556	47.975	33.897	111.403
	Üçüncü Ülkelere Oranı	%44	%42	%63	%22	%37

* Oranlar ve tutarlar yuvarlatılmıştır.

Kaynak: Passerini, a.g.e., s. 6.

Tüm bu veriler ışığında Dünya ekonomisinde hizmet sektörünün hızla geliştiğini bununla beraber üretim (sanayi) sektöründe de bir gerileme olduğunu söylemek mümkündür.

2.2. Hizmet Sektörünün Türkiye’ deki Yeri ve Önemi

Ülkemizde tarımın Gayri Safi Yurtiçi Hasıla (GSYİH) içindeki payı, 1960’ lı yılların sonunda %30 civarında iken, 1990’ lı yılların başlarında %15’ lere gerilemiştir. Buna karşılık sanayiinin payı, aynı dönemde %19’ dan %25’ in üzerine çıkmıştır. GSYİH’ nın 1998 yılı sektörel dağılımı incelendiğinde, tarımın bir önceki yıl %15,8 olan payının %17,6’ ya yükseldiği, sanayiinin payının ise %21,9’ dan %19,6’ ya gerilediği görülmektedir. Sanayi katma değerinin GSYİH içerisindeki payında yaşanan düşüşte, iç talep yetersizliğinden kaynaklanan imalat sanayii üretiminde görülen azalma etkili olmuştur. Özellikle tekstil, gıda, kimya, metal, makine-teçhizat sektörlerinde üretim daralmaları yaşanmıştır.

Hizmet sektörünün GSYİH içindeki payı 1980 öncesi %50’ nin altında iken, bu oran 1995 yılında %59,4, 1998 yılında %62,7’ ye ve 2000 yılında ise %64,1’ e yükselmiştir. 2003 yılında hizmet sektörünün GSYİH içindeki payının %65 civarında olacağı tahmin edilmektedir (Devlet İstatistik Enstitüsü bu konuyla ilgili gerçekleşme oranlarını henüz açıklamamıştır). Ticaret sektörü milli gelire katkı açısından tüm hizmet sektörleri arasında en hızlı gelişen alt hizmet sektörüdür. Turizm sektörünü de kapsayan ticaret alt sektörünün GSMH 'ya katkısının artmasında, turizmin son yıllardaki hızlı gelişimi önemli rol oynamıştır. Ancak 1997 yılından başlayarak tüm dünyayı etkisi altına alan küresel krizlerin, ticaret sektörü üzerindeki etkisi 1998 yılında kendini hissettirmiş; 1997 yılında %11,2 olan sektörün büyüme hızı, 1998 yılında %1,2’ ye gerilemiştir. Hizmetler sektörünün yaklaşık %10’ luk bir kısmını oluşturan inşaat alt sektörü de küresel krizlerden önemli ölçüde etkilenmiştir. 1998 yılında gerek verilen yapı

ruhsatları gerekse yapı kullanma izin belgelerinde önemli oranlarda azalmalar meydana gelmiştir²⁹.

Aşağıdaki Tablo 6.' da ülkemizin 1968 yılından 2001 yılının ilk yarısına kadar olan dönem içerisindeki Gayri Safi Milli Hasıla, Gelişme Hızı ve Sektör Payları' nı göreceksiniz.

Tablo 6. incelendiğinde Gayri Safi Milli Hasıla (GSMH) sektör paylarında hizmet sektörünün 1968 yılından itibaren Sabit Fiyatlar itibariyle sürekli birinci sırada olduğu görülmektedir. Cari Fiyatlar itibariyle bakıldığında da hizmet sektörü GSMH içerisindeki payı itibariyle -1978 yılı hariç- yine ekonomiye en çok katkıyı yapan sektör olmaktadır. İkinci sıra ise gerek cari fiyatlarla olsun ve gerekse de sabit fiyatlarla olsun Tarım ve Sanayi sektörü dönemler itibariyle yer değiştirmektedir.

²⁹ <http://www.tbb.gen.tr/turkce/ekonomi/buyu.html> (Ziyaret Tarihi 07.08.2003)

Tablo 6. Türkiye' nin Gayri Safi Milli Hasıla, Büyüme Hızı ve Sektör Payları

Gayri Safi Milli Hasıla, Gelişme Hızı ve Sektör Payları											
GSMH					GSMH' de Sektör Payları %						
Cari			Sabit	Cari Fiyatlarla				Sabit Fiyatlarla			
Fiyatlarla	Gelişme	Fiyatlarla	Fiyatlarla	Gelişme							
Milyar TL	Hızı	Milyon \$	1987	Hızı	Tarım	Sanayi	Hizmetler	Tarım	Sanayi	Hizmetler	
	%		Milyar TL-	%							
1968.....	164	-	18.050	31.635	-	39,8	16,7	43,6	33,0	17,1	49,8
1969.....	183	11,9	201.893	33.003	4,3	38,8	17,0	44,1	31,2	18,4	50,4
1970.....	208	13,3	19.031	34.469	4,4	36,7	16,6	46,7	30,7	17,5	51,7
1971.....	261	25,6	17.244	36.897	7,0	34,5	16,9	48,6	30,2	17,8	52,0
1972.....	314	20,3	21.968	40.279	9,2	31,3	17,5	51,1	27,9	18,1	54,0
1973.....	399	27,0	27.947	42.255	4,9	30,7	17,3	52,0	24,5	19,3	56,2
1974.....	538	34,7	38.242	43.633	3,3	33,0	16,6	50,5	25,2	20,0	54,8
1975.....	691	28,5	47.452	46.275	6,1	32,7	16,7	50,6	24,5	20,6	55,0
1976.....	868	25,6	53.684	50.438	9,0	30,6	18,1	51,3	24,0	20,5	55,5
1977.....	1.108	27,7	61.264	51.944	3,0	29,5	17,4	53,0	22,8	21,3	56,0
1978.....	1.646	48,5	66.828	52.582	1,2	30,2	17,3	25,5	23,1	21,7	55,2
1979.....	2.877	74,8	81.696	52.324	-0,5	26,7	19,8	53,5	23,2	20,7	56,1
1980.....	5.303	84,4	68.391	50.870	-2,8	25,5	18,3	56,2	24,2	20,5	55,4
1981.....	8.023	51,3	71.504	53.317	4,8	23,5	20,9	55,6	22,6	21,5	55,9
1982.....	10.612	32,3	64.209	54.963	3,1	21,9	22,1	56,0	22,7	21,9	55,4
1983.....	13.933	31,3	60.492	57.279	4,2	20,7	21,3	58,0	21,6	22,4	56,0
1984.....	22.168	59,1	59.098	61.350	7,1	21,0	20,8	58,1	20,3	23,1	56,6
1985.....	33.350	59,5	66.891	63.989	4,3	19,7	21,9	58,4	19,4	23,6	57,0
1986.....	51.185	44,8	75.173	68.315	6,8	19,2	25,0	55,8	18,8	25,0	56,2
1987.....	75.019	46,6	85.979	75.019	9,8	17,2	24,9	57,9	17,2	24,9	57,9
1988.....	129.175	72,2	90.690	76.108	1,5	16,7	26,3	57,0	18,3	25,1	56,7
1989.....	230.370	78,3	107.544	77.347	1,6	16,2	26,5	57,4	16,6	25,9	57,5
1990.....	397.178	72,4	150.758	84.592	9,4	16,8	24,8	58,4	16,3	25,9	57,9
1991.....	634.393	59,7	150.168	84.887	0,3	14,5	25,1	60,5	16,1	26,5	57,4
1992.....	1.103.605	74,0	158.122	90.323	6,4	14,1	24,8	61,1	15,8	26,5	57,8
1993.....	1.997.323	81,0	178.715	97.677	8,1	14,7	23,7	61,6	14,5	26,5	59,0
1994.....	3.887.903	94,7	132.302	91.733	-6,1	14,7	25,5	59,7	15,3	26,6	58,1
1995.....	7.854.887	102,0	170.081	99.028	8,0	14,8	25,5	59,7	14,4	27,7	57,9
1996.....	14.978.067	90,7	183.601	106.080	7,1	15,7	23,9	60,4	14,0	27,7	58,3
1997.....	29.393.262	96,2	192.383	114.874	8,3	13,4	23,7	62,9	12,7	28,1	59,2
1998.....	53.518.332	82,1	206.552	119.303	3,9	16,5	20,9	62,6	13,4	27,6	59,0
1999.....	78.282.967	46,3	185.267	112.044	-6,1	14,4	21,7	63,9	13,4	27,9	58,7
2000.....	125.596.129	60,4	200.002	119.144	6,3	13,5	22,3	64,1	13,1	27,8	59,0
2001.....	176.483.953	42,9	144.607	107.783	-9,4	13,1	25,6	61,3	13,7	28,5	57,8
2002.....	273.463.168	55,4	181.885	116.165	7,9	13,8	29,4	56,8	13,7	29,3	57,0
2003.....	357.045.000	29,6	238.051	121.975	5,0	13,1	30,3	56,6	12,6	29,9	57,5

Kaynak: <http://www.die.gov.tr/IstTablolar/25mh403t.xls> (Ziyaret Tarihi 07.08.2003),
<http://www.tbb.org.tr/turkce/kitap2003/ekonomik%20gostergeler.xls> (Ziyaret Tarihi 29.06.2004) ve <http://www.iso.org.tr/html/ekonomik.html> (Ziyaret Tarihi 29.06.2004)' den yararlanılarak düzenlenmiştir.

Tüm bu bilgilerin ardından hizmet sektörü içerisinde yer alan özel televizyon işletmelerinin ülkemiz ekonomisindeki yerine bakmanın yerinde olacağı düşüncesindeyiz.

Bilindiği gibi televizyon işletmelerinin tek ve en büyük gelir kaynağı “Reklam” dır. O halde ülkemizde televizyon işletmelerinin ekonomideki yerlerini tespit etmek amacıyla reklam harcamalarının büyüklüklerini inceleyebiliriz.

Reklam taşıma potansiyeli bulunan medya kuruluşları olarak 16’sı ulusal, 15’i bölgesel, 229’u yerel ölçekte yayın yapan 260 televizyon kanalı (53’ü kablolu), 30 ulusal, 108 bölgesel 1062 yerel yayın yapan 1200 radyo istasyonu, tüm ülkede dağıtımı yapılan 32 gazete ve 85 dergi sayılabilir³⁰.

Tüm bu kuruluşlar, ölçülebilir belli başlı mecralar olan ulusal televizyon kanalları, ulusal gazete ve dergiler, ulusal ve bazı bölgesel radyolar, tüm sinemalar ve tüm açık hava mecra kuruluşlarına ödenen yayın ücretleri olarak Amerika Birleşik Devletleri doları (USD) ölçeğinde şöyle bir tablo gösteriyor³¹ :

1993’te 650-700 milyon USD

1994’te 375 milyon USD,

1995’te 635 milyon USD

1996’da 770 milyon USD

1997’de 950 milyon USD

1998’de 930 milyon USD

1999’da 925 milyon USD

2000’de 1.055 milyon USD

2001’de 540 milyon USD

³⁰ <http://www.rd.org.tr/sektor.aspx> (Ziyaret Tarihi 07.08.2003)

³¹ <http://www.rd.org.tr> (Ziyaret Tarihi 07.08.2003)

2002’de söz konusu yayın ücretleri 953 milyon USD dolayında gerçekleşmiştir. Genel ekonomik kriz yılları olan 1994 ve 2001’deki düşüşler dikkat çekidir. Bu ödemelerin değişik yayın araçları arasında yüzde olarak dağılımı ise;

Basın (dergiler dahil)	% 31
Televizyon	% 32
Radyo	% 5
Açık hava	% 6
Sinema	% 1 olarak tahmin edilmektedir.

Ana mecra yayın gelirlerinden ibaret olan yukarıdaki değerler, reklam sektörünün büyüklüğünü tam olarak göstermemektedir. Bu sayıya reklam yapım, basılı malzeme giderleri ile reklam ajansı komisyonları ve ölçülemeyen yerel medya gelirleri eklendiğinde sektörün gerçek büyüklüğü 2003 yılı için 1.173 milyon USD, Türk Lirası olarak ta 1,759 Katrilyon lira olarak gerçekleşmiştir³².

Daha açık bir şekilde açıklayabilmek için aşağıdaki Tablo 7.’ den 2003 yılı ölçülebilir medyanın net yayın gelirlerini inceleyebiliriz. Bu veriler bize televizyon işletmelerinin ülke ekonomisindeki yerini belirleyebilmek açısından önemlidir. Ancak şu da unutulmamalıdır ki 2003 yılına ilişkin olan bu veriler çok da gerçeği yansıtamayabilir. Bunun temel nedeni ise bu verilerin tamamen Reklam Verenler Derneği’ nin kendi imkânları ile ulaşabildiği veriler olmasıdır.

³² <http://www.rd.org.tr/sektoryatirim.aspx?sorgu=Sektör%20>%20Reklam%20Yatırımları%202003>
(Ziyaret Tarihi 29.06.2004)

Tablo 7. 2003 Yılı Ölçülebilir Medyanın Net Yayın Gelirleri

	Trilyon (TL)	Payı (%)
A. Televizyon	693	39,3
B. Basın	472	27
- Gazete	422	24
- Dergi	50	3
C. Açık Hava	76	4,3
D. Sinema	18	1
E. Radyo	60	3,4
Ara Toplam	1.319	75
F. Diğer (reklam prodüksiyonu, basılı malzeme geliri, ajans komisyonu, yerel TV ve basın mecralarının reklam yayın gelirleri)	440	25
Genel Toplam	1.759	100

Kaynak:<http://www.rd.org.tr/sektoryatirim.aspx?sorgu=Sektör%20>%20Reklam%20Yatırımları%2002003> (Ziyaret Tarihi 29.06.2004)

Mevcut veriler ışığında 2002 dönemi içerisinde (Aralık-2002 itibariyle) Türkiye Cumhuriyeti' nin bütçe uygulama sonuçları ise 76.400 Katrilyon liradır³³. Başka bir deyişle reklam sektörünün -tespit edilebilen verilerine göre- toplam net yayın gelirleri tutarı Türkiye Cumhuriyeti bütçesinin yaklaşık olarak 53' te biri kadardır. Bu da bizce azımsanmayacak bir büyüklüktür.

3. TELEVİZYONCULUĞUN TARİHSEL GELİŞİMİ

3.1. Televizyonculuğun Dünya' daki Tarihsel Gelişimi

Televizyonun ilk kez halka açık gösterisi 13 Haziran 1925' de yapılmıştır. Charles Francis Jenkins, Anacostia' da Deniz Kuvvetleri radyo istasyonunda, kurduğu bir

³³ <http://www.bumko.gov.tr/WEB/istatistikler/aylar/2002/aralik.htm> (Ziyaret tarihi 12.08.2003)

vericiden Washington Connecticut caddesindeki bir alıcıya görüntü iletmiştir. On dakika süren bu gösteri sırasında, bir Hollanda değirmeni silueti 25x30 cm.' lik bir ekranda izlenmiştir. Elektronik tarama tekniğini kullanarak yapılan ilk düzenli televizyon yayını da İngiltere' de yapılmıştır. Londra' da Alexandra Palace' da kurulan televizyon stüdyosundan yapılan bu ilk yayın büyük ilgi uyandırmıştır. Ancak yapılan yayınlar, alıcı sayısının az oluşu nedeniyle, geniş bir izleyici kitlesine ulaşmamıştır. İngiltere' de başlayan bu yayın 1939 yılında, İkinci Dünya Savaşı' nın çıkışına kadar sürmüştür. Savaş nedeniyle yayınlara ara verilmiş, 1945 yılında yeniden başlamıştır³⁴.

Siyah-beyaz görüntülerin iletimindeki çalışmalarının yanı sıra John Logie Baird, klasik üç renk ilkesinden yararlanarak, renkli televizyon projesini de pazarlamıştır. Renkli televizyon yayınlarının net olarak algılanması 1950' lerden sonra olmuştur. Geliştirilen bir sistemle renkli yayınlara başlanmak istenmiş, ancak siyah-beyaz televizyon alıcılarında, bu görüntü zig-zag biçiminde görüldüğünden fazla ilgi görmemiştir. Daha sonra alıcılarda yapılan değişikliklerle, renkli yayınların siyah-beyaz televizyon alıcılarında da izlenme olanağı yaratıldığından, 1954 yılında renkli televizyon yayını başlatılmıştır³⁵.

Böylece başlayan televizyon hizmeti 1950' lerde yalnızca beş ülkede bulunurken, 1970' lerin sonunda 139 ülkede 400 milyon televizyon alıcısına ulaşmıştır³⁶. Günümüzde bu sayı tahmini yıllık %5' lik bir artışla devamlı büyümektedir. Artış, dünyanın yarı nüfusunun yaşadığı Asya' da iki kat daha fazla oranda olmaktadır³⁷.

Dünya çapında televizyon programları için harcanan para, yaklaşık 65 milyar Amerika Birleşik Devletleri doları olurken, her yıl %10 oranında yükselen harcamalar grafiği içinde A.B.D.' nin sattığı televizyon programları yıllık 2,3 milyar doları

³⁴ Nurdoğan Rigel, *Elektronik Rönesans*, (İstanbul: Der Yayınları, 1991), s. 25.

³⁵ Rigel, *a.g.e.*, s. 26.

³⁶ Hamid Mowlana, *Global Information and World Communication*, (London: Longman, 1986), s. 47.

³⁷ Hülya Yengin, *Ekranın Büyüsü*, (İstanbul: Der Yayınları, 1994), s. 37.

bulmaktadır. Dünya çevresine televizyon yayınları için bugüne kadar atılan yaklaşık 300 uydunun sayısı da hızla artmaktadır³⁸.

3.2. Televizyonculuğun Türkiye’ deki Tarihsel Gelişimi

Ulusal televizyonculuğumuz dünyada başlayan televizyon çağına girmekte hayli geç kaldı. Bu arada komşu ülkelerin televizyon istasyonlarının yayınladığı programlar yurdumuzun bazı bölgelerinden izlenmeye başlanmıştı. Öte yandan aynı yıllarda kamuoyu, gazeteler, çeşitli çevreler, Türkiye’ de bir televizyon istasyonunun kurulması yolunda kampanya başlatmışlardı³⁹. Böylece Türkiye’ de ilk televizyon yayını 9 Temmuz 1952’ de İstanbul Teknik Üniversitesi’ nde yapılmıştır⁴⁰. Teknik üniversite yayın saatleri içerisinde klasik müzik, Türk halk müziği, Türk sanat müziği, bale programları, tiyatro gösterileri, sanatçılarla yapılan röportajlar, eğlence, şiir saatleri, meteoroloji sohbetleri, haftanın olayları, belgesel filmler ve İngilizce dil dersleri yer almaktaydı⁴¹.

6 Mart 1970 tarihinde İstanbul Teknik Üniversitesinin yayınları, öğrenci olayları nedeniyle kesilmiştir. Bundan sonra devreye Türkiye Radyo Televizyon Kurumu (TRT) girmiştir. TRT, 1966 yılında televizyon yayıncılığına başlamıştır. Gerçekleştirilen dış temaslar sonucunda Türk ulusal televizyonculuğunun teknik donanımı, sonradan yapılan ihalelerle, %80 oranında Batı Almanya’ nın güçlü elektronik endüstrisi pazarına bağlanmıştır.

Ankara’ da başlayan televizyon yayınları, başkentte yaşayan yaklaşık 1 milyon 270 bin kişiye seslenmiştir. Bu yayınlar 1972 yılına kadar sürmüş, bu tarihten sonra

³⁸ Yengin, a.g.e., s. 37.

³⁹ Semih Tuğrul, *Türkiye’ de TV ve Radyo Olayları*, (İstanbul: 1975), s.162.

⁴⁰ Rigel, a.g.e., s. 141.

⁴¹ Tuğrul, a.g.e., s. 42.

televizyon yayınları hızla gelişmeye başlamıştır⁴². Özellikle televizyon ile ilgili yatırımların plan⁴³ kapsamına alınmasının bunda çok büyük bir etkisi olmuştur.

Türkiye’ de ilk renkli televizyona geçiş, uzun bir zaman dilimini kapsamıştır. Bu süreç yaklaşık on yıl sürmüştür. İlk renkli televizyon yayını denemeleri Eskişehir İktisadi ve Ticari İlimler Akademisi’ nin kurduğu Televizyon ile Eğitim Enstitüsü’ nde 1973 yılında başlamıştır. 1976 yılında TRT’ nin, biri Ankara’ da diğeri İstanbul’ da olmak üzere iki renkli televizyon stüdyosu bulunmaktaydı. 1976 yılında Mayıs ayı içinde, Manchester United – Southhamton arasında oynanan İngiltere Kraliyet Kupası ilk kez renkli olarak naklen yayınlanmıştır. Aynı hafta içinde, Anderlecht – Westham arasında oynanan futbol maçı, yine renkli olarak naklen yayınlanmıştır⁴⁴.

1 Temmuz 1984 tarihinde Türkiye’ de televizyon yayınlarının tümü renkli yayınlanmaya başlanmıştır. TRT renkli yayına geçtikten sonra elindeki imkânlarla ikinci kanal yayınına da başlamıştır. TRT’ nin ikinci kanal yayınları kesin olarak 6 Ekim 1986 tarihinde başlamıştır. Ardından TRT üçüncü kanal ile Güneydoğu Anadolu Projesi (GAP)’ den adını alan GAP TV yayınlarına başlamıştır. Bu kanalların yayına başlama tarihleri ise 2 Ekim 1989’ dur⁴⁵. TRT 4, 30 Temmuz 1990’ da, yurtdışındaki vatandaşlarımıza yönelik yayın yapması için oluşturulan TV 5 – TRT INT ise 19 Aralık 1990 tarihinde yayın hayatına başlamıştır⁴⁶.

3.3. Türkiye’ de Özel Televizyon Yayıncılığının Gelişimi

Türkiye’ de özel televizyon yayınları 1 Mart 1990 tarihinde Magic Box Star 1 kanalının test sinyalleri yayınlamaya başlaması ile başladı. Kanal 7 Mayıs 1990

⁴² Rigel, a.g.e., s. 146.

⁴³ Beşinci Beş Yıllık Kalkınma Planı’ nda, yayıncılıkta uydu teknolojisinden yararlanmak hedeflenmiştir. Altıncı Beş Yıllık Kalkınma Planı’ nda ise öncelikli konu özel televizyon ve uydudan yararlanma imkânları olarak belirlenmiştir. Bkz. Yengin, a.g.e., s. 72.

⁴⁴ Habibe Öngören, **Türkiye’ de Televizyon İşletmeciliği ve Organizasyon Yapısı**, (İstanbul: İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, 1997), s. 19.

⁴⁵ Yengin, a.g.e., s. 74-75.

⁴⁶ Yengin, a.g.e., s. 77.

tarihinde ise, günde beş saat yayına başladı. Ardından 8 Ocak 1992 tarihinde Teleon kanalı video klip görüntüleriyle test yayınına başladı. Bunları sırasıyla diğer ulusal kanallar takip etti. Bazı ulusal kanallarımızın yayına başlama tarihleri şöyledir. 1 Mart 1992 Show TV, 4 Ekim 1992 Kanal 6, 9 Ekim 1992 HBB (Has Bilgi Birikim) TV, 1 Aralık 1992 Flash TV, Mart 1993 Cine 5 (şifreli yayın), 12 Temmuz 1993 A TV, 19 Aralık 1993 Kanal D⁴⁷.

3.4. Televizyon Yayıncılığı İle İlgili Uluslararası Kuruluşlar

Bu başlık altında ilgili uluslararası kuruluşlar kısaca ve genel olarak tanıtılacaktır.

- Uluslararası Telekomünikasyon Birliği (ITU)

Gerek radyo ve gerekse de televizyon dalgaları milli sınırlarda durmaz. Avrupa' da herhangi bir ülke diğer bir Avrupa ülkesinin yayınlarını etkileyebilmektedir. Bu nedenle uluslararası rehberlik yapacak ve anlaşmazlıkları çözecek bir kuruluşa ihtiyaç duyulmuştur. Uluslararası Telekomünikasyon Birliği, Birleşmiş Milletler' in bir kolu olarak bu amaçla kurulmuştur. Bu kuruluş 1932 yılında kurulmuş ve 1937' de Birleşmiş Milletler Genel Konseyi' nde bir ihtisas komisyonu olarak kabul edilmiştir. Uluslararası Telekomünikasyon Birliği' ne üye 148 ülke bulunmaktadır. Bunların içerisinde Türkiye' de yer almaktadır⁴⁸.

- Asya-Pasifik Yayın Birliği (ABU)

1992 yılında kurulan doğuda 30. ve batıda 170. derece meridyenleri arasında kalan Asya ve Pasifik bölge ve ülkeleri içine alan kuruluşun amacı, üye yayın kurumlarının mesleki alanlardaki çıkarlarını korumak ve diğer yayın kurumları ve birlikleri ile

⁴⁷ Yengin, a.g.e., s. 116-171.

⁴⁸ Bülent Küçükercdoğan, *Uluslararası İletişim*, (İstanbul: Der Yayınları, 1995), s. 225.

ilişkiler kurmaktır. TRT, 1 Haziran 1964 tarihinden bu yana kurucu aktif üye olarak Asya-Pasifik Yayın Birliği içindeki faaliyetlerini sürdürmektedir⁴⁹.

- Avrupa Yayın Birliği (EBU)

Avrupa Yayın Birliği, Avrupa bölgesi ve civarı ülkeleri, Kuzey Afrika ve Orta Doğu dahil, Doğu Avrupa ülkeleri hariç olmak üzere, radyo ve televizyon kuruluşlarının üyesi bulunduğu bir yayın birliğidir ve herhangi bir devlete ait değildir. Hukuki kimliği olan birlik, İsviçre kanunlarına tabi olup, kendi özel yönetmelikleriyle yönetilmektedir. 12 Şubat 1950’ de kurulmuştur. Amacı, radyo ve televizyonla ilgili her alanda üye ülkelere destek sağlamak ve dünya çapındaki gelişmeler konusunda yardımcı olmaktır. Türkiye’ de Avrupa Yayın Birliği’ ne 18 Nisan 1950 tarihinde üye olmuştur⁵⁰.

- İslam Ülkeleri Yayın Hizmetleri Örgütü (ISBO)

İslam Konferansı’ na bağlı uzman bir örgüt olarak kurulan İslam Ülkeleri Yayın Hizmetleri Örgütü’ nün merkezi Suudi Arabistan ‘Krallığı’ nda Cidde’ de bulunmaktadır. Amacı, İslam davasını yaymaktır. İslam davasını uyanık tutmaya ve onu savunmaya çalışır. Müslüman halklar arasında anlayış havasını teessüs ettirme ve İslam kardeşliği ruhunu canlandırma görevini taşır⁵¹.

- Uluslararası Radyo Televizyon Örgütü (OIRT – Organisation International De Radio Et Television)

Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği’ nin (SSCB) önderliğinde 1950 yılında merkezi Prag olarak kurulmuştur. Bugün 19 ülkeden 25 üyesi bulunmaktadır. Örgütün amacı, üyeler arasında teknik ve program işbirliğini geliştirmektir⁵².

⁴⁹ Küçükeroğan, a.g.e., s. 226-227, 230.

⁵⁰ Küçükeroğan, a.g.e., s. 232.

⁵¹ Küçükeroğan, a.g.e., s. 237-238.

⁵² Küçükeroğan, a.g.e., s. 240.

- Nordvision

Norveç, İsveç, Finlandiya, İzlanda ve Danimarka' nın kurduğu bu örgüt içerisinde dil ve politik ayrım olmakla birlikte, Kuzey ülkelerinin kültürel birliği söz konusudur; bu da, program alışverişi için temel bir özelliktir⁵³.

- Arap Devletleri Yayın Birliği (ASBU – Arab States Broadcasting Union)

1969 yılında Asya ve Afrika' da olan, daha çok üçüncü dünya adıyla anılan ülkeler kurmuşlardır. Birliğin merkezi Sudan' dadır. Üye ülkeler arasında Fransız Radyo ve Televizyonu' da bulunmaktadır⁵⁴. Birliğin amacı, Arap Birliğini ve işbirliğini sağlamak, yayın konuları hakkında çalışma yapmak ve teknik bilgi değiş tokuşunda bulunmaktır⁵⁵.

- Afrika Ulusal Radyo Televizyon Birliği (URTNA – Union De Radio Television National De L'Afrique)

1962 yılında Afrika ülkelerince kurulmuştur. Birliğin 25 aktif, dört tane de ortak üyesi bulunmaktadır. Birliğin merkezi Mali' dedir⁵⁶. Amacı Afrika kıtasının medya alanında ilerlemesine yardımcı olmaktır. Afrika' daki yayıncılığın gelişmesiyle uğraşır. Gelirini üye ülkelerin bağışlarından sağlar⁵⁷.

- Avrupa Uydu Televizyon Birliği (ETSA)

Avrupa Uydu Televizyon Birliği (ETSA), Avrupa çapında uydu işletmecileri ve yayıncıları, yer istasyonları, uydu ve program üreticileri ile sistem kurucularının bir araya gelerek 12 Şubat 1987' de yaptıkları toplantı ile kurdukları bir meslek kuruluşudur. Kurucuları arasında Türk delegeler de yer almıştır. ETSA, Avrupa' da Uydu-TV konusunda kurulmuş ilk ve gerçek meslek ihtisas birliğidir⁵⁸.

⁵³ Emel Ceylan Tamer, *Dünü ve Bugünüyle Televizyon*, (Varlık Yayınları, Kasım 1993), s. 105.

⁵⁴ Tamer, *a.g.e.*, s. 105.

⁵⁵ "Cable and Satellite Yearbook, 1994, s. 14" den aktaran Küçükeroğlu, *a.g.e.*, s. 242.

⁵⁶ Tamer, *a.g.e.*, s. 105.

⁵⁷ "Cable and Satellite Yearbook, 1994, s. 14" den aktaran Küçükeroğlu, *a.g.e.*, s. 242.

⁵⁸ "Lynne Schefer Gross, *Telecommunications An Introduction to Electronic Media*, Chicago: C. Brown Publishers, 1988, s. 446." den aktaran Küçükeroğlu, *a.g.e.*, s. 244.

- **Ulusal Kuzey Amerika Yayıncılar Birliği (NANBA – North American National Broadcasters Association)**

1978 yılında Ottawa’ da yayıncılığı etkileyen uluslararası konuları incelemek için kurulmuştur. Kanada, Meksika ve Amerika Birleşik Devletleri üyesidir⁵⁹. Yılda dört kez toplanır. Birlik, yayıncılığı etkileyen uluslararası sorunlara aktif çözümler bulmaya çalışır. Bunun için diğer uluslararası yayın birlikleriyle çalışır ve uluslararası forumlarda etkin bir ses olabilmeyi amaçlar⁶⁰.

3.5. Türkiye’ de Televizyon Yayıncılığı İle İlgili Ulusal Kuruluşlar

Bu başlık altında ülkemizde halen mevcut bulunan ilgili ulusal kuruluşlar açıklanacaktır.

3.5.1. Türkiye Radyo - Televizyon Kurumu (TRT)

Anayasanın 133. maddesi, radyo ve televizyon istasyonlarının ancak Devlet eliyle kurulacağını, bu konudaki yetki ve görevlerin bir kamu tüzel kişiliğince yürütüleceğini emretmektedir. İlgili anayasa maddesinden de anlaşılacağı üzere, radyo ve televizyon verici istasyonlarının kurulması, işletilmesi, yayınlarının düzenlenmesi ile yurt içine ve dışına yayın yapılması, Devletin tekelindedir. Devlet bu tekeli Türkiye Radyo – Televizyon Kurumu eliyle kullanmaktadır⁶¹.

TRT Yönetim Kurulu, Genel Müdürlük ve Koordinasyon Kurulu şeklinde organları sahiptir. Yönetim Kurulu altı üye ve Genel Müdür’ den oluşur. Üyeleri Bakanlar Kurulu atar. Yönetim Kurulu en az 15 günde bir toplanır⁶².

⁵⁹ “Cable and Satelite Yearbook, 1994, s. 14” den aktaran Küçükeroğan, a.g.e., s. 243.

⁶⁰ “World Radio TV Handbook, 1993 Edition, s. 48” den aktaran Küçükeroğan, a.g.e., s. 243.

⁶¹ Jale Sarmaşık, **Türkiye’ de Radyo ve Televizyon Düzeni (1927 – 2000)**, (İstanbul: Maltepe Üniversitesi Yayınları No: 8, 2000), s. 83.

⁶² Sarmaşık, a.g.e., s. 85, 87.

3.5.2. Radyo ve Televizyon Üst Kurulu (RTÜK)

RTÜK 13 Nisan 1994 tarihinde kabul edilen ancak 24 Nisan 1994 tarihinde Resmi Gazete’ de yayınlanarak yürürlüğe giren 3984 sayılı Kanun ile hayat bulmuştur. RTÜK üyeleri, beşi iktidar partisinin veya iktidar partilerinin göstereceği on aday, dördü muhalefet partisinin veya partilerinin göstereceği sekiz aday arasından Türkiye Büyük Millet Meclisi (T.B.M.M.) tarafından gizli oyla seçilen dokuz üyeden oluşur. RTÜK üyelerinin görev süresi altı yıldır. Her iki yılda bir üyelerin üçte biri yenilenir. Üst kurul, kendi içinden iki yıl için bir başkan seçer. Kurulun mali kaynakları, radyo televizyon kuruluşlarının her takvim ayında yayınladıkları reklamlar nedeniyle tahakkuk ettirdikleri brüt reklam gelirlerinden alınan %5’ lik pay, yayın izni ve lisans ücretleri ile T.B.M.M. bütçesinin transfer tertibinde yer alan ödenekten oluşur. Hükümet RTÜK ile ilişkilerini Başbakan aracılığıyla yürütür⁶³.

RTÜK 3984 Sayılı yasa gereği TRT ve özel televizyon yayınlarını denetlemektedir. Bu denetlemelerde ağırlık ise, ulusal düzeyde yayın yapan özel televizyon kanallarındadır. Yapılan denetlemeler sonucu, Yasa maddelerinin ihlali durumunda önce uyarı cezası, aynı maddenin/şıkkın bir yıl içerisinde ikinci kez ihlali durumunda ise televizyon kanallarına bir ya da daha fazla gün kapatma (ekran karartma) cezası verilmektedir. İhlallerin sürdürülmesi durumunda ise, yayın lisans iptali kararını verme yetkisine sahiptir⁶⁴.

4. ÖZEL TELEVİZYON İŞLETMELERİNİN ÖZELLİKLERİ

Ne Wi'loughby Smith, metalik selenyumun elektriksel direncinin, üzerine düşen ışığın miktarına göre değiştiğini bir rastlantı sonucu keşfederken; ne William Crooks, kendi adını verdiği tüpte katot ışınlarını oluştururken; ne de John Flemming diod tüpünü icat ederken hiç şüphesiz yirminci yüzyılın başlarından itibaren bütün yeryüzünü

⁶³ Erol Mutlu, Bülent Çaplı, Beybin Kejanlıgolu, v.d., *Medya Politikaları*, (Ankara: İmge Kitabevi), s. 112-114.

⁶⁴ Aysel Aziz, *Türkiye’ de Televizyon Yayınlarının 30 Yılı (1968-1998)*, (Ankara: TRT Genel Sekreterlik Basım ve Yayın Müdürlüğü, 1999), s. 113.

çepeçevre kuşatacak ve insanoğlunun geleceğinde ufuk üstüne ufuk açacak, onu hiç bilmediği zamanlara ve mekânlara taşıyacak bir buluşun temelini hazırladıklarını düşünmemişlerdi⁶⁵.

Özel televizyon işletmelerine ilişkin bir tanımlamaya geçmeden önce televizyonun ne olduğu üzerinde durmanın gerekliliği kanısındayız. Televizyonun yapıla gelmiş farklı bir çok tanımı vardır onlardan bazıları şöyledir;

Televizyon, en basit tanımıyla, nesnelerin doğal ve olabilecekleri yerlerden daha başka bir yerde, hatta başka bir zamanda görünür kılınmalarına olanak sağlayan bir kaydetme ve nakil aracıdır⁶⁶. Farklı bir ifade ile, televizyon, genel olarak bizim dünyadan haberdar olmamızı sağlıyor ve daha dar bir kapsamda da dünyanın değişik yerlerinde aynı anda neler olduğunun hareketliliği ve çeşitliliği hakkında bizde fikirler uyandırıyor⁶⁷.

Toplumbilimcilere göre ise televizyon; temel yapı olarak insanoğlunun diğer insanlar hakkında beslediği doyumsuz ve de şiddetli ilgiye dayanmaktadır⁶⁸.

Bir başka tanıma göre ise televizyon; göze ve kulağa hitap eden, bilginin, bir alıcıda yeniden oluşturulduğu bir iletişim sistemidir⁶⁹. İngiliz Standartları Enstitüsü ise televizyonun tanımını şu şekilde yapmaktadır; televizyon, gerçek veya kaydedilmiş sahnelerin geçici görünür görüntüsünü elektriksel haberleşme sistemi aracılığı ile uzakta anında meydana getirme tekniğidir⁷⁰.

⁶⁵ Sedat Cerceci, **Televizyonun Sosyolojik Boyutu**, (İstanbul: Şûle Yayınları, 1996), s. 21.

⁶⁶ Tonny Bennet ve Susan Boyd Bowman, **Popular Television and Film**, (London: Open University Press, 1981), s. 159.

⁶⁷ Rudolph Arnheim, **A Forecast of Television**, Understanding Television, Edited by Richard P. Adler, (New York: Praeger Publishers, 1981), s. 7.

⁶⁸ Yeni Dünya, **Televizyon Maceramız**, (Sayı: 20, Nisan 1995), s. 22.

⁶⁹ "E.C. Young, The Penguin Dictionary of Electronics, Londra: Penguin Book, 1981, s. 519." dan aktaran; Nurdoğan Rigel, **Elektronik Rönesans**, (İstanbul: Der yayınları, 1991), s. 19.

⁷⁰ Adnan Ataman ve Avni Morgül, **Televizyon Tekniği**, (İstanbul: Boğaziçi Üniversitesi Matbaası, Temmuz 1997), s. 2.

Televizyon ile ilgili tüm bu tanımların ardından şimdi özel televizyon işletmesinin tanımını yapabiliriz. Özel televizyon işletmesi; enformasyonun ve kültürün piyasa yapısı içinde kâr amacıyla üretimi ve arzıdır⁷¹.

Özel televizyon yayıncılığı bir çok ülkede tamamen ticari bir faaliyet şeklinde algılanmış olmasına karşın Avrupa’ da bazı ülkeler tarafından özel televizyonculuğun “kamu hizmeti” anlayışı çerçevesinde değerlendirildiğini ve her ne kadar bir tür ticari faaliyet alanı gibi görünse de, aslında kamu faydası ve kamu ilgisi her zaman dikkate alınmıştır⁷².

Bu noktada televizyon işletmelerine ilişkin sınıflandırmalara değinmenin gerekli olacağı düşüncesindeyiz, televizyon işletmelerini farklı kriterlere göre sınıflandırabiliriz.

a) Mülkiyete göre⁷³;

- a.1) Ticari (Özel) Televizyon işletmeleri.
- a.2) Devlet sahipliğinde/kontrolünde ama kamu hizmeti gören televizyon işletmeleri.
- a.3) Bağımsız kamusal televizyon işletmesi.

b) Medya Örgütlerine göre⁷⁴;

- b.1) Şebeke televizyonlar (Ulusal televizyon kanalları).
- b.2) Yerel bağımsız televizyon istasyonları.
- b.3) Uluslararası televizyon kanalları.

⁷¹ C. Pekman, **Televizyonda Özelleşme**, (İstanbul: Beta Basım-Yayın-Dağıtım, 1997), s. 80.

⁷² Sebahattin Aydın, **Özel Televizyonlarda Yönetim ve Organizasyon Yapıları**, (İstanbul: Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ocak 2000), s. 39.

⁷³ Beybin Kejanlıoğlu, **Medya ve Toplum**, (Ankara: BİA Yerel Medya Eğitim Programı, Şubat 2001), s. 1. Bkz. <http://www.bianet.org/diger/arsiv.htm> (Ziyaret tarihi 01.08.2003)

⁷⁴ Kejanlıoğlu, a.g.e., s. 1-2.

c) Niteliğine göre⁷⁵:

c.1) Havadan Yayın (Elektromanyetik Dalgalar)

c.1.1) Ulusal yayın

c.1.1.1) Analog yayın

c.1.1.2) Dijital yayın

c.1.1.3) Şifreli yayın

c.1.2) Yerel yayın

c.2) Kablolu Yayın

c.3) Uydu Yayını

d) Yönetim sistemlerine göre:

d.1) Ulusal Sistem (National System): Bu sistemi benimseyerek yayın yapan kanallar ülkelerinin gelenek, görenek, kültür, inanç ve değerlerine bağlı yayınları benimsemektedirler.

d.2) Ticari-Özel/Girişimci Sistem (Commercial System)⁷⁶: Bu sistemle yönetilen televizyon kurumlarında, devlet ve hükümet ile genel düzeydeki ilişkiler dışında herhangi bir ilişki yoktur. Yayın istasyonlarının kurulması, işletilmesi tamamen özel girişimcilerin elindedir. Devlet genel olarak bu alanı düzenler, genel kuralları koyar.

d.3) Ulusal – Ticari Sistem (National Commercial System): Bir kamu kuruluşu olarak örgütlenen ve aynı zamanda kendi finansmanını karşılamak için reklam hizmetine de yer veren yayın işletmeleri bu grup yayın sistemi altında toplanmaktadır⁷⁷.

d.4) Hükümet Sistemi (Government System)⁷⁸: Bu yayın sistemi televizyon istasyonlarının doğrudan doğruya siyasal erkin yönetiminde olması, başka bir

⁷⁵ Görüşme, **Kanal 7**, Erdoğan Kara, Bütçe ve Finans Yönetmeni, (Görüşme Tarihi 16.07.2003).

⁷⁶ Sacide Vural, **Radyo-TV Kurumlarında Yönetim ve Türkiye’deki Uygulama**, (Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları, Yayın No:153, 1986), s. 21-22.

⁷⁷ Vural, **a.g.e.**, s. 23.

⁷⁸ Aysel Aziz, **Radyo ve Televizyona Giriş**, (Genişletilmiş 2. Basım, Ankara: Siyasal Bilgiler Fakültesi Yayınları, 1981), s. 35.

söyleyişle, hükümetin yayın alanında bir girişimci olarak çalışması, kendi koyduğu kurallar doğrultusunda yayın hizmetini yürütmesidir.

Bu noktada özel televizyon işletmelerinde üretimin konusunun ne olduğu konusunda açıklamalar yapmanın gerekliliği inancındayız. Genel anlamda televizyon işletmelerinin üretim konusu, iletişimin kapsamında yorumlanır. İletişim biliminde, iletişim kavramının çok sayıda tanımlaması yapılmıştır. İletişim, insanlar arasındaki mesaj (ileti) değişim süreci olarak tanımlanabilir⁷⁹.

İletişim, anlaşılabilir mesajların alınması ve yollanması sanatıdır biçiminde de tanımlanmaktadır⁸⁰.

En kısa tanımında kitle iletişimi, bir kitle iletişim aracı (gazete, dergi, radyo, televizyon, sinema, reklam, afiş, broşür v.b.) kanalıyla bir grup insana (kitle) doğru yönlendirilmiş mesajlar göndermedir⁸¹.

Televizyon yayınları yoluyla üretilen hizmet çok sayıdaki tüketicinin tüketimine elverişli bir mal niteliği göstermektedir. Çünkü yayınları almaya yarayan bir araca (televizyon alıcısı) sahip olan çok sayıda tüketicinin varolması, bu hizmeti talep eden geniş bir pazarın olması ve hizmetin çok sayıda tüketilmesi sonucunu doğurmaktadır. Dolayısıyla bu anlamda televizyon işletmelerince ulaşılabilen bölge, tüketici kitlesinin büyüklüğünü belirlemektedir⁸².

Özel televizyon işletmeleri nüfusun yoğun olduğu kentleşmiş coğrafi bölgeleri hedef olarak belirlemeyi tercih edebilirler. Bu işletmeler, kaynaklarını bölgedeki

⁷⁹ Işık Özkan, **Radyo ve Televizyon İşletmeciliği**, (İzmir: Ege Üniversitesi Basımevi, 1994), s. 79.

⁸⁰ John W. Williams ve Steven A. Eggland, **Örgütlerde İletişim**, Çeviren: Y. Büyükerşen, Ş. Öz-Alp. H. Seçim, (Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları No: 628, 1991), s. 4.

⁸¹ Seyide Parsa, **Televizyon Haberciliği ve Kuram**, (İzmir: Ege Üniversitesi İletişim Fakültesi Yayın No: 3, 1993), s. 8.

⁸² Özkan, **a.g.e.**, s. 84.

tüketicilerin talep edebilecekleri programları üretme ve yayınlama amacı ile kullanabilirler⁸³.

Özel televizyon işletmelerinin bir diğer özelliği de hedef kitlelerinin talebine ve kamu hizmetlerinin gereklerine uygun çeşitli programlar üretmek ve böylece çeşitlendirme politikalarına süreklilik kazandırmaktır⁸⁴.

Özel televizyon işletmelerinin bir başka özelliği de kamu yetkililerine bağımlı olmaları ve hiçbir zaman tümüyle serbest bir etkinlik gösterememeleridir⁸⁵.

Ayrıca programların hazırlanması aşamalarında televizyon işletmeleri yapısal özellikleri ve ürettikleri hizmetin gereği olarak, zaman zaman başka işletmelere bağımlılık gösterirler. Örneğin, haber programlarının hazırlanmasında ulusal ya da uluslararası haberlerin ajanslardan satın alınması söz konusudur⁸⁶.

İktisatçılar tarafından fayda yaratma şeklinde tanımlanan üretimin temel amacı bir mamul ya da hizmet yaratmaktır⁸⁷. Modern üretim çok sayıda elemandan oluşan bir bileşimdir⁸⁸.

Özel televizyon işletmelerinde bir ürün oluşturmak için girdi olarak bilgi, insan, finans, sermaye, endüstriyel kaynaklar ve kamu hizmetleri kullanılmaktadır. Tüm bu girdiler ile ürünün oluşum süreci gerçekleşir, süreçler; şifre çözme, şifreleme, yayınlama, yayını alma, depolama ve yeniden iletim adımlarından oluşur. Yani daha açık bir şekilde ifade etmek gerekirse, önce gönderici tarafından hangi bilgi ya da fikrin aktarılacağına karar verilir. Daha sonra mesaj hakkında bilgi toplanır ve mesaj yazılır,

⁸³ Özkan, a.g.e., s. 84.

⁸⁴ Özkan, a.g.e., s. 84.

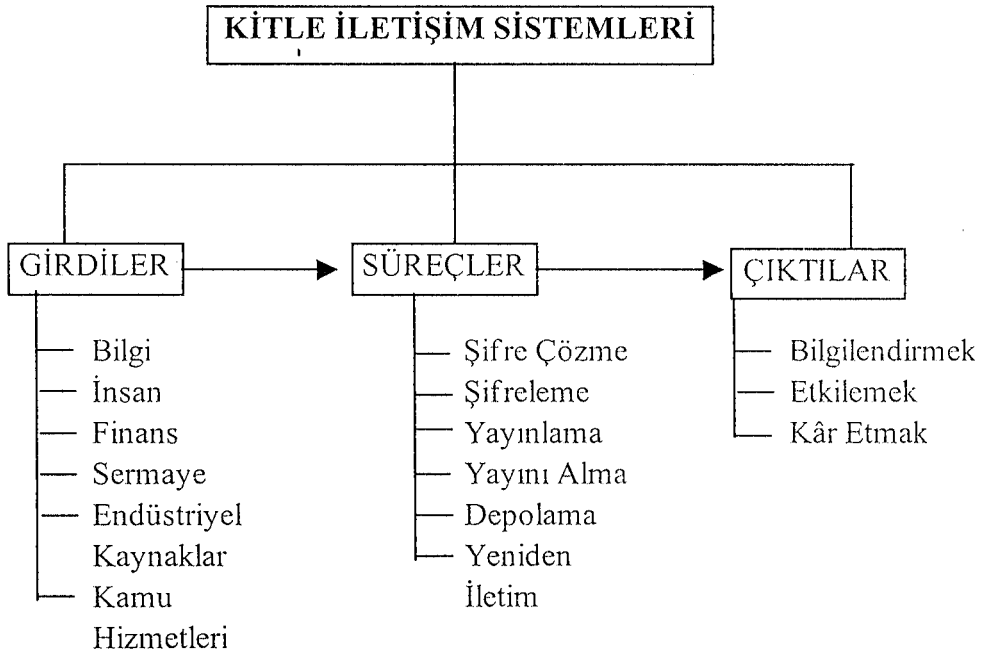
⁸⁵ Özkan, a.g.e., s. 84.

⁸⁶ Özkan, a.g.e., s. 85.

⁸⁷ Özkan, a.g.e., s. 86.

⁸⁸ Bülent Kobu, *Üretim Yönetimi*, (Beşinci Baskı, İstanbul: Venüs Ofset, 1984), s. 2.

resimlenir, düzeltilir. Mekanik mizanpaj⁸⁹ tamamlanır, üretim ve kalite kontrolü yapılır. Gösteri planlanır ve görsel mesaj haline getirilir. Sunulma zamanı kararlaştırılır, sonra içerik ses ve görsel anlatım yazıya dökülür, son aşamada da gösteri sahneye konulur ve oynanır. Böylece mesaj yayınlanır. Depolama ve yeniden iletim ise mesajların daha sonra tekrar aktarılmak üzere kayıtlara alınması ve depolanmasıdır. Bu süreç sonunda ise çıktılar şunlardır; bilgilendirme, etkileme ve kâr etme. Bu anlatılar aşağıdaki Şekil 3.' de görülmektedir.



Şekil 3. Kitle İletişim İşletmelerinde Üretim Süreci.

Kaynak: A. Dean Havenstein ve Steven A. Bachmeyer, "The World of Communications Visual Media", Illinois: Second McKnight Publishing Company, s. 42-44.' den aktaran Özkan, **a.g.e.**, s. 87.

⁸⁹ **Mizanpaj:** Düzen, gazete, dergi gibi yayınlarda sayfa düzeni. Bkz. Türk Dil Kurumu, **Türkçe Sözlük**, (Dokuzuncu Baskı, Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi, Cilt 2, 1998), s. 1573. ve Ali Püsküllüoğlu, **Türkçe Sözlük**, (İkinci Baskı, İstanbul: Doğan Ofset, Ekim 1999), s. 1111.

Kapasite genellikle bir üretim oranı veya belirli bir zaman içindeki üretim miktarı olarak tanımlanır⁹⁰. Başka bir ifadeyle kapasite, belirli bir dönemdeki üretim gücü ya da belirli bir dönemde sistemin gerçekleştirdiği çıktı miktarıdır⁹¹.

Özel televizyon işletmeleri 3984 Sayılı Kanuna göre faaliyete geçebilmek için RTÜK' dan izin almak zorundadırlar. Üst Kurulun ulusal yayın izni verdiği işletmeler, izin tarihinden itibaren en geç ikinci yıl sonunda Türkiye alanının %70' ine yayınlarını ulaştırmak ve haftada asgari 80 saat yayın yapmak mecburiyetindedirler⁹². Bu zorunluluk bir anlamda ulusal yayın yapmak isteyen işletmelerin kapasitelerinin alt sınırlarını belirlemektedir⁹³.

Bir anda milyonlarca izleyiciye ulaşma imkânı sağlayan televizyon yayınları izleyicilere yönelik olarak üç amacı gerçekleştirebilmektedir⁹⁴;

- Eğitim ve kültür düzeyinin yükseltilmesi,
- Haber ve bilgi edinme,
- Hoşça vakit geçirebilmek, eğlendirebilmek, dinlendirebilmek.

İşte bu amaçları gerçekleştirebilmek için televizyonlarda; eğitim programları, kültür programları, haber ve haber programları, spor programları, bilim ve teknoloji programları, ekonomi programları, reklamlar v.b programlar yer almaktadır⁹⁵. Özel televizyon işletmelerinin de televizyon piyasasına girmesi ve sayılarının artması ile insanların istediği gibi bir program seyretme şansı artmıştır. Alternatif televizyon kanallarının mevcudiyeti bireylerin istedikleri gibi bir program seçme ve izleyebilme olasılığını arttırmış böylece televizyon kanallarının ve özellikle de bir çok alternatif

⁹⁰ Kobu, a.g.e., s. 99.

⁹¹ Mehmet Şahin, **Üretim Yönetimi**, (Eskişehir: Birlik Ofset, 1998), s. 121.

⁹² 3984 Sayılı Radyo ve Televizyonların Kuruluş ve Yayınları Hakkında Kanun, madde 18.

⁹³ Özkan, a.g.e., s. 99.

⁹⁴ Mehmet Mete, **Televizyon Yayınlarının Türk Toplumu Üzerindeki Etkisi**, (Ankara: Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı Yayınları Yayın No: 189, 1999), s. 36.

⁹⁵ Mete, a.g.e., s. 36-37' den uyarlanarak alınmıştır.

sunduğu içinde özel televizyon kanallarının (ki bunlar özel televizyon işletmeleridir) insan hayatındaki yeri ve önemi artmıştır.

Tam bu noktada televizyonların güçlü yönlerini saymanın gerekliliğine inanıyoruz⁹⁶;

- Görüntü, ses, hareket ve renk gibi unsurların bir araya gelmesiyle etkileyici bir “sunum” ortamı yaratan televizyon, geniş kitleleri çekme özelliğiyle de yaygın bir erişim sağlayabilir.
- Programlamadaki esnekliği sayesinde bir reklamveren, mesajının (reklamının) ne zaman sunulacağını seçebilir.
- Televizyon geniş kitlelere ulaşmada çok etkili bir mecraadır.
- Çok önemli bir nokta da, müşterinin satış örgütünde çalışan bir çok kişinin ve sektör temsilcilerinin de televizyon izlemesidir.
- Bir çok medya planı, tüketicilere erişmenin yanı sıra, çalışanların motivasyonunu arttırmayı ve sektör içinde olumlu bir “tanınmışlık” yaratmayı da hedefler.

Televizyonların bir takım sınırları ve/veya sakıncaları da olabilir. Bunlar ise şöyle sıralanabilir⁹⁷;

- Televizyonun neredeyse evrensel bir cazibeye sahip olması ve seslendiği kitlenin genişliği, özel hedef kitlelere erişimi zorlaştırır. Eğer eğitim ve gelir düzeyi yüksek tüketicilere erişilmek isteniyorsa, iş daha da güçleşir, çünkü bu grup daha az televizyon izler.
- Reklamlar için istenen zaman dilimleri ve programlar uygun olmayabilir. Televizyon kanallarının reklam yayını kapasitesi sınırlıdır (genellikle saat başına 9 ile 15 dakika). Reklamverenlerin taleplerine göre sayfa sayısını arttırabilen yazılı basından farklı olarak, televizyonda reklam yeri/süresi “tükenbilir”. Bu

⁹⁶ Müşteri İlişkileri Rehberi 15, **Medya**, (İstanbul: Reklamcılık Vakfı Yayınları, Ekim 2000), s. 5-6.

⁹⁷ Müşteri İlişkileri Rehberi 15, **a.g.e.**, s. 6.

da, bir reklamvereni daha az tercih edilen programları kabul etmeye zorlar ya da alternatif mecralar aramaya yöneltir.

- Bir diğer sınır ve/veya sakınca ise televizyonda reklam kalabalığının artma eğilimidir. Giderek daha çok sayıda reklamveren, daha kısa reklamlar yayınlamaya başlamış, bu da izleyicinin maruz kaldığı reklam sayısının artmasına yol açmıştır.

Medya “kitle iletişim” ile birlikte zikredilebilir. Onunla yan yanadır. Burada aykırı (özellikli) olan şey bireysel iletişimdir. İki kişi arasındaki bilgi alış-verişi gibi, örneğin telefonla veya e-mail yolu ile. Ancak günümüzde artık bireysel ve kitle iletişim arasında da bir yaklaşma olmuş ve teknik anlamda bir gelişme sağlanmıştır. Buna en iyi örnek internettir. Demokratik yapılarda kitle iletişim yazılı basın, radyo ve televizyona önemli fonksiyonlar yüklemiştir ve bu fonksiyonlarını kesintisiz olarak yerine getirmesi beklenir. Bu fonksiyonlar şöyle sıralanabilir⁹⁸;

- Haber edinme/Bilgilendirme
- Fikir alış-verişlerine katılım
- Kontrol ve eleştirme
- Politik fonksiyonlar
- Eğitim
- Görüşmeler/Mülâkatlar

Tüm bu fonksiyonlar incelendiğinde buna en müsait kitle iletişim seçeneğinin televizyonlar olduğu hemen fark edilebilecektir. İşte bu noktada da özel televizyon kanallarının varlığı bireylere istediği fonksiyondan yararlanma seçeneğini vermektedir.

⁹⁸ Ingo Mörrh, “Massenmedien und Massenkommunikation”, *Allgemeine Soziologie*, (SS 2002), s. 1.

5. ÖZEL TELEVİZYON İŞLETMELERİNDE ORGANİZASYON YAPISI

Özel televizyon işletmelerinde başka örgütlerden farklı olarak hem olabildiğince katı hem de olabildiğince esnek plan ve programlar yapılmaktadır⁹⁹. Zamana karşı yarışan bu işletmeler ayrıntılı planlar yapmak ve bu planları izlemek zorundadırlar. Örneğin, yayın akışı içinde yayın programlarının zaman kullanımı açısından ayrıntılı ve katı olması yayında aksamaları engeller. Bunun yanı sıra, bu işletmelerde planların olabildiğince esnek hazırlanması da gerekir. Çünkü üretimlerinde kamunun isteklerini ön plana alarak faaliyetlerini sürdürmektedirler. Toplumun tepkisine göre bir programın yayından kaldırılması ya da tekrar yayınlanması söz konusu olabilir. Bu durumda daha önceden hazırlanan yayın planlarında değişiklik yapılması gerekecektir¹⁰⁰.

Bu noktada özel televizyon işletmeleri için önemli bir yapıya sahip olan Genel Yayın Planı'na değinmenin yararlı olacağı inancındayız. Bir anlamda işletmenin üretim planı olarak da düşünülebilecek olan genel yayın planı özel televizyon işletmelerinde bir sonraki dönem süresince yapılacak programların gerektirdiği etkinliklerin belirlenmesidir. Genel yayın planlarına dayalı olarak yıllık, haftalık ve günlük yayın programları hazırlanır¹⁰¹.

Özel televizyon işletmelerinde yönetim ve organizasyon yapıları incelenirken, sektörel anlamda bir yönetim ve organizasyon yapı standardının olmadığı, diğer endüstri kuruluşları ve dev hizmet sektörleri gibi oturmuş bir kuramsal örgüt yapısı modelinin bulunmadığını belirtmekte yarar vardır. Bunun önemli nedenlerinden belki biri, her yayın kuruluşunun farklı yayın anlayışı, yönetim ve ekonomik yapılarına sahip olmalarından kaynaklanmaktadır. Özel televizyonlar, yayın içerikleri ve yayın iletim yöntemleri bakımından da farklılıklar gösterirler. Ülkemizde yayın yapan ulusal televizyon kuruluşlarından bazılarının (ATV, Kanal D, Show TV, Samanyolu TV, Kanal 7, Star, TGRT gibi) temel amacı izleyici sayılarını ençoklamaktır. Bunun için yayın yelpazelerini çok geniş tutarak yasal çerçevede her tür programa yer vermeye çalışırlar. Ancak bazı ulusal kanallarımız (NTV, CNN Türk, Kral TV, Flash TV, TV8,

⁹⁹ Vural, a.g.e., s. 55.

¹⁰⁰ Özkan, a.g.e., s. 62-63.

¹⁰¹ Özkan, a.g.e., s. 63-64.

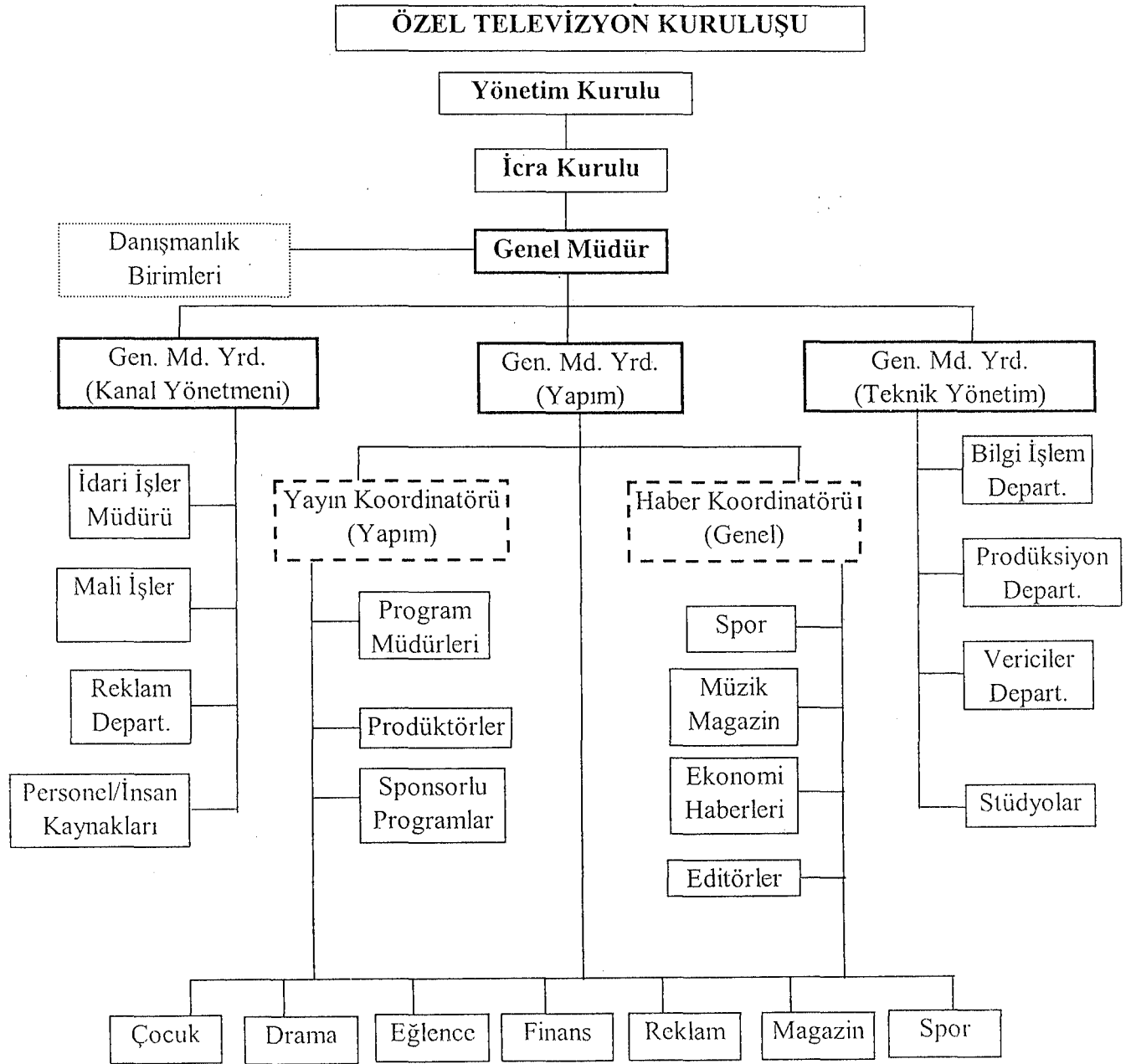
CNBC-e, gibi) ise, izleyicilere daha çok içerdikleri yayını ön plana çıkartarak, belirli alanlara ilgileri olan izleyicilere hitap etmektedir. Bu ilgi alanı bazıları için spor, bazıları için haber, bazıları için ekonomi ve bazıları için de müzik olabilmektedir. Dolayısıyla izleyici burada ilgi alanına göre kanal tercih etme hakkına sahip olabilmektedir.

Yukarıda da belirtildiği gibi farklı yayın içeriklerine sahip televizyon kuruluşlarının genelini kapsayacak tek bir yönetim ve organizasyon modeli yoktur. Biz burada Şekil 4.' de özel televizyon işletmelerinde organizasyon yapısı konusunda bilgi vermek amacıyla genel bir organizasyon modeline yer vereceğiz.

Sözkonusu modelde kuruluşun yapısında, yayın politikalarının ve ana yönetim hedeflerinin belirlendiği bir yönetim kurulu en üst noktada yer almaktadır. İcra kurulu bu politikaları yönetim organlarına taşıyan uygulayıcı ve bir anlamda da değerlendirci aşamadır. Özel yayın kuruluşunun büyük projeleri yönetim kurulunda alınan kararlar doğrultusunda işlerlik kazanır. Ancak günlük periyodik iş akış uygulamalarını icra kurulu takip eder.

Kuramsal örgüt modelinde iş grupları farklı bölümlere ayrılmıştır. Bu bölümler genel müdür yardımcılıkları bünyesinde kanal yönetimi, program ve teknik olmak üzere üç genel müdür yardımcılığını içermektedir. Kanal yönetimi, kuruluşun idaresi ve program aşamasındaki yazışmalar dahil personel özlük işleri, satın alma v.b. işler ile ilgili departmandır. Ayrıca kuruluşun personel ihtiyaçlarını da karşılamak üzere oluşturulan insan kaynakları departmanı da bu bölüm dahilinde çalışmalarını yürütür. Program üretimi ile birinci derecede ilgili bölüm programlardan sorumlu genel müdür yardımcılığıdır. Bu bölüme tüm yönetmenler, yapımcılar, görüntü yönetmenleri gibi tüm sanatsal, estetik ve fikir üretim alanlarında görev yapanlar dahil edilmiştir. Toplum özel televizyon işletmelerinin ana haber bültenlerinde ortaya koydukları başarıları ve özgünlükleri nedeniyle bu kanalları tercih eder olmuştur. Bu nedenle haber departmanları yönetim kademesinde ayrı olarak yapılandırılmıştır. Teknik genel müdür yardımcılığı ise kuruluşun her türlü teknik donanım ve bunların işletilmesinden sorumlu

departmandır. Vericiler, stüdyolar ve stüdyo araç-gereçleri gibi program üretim elemanları bu departman bünyesinde işletilmektedir¹⁰².



Şekil 4. Bir Özel Televizyon İçin Kuramsal Organizasyon Yapısı Örneği

Kaynak: Aydın, a.g.e., s. 49.

¹⁰² Aydın, a.g.e., s. 50-51.

Özel televizyon işletmelerinin yönetiminde bir çok bölüm (departman) yer almaktadır. Yukarıda verilen kuramsal organizasyon yapısı izlendiğinde bunun farkına varılacaktır. Biz burada bu bölümlerden özel televizyon işletmelerinde genel olarak bulunabilecek bölümleri sıralayıp haklarında kısa ancak aydınlatıcı bilgiler vermekle yetineceğiz.

- Kanal Yönetmeni: Bu bölüm altında İdari İşler, Mali İşler, Reklam Departmanı ve İnsan Kaynakları departmanları yer alır. Şimdi bu departmanları kısaca tanıyalım.

-- İdari İşler Bölümü: Bu bölüm işletmenin sürekliliğinin sağlanması ve bölümler (departmanlar) arası gerekli koordinasyonun sağlanması için gerekli çalışmaları yapan bölümdür.

-- Mali İşler Bölümü: Bu bölüm kendi içerisinde Muhasebe ve Finans Bölümleri olmak üzere ikiye ayrılır.

1. Muhasebe Bölümü: İşletmenin günlük yevmiye kayıtlarını işleyen, bunları büyük defterlere aktaran, gerekli tahsilatları veya tediyeleyen, üretilecek ve satın alınacak olan yapımların maliyetlerini sipariş maliyetleme sistemine göre hesaplayan v.b. işlemleri yürüten bir bölümdür. Bu bölüm hakkında geniş bilgi çalışmamızın ikinci bölümünde verilecektir.

2. Finansman Bölümü: Özel televizyon işletmelerinde Finansman bölümü tüm para, çek, senet v.b. gibi hareketlerin tutulmasını ve uygunluğunu denetler. Yürüyen projeler, hazırlanan projeler ve Dış Kaynaklar (özellikle bilgi ediniminde işletme dışı kişiler) tarafından yapılan giderler, teknik yatırımlar, sabit giderler ve işletmenin diğer gelirleri ile ilgili bilgiler çerçevesinde finansman dengesini sağlar¹⁰³. Bu yapısı nedeniyle bu bölüm Muhasebe bölümüyle genellikle aynı fiziki veya birbirine çok yakın fiziki mekanları paylaşırlar. Bu iki bölüm genelde “Mali İşler Bölümü” olarak isimlendirilir.

¹⁰³ Aydın, a.g.e., s. 100.

-- Reklam Bölümü: Bu bölüm planlama bölümünün hazırlamış olduğu yayın akışı üzerinden reklam anlaşmaları yapar, bu anlaşmaların takibini gerçekleştirir ve reklam yayınlandıktan sonra gerekli mali bilgileri muhasebe bölümüne bildirir¹⁰⁴.

-- İnsan Kaynakları Bölümü: İşletmede istihdam edilecek olan personelin taşınması gerekli şartları belirlemekten başlayarak, onların kurum içi eğitimlerinin verilmesine kadar geniş bir yelpazede işlev gösteren bu bölümün işletme için önemi bu açıdan gayet fazladır.

- Program Bölümü: Bu bölümün altında incelenmesi gerekli en önemli bölümler Program departmanları ile, Haber departmanıdır.

-- Program (Yapım) Bölümü: Özel televizyonun yayın politikası çerçevesinde yapılması düşünülen programlara ilişkin olarak kullanılacak makine, araç, gereç, ekipman, mekan, personel v.b. bilgileri muhasebe bölümüne ileterek tahmini bir maliyet hesaplanmasını sağlar ve programın çekimini gerçekleştirir. Bu bölümde çekim öncesinde ilgili programların maliyetlerinin proje bazında muhasebe bölümünde çıkartılması ve genelde bilgisayara işlenmesi sağlanır. Programın çekimine başlandıktan sonra gerçekleşen maliyetler proje bazında bilgisayardan takibi sağlanır.

-- Haber Bölümü: Bu bölüm, alınan materyaller üzerinden özel televizyon işletmesinin haber politikası doğrultusunda haber yayın akışını hazırlar. Haber program çekimleri için program bölümünün izlediği yöntemi kullanarak gerekli haberi hazırlar ve bunlara ilişkin maliyetlerin tespitini muhasebe bölümünden ister. Bu bölüm, Teknik bölümden rezervasyon yapar ve gerekli haber materyallerini toplar¹⁰⁵.

¹⁰⁴ Aydın, a.g.e., s. 96.

¹⁰⁵ Aydın, a.g.e., s. 98.

- Teknik Yönetim Bölümü: Bu bölümde Bilgi İşlem, Prodüksiyon, Vericiler (Teknik) ve Stüdyolar olmak üzere dört departman yer almaktadır.

-- Bilgi İşlem Bölümü: İşletmenin kullandığı her tür bilişim araç-gereçlerinin alınmasından başlayarak gerekli tüm teknik desteği sağlayan bölümdür.

-- Prodüksiyon Bölümü: Bu bölüm, önceden hazırlanan yayın akışı doğrultusunda kullanılacak yayın materyallerinin, yayın esaslarına uygun biçimde gerçekleşmesini sağlar. Bu bölüm gerçekleşecek yayını saniye bazında detaylandırarak hazırlar ve yayının gerçekleşmesini kontrol eder. Gerçek zamanda yapılan yayın ile ilgili bilgiler işlenir. Bu işlenen bilgiler daha sonrasında maliyet ve kârlılık analizlerinde kullanılması açısından son derece önemlidir¹⁰⁶.

-- Vericiler (Teknik) Bölümü: Bu bölümün görevi özel televizyon işletmesinin yayınlarının daha önceden hedeflenmiş olan noktalara ulaşmasının sağlanması ve bu konuda meydana gelecek tüm olumsuz gelişmelere karşı gerekli çalışmaları yaparak yayınların sağlıklı bir şekilde izleyiciye ulaşmasını sağlamaktır.

-- Stüdyolar Bölümü: Özel televizyon işletmelerinde genelde birden fazla stüdyo bulunmaktadır. Bu stüdyoların her an yayına hazır hale bulunmasından tutun da hangi programın hangi stüdyoyu kullanacağına değin tüm işlemlerin düzenlendiği bölümdür.

Denetim, işletmeler için çok önemli bir disiplindir. İşletme hayatının devamlılığında yüksek bir öneme ve değere sahiptir¹⁰⁷. Literatürde kontrol ve inceleme (teftiş) farklı yapıda olsa da birlikte Denetim (Überwachung) kavramına ulaşılır¹⁰⁸.

¹⁰⁶ Aydın, a.g.e., s. 99.

¹⁰⁷ Wolfgang Becker, **Begriff und Funktionen des Controlling**, (Bamberg: Otto-Friedrich-Universität Bamberger Betriebswirtschaftliche Beiträge Nr. 106, Ağustos 1999), s. 1.

¹⁰⁸ Ralf Ewert ve Alfred Wagenhofer, **Interne Unternehmensrechnung**, (Beşinci Baskı, Berlin: Springer-Lehrbuch, 2003), s. 346.

Özel televizyon işletmelerinde örgüt düzeyinde yapılacak denetimde önceden saptanan program standartlarına uygunluk esas alınır. Programların hazırlanması aşamasında programın, tür, içerik, teknik olarak kalite (renk, görüntü v.b.) gibi konular da standartlara uygunluğu açısından denetlenir. Uygulamada yayın malzemesi olan her program türü için genelde bütün ülkelerin saptamaya çalıştığı ortak program standartları geliştirilmiştir¹⁰⁹.

Bu işletmelerde üretimin sürekli akış halinde olması ve zamana karşı yarışılması, standartlarda sapmaların düzeltilmesini güçleştirir. Bu nedenle, televizyon işletmelerinde denetim, planlama faaliyeti ile birlikte ve sürekli bir biçimde yürütülmelidir¹¹⁰.

Televizyon işletmeleri için, örgüt içi denetimin dışında başka denetim mekanizmalarından da söz etmek gerekmektedir. Farklı fikir ve düşüncelere sahip olan grupların oluşturduğu kamuoyunun yayın hakkındaki fikir ve düşünceleri ile istekleri örgüt içi denetimin temelini belirler. Yayında izleyicisinin desteğini kazanmayan kurum, mal üreten işletmenin müşterisini dikkate almama sonucunda uğrayacağı çöküntü örneğini yaratır¹¹¹.

Kamuoyu denetiminin yanı sıra, televizyon işletmelerinde, faaliyetlerin hukuka uygunluğu yargı denetimiyle sağlanır. Yargı, yapılan yayınlarda suç unsuru bulunması, toplumu oluşturan bireylerin yapılan yayınlardan zarar görmesi durumunda harekete geçerek gerekli işlemi yapar. Yargı denetimine konu olan konular yaklaşık her demokratik ülke için benzer olmakla birlikte yargının doğuracağı sonuç ülkelerin benimsendiği hukuk rejimine göre farklılık göstermektedir¹¹².

¹⁰⁹ Vural, a.g.e., s. 93.

¹¹⁰ Özkan, a.g.e., s. 75.

¹¹¹ Vural, a.g.e., s. 101.

¹¹² Vural, a.g.e., s. 96.

İKİNCİ BÖLÜM

ÖZEL TELEVİZYON İŞLETMELERİNDE MUHASEBE SİSTEMİ

1. GENEL OLARAK MUHASEBENİN ÖNEMİ, TANIMI, TÜRLERİ VE FONKSİYONLARI

İşletmelerin mal ve hizmet üretmek için çeşitli faaliyetlerde bulunmaları gerekir. Örneğin; mal alınır, satılır, ödemeler yapılır, para tahsil edilir, işçi çalıştırılır, ücret ödenir, hammadde-malzeme satın alınır, üretimde kullanılır, bankaya para yatırılır veya bankadan para çekilir, daha buna benzer yüzlerce, binlerce işlem yapılır. İşletme yönetiminin ya da işletme sahibinin aldığı kararlara göre yapılan bu faaliyetler nedeniyle işletmenin sahip olduğu varlıklarda ve bunların kaynağı olan sermaye ve borçlarda değişimler meydana gelir. İşletme varlıklarının, özkaynaklarının ve borçlarının; ne olduğu, nereden nereye geldiği, faaliyet sonuçlarının sonunda ne elde edildiği veya ne kaybedildiği bakımından saptanmaları gerekir. İşte, bunu muhasebe yapar. Muhasebe yapılan faaliyetleri ve buna bağlı olarak meydana gelen değişimleri saptar ve bu değişimlere ait verileri yeni kararlar alınmasında ve faaliyetlerin izlenmesinde tekrar kullanılabilir bilgiler haline getirir¹¹³. Bu çerçevede içinde muhasebe şöyle tanımlanabilir: muhasebe, işletmenin varlıklarında ve kaynaklarında (özsermaye ve borçları) değişim meydana getiren ve para ile ifade edilen olay ve işlemleri belirleyip doğruluğunu saptayarak kaydeden, sınıflandıran, mali raporlar halinde özetleyen, bu raporları analiz ederek yorumlayan, böylece işletme ile ilgili çeşitli kesimlere bilgi sağlayan bilim ve sanattır¹¹⁴.

Bizim bugün kullandığımız çift taraflı kayıt yönteminin 16. yüzyıla kadar uzanan bir geçmişi vardır. Günümüzde de çift taraflı kayıt yöntemi muhasebenin temel yapısıdır. Artık günümüzün modern işletmelerinde muhasebecilerin Genel Muhasebe, Maliyet Muhasebesi, Yönetim Muhasebesi, İstatistik ve Bütçeleme konularında yeterli olması

¹¹³ Fevzi Sürmeli ve Yılmaz Benligiray, **Genel Muhasebe**, (Altıncı Baskı, Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları No. 873, 2000), s. 5-6.

¹¹⁴ Kemalettin Çonkar, Hikmet Uluşan ve Mehmet Öztürk, **Genel Muhasebe**, (Ankara: Gazi Kitabevi, 2002), s. 5. Ayrıca bkz. Yüksel Koç Yalın, **Genel Muhasebe İlkeler Uygulamalar**, (12. Baskı, Ankara: Turhan Kitabevi, 2001), s. 1.

zorunlu hale gelmiştir¹¹⁵. Ancak farklı nitelikte işletmeler olduğu düşünülürse, muhasebenin temel kavram ve ilkeleri aynı kalmakla beraber işletme türlerinin değişikliği nedeni ile farklı işlemlerin etkilerini aktarma ve farklı hedeflere ulaşma amacı, farklı muhasebe türlerini ortaya çıkarmıştır. Örneğin mal alım satımı ile uğraşan bir işletmenin (ticaret işletmesi) kullanacağı muhasebe ile üretimde bulunan bir işletmenin (endüstri işletmesi) kullanacağı muhasebe, farklı olacaktır. Fark sadece ikinci tür işletmenin (endüstri işletmesi) muhasebe kayıtlarının birinci tür işletmede (ticaret işletmesi) yer alan kayıtlar (alış, satış, borçlanma, alacaklanma kayıtları) yanında üretilen mamulün maliyetini saptayıcı yolda kayıtlamayı da kapsaması şeklindedir. Ticaret işletmeleri muhasebesi temeldir ve genellikle Genel Muhasebe veya Finansal Muhasebe diye tanınır. Genel muhasebede verilen teknik bilgiler diğer muhasebelerde de geçerlidir. Genel muhasebe dışında:

- Devlet için, devlet muhasebesi,
- Endüstri işletmeleri için, maliyet muhasebesi ve yönetim muhasebesi,
- Banka işletmeleri için, banka muhasebesi,
- Sigorta işletmeleri için, sigorta muhasebesi,
- Tarım işletmeleri için, tarımsal maliyet muhasebesi gibi daha birçok uzmanlık muhasebelerinden bahsedilebilir¹¹⁶.

Farklı işletmeler için özel muhasebe sistemlerinin oluşturulmasının temel nedeni muhasebenin bilgi kullanıcılarına doğru ve güvenilir bilgiyi sunabilmesidir.

Muhasebe bilgilerinin doğruluğu, finansal nitelikteki işlemlerin kaydedilmesinde, sınıflandırılmasında, özetlenmesinde ve raporlandırılmasında genel kabul görmüş muhasebe ilkelerinin ve ilgili yasaların uygulandığını ifade eder. Muhasebe bilgilerinin güvenilirliği ise, belge ve kayıtların işletmenin gerçek işlemlerini yansıtmasını, kayıt

¹¹⁵ Ralf Sikorski, **Buchführung**, (İkinci Baskı, München: Hergestellte Reinhold E. Eichholz und Horst Walter Endriss, 1991), s. 1.

¹¹⁶ Özgül Cemalcılar ve Nurten Erdoğan, **Genel Muhasebe**, (Beşinci Bası, Eskişehir: Beta Basım Yayım Dağıtım, Mart 2000), s. 17.

dışı işlemlerin olmadığını ifade eder¹¹⁷. Bu noktada muhasebenin bilgi kullanıcılarına karşı üstlenmiş olduğu fonksiyonları ve bu fonksiyonları yerine getirebilmek için yapması gereken işler de önem kazanmaktadır.

Muhasebenin belli başlı fonksiyonları şunlardır¹¹⁸:

- İşletme yöneticilerine alacakları kararlarda ışık tutmak;
- İlgililere (kredi veren veya verecek olan bankalara, halihazır ortaklara veya işletmenin hisse senedi ve tahvillerini alacak sermaye sahiplerine, vergi otoritelerine ve potansiyel ortaklara) işletme hakkında gerekli bilgiyi sağlamak;
- Görevlilerin suistimallerine karşı işletme varlığını korumak.

Bu amaçla bir işletmenin muhasebe bölümünün yapması gereken başlıca işler de şunlardır¹¹⁹:

- Yapılan işlerin kayıtlarını tutmak.
- Mali durum tablolarını hazırlamak.
- Üretilen mal veya hizmetlerin maliyetini hesaplamak.
- İşletme bütçesini hazırlamak bunu gerçekleştiren rakamlarla karşılaştırmak, varsa aradaki farkların sebeplerini araştırmak ve gerekli tedbirleri almak.

Özel televizyon işletmelerinde üretim söz konusu olduğu için Genel Muhasebe yanında Maliyet Muhasebesine de ihtiyaç olduğu bu nedenle Maliyet Muhasebesi-Genel Muhasebe ve hatta Yönetim Muhasebesi arasında ilişkilerin kurulması gerektiği hatırd tutarak bu bilgilerin ışığı altında özel televizyon işletmeleri muhasebesinin amaçlarını da genel olarak şöyle sıralayabiliriz:

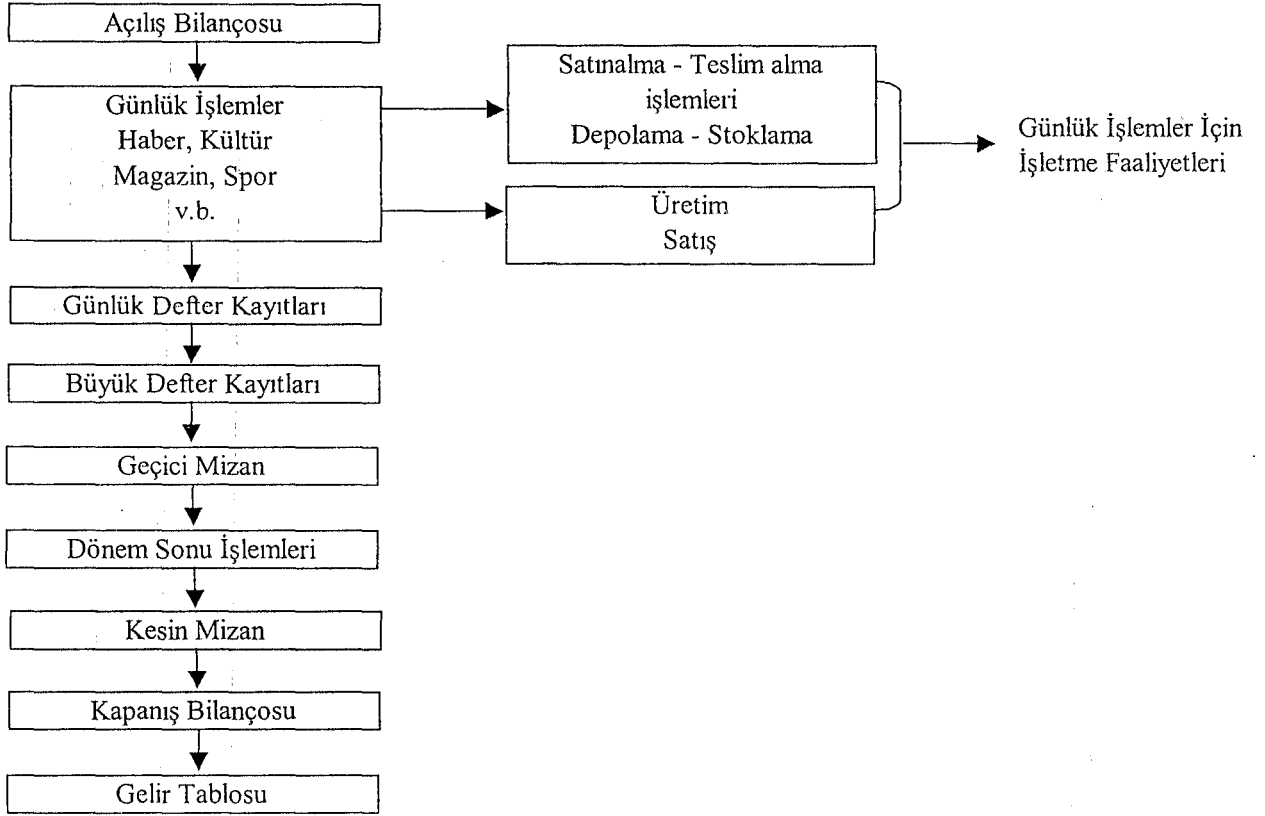
¹¹⁷ Celal Kepekçi, **Bağımsız Denetim**, (Üçüncü Baskı, Ankara: Siyasal Kitabevi, 1996), s. 62.

¹¹⁸ Kenan Erkural, **Muhasebe Prensipler ve Uygulama**, (Yedinci Baskı, İstanbul: Marmara Üniversitesi Nihad Sayâr Yayın ve Yardım Vakfı Yayınları No. 400/634, 1985), s. 1.

¹¹⁹ Erkural, a.g.e., s. 1.

- İşletmede varlıklar ve kaynaklarla ilgili, para ile ifade edilen değer hareketlerinin devamlı bir şekilde kaydını ve kontrolünü sağlamak.
- Çeşitli hesap dönemlerindeki bilgileri kullanarak istatistiki veriler sağlamak.
- İşletmenin üçüncü şahıslarla olan durumu hakkında bilgi vermek.
- İşletme departmanlarının herbirinin ayrı ayrı gelir ve giderini tespit etmek, sonuçta özel televizyon işletmesinin bir bütün olarak gelir ve giderini belirlemek.
- Müşterilere sunulan hizmetin (programların) maliyetini tespit etmek.
- Muhasebe kayıtlarından alınan sonuçlara göre, gerekli düzeltme ve tedbirlerin alınmasını sağlamak.
- Alıcı/Satıcı kartlarının tutulması.
- Alış/Satış fiyat parametrelerinin girilmesi.
- Alış faturalarının kaydedilmesi, basılması, alım irsaliyesi ile eşleştirilmesi, siparişlerle ilişkilendirilmesi.
- Satış faturalarının kaydedilmesi, basılması, satış irsaliyesi ile eşleştirilmesi, siparişlerle ilişkilendirilmesi bu bölüm tarafından günümüzde bilgisayar ortamında gerçekleştirilir. Ayrıca şirket çalışanlarının personel sicil bilgilerine göre bordro düzenlenmesi de bu bölüm tarafından gerçekleştirilir.

Özel televizyon işletmelerinde 1 Ocak – 31 Aralık tarihi itibariyle yapılan muhasebe uygulamalarını Şekil 5. de görüldüğü gibi özetleyebiliriz.



Şekil 5. Özel Televizyon İşletmelerinde Muhasebe Uygulamaları.

2. ÖZEL TELEVİZYON İŞLETMELERİNDE DEFTER TUTMA, KANITLAYICI BELGELER VE BELGE DÜZENİ

Alış satış ilişkisi alacak-borç ilişkisini doğurur. Bu olgunun var olduğunun kanıtlanması için belge gereklidir. Örneğin; ticari işletmeler alacak-borç ilişkisinden dolayı alıp verdikleri belgeleri Türk Ticaret Kanunu' na (T.T.K.) göre kayda almak ve kanuna göre belgelerle ilgili kayıtları ticari defterlere aktarmak durumundadırlar. Kaydın esası belgedir. Yevmiye defterine herhangi bir işlem kaydedilirken mutlaka bir belgeye dayanması gerekir. Aksi taktirde defterlere kaydedilen işlemler dayanağı

olmayan gerçek dışı bir takım yazı ve rakamlardan oluşur ki kanunen bunun kabulüne olanak yoktur¹²⁰.

Özel televizyon işletmeleri Vergi Usul Kanunu (V.U.K.) ve Türk Ticaret Kanunu'nda (T.T.K.) nitelik ve esasları belirlenmiş olan tüm defterleri tutmak ve gerekli belgeleri de düzenlemek zorundadır. Bu anlamda özel televizyon işletmelerine özgü herhangi ek bir defter veya belge mevcut değildir. T.T.K. ve V.U.K. hükümlerine tâbidirler.

Bu noktada önemli olduğuna inandığımız bir nokta ise özel televizyon işletmelerinin V.U.K. karşısındaki durumunu tespit etmek olacaktır.

V.U.K. 176. maddesinde tüccarları defter tutma bakımından iki temel sınıfa ayırmıştır. Buna göre:

- Birinci sınıf tüccarlar, Bilanço esasına göre
- İkinci sınıf tüccarlar, İşletme Hesabı esasına göre defter tutarlar.

V.U.K.'na göre Birinci sınıf tüccar olarak kabul edilenler ilgili kanunun 177. maddesinde düzenlenmiştir. Hükme göre¹²¹,

- Satın aldıkları malları olduğu gibi veya işledikten sonra satan ve yıllık alımlarının tutarı 80.000.000.000.-TL.' nı veya satışlarının tutarı 109.000.000.000.-TL' nı aşanlar,
- Yukarıdaki bentte yazılı olanların dışındaki işlerle uğraşıp da bir yıl içinde elde ettikleri gayrisâfi iş hasılatı 44.000.000.000.-TL.' yı aşanlar,

¹²⁰ Osman Altuğ, **Muhasebe Hukuk İlişkileri**, (İstanbul: Türkmen Kitabevi, Eylül 1999), s. 103.

¹²¹ 213 Sayılı Vergi Usul Kanunu, 10.01.1961 Tarih ve 10703-10705 Sayılı Resmi Gazete, Madde 177. Ayrıntılı bilgi için bkz. <http://www.vergiturk.com>, **Vergi Usul Kanunu**, Madde 177, (Ziyaret Tarihi 08.04.2004)

- Yukarıda yazılı işlerin birlikte yapılması halinde ikinci bentte yazılı iş hâsılatının beş katı ile yıllık satış tutarının toplamı 80.000.000.000.-TL.' yı aşanlar,
- Her türlü ticaret şirketleri (adi şirketler işgal nitelikleri yukarıdaki bentlerden hangisine giriyorsa o bent hükmüne tabidir),
- Kurumlar Vergisine tâbi olan diğer tüzel kişiler bunlardan işlerinin icabı bilanço esasına göre defter tutmalarına imkân veya lüzum görülmeyenlerin işletme hesabına göre defter tutmalarına Maliye Bakanlığı' nca izin verilir),
- İhtiyari olarak bilanço esasına göre defter tutmayı tercih edenler.

Birinci sınıf tüccar kabul edilir ve Yevmiye Defteri, Defter-i Kebir (Büyük Defter), Envanter Defteri ve Günlük Kasa Defteri (4369 sayılı kanunun 82/1-b maddesi ile zorunlu olmaktan çıkarılmıştır) tutmaları zorunludur¹²².

V.U.K.' na göre İkinci sınıf tüccarlar olarak kabul edilenler ilgili kanunun 178. maddesinde düzenlenmiştir. Buna göre¹²³;

- V.U.K.' nun 177. maddesinde yazılı olanlar dışında kalanlar,
- Kurumlar Vergisi mükelleflerinden işletme hesabı esasına göre defter tutmalarına Maliye bakanlığı' nca müsaade edilenler,
- Yeniden işe başlayan tüccarlar yıllık iş hacimlerine göre sınıflandırılınca kadar İkinci sınıf tüccarlar gibi hareket edebilirler.

bunlar İkinci sınıf tüccar kabul edilirler ve İşletme Hesabı Defteri, Günlük Perakende satış ve Hasılat Defteri (4369 sayılı kanunun 82/1-b maddesi ile zorunlu olmaktan çıkarılmıştır) tutarlar¹²⁴.

¹²² Erhan Kotar ve Şükrü Dokur, **Genel Muhasebe Temel İlkeler**, (İstanbul: Alfa Basım Yayım Dağıtım, Ocak 2002), s. 188.

¹²³ 213 Sayılı Vergi Usul Kanunu, 10.01.1961 Tarih ve 10703-10705 Sayılı Resmi Gazete, Madde 177. Ayrıntılı bilgi için bkz. İbrahim Pınar, **Yürürlükteki Vergi Kanunları**, (Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2002), s. 247-248.

¹²⁴ Kotar ve Dokur, **a.g.e.**, s. 190.

Tüm bu bilgiler ışığında ve ülkemizde özel televizyon işletmelerinin anonim şirket biçiminde teşkilatlandığını da dikkate alacak olursak şu yargıya varabiliriz; özel televizyon işletmeleri bir ticaret şirketi olup özelde de sermaye şirkettir. Mali yapıları gereği de “Birinci Sınıf İşletme” olduklarından “Bilanço Esasına Göre Defter” tutarlar.

2.1. Muhasebede Belgeleme İlkeleri

Muhasebede belgeleme ilkeleri şunlardır¹²⁵:

- Her kayıt bir belgeye dayanmalıdır.
- Karışıklığı ve çifte kaydı önlemek için kaydın dayanacağı belge kesin olarak belirlenmelidir. Çünkü, bir işlem için birden fazla belge söz konusu olabilir.
- Belgeler üzerinde hiçbir şey okunamaz hale getirilmemeli, gerekli düzeltmeler açıkça gösterilmeli ve paraflanmalıdır.
- Muhasebe kaydından sonra belge üzerine işaret konularak kayda geçtiği gösterilmeli ve/veya ikinci kez kayda girmesi önlenmelidir.
- Belgeler ile ilgili işlemlerde kolaylık sağlayabilmek için farklı renk de, numaralanarak, gruplandırılmış, kolayca ulaşılabilecek bir arşiv oluşturulmalıdır.
- Tüm belgeler yetkililer tarafından imza, hazırlayanlar tarafından paraf edilmelidir.
- Sonradan aslı ile değiştirilecek olsa dahi kayıtlarda belge fotokopileri kullanılmamalıdır.

2.2. Sektöre Özgü Belgeler

Bu başlık altında özel televizyon işletmelerinde ikili bir ayırma gidilmesinin yerinde olacağı görüşündeyiz. Birincisi Yasal Şartlardan Ötürü Sektöre Özgü Belgeler ve ikincisi ise, Sektöre Özgü Kurum İçi Belgeler.

¹²⁵ Fahir Bilginoğlu, **Muhasebe Organizasyonu**, (İstanbul: İstanbul Üniversitesi İşletme Fakültesi Muhasebe Enstitüsü Yayın No. 54, 1988), s. 56.

2.2.1. Yasal Şartlardan Ötörü Sektöre Özgü Belgeler

Radyo Televizyon Üst Kurulu (RTÜK)' nun özel televizyon işletmelerinden istediği belgeler bu kategoride incelenecektir. Bunlar aşağıda sıralanmış ve açıklanmıştır.

2.2.1.1. Sarı Basın Kartı

Gazete, dergi, ajans, televizyon ve radyo gibi kuruluşlarda çalışan ve belli bir emek süresini doldurmuş ve basın konseyi tarafından yeterli görülen kişilere verilen bir belgedir. EK-2' de örnek bir Sarı Basın Kartı Beyannamesi görülmektedir.

2.2.1.2. Reklam Gelirleri Üst Kurul Payı Beyannamesi

Özel televizyon işletmesi tarafından her ay düzenli olarak RTÜK' na verilen bir beyannamedir. Genel olarak bu beyanname ile televizyon işletmesi o ay ki toplam reklam gelirlerini beyan eder. Bu beyan üzerinden de %5 Radyo Televizyon Üst Kurul Payı, %5 Eğitime Katkı Payı ve üst kurul payının %05' i kadar da Özel İşlem Vergisi öder. EK-3' de örnek bir Reklam Gelirleri Üst Kurul Payı Beyannamesi görülmektedir.

2.2.1.3. Radyo Televizyon Üst Kurulu Hesap Pusulası

Bu belge işletme tarafından düzenli olarak her ay verilen bir belgedir. Genel olarak belgede işletmenin o döneme ilişkin olarak tüm yasal sorumlulukları nedeniyle yapacağı ödemeleri gösteren detaylandırılmış bir belgedir. Ödeme kalemleri, bunların tutarları, dönemleri ve ilgili açıklama gibi dört önemli sütundan oluşan bu belgenin bir örneğini EK-4' de görebiliriz.

2.2.1.4. RTÜK Uydu Yayını İzni Stüdyo Denetim Formları

RTÜK tarafından belirli dönemlerde istenen altı değişik formdan oluşan bir belge zinciridir. Şimdi bunları teker teker inceleyelim.

2.2.1.4.1. Ana Kumanda Formu

Bu formda genel olarak ana kumanda dairesinde kullanılan teçhizatın adının, markasının, modelinin, seri numarasının ve ilgili açıklamanın yer aldığı sütunlardan oluşur. Örnek bir form EK-5' de görülmektedir.

2.2.1.4.2. Stüdyonun Hacim, Havalandırma ve Enerji Durumu Formu

Bu form stüdyonun kullanım şeklinin yer aldığı, alanının (m^2 olarak belirtilecek), yüksekliğinin (metre olarak belirtilecek), klima olup olmadığının ve jeneratör veya kesintisiz güç kaynağı olup olmadığının belirtilmesi gereken sütunlardan oluşur. Belge üzerinde denetleyen kurum yetkililerinin ve denetlenen kurum yetkilisinin adı-soyadı, görevi ve imzalarının yer alacağı bir de tasdik bölümü bulunmaktadır. Örnek bir form EK-6' de görülmektedir.

2.2.1.4.3. Yayın Devamlılık ve Ana Kumanda Bölümü Formu

Bu form ana kumanda bölümü formunda yer alan bilgilerle benzerlik taşımaktadır ancak burada ana kumanda formunda beyan edilecek bilgilere ilave olarak yayın devamlılığı ile ilgili televizyonun kullandığı tertibata ait teçhizatın da beyan edilmesi gerekmektedir. EK-7' de örnek bir Yayın Devamlılık ve Ana Kumanda Bölümü Formu yer almaktadır.

2.2.1.4.4. Program Stüdyosu ve Kontrol Odası Formu

Bu belgenin içeriği de gerek ana kumanda formu ve gerekse de yayın devamlılık ve ana kumanda bölümü formu ile benzerdir. Ancak burada program stüdyosu ve kontrol odasına ilişkin bilgilerin beyan edilmesi gerekmektedir. EK-8' de Program Stüdyosu ve Kontrol Odası Formu örneği yer almaktadır.

2.2.1.4.5. Kurgu, Seslendirme ve Kayıt Stüdyoları Formu

Bu formda da televizyon işletmesi kurgu, seslendirme ve kayıt stüdyolarında yer alan teçhizatın adını, markasını, modelini, seri numarasını ve gerekliyse ilgili açıklamayı yaparak gerekli beyanda bulunacaktır. Bu formda da denetleyen kurum yetkilisinin ve denetlenen kurum yetkilisinin adı-soyadı, görevi ve imzaları yer almalıdır. EK-9' da örnek bir Kurgu, Seslendirme ve Kayıt Stüdyoları Formu yer almaktadır.

2.2.1.4.6. Ölçü Bakım Donanımı Formu

Bu belgede Kurgu, Seslendirme ve Kayıt Stüdyoları Formu ile aynı şekil içeriğine sahiptir. Ancak bu belgede beyan edilmesi gereken şeyler işletmenin yayınları esnasında kullandığı ölçü bakım donanımına ilişkin teçhizatıdır.

Tüm bu belgeler RTÜK' nun o özel televizyon kanalına uydu yayın izni vermesi için gerekli olan belgelerdir ve Radyo Televizyon Üst Kurulu (RTÜK)' nun İzin ve Tahsisler Dairesi Başkanlığı yetkilileri tarafından denetlenir. EK-10' da örnek bir Ölçü Bakım Donanım Formu' na yer verilmiştir.

2.2.1.5. RTÜK Yayın Takip Çizelgeleri

RTÜK her özel televizyon işletmesinden her ayın en geç son gününe kadar diğer aya ilişkin olarak yapmayı düşündüğü yayınların isim ve saatlerini gösteren şekli özel televizyon kanalının isteğine bırakılmış yayın çizelgelerini ister. Yayın çizelgesinin ait olduğu dönem (genellikle bir ay) son bulduğunda da o dönem önceden yayınlamayı düşündüğü programların isim ve saatleri ile yani planlanan yayın akışı ile gerçekleşen yayın akışının gün gün yer aldığı bir başka çizelge talep eder.

Olayı somutlaştırmak için örneğin televizyon işletmesi Temmuz ayında yapacağı yayınlara ilişkin olarak RTÜK' na en geç Haziran sonuna kadar planladığı yayın akışını bildirir. Temmuz ayı son bulduğunda ise (son bulmadan önce Ağustos ayına ait planlanan yayın akışını yine RTÜK' na göndermiş olmalıdır) Ağustos ayının hemen başında Temmuz ayı için planladığı yayın akışı ile gerçekleşen yayın akışının karşılıklı yer aldığı bir çizelgeyi RTÜK' na gönderir. EK-11' de Planlanan Yayın Akışı Çizelgesi örneği, EK-12' de ise Planlanan ve Gerçekleşen Yayın Akışı Çizelgesi örneği yer almaktadır.

2.2.1.6. Taahhütnameler

Taahhütname, tek taraflı bir sözleşmedir¹²⁶. Özel televizyon işletmelerinde Gümrük Geçici Giriş Beyanname Taahhüdü ve buna bağlı olarak da Gümrük Geçici Giriş Beyanname Kapatma Taahhüdü mevcuttur.

¹²⁶ Ertuğrul Çetiner, *Seyahat İşletmelerinde Muhasebe Uygulamaları*, (Birinci Baskı, Ankara: Gazi Kitabevi, Eylül 2001), s. 58.

Gümrük Geçici Giriş Beyanname Taahhüdü (EK-13' de görüldüğü gibi); özel televizyon işletmesinin belirli bir süre için (Gümrük Kanunun 119¹²⁷. maddesinde belirlenen çerçevede) ülkeye girişi yapılan eşyanın veya materyalin kanuni süre sona ermeden yurtdışı edileceğinin beyan edildiği bir belgedir. Gümrük Geçici Giriş Beyanname Kapatma Taahhüdü (EK-14' de görüldüğü gibi) ise, önceden getirilmiş eşya veya materyalin yasal sürenin sonu gelmeden yurtdışı edildiğine ilişkin bir belgedir. Bu belgede bir yönüyle taahhüt içerir.

2.2.2. Sektöre Özgü Kurum İçi Belgeler

Bu bölümde özel bir televizyon işletmesinin kendi içinde kullandığı ve bazen de işletme dışı kişilerle de yaptığı düzenlemelere ilişkin (örneğin reklam sözleşmesi ve yapımcı sözleşmesi gibi) belgeler tanıtılacaktır.

2.2.2.1. Program Maliyet Formu

Bir programın maliyetinin tespit edilmesi için düzenlenen bu formda genelde özet bilgiler yer almaktadır. Programda çalışan kişilerin görevlerinin, statülerinin ve brüt ücretlerinin yer aldığı bir bölüm ile teknik cihazların ve bunlara ilişkin giderlerin tespit edileceği bir başka bölüm ve birde ortalama olarak yer alan ve diğer giderler başlığı altında toplanmış bir bölümden oluşan bu formun üzerinde ayrıca program ile ilgili tanıtıcı bilgiler (programın adı, sunuş biçimi, yayın periyodu, süresi v.b.) yer almaktadır. EK-15' de örnek bir Program Maliyet Formu görülmektedir.

¹²⁷ 27.10.1999 Tarihinde T.B.M.M.' de kabul edilen 4458 Sayılı Gümrük Kanunu, MADDE 119 - Dahilde işleme rejiminde geri ödeme sisteminin uygulandığı hallerde; a) Eşdeğer eşyadan elde edilen işlem görmüş ürünlerin ithal eşyasının serbest dolaşıma girmesinden önce Türkiye Gümrük Bölgesi dışına ihraç edilmesi hükmü, b) İşlem görmüş ürünlerin eşdeğer eşyadan elde edildiği durumlarda, gümrük işlemlerinde ithal eşyasının eşdeğer eşya, eşdeğer eşyanın ise ithal eşyası gibi değerlendirilmesi hükmü, c) Henüz ithal edilmemiş eşyanın yerine ihracat vergilerine tabi eşyadan elde edilen işlem görmüş ürünlerin ihracı halinde, ithal eşyasının süresi içinde ithal edilmesine karşılık olarak izin hak sahibinden, ihracat vergileri kadar teminat alınması hükmü, d) 113, 114 ve 122 nci madde ile 115 inci maddenin (a) bendinin ikinci alt bendi ile (c) bendi hükümleri; Uygulanmaz.

Program Maliyet Formu mevcut yapısı ve kullanım amacı dikkate alındığında özel televizyon işletmelerinde “Sipariş Maliyeti Kartı” yerine kullanılan bir belge olduğu söylenebilir.

2.2.2.2. Bütçe Ödeme Talimatı Formu

Bütçesi onaylanmış olan bir programa ilişkin olarak gerekli ödemenin yapılmasını sağlayan bir belgedir. Bu belge üzerinde programın adı, yapımcısı, ödenecek miktar, ödeme şekli, ödemenin hangi aya ait program için yapıldığı, ödeme tarihi ve mali işler yetkilisinin imzasını taşımaktadır. EK-16’ da örnek bir Bütçe Ödeme Talimatı Formu’ ne yer verilmiştir.

2.2.2.3. Reklam Sözleşmesi

Özel televizyon işletmesi ile o işletmeye reklam vermek isteyen şirketler arasında düzenlenen bir akittir. EK-17’ de bir Reklam Sözleşmesi örneği görülmektedir.

2.2.2.4. Yapımcı Sözleşmesi

Özel televizyon işletmesi ile bir yönetmen arasında bir programın (film, kültür programı, spor programı v.b.) yapılması için yapılan akittir. EK-18’ de örnek bir Yapımcı Sözleşmesi verilmiştir.

2.2.2.5. Program Ön Değerlendirme Formu

Özel televizyon işletmesi tarafından satın alınacak herhangi bir program için yetkililer tarafından programın alınmasına dair görüşlerinin yer aldığı bir formdur. Burada o program için ön görülere göre bir karar verilir. Eğer genel düşünceler olumlu

ise program alınır. Bu belge üzerinde Denetim ve Dış Alımlar yetkililerinin görüş ve değerlendirmeleri ile imzaları yer alır. EK-19’ da örnek bir Program Ön Değerlendirme Formu görülmektedir.

2.2.2.6. Denetleme Formu

Gösterilmek üzere hazırlanmış bir program işletme tarafından gerek kurumun yayın ilkeleri ve gerekse sektörün denetleyicisi RTÜK’ nun yayın ilkeleri açısından incelenerek sakıncalı bulunan bölümler var ise kesilmek suretiyle çıkarılmasına yoksa aynen gösterilebileceğine kurum içi bir izin belgesidir. Bir başka deyişle programın tamamına ya da belli bölümlerinin (ki bu bölümler form üzerinde belirtilecektir) kesilerek çıkartılmak şartıyla ile gösterilmesine “OLUR” veren bir belgedir. EK-20’ de örnek bir Denetleme Formu görülmektedir.

2.2.2.7. Malzeme Talep Formu

Bu formlar her birim için ayrı ayrı düzenlenebileceği gibi genel şablon olarak hazırlanıp üzerine talep eden bölümün yazıldığı bir formatta da olabilir. Bu formlar genelde büro malzemesi ve kırtasiye malzemesi için düzenlenir. EK-21’ de genel amaçlı bir Malzeme Talep Formu yer almaktadır.

Bu belge kullanım amacı itibarıyla maliyet muhasebesi literatüründe “Malzeme İstek Fişi” olarak bilinen belge ile aynı amaçta kullanılmaktadır. Bu belge ile işletme belli tür, miktar ve cinslerde malzeme talebinde bulunmakta, bu malzemelerde “Ambar Giriş Fişi” düzenlenerek işletme depolarına gerekli kontroller yapılarak alınmaktadır.

2.2.2.8. Malzeme Alım Formu

Malzeme talep formu ile istenen malzemenin alınmasına izin veren Genel Müdürlük imza ve kaşesi taşıyan bir belgedir. EK-22' de örnek olarak Kırtasiye Malzemesi Alım Formu yer almaktadır.

2.2.2.9. Avans Talep Formu

Herhangi bir nedenle (bir programın çekimi için, habere gidilmesi esnasında v.b.) ilgililer avans talebinde bulunabilirler. Bu tür rutin avanslar alındıktan 15 gün içerisinde harcama belgeleri ile birlikte kapatılmalıdır. İşte bu form gerekli avansın ilgili tarafından alınmasını sağlamak üzere düzenlenmektedir. EK-23' de Avans Talep Formu yer almaktadır.

2.2.2.10. Avans Kapatma Formu

Daha önceden iş ile ilgili olarak alınmış olan avansın kapatılmasına ilişkin olarak düzenlenmiş bir belgedir. Önceden de belirtildiği gibi alınan avans en geç 15 gün içinde harcama belgeleri sunularak kapatılmak zorundadır. EK-24' de örnek bir Avans Kapatma Formu görülmektedir.

2.2.2.11. Televizyon Gösterim Belgesi (Yabancı)

Kültür Bakanlığı Telif Hakları ve Sinema Genel Müdürlüğü' ne sunulmak üzere hazırlanan ve özel televizyon işletmesinin yayınlayacağı yabancı nitelikli bir programın ve/veya eserin (müzik parçası ve/veya konser v.b.) yalnızca televizyon gösterim hakkını içeren bir belgedir. EK-25' de örnek bir Televizyon Gösterim Belgesi (Yabancı) yer almaktadır.

2.2.2.12. Televizyon Gösterim Belgesi (Yerli)

Kültür Bakanlığı Telif Hakları ve Sinema Genel Müdürlüğü' ne sunulmak üzere hazırlanan ve özel televizyon işletmesinin yayınlayacağı yerli nitelikli bir programın ve/veya eserin (müzik parçası ve/veya konser v.b.) yalnızca televizyon gösterim hakkını içeren bir belgedir. EK-26' da örnek bir Televizyon Gösterim Belgesi (Yerli) görülmektedir.

2.2.2.13. Program Kimlik Kartı

Özel televizyon işletmesi tarafından yayına sunulan bir programa ilişkin olarak düzenlenen bir belgedir. Belge içinde programın yayın tarihi, yayın günü, yayın saati, reytingi gibi bilgilerin yanı sıra programa ilişkin bilgilerde yer almaktadır. EK-27' de örnek bir Program Kimlik Kartı' nı görmemiz mümkündür.

2.2.2.14. Televizyon Altyazı Formu

Herhangi bir programda yayınlanmak üzere çeşitli altyazılar hazırlanabilir. Bu altyazıların yayınlanabilmesi için düzenlenen bu belgede, altyazının yayınlanacağı programa ilişkin bilgilerin yanı sıra, altyazı metni ve Denetim Müdürü ile Program Müdürü' nün onayları gerekmektedir. EK-28' de bir Televizyon Altyazı Formu yer almaktadır.

2.2.2.15. Hizmet Akdi

Özel televizyon işletmesi ile devamlı statüde bu işletmede çalışacak olan personel arasında yapılan bir akittir. Akdin işveren yetkilisi ve ilgili personel tarafından imzalanmış olması gerekmektedir.

2.2.2.16. Part – Time Hizmet Akdi

Özel televizyon işletmesi ile belirlenmiş günlük mesainin yarısı kadar bir süre, işletmede çalışacak olan personel arasında yapılan bir akittir. Akdin işveren yetkilisi ve ilgili personel tarafından imzalanmış olması gerekmektedir.

3. ÖZEL TELEVİZYON İŞLETMELERİ İÇİN MODEL HESAP PLANI

3.1. Hesap Çerçevesi, Genel Hesap Planı ve Hesap Planı Tanımı

Hesap çerçevesi, bir ülkede bulunan kurum ve işletmelerin tüm hesaplarını belirli bir anlamda, belirli bir tümlem içinde hesap sınıfı ve hesap grubu olarak bölümleyen ve bu bölümleri kesin olarak sınırlayan ve açıklayan genel bir yönergedir. Hesap çerçevesi, bir ülkenin bütün iktisadi kurumlarını kapsar ve çeşidi ne olursa olsun, bütün işletmeler ondan yararlanır¹²⁸.

Genel Hesap Planı, belirli bir hesap çerçevesine dayanarak, aynı işi yapan kurum ve işletme topluluklarının ya da birçok şubesi olan büyük kurum ve işletmelerin, ana hesaplarını ve ara hesaplarını, belirli bir tümlem içinde tanımlayan, kesin olarak sınırlayan ve açıklayan bir yönergedir¹²⁹.

Hesap Planı ise, işletmelerde kullanılan hesapları belli bir sistem içerisinde amaca ve kontrole uygun bir şekilde bölümleyen, bu bölümleri kesin olarak sınırlayan ve

¹²⁸ Mehmet Yazıcı, *Muhasebe Tümleri ve Örgütlenmesi*, (İkinci Baskı, İstanbul: Nihad Sayar Eğitim Vakfı Yayın No. 522/756, Eylül 1998), s. 155.

¹²⁹ Yazıcı, a.g.e., s. 167.

açıklayan aynı nitelikteki işlemlerin sürekli olarak hep aynı hesaplara kayıtlılanmasını sağlayan bir yönerge'dir¹³⁰.

3.2. Tekdüzen Muhasebe Sistemi Tebliği

Maliye ve Gümrük Bakanlığı, 213 sayılı V.U.K.' nun 175 ve mükerrer 257. maddelerinin kendisine verdiği yetkiye dayanarak, 26 Aralık 1992 tarih ve mükerrer 21447 sayılı Resmi Gazetede, "Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliği" (MSUGT) yayınlanmıştır. 01.01.1994 tarihinden itibaren yürürlüğe giren bu tebliğde, aşağıdaki konularda düzenleme yapılmıştır¹³¹.

- Muhasebe Temel Kavramları,
- Muhasebe Politikalarının Açıklanması,
- Mali Tablolar İlkeleri,
- Mali Tabloların Düzenlenmesi ve Sunulması,
- Tekdüzen Hesap Çerçevesi, Hesap Planı ve İşleyişi.

Tebliğ kapsamına giren tüm işletmeler muhasebe kayıtlarını tebliğde yer alan Tekdüzen Genel Hesap Planına uygun olarak tutmak ve mali tablolarını da tek tip olarak hazırlamak zorundadırlar. Bu tebliğ hükümlerinin uygulanmaya başlanması ile işletmelerde rastlanan değişik hesap isimlerine ve farklı kayıt uygulamalarına son verilerek tekdüzen esasına geçilmiş ve böylece işletmeler arası karşılaştırmalara olanak sağlayacak bir standartlaşmaya gidilmiştir. Tebliğ kapsamına, genelde bilanço esasına göre defter tutan birinci sınıf işletmeler (gerçek ve tüzel kişiler) girmektedir. İşletme hesabı esasına göre defter tutan işletmeler sadece tebliğde belirlenen "Muhasebenin Temel Kavramları" na uymakla yükümlüdürler¹³².

¹³⁰ Mehmet Yazıcı ve Ahmet Hayri Durmuş, **Muhasebe**, (İstanbul: Çeltüt Matbaacılık, 1975), s. 160.

¹³¹ Çetiner; **a.g.e.**, s. 69.

¹³² Çetiner; **a.g.e.**, s. 69-70.

3.3. Tekdüzen Hesap Planı

İşletmeler, muhasebe sistemlerini tekdüzen hesap çerçevesi ve hesap planı doğrultusunda kurmak zorundadırlar. Hesapların çalışması, hesap planı açıklamalarında belirtildiği gibi gerçekleşecektir¹³³. Tekdüzen hesap planında yer alan hesap sınıfları şöyledir¹³⁴:

1. Dönen Varlıklar
2. Duran Varlıklar
3. Kısa Vadeli Yabancı Kaynaklar
4. Uzun Vadeli Yabancı Kaynaklar
5. Özkaynaklar
6. Gelir Tablosu Hesapları
7. Maliyet Hesapları
8. Serbest
9. Nazım Hesaplar

Hesap çerçevesinin 1 ve 2 nolu hesap sınıfları bilançonun aktifini, 3, 4 ve 5 nolu hesap sınıfları ise bilançonun pasifini oluştururlar. Hesap çerçevesinin 6 nolu sınıfındaki hesaplar ile Gelir Tablosu oluşturulur. 6 nolu hesap sınıfındaki hesaplar gelir ve gider hesaplarıdır, bu hesaplar dönem sonlarında “690 Dönem Kârı veya Zararı Hesabı” na aktararak kapatılırlar, hiçbir şekilde bilançoğa taşınmazlar. Hesap çerçevesinin 7 nolu sınıfında ise Maliyet Hesapları (Gider hesapları) yer almaktadır. 7 nolu hesap sınıfı mal ve hizmetlerin planlanan biçim ve niteliğe getirilmesi için yapılan giderlerin toplandığı ve maliyet unsurlarına dönüştürülerek izlendiği hesap sınıfıdır. Bu sınıfta yer alan gider

¹³³ Ertuğrul Çetiner, **Konaklama İşletmelerinde Muhasebe Uygulamaları**, (Üçüncü Baskı, Ankara: Gazi Kitabevi, Nisan 2002), s. 46.

¹³⁴ Yaşar Methibay, **Tekdüzen Hesap Planı Muhasebecilik ve Mali Müşavirlik Mevzuatı**, (Ankara: Seçkin Yayınevi, 1996), s. 69.

hesapları uygulamada esneklik sağlamak üzere iki seçenek halinde 7/A ve 7/B olarak sunulmuştur¹³⁵. Bu konuya ilerde tekrar değinilecektir.

Dikkat edilecek olursa 6 numaralı hesap sınıfı gibi 7 numaralı hesap sınıfı da dönem sonunda bilançoda yer almaz. Bu da o hesap sınıfları içerisinde bulunan hesapların dönem sonlarında kapandığını yani bakiye vermediğini gösterir. 8 nolu hesap sınıfı, tekdüzen hesap planında boş bırakılmıştır. Ancak Maliye Bakanlığı yayınladığı M.S.U.G.T. 2 ile bu hesap sınıfının Yönetim Muhasebesine araç olabilecek hesaplarla doldurulabileceğini bildirmiştir. 9 nolu sınıftaki hesaplar Nazım Hesap'lardır. Nazım hesaplar, işletmelerin gerçek borç, alacak ve mevcutları arasında yer almayan, fakat işletmelerin muhafazası altında olan kıymetlerle, işletmelerin şartlı olarak yaptığı bazı işlemlerin izlenmesi için kullanılan hesaptır. Nazım hesaplar karşılıklı olarak çalışır, hatırlatmak ve istatistiki bilgi sağlamak üzere açılırlar. Bilançoda yer almazlar, bilanço dipnotlarında belirtilirler¹³⁶.

3.4. Özel Televizyon İşletmeleri İçin Model Bir Hesap Planı

Aşağıda yer verdiğimiz hesap planı özel televizyon işletmeleri için geliştirilen model bir hesap planı olup açıklamalarımızda kullanılacaktır. Model hesap planı incelendiğinde bazı yerlerde "Radyo" ile ilgili de tâli hesap adına yer verildiği görülecektir. Radyo işletmeciliği ile ilgili olarak sadece bir tâli hesap adına (740.20 Radyo Hizmet Üretim Maliyeti Hesabı) yer verilmiştir ve bunun asıl nedeni de özel televizyon işletmelerinin uygulamada ki yapılarıdır. Sektöre bakıldığında kanunlar¹³⁷ çerçevesinde aşağı yukarı her özel televizyon kanalının kendi bünyesinde bir de radyo işletmesine sahip olduğu görülecektir. Örneğin; Kanal D televizyonu Radyo D'yi,

¹³⁵ Ümit Ataman ve Rüstem Hacırüstemoğlu, *Yöneticiler için Muhasebe ve Finans Bilgileri*, (İstanbul: Türkmen Kitabevi, 1999), s. 13-14.

¹³⁶ Ataman ve Hacırüstemoğlu, *a.g.e.*, s. 16.

¹³⁷ 13.04.1994 Tarihinde kabul edilen 3984 Sayılı Radyo ve Televizyonların Kuruluş ve Yayınları Hakkında Kanun' un 29. maddesinin b) fıkrası konuyu şu şekilde düzenlemektedir. "*Bu Kanuna göre radyo ve televizyon yayın izni, Türk Ticaret Kanunu hükümlerine göre sadece radyo ve televizyon yayıncılığı, haberleşme, eğitim, kültür ve sanat amacıyla kurulmuş anonim şirketlere verilir. Aynı şirket ancak bir radyo ve bir televizyon işletmesi kurabilir.*"

Samanyolu televizyonu Burç FM radyosunu, Kanal 7 televizyonu Radyo 7' yi, NTV televizyonu NTV Radyo' yu, v.b. işletmektedir. İşte bu nedenle hesap planı düzenlenirken kısa bir örnekle bu ayrıntıya yer verilmiştir.

Burada hesap planı verilmeden önce kısaca gider çeşitleri ve gider yerleri hakkında bilgi vererek, sektöre özgü gider yerlerinin belirlenmesinin yararlı olacağı inancındayız.

Gider çeşitleri, üretilen mal ve hizmetlerin bünyesindeki harcama çeşitlerini gösterdiğinden, “740 Hizmet Üretim Maliyeti Hesabı” fonksiyonel gider hesabına bir kayıt düşünüldüğünde, gider çeşidi ayrımı ile gider hesabına hangi çeşit bir giderin kayıtlı olduğu açıkça bilinebilir¹³⁸.

Gider yerleri, üretim ve hizmetlerin yapıldığı ve maliyetlerin oluştuğu, bir örgüt birimini ya da örgüt birimi içindeki bir yeri (özel televizyon işletmelerinde bu bir stüdyo olabilir) ifade eder. Giderlerin gider yerleri itibarıyla kayıtlı olması, maliyet verilerinin planlama, kontrol ve özel yönetim konularında kullanılması olanağını sağlayan en önemli unsurlardan biridir¹³⁹.

Verilen hizmetin maliyetinin hesaplanması (programın kullanım süresi dikkate alınarak) “258 Yapılmakta Olan Yatırımlar Hesabı” veya “740 Hizmet Üretim Maliyeti Hesabı”nın alt kırılımlarında veya yardımcı defterlerde gider yeri ve gider çeşidinin izlenmesi ile yapılacaktır. Teorik olarak hizmet işletmeleri için bu sınıflamalar şöyle olabilir¹⁴⁰:

Gider Çeşitleri' nin 0-9 kodlarla,

0- İlk Madde ve Malzeme Giderleri

1- İşçi Ücret ve Giderleri

¹³⁸ Ali Kartal, **Yönetim ve Maliyet Muhasebesi (I)**, (Eskişehir: Birlik Ofset, 2000), s. 56.

¹³⁹ Kartal, **a.g.e.**, 2000, s. 57.

¹⁴⁰ Rüstem Hacırustemoğlu, **Maliyet Muhasebesi**, (Üçüncü Baskı, İstanbul: Türkmen Kitabevi, 2000), s. 54.' den uyarlanarak alınmıştır.

- 2- Memur Ücret ve Giderleri
- 3- Dışarıdan Sağlanan Fayda ve Hizmetler
- 4- Çeşitli Giderler
- 5- Vergi, Resim ve Harçlar
- 6- Amortisman ve Tükenme Payları
- 7- Finansman Giderleri şeklinde olabilir.

Gider Yerleri' nin 10-99 kodlarla,

- 10- Esas Üretim Gider Yerleri
- 20- Yardımcı Üretim Gider Yerleri
- 30- Yardımcı Hizmet Gider Yerleri
- 40- Yatırım Gider Yerleri
- 50- Üretim Yerleri Yönetimi Gider Yerleri
- 60- Araştırma ve Geliştirme Gider Yerleri
- 70- Pazarlama, Satış ve Dağıtım Gider Yerleri
- 80- Genel Yönetim Gider Yerleri şeklinde bölümlendirilebilir.

Özel televizyon işletmesi için ise gider yerleri olarak şunlar sayılabilir:

- 1. Esas Üretim Gider yeri
 - 10 Çekim Stüdyosu
 - 11 Montaj Stüdyosu
 - 12 Seslendirme Stüdyosu
 -
- 2. Yardımcı Üretim Gider Yeri
 - 20 Teknik Bölüm

- 21
3. Yardımcı Hizmet Gider Yerleri
- 30 Bakım – Onarım Bölümü
- 31 Yemekhane Bölümü
- 32
4. Yatırım Gider Yerleri
- 40 Program A Yatırımı
- 41 Program B Yatırımı
- 42
5. Üretim Yerleri Yönetimi Gider Yerleri
- 50 Televizyon Müdürlüğü Bölümü
- 51
6. Araştırma ve Geliştirme Gider Yerleri
60. Araştırma ve Geliştirme Bölümü
-
7. Pazarlama, Satış ve Dağıtım Gider Yerleri
- 70 İşletmenin Kendi Kanalı
- 71 Diğer İşletme Kanalları
-
8. Genel Yönetim Gider Yerleri
- 80 Genel Müdürlük Bölümü
-

Özel televizyon işletmeleri için gider çeşitlerini ise aşağıdaki gibi sıralamamız söz konusu olabilir:

0 İlk Madde ve Malzeme

010 İlk Maddeler

020 Yardımcı Maddeler

021 Betacam Kasetler

022 Teyp Kasetleri

023 Elektrik Tesisatı Kablo ve Prizleri

024 Aydınlatma Lambaları

.....

030 İşletme Malzemeleri

031 Temizlik Malzemesi

.....

1. İşçi Ücret ve Giderleri

101 Direkt İşçilik Ücret ve Giderleri

102 Endirekt İşçilik Ücret ve Giderleri

103 Fazla Çalışma Ücret ve Zamları

104 Yıllık İzin Ücretleri

.....

2. Memur Ücret ve Giderleri

3. Dışardan Sağlanan Fayda ve Hizmetler

301 Kira Giderleri

302 Bakım-Onarım

303 Dışardan Sağlanan Fayda ve Hizmetler

.....

4. Çeşitli Giderler

401 Sigorta ve Kasko Giderleri

.....

5. Vergi, Resim ve Harçlar

501 Televizyon Üst Kurul Payı

502 Eğitime Katkı Payı

.....

6. Amortismanlar ve Tükenme Payları

601 Bina Amortismanları

602 Tesis ve Cihazlar Amortismanı

.....

7. Finansman Giderleri

701 Banka Kredi Faizleri

.....

Özel televizyon işletmeleri için oluşturduğumuz model hesap planımız EK-29' da görüldüğü gibi olacaktır.

4. ÖZEL TELEVİZYON İŞLETMELERİNDE ÖZELLİK ARZEDEN HESAPLARIN İŞLEYİŞİ

4.1. Özel Televizyon İşletmeleri Açısından Özellik Arz Eden ve Bilançoda Yer Alan Hesap Sınıf ve Gruplarının Analizi

Bilindiği gibi bilançonun aktif (varlıklar) tarafı Dönen Varlıklar ve Duran Varlıklar olmak üzere 1 ve 2 numaralı hesap sınıflarından oluşmaktadır. Şimdi önce Dönen Varlıklar ardından da Duran Varlıklar hesap sınıfının içerisinde yer alan hesap gruplarını inceleyelim.

a. Dönen Varlıklar

Dönen varlıklar, yıllık faaliyete en çok katılan bir grup olmakla varlıkların verimliliğine ve işletme kârlılığına en büyük etkiyi yapar. İşletmenin alış, satış, üretim ve giderlerini karşılama gibi günlük faaliyetlerini sürdürmeye ve kısa vadeli borçlarını ödemeye yarar¹⁴¹.

-Stoklar: Bu hesap grubu özel televizyon işletmelerinin program yapımında veya program içerisinde kullanmak üzere veya işletmede tüketmek amacıyla edindiği ilk madde ve malzemelerden (kaset v.b.) oluşur.

b. Duran Varlıklar

Bir yıldan veya normal bir faaliyet döneminden daha uzun sürelerle, işletme faaliyetlerinin gerçekleştirilmesi için kullanılmak amacıyla elde edilen ve bir yılda veya

¹⁴¹ Ferruh Çömlekçi, **Tekdüzen Genel Muhasebe ve Temel Mali Tablolar**, (Eskişehir: Birlik Ofset, 1999), s. 4.

normal faaliyet dönemi içinde nakde (paraya) çevrilmesi veya tüketilmesi öngörülmeven varlıklardır¹⁴².

- Ticari Alacaklar: Bu hesap grubunda bir yıldan fazla uzun vadeli senetli ve senetsiz ticari nitelikteki alacaklar izlenir¹⁴³. Bu hesap grubunda “226 Verilen Depozito ve Teminatlar Hesabı”nın alt kırılmalarında hem her tür işletmenin ödeyeceği çeşitli depozito ve teminatlarla (elektrik, su, doğalgaz v.b. gibi) hemde sadece özel televizyon işletmelerinin ödemekle yükümlü olduğu türde depozito ve teminat türlerine (RTÜK lisans avansı, televizyon frekans avansı, kablolu televizyon avansı v.b. gibi) rastlanmaktadır.

- Maddi Duran Varlıklar: İşletme faaliyetlerinde kullanılmak üzere edinilen ve tahmini yararlanma süresi bir yıldan fazla olan fiziki varlık kalemlerinin ve bunlarla ilgili birikmiş amortismanların izlendiği hesap grubudur¹⁴⁴. Bu hesap grubu içerisinde özel televizyon işletmeleri açısından önemli olan ana hesap “258 Yapılmakta Olan Yatırımlar Hesabı”dır. Bu hesabın alt kırılmalarında özel televizyon işletmesinin yapmakta olduğu çeşitli niteliklerdeki programları görmek mümkün olacaktır. Bu hesabın “740 Hizmet Üretim Maliyeti Hesabı” ile yakın bir ilişkisi vardır.

Bunun temel nedeni ise özel televizyon işletmelerinde programların nitelikleri ile üretim şekillerinde gizlidir. Durumu biraz daha açmak için; “*Özel televizyon işletmeleri ne tür programlar üretir?*” sorusunu kendimize soralım. Aklımıza hemen gelen program türleri arasında haber, tartışma, magazin, eğlence, komedi, spor v.b. program türleri sayılabilir. Aslında bu program türleri sorulan sorunun cevabı olmakla birlikte soruya muhasebe açısından ve daha geniş bir perspektiften bakıldığında özel televizyon işletmelerinde üretilen programları iki temel gruba ayırmak mümkün olacaktır. Şöyleki;

¹⁴² Ertuğrul Çetiner, **Konaklama İşletmelerinde Muhasebe Uygulamaları**, (Üçüncü Baskı, Ankara: Gazi Kitabevi, Nisan 2002), s. 110.

¹⁴³ Cemalcılar ve Erdoğan, **a.g.e.**, s. 568.

¹⁴⁴ Cemalcılar ve Erdoğan, **a.g.e.**, s. 576.

- a) Bir defa veya aynı yıl içerisinde birkaç defa yayınlanan programlar,
- b) Sair yıllarda da yayınlanabilecek nitelikte olan programlar.

Bu ayırımın yapılması hangi programların “258 Yapılmakta Olan Yatırımlar Hesabı” nda ve hangi programlarında “740 Hizmet Üretim Maliyeti Hesabı” nda takip edilmesi gerektiğinin cevabını vermektedir. Çünkü bir yıl içerisinde bir defa veya sadece birkaç defa yayınlanan programlar (örneğin, haber, spor, tartışma, araştırma programları v.b) “740 Hizmet Üretim Maliyeti Hesabı” nda takip edilir ve dolayısıyla aktifleştirilmeleri söz konusu değildir. Oysa ki özel televizyon işletmeleri tarafından sair yıllarda da kullanılabilecek olan programların (örneğin, eğlence, magazin, dizi, sinema filmi, v.b.) yapımlarına ilişkin maliyetler “258 Yapılmakta Olan Yatırımlar Hesabı” nda izlenir ve programlar tamamlandığı zaman yine bir duran varlık hesabı olan ve üretilen programın işletmenin maddi duran varlıkları içerisinde yer almasını sağlayan bir hesap olan “256 Diğer Maddi Duran Varlıklar Hesabı” na aktarılarak aktifleştirilmiş olurlar¹⁴⁵. Bu noktada şunu belirtmek gerekir ki sair yıllarda kullanılacak olmasına karşın çok kısa sürede yapımı tamamlanan programlar ise “258 Yapılmakta Olan Yatırımlar Hesabı” kullanılmadan direkt olarak “256 Diğer Maddi Duran Varlıklar Hesabı” ile ilişkilendirilerek kayıt altına alınabilecektir.

Bilindiği gibi bilançonun pasif (kaynaklar) tarafı Kısa Vadeli Yabancı Kaynaklar, Uzun Vadeli Yabancı Kaynaklar ve Özkaynaklar olmak üzere 3, 4 ve 5 numaralı hesap sınıflarından oluşmaktadır. Şimdi önce Kısa Vadeli Yabancı Kaynaklar ardından Uzun Vadeli Yabancı Kaynaklar ve son olarak da Özkaynaklar hesap sınıfının içerisinde yer alan hesap gruplarını inceleyelim.

¹⁴⁵ Vergi Usul Kanunu Genel Tebliği Sıra No:180, Resmi Gazete No: 19824, Resmi Gazete Tarihi:27/05/1988, 213 sayılı kanunun 315. maddesi gereğince tespit edilerek, 18/10/1983 gün ve 18195 sayılı Resmi Gazete’ de yayımlanan 153 sıra numaralı Vergi Usul kanu Genel Tebliği’ ne ekli amortisman cetvelinin “E-FİLM AMORTİSMANLARI VE VİDEO KASETLERİ” bölümü aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir; a) Film Amortismanları Birinci Yıl %75, İkinci yıl %25, b) Video Kasetleri Birinci yıl %60, İkinci yıl %40. Yeni amortisman oranları 01/01/1988 tarihinden sonra satın alınan filmler ile bu tarihten sonra imal edilen filmlere uygulanacaktır. Tebliğ olunr. Ancak 28.04.2004 tarih ve 25446 sayılı resmi gazetede yayınlanarak yürürlüğe giren 333 Sıra No’lu Vergi Usul Kanunu Genel Tebliği ekinde yer alan Amortisman Cetvelinin, “44. Medya ve İletişim Hizmetleri” ana başlığı altında “44.9. Film ve Kasetler” alt başlığı içerisinde yer alan “Filmler” in birinci yıl % 60, ikinci yıl ise % 40 olmak üzere 2 yıl içerisinde amorti edilecekleri hükme bağlanmıştır.

a. Kısa Vadeli Yabancı Kaynaklar:

Vadesi en fazla bir yıl olan ve bu süre içerisinde ödenecek olan borçları ifade eder¹⁴⁶.

- Diğer Borçlar: Bu hesap grubu, işletmelerin herhangi bir ticari sebebe dayanmaksızın ortaya çıkan ve bir yıl içinde ödenmesi düşünülen borçlarının kayıtladığı hesaplardan oluşur¹⁴⁷. Bu hesap grubunda “336 Diğer Çeşitli Borçlar Hesabı” özel televizyon işletmelerinin yapısına uygun (ödenecek televizyon telifleri, ödenecek radyo telifleri gibi) ve yasal gereklilikler (ödenecek sigorta poliçeleri, kamu kurumlarına borçlar gibi) çerçevesinde alt kırılmaları yapılmıştır.

- Alınan Avanslar: Gerek satış sözleşmeleri dolayısıyla ve gerekse diğer nedenlerle, işletme tarafından üçüncü kişilerden alınan avansların izlendiği hesap grubudur¹⁴⁸. Bu hesap grubunda “340 Alınan Sipariş Avansları Hesabı” alt kırılmaları itibariyle özel televizyon işletmelerinin çalışma yapısına uygun hale getirilmiştir. İlgili hesabın alt kırılmaları model hesap planından izlendiğinde sektöre özgü ifadelerin varlığı (televizyon ajans müşterileri avansları, televizyon firma müşterileri avansları v.b. gibi) görülecektir.

- Ödenecek Vergi ve Diğer Yükümlülükler: İşletmenin sorumlu veya mükellef sıfatıyla, ödeyeceği vergi, resim, harç, kesinti, sigorta primi, sendika aidatları, icra taksitleri ve benzeri borçlarının izlendiği hesap grubudur¹⁴⁹. Bu hesap grubunda yer alan “360 Ödenecek Vergi ve Fonlar Hesabı”nın alt kırılmalarında özel televizyon işletmelerine yönelik hesapları görmek mümkün olmaktadır. Örneğin; ödenecek televizyon RTÜK payı ve ödenecek radyo RTÜK payı bu tür alt hesaplardandır.

¹⁴⁶ Çonkar, Uluşan ve Öztürk, **a.g.e.**, s. 252.

¹⁴⁷ Mahmut Kalenderoğlu, **Genel Muhasebe**, (Ankara: Seçkin Yayıncılık, Ocak 2002), s. 190-191.

¹⁴⁸ Cemalcılar ve Erdoğan, **a.g.e.**, s. 606.

¹⁴⁹ Çömlekçi, **a.g.e.**, 1999, s. 54.

b. Uzun Vadeli Yabancı Kaynaklar

Kredi kurumlarından, sermaye piyasasından ve işletmenin ilişkide bulunduğu üçüncü kişilerden sağlanan ve bir yıldan uzun vadeli olan borçlarla ilgili hesaplar bu hesap sınıfında takip edilir¹⁵⁰.

- Gelecek Yıllara Ait Gelirler ve Gider Tahakkukları: Bilançonun çıkarıldığı dönemi izleyen yıldan daha sonraki bilanço dönemlerine ait peşin tahsil olunan gelirler ile, faaliyet dönemine ait olup da gelecek dönemlerde ödenecek giderler, bu gruptaki hesaplarda yer alır¹⁵¹. Bu hesap grubunda yer alan “480 Gelecek Yıllara Ait Gelirler Hesabı”nın alt kıvrımlarında özel televizyon işletmelerinin ileriki dönemlerde elde edebileceği düşünülen “Uydu Kapasite Kira Gelirleri” alt hesabına yer verilmektedir.

c. Özkaynaklar

İşletme sahibinin veya sahiplerinin işletmeye getirdiği sermaye ile faaliyetlerden elde ettiği kârların çeşitli biçimlerde işletmede bırakılması ile özkaynaklar meydana gelir¹⁵². Bu hesap sınıfında özel televizyon işletmeleri açısından özellik arz eden herhangi bir hesap grubu mevcut değildir.

4.2. Özel Televizyon İşletmeleri Açısından Gelir Tablosunda Yer Alan Hesap Gruplarının Analizi

Bilindiği gibi gelir tablosu hesapları 6 numaralı kod ile başlayan hesaplar olup dönem sonu itibariyle bilançoda yer almayan hesaplardır. Bu bölümde bu hesap sınıfı içerisinde yer alan hesap grupları model hesap planımız doğrultusunda kısaca incelenecektir.

¹⁵⁰ Ahmet Doğan, **Genel Muhasebe 1**, (İkinci Baskı, Kayseri: Erciyes Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Yayın No. 11, Ekim 1998), s. 204.

¹⁵¹ Kalenderoğlu, **a.g.e.**, s. 208.

¹⁵² Yalçın, **a.g.e.**, s. 389.

- Brüt Satışlar: İşletmenin esas faaliyetleri çerçevesinde satılan mal veya hizmetler karşılığında alınan ya da tahakkuk ettirilen toplam değerler brüt satışlar bu hesap grubunda izlenir¹⁵³.

Burada yer alan “600 Yurtiçi Satışlar Hesabı” –model hesap planından bakıldığında görülebileceği gibi- yurt içindeki gerçek ve tüzel kişilere yapılan televizyon hizmet satışları, radyo hizmet satışları ve diğer satışlar başlığı içerisinde de film, haber, hizmet satışları v.b. gelir kalemlerine göre bölümlenmiştir.

Ayrıca yine “601 Yurtdışı Satışlar Hesabı” da özel televizyon işletmesinin yurtdışına yapılan reklam satışları, tanıtım ve yayın satışları gibi kalemlerden dolayı alınan ya da alınacak olan gelirlere göre bölümlenmiştir.

- Satış İndirimleri: Net satış değerine ulaşabilmek için brüt satışlardan indirilmesi gereken değerlerdir¹⁵⁴.

Burada “610 Satıştan İadeler Hesabı” içerisinde özel televizyon işletmelerinin olası uydu kapasite kira gelirlerinin iadesine ilişkin bir alt hesap ihtiyacı söz konusudur.

“611 Satış İskontoları Hesabı” içerisinde de televizyon satış iskontoları ve radyo satış iskontoları gibi sektöre özgü alt hesaplara yer verildiği model hesap planı incelendiğinde görülecektir.

- Satışların Maliyeti: İşletmenin dönem içinde gerek yurtiçi ve gerekse yurtdışı satışlarına ilişkin toplam üretim maliyetidir.

¹⁵³ Çömlekçi, a.g.e., 1999, s. 58.

¹⁵⁴ Çetiner, a.g.e., 2001, s. 145.

5. ÖZEL TELEVİZYON İŞLETMELERİNDE MALİYET HESAPLARININ İŞLEYİŞİ VE MALİYET OLUŞUMU

İşletmelerde üretilen mal ya da hizmetin maliyetinin saptanması çalışmaları maliyet muhasebesinin kapsamındadır. Özel televizyon işletmelerinin de maliyetlendirme çalışmaları yapmaları modern işletmeciliğin bir gereğidir¹⁵⁵.

Üretilen hizmetin maliyetinin belirli maliyet sistemleri kullanılarak belirlenmesiyle işletmedeki varlık tüketimleri kontrol altına alınabilir. Bu da işletmenin kârlılığının artırılmasında etken rol oynayan bir faktördür. Örneğin program (haber, eğlence, drama v.b. burada unutulmaması gereken bir nokta hazırlanan yapım eğer birden fazla gösterimde kullanılacak ise aktifleştirilmesinin de ona göre yapılması gerektiğidir) maliyetlerinin hesaplanması, yayın maliyetlerinin (bu konuya ilerleyen bölümlerde ayrıca yer verilecektir) saptanması ve kontrolü çalışmaları maliyet muhasebesinin kapsamındadır¹⁵⁶.

5.1. Genel Olarak Maliyet Muhasebesi Terminolojisi

Maliyet; işletme yönetiminde kullanılan para ile ölçülebilen üretim faktörleri ve yine para ile ölçülebilen dışarıdan sağlanan fayda ve hizmetlerdir¹⁵⁷. Başka bir ifadeyle maliyet; bir iktisadi kıymeti elde etmek için yapılan harcama ya da katlanılan fedakârlıklar toplamıdır¹⁵⁸.

Maliyet muhasebesi ise; üretilen mal ya da hizmetlerin maliyetini oluşturan maliyet türlerinin, oluş yerleri ile ilgili oldukları mal ya da hizmet cinsleri bakımından belirlenmesi ve izlenmesine olanak sağlayan bir hesap ve kayıt sistemidir. Bu muhasebe

¹⁵⁵ Özkan, a.g.e., s. 148-149.

¹⁵⁶ Özkan, a.g.e., s. 149.

¹⁵⁷ G. Wöhe, *Einführung in die Allgemeine Betriebswirtschaftslehre*, (Onüçüncü Baskı, 1978), s. 342.

¹⁵⁸ Kartal, a.g.e., 2000, s. 29.

dalına literatürde “Analitik Muhasebe” veya “İşletme Muhasebesi” denildiği de görülmektedir¹⁵⁹.

Maliyet gideri; muhasebeciler, dönem içinde oluşan maliyetlerin ne kadarının dönem sonunda henüz işletmede bulunan ve bilançoda yer alan varlıklar içinde yer alacağı ya da almayacağı konusunda bir tespit yaparlar. Bu suretle, dönemin satış gelirini elde etmek için katlanıldığı varsayılan maliyetleri, satış gelirinden indirerek dönem kârını bulurlar. İşte dönem içinde katlanılan maliyetlerin, satış gelirinden indirilen bölümüne maliyet gideri adı verilir. Muhasebeciler bu işleme maliyetin gidere dönüşmesi derler¹⁶⁰.

Gider (faaliyet gideri) ise; işletmenin normal faaliyetlerini ve varlığını sürdürebilmesi için ve gelir elde edebilmesi için belli bir hesap döneminde kullandığı ve tükettiği mal ve hizmetlerin parasal değeridir¹⁶¹.

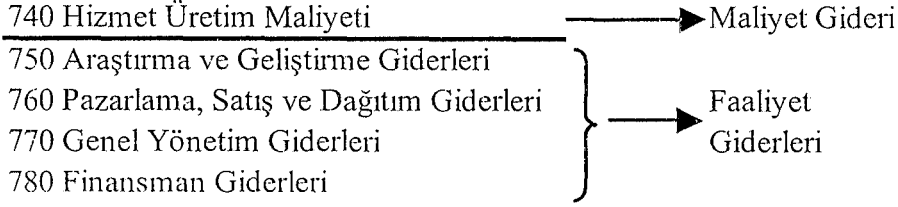
Bu noktada maliyet gideri ile faaliyet gideri ayrımının üzerinde durulması gerektiği inancındayız. Maliyet giderlerini ve faaliyet giderlerinin hesap akış şemalarına bakılacak olursa maliyet giderlerinin sonuçta “152 Mamuller Hesabı” na aktarıldığı, özel televizyon işletmelerinde ise bunun önce “258 Yapılmakta Olan Yatırımlar Hesabı” na ve daha sonra ise program tamamlandığında “256 Diğer Maddi Duran Varlıklar Hesabı” na aktarıldığı, faaliyet giderlerinin ise “690 Dönem Kâr veya Zararı Hesabı” na gönderildiği görülecektir. Sonuç olarak maliyet giderleri mamul (hizmet) maliyetlerine yüklenirken, faaliyet giderleri sonuç hesaplarına yansıtılmaktadır. Böylece faaliyet giderleri tümüyle cari dönem gideri olarak düşünülmektedir. Maliyet giderleri ise, üretilen mamuller (hizmetler) satılmadığı sürece mamul stok hesabında (özel televizyon işletmelerinde “256 Diğer Maddi Duran Varlıklar Hesabı” nda yıllar itibariyle amorti edilerek) bekletilmekte, ancak satıldığında ilgili dönemin sonuç

¹⁵⁹ Ali Kartal, **Maliyet Muhasebesi**, (Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayın No. 792, Eylül 1997), s. 3.

¹⁶⁰ Cudi Tuncer Gürsoy, **Yönetim ve Maliyet Muhasebesi**, (İkinci Bası, İstanbul: Beta Basım Yayım Dağıtım, Eylül 1999), s. 36-37. Ayrıca bkz. Rifat Üstün, **Maliyet Muhasebesi**, (Dördüncü Baskı, Eskişehir: Bilim Teknik Yayınevi, Eylül 1994), s. 32-33.

¹⁶¹ Süleyman Yükcü, **Yönetim Açısından Maliyet Muhasebesi**, (İzmir: Cem Ofset, 1999), s. 40.

hesaplarına aktarılmaktadır¹⁶². Aşağıda yer alan Şekil 6’ da hizmet işletmeleri açısından maliyet gideri ile faaliyet gideri ayrımı görülmektedir.



Şekil 6. Hizmet İşletmeleri İçin Maliyet Gideri - Faaliyet Gideri Ayrımı.

Bu şekilde bir ayırım şu açılardan önemlidir¹⁶³:

1. Vergilendirmenin doğru yapılması.
2. Mamul (hizmet) maliyetinin doğru hesaplanması ve brüt kârın doğru oluşturulması.
3. Faaliyet giderlerinin doğru hesaplanması ve faaliyet kârının doğru oluşturulması.

Harcama kavramı ise; nakit veya benzeri araçlarla ödeme veya ödeme vaadinde bulunmadır¹⁶⁴. Harcama, nakit ödeme olabileceği gibi “ödeme vaadinde bulunma” başka bir deyişle borçlanma şeklinde de olabileceğinden, harcama kavramı ödeme kavramından daha geniş bir kavramdır. Şöyle ki “harcama”, ödeme ya da ödeme vaadi olduğundan, bir iktisadi kıymeti satın alırken satın alma işlemi kısmen peşin, kısmen kredili yapıldı ise, satın alma işlemine karşılık satıcıya peşinen ödenen ve ileride söz konusu iktisadi varlık için yapılacak geri kalan ödemelerin toplamının bu iktisadi varlığın maliyeti olacağı anlaşılabacaktır¹⁶⁵.

¹⁶² Yükçü, a.g.e., s. 46.

¹⁶³ Yükçü, a.g.e., s. 47.

¹⁶⁴ Yükçü, a.g.e., s. 48.

¹⁶⁵ Kartal, a.g.e., 2000, s. 30.

Hasılat kavramı ise; bir varlık ya da hizmet satışı karşılığında elde edilen aktiflerin brüt tutarını ifade eder¹⁶⁶.

5.2. Özel Televizyon İşletmelerinde Yapım Maliyeti Oluşum Süreci ve Program Üretim Maliyetini Etkileyen Unsurlar

Bir yapımın (programın) maliyetinin oluşum süreci aslında yapım aşamaları ile doğrudan ilgilidir. Çünkü yapımın gerçekleşmesi için yapım aşamalarının geçilmesi gerekir, yapım aşamalarının gerçekleşmesi de beraberinde maliyetlerin oluşmasını sağlayacaktır böylece özel televizyon işletmelerinde bir yapımın maliyet oluşum süreci ortaya çıkmış olacaktır.

Programın çekim aşaması sadece 30 dakika sürebilir. Aslında bu tüm yapım sürecinin sadece ufak bir parçasını oluşturur. Çekimin başlamasının çok öncesinde planlama ve detaylı bir çalışma yapılmaya başlanmıştır. Bir yapım sürecini dört ayrı aşamada görebiliriz¹⁶⁷.

1. Yapım öncesi,
2. Hazırlık ve prova,
3. Yapım,
4. Yapım sonrası.

Doğal olarak, tüm yapımlarda bu tür bir dört aşamanın oluşması her zaman zorunlu değildir¹⁶⁸. Şimdi sırasıyla bu aşamaları kısaca inceleyelim.

Yapım öncesi aşaması çekimden günler, haftalar ve hatta aylar öncesinden başlayabilir. Yapımın karmaşıklığı ve türü, yapım öncesi aşamanın süresinin

¹⁶⁶ Üstün, a.g.e., s. 33.

¹⁶⁷ Bülent Çaplı, *Televizyonda Temel Kavramlar*, (Ankara: Ders Notları, 1995), s. 4.

¹⁶⁸ Çaplı, a.g.e., s. 4.

uzunluğunu da belirler. Bu aşamada yönetmen, yapımcı ve senaryo yazarı bir araya gelerek yapım sürecine ilişkin yaklaşımları belirlerler. Ekibin anahtar elemanları yönetmen, yapımcı, yazar, teknik yönetmen, ses teknisyeni, ışık yönetmeni ve dekorcu daha sonra ayrıntılar için toplanırlar. Yapım sırasında ortaya çıkabilecek her türlü konu en ince ayrıntısına kadar tartışılıp, konuşulduğu ve aksiliklerle karşılaşıldığında neler yapılabileceği hesaplandığı taktirde her şeyin yolunda gitme olasılığı çok yüksek olacaktır¹⁶⁹. Bu noktada şu da unutulmamalıdır ki bu süreçte belirlenecek olan yapım sürecine ilişkin yaklaşım aslında yapımcının (burada özel televizyon işletmesi kastedilmektedir) yapım için (program v.b.) oluşturacağı bütçeyi de şekillendirmeye başlayacaktır. Bu aşamada bir çok soruya cevap aranacaktır. Örneğin,

- Yapımın uzunluğu (diziyse kaç bölüm, programsa kaç bölüm, televizyon filmiyse kaç dakika v.b.),
- Yapımda kimler yer alacak (ünlü kişiler mi, yoksa tecrübeli ancak ön planda olmayan kişiler mi veya tecrübesiz kişiler mi?),
- Çekim yöntemi olarak film mi yoksa video mu kullanılacak,
- Ne tür mekânlar da çekim yapılacaktır,
- Efekt kullanılacak mı? Kullanılacak ise ne tür efektler kullanılacak,
- Ne tür ekipman gerekmektedir,
- Ne tür çekimler yapılacaktır (vinç çekimler, su altı çekimleri, helikopterden hava çekimleri v.b.),
- Kaç konuk/figüran kullanılacaktır,
- Ne tür aksesuarlara ihtiyaç duyulacaktır v.b. bir çok soru cevabını bulacaktır.

Hazırlık ve prova aşaması, yapım aşamasından hemen önce yapılan çekimlerdir. Hazırlık için ayrılan zaman yapım öncesi planlama aşamasında belirlenir ve genellikle programın türü, karmaşıklığı ve bütçesine bağlı olarak değişir. Bütçeden tasarruf etmek ve stüdyo kaynakları üzerindeki baskıyı azaltmak için genellikle ilk provalar stüdyo dışından gerçekleştirilir. Ancak zaman zaman yapımın teknik unsurlarını koordine

¹⁶⁹ Çaplı, a.g.e., s. 5.

etmeye izin veren stüdyo provalarına da ihtiyaç duyulur. Prova tüm yapım unsurlarının sonuç olarak bir araya geldiği aşamadır; dekor, kostümler, ışık, müzik ve ses efektleri, kamera, kullanılacak film ya da video teypler gibi¹⁷⁰.

Yapımlar iki şekilde sunulabilir; birincisi canlı, ikincisi ise video teyp üzerine kayıt ile. Canlı olarak yayına girecek olan bir programda yapım aşaması yapım sürecinin son aşamasıdır ve maliyet oluşumu bu noktada son bulur. Ancak video üzerinden kayıt ile sunulan bir programda gerekli düzenleme çalışmaları v.b. süreçler devam edecektir¹⁷¹.

Gerekli düzenlemelerin (kurgu) yapılması için video teyplere kaydedilmiş olan programlar **yapım sonrası aşamasına** gelmiş olmaktadır. Bu aşamada yönetmen çekimleri kontrol eder ve kullanabileceği çekimlere karar verir¹⁷². Gerekli düzenlemeleri yaparak programı izlenebilir hale getirir ve böylece program yayınlanır. Görüldüğü gibi video üzerinden kayıt ile yapılan yayınlarda belli bir süre daha maliyetlerin, canlı yayınlara oranla, devam ettiği görülmektedir.

Özel televizyon işletmelerinde program üretim maliyetini etkileyen unsurlar¹⁷³ kısaca şu şekilde sıralanabilir:

- Yapımcı ve özel televizyon işletmesi ilgililerinin fikirlerindeki stratejik farklılıklar,
- Doğru yapım şirketlerinin seçilmemesi,
- Ekip masraflarının fazlalığı,
- Ajanslarda ajans yapımcısının olmaması ya da film yapımı ile ilgilenen kişilerin yetersiz ve bilgisiz oluşları,
- Çekim günlerinin aşırılığı,
- Gereksiz kamera hareketleri,

¹⁷⁰ Çaplı, a.g.e., s. 5-6.

¹⁷¹ Çaplı, a.g.e., s. 6.

¹⁷² Çaplı, a.g.e., s. 7.

¹⁷³ Aydın Ziya Özgür, "Televizyon Reklam Filmi Yapımında Maliyeti Etkileyen Unsurlar", **Kurgu Dergisi**, (S: 13, 1995), s. 275-284.' den uyarlanarak alınmıştır.

- Pahalı özel efektler,
- Doğru yapım tekniğinin seçilememesi (film ya da video),
- Ayrıntılı setler ve dekorlar,
- Yapım ekibinin seyahat masrafları,
- Gereksiz yıldız yönetmenlerin ve oyuncuların kullanımı,
- Rakip tekliflerin olmaması ya da alınmaması.

Programların yapımında üretim maliyetleri üzerinde etkili olan faktörlerin bilinmesi gerekir. Bunlar¹⁷⁴:

❖ Doğal ya da Kurma Mekânlar: Herhangi bir program ya doğal (dış) mekân ya da kurma (stüdyo) mekânlarda çekilir. Doğal mekân, doğada hazır olan mekânlardır. Kurma mekânlar ise, doğada var olan mekânların stüdyoda yeniden kurulmasıyla gerçekleştirilir. Kurma mekânlar genellikle sonsuz mekân, gerçeğe uygun mekân ve gerçek dışı mekânlar olmak üzere üçe ayrılır. Sonsuz mekân, program yapımcılığında genellikle düz yeşil fon önünde yapılan çekimlerdir. Bu alanda yapılan çekimlerin ardından arkadaki fon üzerine istenen sahneler bilgisayar ortamında eklenerek çekimin orada yapıldığı izlenimi verilmektedir. Gerçeğe uygun mekânlar, izleyicide eksiklik ya da fazlalık duygusunun uyandırmayacak nitelikte hazırlanmalıdır. Gerçek dışı mekân ise, bir duyguyu anlatmak için kullanılan biçim ve dokunun düzenlenmesi ya da gerçeğin isteyerek bozulmasıyla elde edilir. Bütçe yapılırken kullanılacak teknik veya teknikler (bir program boyunca sürekli aynı mekân tekniği kullanılmayabilir) seçileceği belirlenmelidir. Bu belirlenebilirse programa ilişkin bütçenin daha gerçekçi bir şekilde hesaplanması mümkündür.

❖ Aksesuarlar: Televizyon yapımlarında önemli öğelerden biriside aksesuarlardır. Aksesuarlar, mekânın içinde yer alan, yapımda anlatılmak istenen mesajı destekleyen,

¹⁷⁴ Özgür, a.g.m., s. 277-283' den uyarlanarak alınmıştır.

tamamlayan yardımcı malzemelerdir. Aksesuarların niteliği ve niceliği program yapım maliyeti üzerinde etkili bir kalem olacaktır.

❖ Oyuncular: Bir programın değişken üretim maliyetlerinde biri de bu kalemdir. Programda eğer ünlü bir kişiye yer verilmek isteniyorsa bu durumda ödenecek bedelin yüksek olacağı da gayet açıktır. Ancak burada yapılacak programın niteliği, özel bir takım hünerlerin istenip istenmediği, yaş gibi unsurlar dikkate alınarak oyuncu seçimine karar verilmelidir.

❖ Müzik: Müzik de maliyeti etkileyen çok önemli ve değişken bir faktördür. Genellikle halkın kullanımındaki anonim müzikleri kullanmak pek masraflı olmaz. Çünkü telif hakkı ödenmez. Ancak yapılacak program için özel bir müzik yapılması istenebilir. Bunun için de bir müzik yapımcısına ihtiyaç vardır. Kaldı ki burada yeğlenecek müzik yapımcısı da maliyetler üzerinde etkili olacaktır. Ünlü bir müzik yapımcısı ile adını pek duyurmamış bir müzik yapımcısının aynı ücreti istemeyeceği açıktır. Müzik yapımcısı seçildikten sonra, müziğin bestelenmesi, kaydedilmesi ve program yapımcısına onaylatılması gerekmektedir.

❖ Çekim Oranı: Çekim oranı ile, sahnelerin çekimlerinin senaryoda ne kadar öngörüldüğü belirtilir. Bu her bir çekimin kaç kez tekrarlanacağına karşılık gelir. Örneğin; 10 – 1 oranı her çekimin on kez yapılacağını belirtir. Bunlardan biri seçilir ve programın maliyet hesaplamasında dikkate alınır. Burada çekim yöntemi de önemlidir film veya video çekim yöntemi tercih edilebilir. Video çalışıldığı zaman bütçe biraz daha rahatlayabilir. Çünkü video bant filme göre çok ucuzdur ve bant silinip tekrar tekrar defalarca kullanılabilir. Normal şartlar altında çekim oranının yüksek tutulması istenir ancak şu da unutulmasın ki yüksek çekim oranı beraberinde ekip, ekipman, mekân kirası, stüdyo kirası, oyuncu ücretleri v.b. maliyetleri arttıracaktır. Bunu önlemenin yolu tecrübeli oyuncu ve yapımcı kullanmaktan geçer ancak tecrübeli ve ünlü oyuncu ve yapımcılarında yüksek bedellerle çalışacağı unutulmamalıdır.

❖ Sahnelerin / Çekimlerin Sayısı: Her yeni çekimin hazırlanması, kamera yerinin, ışığın değiştirilmesi, prova v.b. yaklaşık bir saat tutar. Her sahnenin değişmesi ise daha uzun bir süre alır. Bunların da maliyetler üzerinde yükseltici yönde etki yapacağı göz ardı edilmemelidir.

❖ Optik ve Elektronik İşlemler: Programda kullanılacak bir çok, görüntüsel geçiş efektleri, yazılar, logolar, animasyonlar, grafikler ya film laboratuvarlarında ya da video kurgu ile yapılır. Bunların maliyetleri de çok yüksektir.

❖ Özel Teknik Ekipman: Karmaşık kaydırma çekimler, vinç çekimleri, su altı çekimleri, helikopterden hava çekimleri, hareket halindeki aracın içinde yapılan çekimler, özel ışıklar, sis makineleri v.b. teknikler maliyeti arttıran diğer unsurlardır.

❖ Aydınlatma: Aydınlatma da maliyetleri arttıran çok önemli bir öğedir. Ancak, nesnelerin biçimi ve boyutunu ortaya çıkarmak, kameranın çalışabileceği yeterli ışık seviyesini sağlamak ve renkleri bozmayacak ışığı elde etmek, görüntüde estetik öğeleri belirlemek, ekrandaki önemli öğelere dikkati yoğunlaştırmak ve yönlendirmek, görüntüde derinlik oluşturmak, görsel sürekliliği sağlamak için aydınlatma vazgeçilmez bir unsurdur. Çekim yapılırken bazı gece çekimlerinin gece yapılması gerekmez. İç mekânlar perdelerle kapatıldıktan sonra geleneksel biçimde bir aydınlatma yapılabilir. Gece yapılan çekimler, fazla mesai ücreti ödenmesini gerektirdiğinden pahalıdır. Tabii canlı olarak yapılan programlarda bu tür bir maliyet azaltıcı yola gidilemeyeceği de gayet açıktır.

❖ Grafik / Animasyon: Eğer grafik ve animasyon yapılan program için gerekliyse kullanılabilir. Örneğin; yapılan programın bir amblem veya sloganı olabilir böyle durumlarda bu tekniklerden yararlanılabilir.

❖ Özel Efektler: Özel efektler iki türdür. Birincisi sanat yönetmeninin hazırlayacağı materyaller olabilir ki örneğin, patlayan bina modelleri, dublör çalışmaları, zıplayan sandalyeler, tünelin içinden patlayarak çıkan otomobil v.b. gibi. İkincisi ise kurgu sırasında yapılan özel efektlerdir, örneğin, uçan adam, dönerek gelen veya renk değiştiren program logosu v.b. gibi.

❖ Makyaj: Makyaj, yapımlarda rol alan oyunculara/katılımcılara uygun görünüşler sağlamak amacıyla yapılan çalışmalar olarak bilinir.

Sonuç olarak, yapımlarda (programlarda) maliyetlerin gerek belirlenebilmesi ve gerekse de kontrol edilebilmesi ve yapım süreci içinde yapımın kesintisiz bir şekilde devam edebilmesi için yukarıda sayılan faktörlerin herkes tarafından ve özellikle de yapım maliyetlerini belirleyen kişiler tarafından çok iyi bilinmesi ve incelenmesi gerekmektedir.

5.3. Özel Televizyon İşletmelerinde Maliyet Muhasebesinin Amaçları

Maliyet muhasebesi, kayıt fonksiyonu bakımından finansal muhasebenin bir bölümünü oluşturur. Maliyetleri çift taraflı muhasebe sistemi içinde çeşitli açılardan sınıflandırarak işler. Ancak maliyet muhasebesinin sadece tarihi maliyetlerin kaydı ile sınırlı kalmayarak yönetimin karar, planlama ve kontrol faaliyetlerine yararlı bilgiler üretecek teknikleri geliştirmeyi de çalışma alanı içine alması onu finansal muhasebe dışında ayrı bir disiplin haline getirmiştir¹⁷⁵.

¹⁷⁵ Charles T. Horngren, *Cost Accounting, a Managerial Emphasis*, (Engelwood Cliffs: Prentice-Hall Inc., 1967), s. 4.

Maliyet muhasebesi aşağıdaki konuları genel olarak temel amaç edinmiştir¹⁷⁶:

- Üretilen mamul veya hizmetin maliyetini belirlemek. Belirlenen maliyet bilgileri, işletme yönetiminin alacağı fiyatlama kararlarına (belirlenen maliyet, stok değerlendirme ve kâr ölçümünde daha öncelikli olarak kullanılır) önemli bir dayanak oluşturur.
- Maliyet kontrolü ve maliyet azaltılmasına katkı sağlamak. Maliyet kontrolü, mevcut üretim yöntemlerini dikkate alarak maliyetleri gereken sınırlar içinde tutma çabalarını kapsar. Maliyet azaltılması ise, aynı çıktıyı daha düşük maliyetle üretme yollarının bulunmasıyla ortaya çıkar.
- Bütçelerin hazırlanmasına veri hazırlamak. İşletme yönetimi bütçeler aracılığı ile fark analizleri yaparak düzeltici tedbirler alabilir. Bütçeler, işletme risklerini azaltarak planlanan kâra ulaşılmasına önemli katkıda bulunabilir.
- İşletme kararlarının alınmasına yardımcı olmak. Maliyet bilgileri işletmede alınan pek çok kararın temelini oluşturur. Tablo 8.' de bu durumu gösteren örnekler verilmiştir.

Tablo 8. Maliyet Sisteminden Sağlanan Bilgiler ve Kullanım Alanları¹⁷⁷.

Maliyet Sisteminden Sağlanan Bilgi	Örnek Kullanım Alanları
Birim maliyetin hesaplanması	Fiyatlama ve kârlılık
Gider yeri maliyetinin hesaplanması	Bütçeleme ve maliyet kontrolü
Standarttan sapmanın hesaplanması	Başarı değerlendirme
Firelerin hesaplanması	Verimlilik
Sabit ve değişken maliyetleri ayırmak	Kâr planlaması ve kapasite kullanımı
.....	

Daha öncede belirtildiği gibi özel televizyon işletmelerinde maliyet oluşumlarının sipariş maliyeti sistemine göre izlenmesi gerektiğinden bu noktada sipariş maliyeti

¹⁷⁶ İbrahim Lazol, **Maliyet Muhasebesi**, (Bursa: Ekin Kitabevi, 2002), s. 3-5. Ayrıca bkz. Rüstem Hacıüstemoğlu, **Maliyet Muhasebesi**, (Üçüncü Baskı, İstanbul: Türkmen Kitabevi, 2000), s. 7-8, ve Ali Kartal, Adnan Sevim ve H. Erdin Gündüz, **Maliyet Muhasebesi**, (Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayını No: 1524, Açıköğretim Fakültesi Yayını No: 808, 2003), s. 3-4.

¹⁷⁷ Lazol, **a.g.e.**, s. 5.

yönteminin yararları ve sakıncaları üzerinde durmanın da önemli olacağı düşüncesindeyiz. Yöntemin yararları şu şekilde sıralanabilir¹⁷⁸;

- Maliyet verilerini işletme yönetimine araç olarak kullanılabilir bir biçimde sağlar.
- Kârlı işlerin, kârsız işlerden kolayca ayrılmasını sağlar.
- Çeşitli işlerin maliyetini karşılaştırarak, etkinlik kontrolünün kolayca yapılmasına olanak sağlar. Burada, fiili ve önceden saptanmış maliyetler karşılaştırılır.
- Gelecekteki benzer siparişlerin maliyetlerinin öngörülmesine olanak sağlar.
- Üretimde kullanılan çeşitli emek, direkt ilk madde ve malzemenin, miktar olarak da belirlenmesi sonucu, işçilik zaman kontrolü, ilk madde ve malzeme miktar kontrollerinin yapılmasına da olanak sağlar.
- Satış fiyatının maliyete dayandığı kamu sözleşmelerinde ve öteki sözleşmelerde, özel siparişin maliyetinin hesaplanmasına olanak sağlar. Bu gibi sözleşmelerde üretici işletme, maliyetinin üzerine belirli bir kâr payı ilave ederek, satış fiyatını belirleyebilir. Bu durumda, maliyetin özel olarak saptanmasına, bu sistem olanak sağlamış olur.
- Siparişlerin ve gider merkezlerinin dökümü, gider kontrolünün yapılmasını kolaylaştırır.

Sipariş maliyeti sistemi yönteminin sakıncaları olarak ise şunlar sayılabilir¹⁷⁹;

- En büyük sakıncası sistemin masraflı oluşudur. Giderlerin özet olarak ve ayrıntılı şekilde incelenmesi genellikle personel giderlerinin artmasına neden olur.
- Bu sistem aynı zamanda, zaman alıcıdır.
- Gelecekteki işlemin maliyetinin tahmininde, geçmişte yapılmış işlerin maliyetinden yararlanılması, maliyet giderlerini ve siparişlerin bir dönemden

¹⁷⁸ Hacırüstemoğlu, a.g.e., s. 247.

¹⁷⁹ Yükçü, a.g.e., s. 223.

ötekine farklı olması nedeniyle, hatalı sonuçlar elde edilebilmesine neden olabilir.

Amacı kâr elde etmek olsun ya da olmasın herhangi bir işletmenin muhasebe çalışmaları şu amaçlara hizmet etmelidir¹⁸⁰:

- a. Planlama
- b. Kontrol
- c. Başarının ölçümlemesi.

Bu amaçlara ulaşılabilmesi için de üretilen hizmetin maliyetinin bilinmesi gerekir. Bu işlev maliyet muhasebesinin ana hedeflerinden biridir¹⁸¹.

Özel televizyon işletmeleri açısından maliyet muhasebesinin amaçlarını özelleştirecek olursak şunları sayabiliriz¹⁸²:

1. Üretim için yapılan harcamaların nerelere ve ne amaçla harcanacağını (ve harcandığını) inceleyerek mümkün olan en etkili programı, mümkün olan en düşük maliyetle gerçekleştirmek.
2. Yapımcı tekliflerinin ayrıntılı dökümlerinin incelenmesi ile programın yaratıcı boyutlarını etkilemeyecek tasarruf noktalarını belirleyerek buralarda maliyetleri düşürücü düzenlemelere gitmek.
3. Bütçelerin incelenmesi süreci içinde değişik çekim ve yapım alternatiflerini gerek programın ve gerekse ortaya çıkaracağı maliyetler boyutlarında görerek rasyonel karar verilmesini sağlamak.

¹⁸⁰ Erkut Gökten, *Muhasebe Sistemi ve Maliyet Analizlerine İlişkin Sorunlar*, (Ankara: Ortadoğu Teknik Üniversitesi, 1982), s. 31.

¹⁸¹ Morace R. Brock, Charles E. Palmer ve Fred C. Archer, *Cost Accounting*, (Sydney: Mc Grow Hill Book Company, 1976), s. 4.

¹⁸² Sinan Bozok, *Reklam Filmi Yapımında Maliyetler ve Kontrolü*, (Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Eğitim Teknolojisi ve Yaygın Eğitim Vakfı Yayın No. 023, 1989), s. 4.' den uyarlanarak alınmıştır.

Özel televizyon işletmelerinde maliyet muhasebesi fonksiyonunun işlerliğinin sağlanması ve bununla birlikte muhasebe uygulamaları ile işletmeyi destekleyici faaliyetlerin yürütülmesi sağlanır ve böylece yönetimin yeterli, zamanlı ve doğru bilgiler kullanarak karar almasına yardımcı olunur¹⁸³.

5.4. Üretim Maliyeti Unsurlarının Özel Televizyon İşletmeleri Açısından İncelenmesi

Üretim maliyeti unsurları, direkt hammadde ve malzeme , direkt işçilik ve genel üretim giderlerinden oluşmaktadır.

Üretimde kullanılan ya da tüketilen tüm hammadde ve malzemelerin parasal tutarına “hammadde ve malzeme giderleri” denir. Hammadde ve malzemeler, üretimle ilişkileri açısından, direkt hammadde ve endirekt hammadde olmak üzere ikiye ayrılır¹⁸⁴.

Üretilen ürünün veya hizmetin bünyesine giren, ürünün veya hizmetin temel yapısını oluşturan, hangi ürün/hizmetin veya ürün grubu için ne kadar kullanıldığı izlenebilen ve ekonomik nitelikteki hammaddeler, “direkt hammadde ve malzeme” olarak adlandırılır. Yukarıda yapılan tanımlı öğelerine ayırıp değerlendirmek gerekirse, bir hammadde ve malzemenin, “direkt hammadde ve malzeme” olarak kabul edilebilmesi için;

- Üretilen ürünün veya hizmetin bünyesine girip, ürünün temel yapısını oluşturması,
- Hangi ürün/hizmetin veya ürün grubu için ne kadar kullanıldığının doğrudan doğruya bilinebilmesi,

¹⁸³ Özkan, a.g.e., s. 149.

¹⁸⁴ Kartal, a.g.e., 2000, s. 77.

- Ne kadar malzeme kullanıldığının belirlenebilmesi ekonomik yönden anlamlı ve,
- İktisadi nitelikte olması gerekmektedir¹⁸⁵.

Özel televizyon işletmeleri açısından direkt hammadde ve malzemenin ne olduğu düşünüldüğünde, özel televizyon işletmeleri için herhangi bir direkt hammadde ve malzemenin olmadığı sonucuna varılacaktır.

Üretimde kullanılıp, direkt hammadde ve malzemelerin dışında kalan hammadde ve malzemelere, “endirekt hammadde ve malzemeler” denir. Endirekt hammadde ve malzemeleri, direkt hammadde ve malzemelerden ayıran belli başlı özellikler şunlardır; Endirekt hammadde ve malzemeler;

- Değer ve miktar olarak direkt hammaddelere göre daha önemsiz orandadırlar.
- Ürünün veya hizmetin temel yapısını oluşturmazlar.
- Hangi ürün/hizmetin veya ürün grubu için ne kadar kullanıldığı doğrudan doğruya belirlenemez veya belirlenmesi ekonomik yönden anlamlı değildir¹⁸⁶.

Endirekt hammadde ve malzemeler de kendi içlerinde “Yardımcı Malzeme” ve “İşletme Malzemesi” olmak üzere ikiye ayrılır.

Yardımcı Malzeme, direkt hammadde ve malzeme dışında ürünün veya hizmetin üretiminde kullanılan ve ürün veya hizmetin bünyesinde yer alan, ancak söz konusu ürün veya hizmetin üretimi için ne kadar kullanıldığı kolayca tespit edilemeyen ve

¹⁸⁵ Kartal, a.g.e., 2000, s. 77.

¹⁸⁶ Kartal, a.g.e., 2000, s. 78.

toplam üretim maliyeti içerisindeki nispi önemi düşük olan hammadde ve malzemelerdir¹⁸⁷.

Özel televizyon işletmelerinde Yardımcı Malzeme olarak, Video Kasetler, Teyp Kasetler, Datlar, Elektrik Tesisatı Kablo ve Prizleri ile Aydınlatma Lambaları sayılabilir.

Ürün veya hizmetin bünyesinde yer almamakla birlikte, üretimin kesintisiz yürütülebilmesi veya kullanılan makine ve teçhizatın veriminin artırılması amacı ile tüketilen maddelere “İşletme Malzemesi” adı verilir¹⁸⁸.

Yukarıdaki tanım esas alındığında özel televizyon işletmelerinde İşletme malzemesi olarak, temizlik malzemeleri, makine ve tesisat yedek parçaları v.b. sayılabilir.

Üretim maliyeti unsurlarından bir diğeri de ‘İşçilik Giderleri’ dir. İşçilik giderleri; üretilen mamul veya hizmetin maliyetine yüklenecek emeğin parasal tutarı olarak tanımlanabilir¹⁸⁹.

İşçilik giderleri de üretimle ilişkileri açısından “Direkt İşçilik Giderleri” ve “Endirekt İşçilik Giderleri” olmak üzere iki temel gruba ayrılır.

Direkt İşçilik Giderleri; işletmenin temel üretim konusunu oluşturan ürün veya hizmetin üretilmesinde kullanılan ve üretilen ürün veya hizmetin maliyetine doğrudan doğruya (dağıtım kriteri kullanılmadan) yüklenebilen nitelikteki işçiliklerdir¹⁹⁰.

¹⁸⁷ Nihat Küçüksavaş, **Bilgisayar Uygulamalı Maliyet Muhasebesi**, (İstanbul: Beta Basım Yayın Dağıtım, Temmuz 2002), s. 19.

¹⁸⁸ Küçüksavaş, **a.g.e.**, s. 20.

¹⁸⁹ Kartal, **a.g.e.**, 2000, s. 98.

¹⁹⁰ Kartal, **a.g.e.**, 2000, s. 99.

Özel televizyon işletmeleri açısından düşünüldüğünde bir programın yapımında çalışan yönetmen ve yönetmen yardımcısı, sunucu, kameraman, montajcı v.b. ilişkin giderler direkt işçilik gideri olarak kabul edilmelidir.

Endirekt İşçilik Giderleri; üretimde kullanılıp direkt işçilik giderleri dışında kalan veya hizmetlere doğrudan doğruya yüklenemeyen işçiliklere denir¹⁹¹. Başka bir ifadeyle endirekt işçilik; üretimle doğrudan doğruya ilgili olmayan, üretilen mamul veya ürünlere doğrudan doğruya yüklenemeyen işçilikleri ifade etmektedir.

Özel televizyon işletmeleri açısından düşünüldüğünde, tamir ve bakım, temizlik, kantin hizmetleri v.b. sayılabilir.

Üretim maliyeti unsurlarından sonuncusu ise Genel Üretim Giderleri' dir. Genel Üretim Giderleri; üretimle ilgili olup, direkt hammadde ve malzeme ve direkt işçilik giderleri dışında kalan tüm giderler şeklinde tanımlanabilir¹⁹².

Genel üretim giderlerinin başlıca özellikleri ise şunlardır¹⁹³:

- Bu maliyetler ile üretilen mamul veya hizmetin arasında direkt ilişki yoktur.
- Bu maliyet grubu, birbirinden farklı nitelikte bir çok gider unsurunun birleşmesinden oluşur.
- Bu maliyetlerin bir kısmı zaman içinde düzensiz bir dağılım gösterirler. Örneğin, ısıtma ve aydınlatma giderleri mevsimlere göre farklılık gösterir.
- Bu maliyetlerin bir kısmının kesin tutarları ancak yıl sonunda belli olabilir. Örneğin, bakım-onarım giderleri gibi.

¹⁹¹ Kartal, a.g.e., 2000, s. 100.

¹⁹² Kartal, a.g.e., 2000, s. 116.

¹⁹³ Kartal, a.g.e., 2000, s. 116.

Birbirinden farklı nitelikte birçok gider unsurunun birleşmesinden oluşan genel üretim giderlerinin türleri hakkında kabaca bilgi edinebilmemiz için aşağıdaki sınıflandırmayı yapabiliriz¹⁹⁴:

- Direkt hammadde ve malzeme giderleri dışında kalan ve üretimle ilgili tüm madde giderleri (endirekt hammadde giderleri),
 - Yardımcı madde ve malzemeler,
 - İşletme malzemeleri.
- Direkt işçilik giderleri dışında kalan ve üretimle ilgili tüm işçilik giderleri (endirekt işçilik giderleri),
 - Bakım-Onarım işçilikleri,
 - Nezaretçi ve kontrol ücretleri,
 - Boşa geçen zaman ücretleri,
 - Fazla çalışma primleri,
 - İzin ücretleri,
 - İkramiyeler,
 - Kıdem Tazminatları v.b.
- Üretimde kullanılan sabit kıymetlerin amortismanı giderleri
 - Tesis ve makinelerin amortisman giderleri,
 - Binaların amortisman giderleri,
 - Taşıt araçlarının amortisman giderleri,
 - Demirbaşların amortisman giderleri.
- Üretimde kullanılan sabit kıymetlerin; sigorta, vergi, resim, harç ve kira giderleri.
- Enerji ve yakıt giderleri,
 - Dışardan sağlanan enerji giderleri (elektrik, su v.b.),

¹⁹⁴ Kartal, a.g.e., 2000, s. 117-118.

- İşletme bünyesinde üretilen enerji giderleri (elektrik v.b.),
- Jeneratör,
- Havalandırma.

Yukarıda bazı çeşitleri sayılan genel üretim giderleri sektörden sektöre bazı farklılıklar gösterse de yukarıda sayılan genel üretim gideri türleri her sektördeki işletmelerde ortak ve her işletmede bir veya birkaçına rastlanılabilecek niteliktedir. Bu nedenle yukarıda sayılan genel üretim gideri türleri özel televizyon işletmeleri içinde geçerlidir.

Genel üretim giderleri, üretilen ürünler açısından endirekt nitelikte olduklarından, özellikle birden ziyade mamul veya hizmet üretildiğinde her mamulün veya hizmetin genel üretim giderlerinden ne kadar pay aldığının tespit edilmesi ve ilgili ürüne yüklenmesi için bir takım dağıtım anahtarları ölçülerine göre dağıtım yapılması gerekir¹⁹⁵. Bu dağıtım anahtarlarının neler olabileceği konusuna ilerleyen sayfalarda tekrar değinilecektir.

5.5. Özel Televizyon İşletmelerinde Genel Olarak Yapım Maliyetleri

Özel televizyon işletmelerinde yapım maliyetlerine değinmeden önce, özel televizyon işletmelerinde yapımların gerçekleştirilme çeşitlerine yer vermenin konuyu açmak ve alt yapı oluşturmak açısından gerekli olduğu inancındayız.

Özel televizyon işletmelerinde üç farklı şekilde yapım temin edilebilir, bunlar:

- Özel televizyon işletmesi tamamen kendi imkânları ile bir yapım oluşturabilir,
- Özel televizyon işletmesi belirlediği şartlara uygun bir yapımın oluşturulmasını bir ajansa tevdi edebilir.

¹⁹⁵ Kartal, a.g.e., 2000, s. 119.

- Özel televizyon işletmesi bazı ulusal veya uluslararası yayın işletmeleri veya birlikleri tarafından hazırlanmış bir yapıyı satın alabilir.

Özel televizyon işletmesi hangi yöntemle program temin ederse etsin, üretilen veya satın alınan hizmetin maliyeti oldukça yüksektir.

Çünkü bir yapının üretimde bir yandan yoğun teknoloji kullanımı gerekirken bir yandan da yoğun ve uzman emek kullanımı söz konusu olmaktadır¹⁹⁶.

Maliyetleri belirlemek ve ayırımlarını yapmak işletme yönetiminin sahip olması gereken bilgilerin oluşmasında önemli rol oynar. İşletmede üretilen mal ya da hizmetin maliyetini en az hata ile hesaplayabilmek ve maliyet kontrolünü sağlayabilmek amacı ile üretimde kullanılan varlık ve hizmet hareketlerinin dikkatle izlenmesi gerekir. Bu nedenle, üretim maliyetlerinin kontrolü ve bütçelendirilmesi için maliyetler, belirlenen bazı esaslara göre gruplandırılmalıdır. Planlar ya da bütçeler yardımıyla maliyetler, üretim başlamadan önce belirlenir bu belirlemelere bağlı olarak sapmaları görmek ve herhangi bir ters eğilimi giderebilmek için maliyet kontrolü yapmak işletmede kurulan maliyet sistemi tarafından sağlanır¹⁹⁷.

Genel olarak endüstri işletmeleri için yapılan klasik maliyet türleri sınıflamaları özel televizyon işletmelerinde de uygulanabilir, ancak bu grupları oluşturan maliyet türlerinde özel televizyon işletmelerine özgü farklılıklar ortaya çıkabilmektedir. Bu farklılıklara dikkat çekmek amacıyla televizyon işletmelerinde maliyetlendirme faaliyetlerinde esas alınması gereken maliyet türlerini sınıflandırmak gerekecektir¹⁹⁸.

Özel televizyon işletmelerinde maliyetler; program maliyetleri ve yayın maliyetleri olarak iki ana gruba ayrılabilir.

¹⁹⁶ Özkan, a.g.e., s. 99.

¹⁹⁷ Özkan, a.g.e., s. 100.

¹⁹⁸ Özkan, a.g.e., s. 100.

Program maliyeti, işletmelerin programlarını üretirken tüketilen veya kullanılan üretim faktörlerinin para ile ölçülebilen değeridir. Program maliyetleri bu işletmelerde program türü de dikkate alınarak belli bir zaman dilimi (dakika, saat gibi) esas alınarak belirlenebilir. Programlar hazırlanırken programın niteliğine göre değişebilen maliyetler söz konusu olacaktır¹⁹⁹.

Haber programları; çeşitli haber ajanslarından alınan haberler, işletmenin kendi muhabirlerince toplanan haberler, ropörtaj ya da görüşmelerin bir araya getirilmesiyle oluşur. Ajanslardan gelen haberlerin abonmanın giderlerin (bu giderler, seslenilen kimselerin sayısına ya da televizyonun iş hacmine göre değişir) yol açmasına karşılık, ropörtaj ya da görüşmeler uzman personel ve gereçlerin varlığını gerektirir²⁰⁰. Haber programların sunulmasında hizmet veren sunucuların da işletmeler açısından bir rekabet unsuru olarak kabul edilmeleri sonucunda bu personelin ücret giderleri de programın maliyetine eklenir. Bu durum diğer programlarda da (magazin, eğlence, spor v.b.) söz konusu olabilir.

Belgeseller, öykülü televizyon filmleri, magazinler, video klipleri gibi programların üretilmesinde de çekim yapılan mekanların düzenlenmesi, uzman personel temini yapılacak araştırmalar ve kurgu, seslendirme gibi faaliyetler, maliyetleri yükseltebilir. Bu tür programların da maliyet ortamlarının bilinmesi yönetimin maliyet kontrolü yapabilmesini sağlar. Televizyon işletmelerinin çeşitli spor faaliyetlerinin çekimlerini ve/veya yayınlarını yapabilmek için ilgili kurumlara ödemeler yapması gerekmektedir. Televizyon haberleri, aktüalite, spor programları konusunda çeşitli uluslararası televizyon işletmeleri tarafından satışlar yapılabilir. Bu uluslararası kuruluşlar arasında Avrupa Yayın Birliği ve Asya Yayın Birliği sayılabilir²⁰¹.

Programlar bazen üretilmiş yapımların yayınlanması biçiminde de gerçekleştirilebilir. Örneğin, televizyon için hazırlanmış dizi filmlerinin ya da sinema

¹⁹⁹ Özkan, a.g.e., s. 100.

²⁰⁰ Nadine Toussaint Desmoulins, *Medya Ekonomisi*, Çeviren: Üstün Galip, (İstanbul: İletişim Yayınları, 1993), s. 61.

²⁰¹ Özkan, a.g.e., s. 101.

filmlerinin yayın haklarının satın alınarak yayınlayabilmek için bu işletmeler büyük miktarlara ulaşan ödemeleri yapabilirler. Ayrıca müzik programlarının yayınlanabilmesi için de çeşitli ödemelerin yapılması söz konusu olabilir²⁰².

Yapım aşamasında olan ve ileriki yıllarda da kendisinden yararlanılması düşünülen bir yapıma ilişkin bir örnek verelim. Bu tür bir maliyete örnek olarak model hesap planımızdan “258.10.01.3.08 Yerli Diziler” ve bunun altında da “258.10.01.3.08.01 Dizi Alım Bedeli” verilebilir. Bu programın (burada bir yerli yapım bir dizi filmi temsil etmekte olup dizi filmin tüm hakları ile satın alındığı düşünülmektedir) gösterimine ilişkin yapılan tüm harcamalar bu hesabın kendisine ait, nitelik olarak çeşitlendirilmiş, alt kırılımlarında yer almaktadır. Bu örnekte;

258	Yapılmakta Olan Yatırımlar Hesabı
.10	Yapılmakta Olan Televizyon Program Yapımları
.01	XXX Dizisi
.3	Dışardan Sağlanan Fayda ve Hizmetler
.08	Yerli Diziler
.01	Dizi Alım Bedeli

olarak kabul edilmelidir.

²⁰² Özkan, a.g.e., s. 101-102.

Özel televizyon işletmelerinde yayın maliyetleri başlığında toplanabilecek maliyetler ise yatırım maliyetleri, kiralamalar, kanal ve frekans bandı tahsisi maliyeti olarak sıralanabilir.

Yayın teknolojisine bağlı olarak yayın sisteminde (elektromanyetik dalgalar, uydu ve kablo ile yayın v.b.) ortaya çıkan değişiklikler yayın maliyetlerinde de artış ya da azalışlara neden olmaktadır.

Yayın teknolojisinin kurulması son derece yüksek maliyetlere katlanmayı gerektirmektedir. Bu nedenle, bu yatırımların başka kamu işletmeleri tarafından yapıldığı gözlenmektedir. Özel ya da kamu televizyon işletmeleri de bu sistemleri genellikle kiralama yoluna giderler. İşletme, program üretiminde kullanacağı ve sabit varlık niteliğindeki araç-gereç ve donanımın edinilmesinde de bu yöntemi seçebilir. Ayrıca işletmeler kanal ve frekans bandı tahsisi için ödemeler yaparlar.

Yayın maliyetleri işletmenin toplam giderleri arasında oldukça önemli bir yer tutar. Yazılı basındaki dağıtım maliyetleri ile benzerlik gösteren ve bir anlamda da dağıtım maliyeti olarak nitelendirilebilen yayın maliyetlerinin üretilen toplam hizmete oranlanması ve kontrol altında tutulması gerekmektedir.

Maliyetleme fonksiyonu olarak nitelendirebileceğimiz maliyetlendirme çalışmaları işletmede üretilen mal ya da hizmetin birim ya da toplam maliyetinin hesaplanmasının yanı sıra, işletme yönetimi için karar aşamalarında kullanabileceği bir yönetim aracı niteliğini de taşımaktadır. Yönetim, elde ettiği maliyet bilgilerini üretim yönetiminde kullanacaktır. İşletme, üretim kararı verebilmek için üretim maliyetlerini bilmelidir. Maliyetlerin çok yüksek olması durumunda işletmenin üretimden vazgeçmesi ya da daha düşük maliyetle üretim yapmak istemesi söz konusu olacaktır. Bu nedenle fiili

maliyetlerin bilinmesinden başka tahmini maliyetlerin de bilinmesi işletme açısından önemli bir konu olmaktadır²⁰³.

Fiili maliyet yöntemi muhasebede kullanılacak olan rakamların gerçekleşmiş rakamlar olmasını ifade eder. Bu nedenle bu yöntem, gerçek maliyet yöntemi veya tarihi maliyet yöntemi olarak da adlandırılır. Tahmini maliyet yönteminde ise, önceden belirlenen gerçekleşmesi beklenen maliyetler kullanılır. Tahmini maliyetler önceki tecrübelerle dayalı olarak belirlenirler²⁰⁴. Standart maliyet ise, bilimsel yöntemlerle ve üretimden önce saptanan, maliyetleme ve kontrol amaçlarına yönelik rakamlardır²⁰⁵.

Yayın maliyeti kavramını daha da somutlaştırmak için özel televizyon işletmesinin yayın devamlılığını sağlayabilmek adına yapmış olduğu genel nitelikli giderlerden tutunda sektöre özgü RTÜK Üst Kurul Payı, Bandrol ve Gösterim Hak Ödemeleri, Frekans Tahsis Ücretleri, Uydu ve Verici Kira Giderleri' ne kadar birçok kalemi içine alır. Bu maliyet bir nevi "Pazarlama, Satış ve Dağıtım Gideri" gibi düşünülebilir.

5.6. Özel Televizyon İşletmelerinde Genel Üretim Giderleri Dağıtım Anahtarları

Dağıtım anahtarları; geleneksel muhasebe açısından tamamlanmış mal veya hizmetlere endirekt maliyetlerin paylaştırılması için kullanılan ölçütlerdir²⁰⁶. Başka bir ifadeyle gider merkezlerine yada ürün ile hizmetlere direkt olmayan giderleri, dağıtmada kullanılan ölçülere gider dağıtım anahtarı (ya da ölçüsü) denir²⁰⁷.

²⁰³ Özkan, a.g.e., s. 102-103.

²⁰⁴ Lazol, a.g.e., s. 208-209.

²⁰⁵ Gürsoy, a.g.e., s. 279.

²⁰⁶ Wolfgang Becker, *Lexikon zur Kosten-, Erlös- und Ergebnisrechnung*, (Bamberg: Otto-Friedrich Universität, Bamberger Betriebswirtschaftliche Beiträge Nr. 126, Mayıs 2000), s. 18.

²⁰⁷ Kartal, a.g.e., 2000, s. 132.

Özel televizyon işletmelerinde birim maliyetin hesabı için uygulanacak olan sistem “Sipariş Maliyeti Sistemi” dir. Bu konuya ilerleyen bölümlerde daha geniş değinileceği için şimdilik sadece bu kabulde burada ki açıklamalarımızı sürdüreceğiz. Aslında işletmeler ürettikleri mal veya hizmetin birim maliyetini bulmak için hangi maliyet sistemini kullanırlarsa kullansınlar sonuçta birim maliyet kabaca aşağıdaki formülle hesaplanır;

$$\text{Birim Maliyet} = \frac{\text{Direkt Hammadde ve Malzeme} + \text{Direkt İşçilik} + \text{Genel Üretim Gideri}}{\text{Toplam Üretilen Mamul veya Hizmet}}$$

Burada sorun Genel Üretim Giderleri’ nin mamul veya hizmete yüklenmesinde ortaya çıkmaktadır. Çünkü bilindiği üzere Direkt Hammadde ve Malzeme (televizyon işletmelerinde Direkt Hammadde ve Malzeme mevcut değildir) ile Direkt İşçilik Giderlerinin mamulün veya hizmetin maliyetine eklemek için herhangi bir dağıtım anahtarına ihtiyaç duymadan doğruca yükleme imkânımız varken, genel üretim giderlerinin daha önceden belirtilen ve kısaca endirekt unsurları barındırması olarak ifade edebileceğimiz bir sebepten dolayı mamul veya hizmet maliyetine yüklenebilmesi için uygun bir dağıtım anahtarına ihtiyaç vardır. Çünkü Genel Üretim Giderleri özellikle de Sipariş Maliyeti Sistemi’ ni kullanan işletmeler için önceden belirlenmesi mutlaka gerekli bir maliyet unsurudur. Bu da genelde bir faaliyet dönemi için geçmiş veriler dikkate alınarak tahmin edilir ve bunun bir yükleme ölçütü ile üretilen programlara yüklenmesi söz konusudur. Aşağıda yer alan Tablo 9.’ da bazı endirekt giderlerin dağıtım anahtarları verilmiştir.

Tablo 9. Özel Televizyon İşletmelerinde Bazı Endirekt Giderlerin Dağıtım Anahtarları

Endirekt Gider	Dağıtım Anahtarı
Verici Kira Giderleri	Program süresine göre
Yerli Uydu Kira Giderleri	Program süresine göre
Yabancı Uydu Kira Giderleri	Program süresine göre
Stüdyo Kira Giderleri	Programa ilişkin çalışma saatine göre
Cihaz Kira Giderleri	Kullanıldığı programlardaki süreye göre
Elektrik Gideri	KW/saat
Su Gideri	m ³
Akaryakıt Giderleri	Kullanıldığı programlara Km. esasına göre
Doğalgaz ve LPG Gideri	Bölüm yüzölçümüne (m ²) göre
Yemekhane Giderleri	Çalışan sayısına göre
Temizlik Malzemesi Gideri	Çalışan sayısına göre
Televizyon Binasının Amortismanı	Kapladığı alan (m ²)
Bakım-Onarım Giderleri	Bakım-Onarım Saati
Sosyal Giderler	Çalışan Sayısı
Endirekt işçilik	Çalışma Süresi
.....	

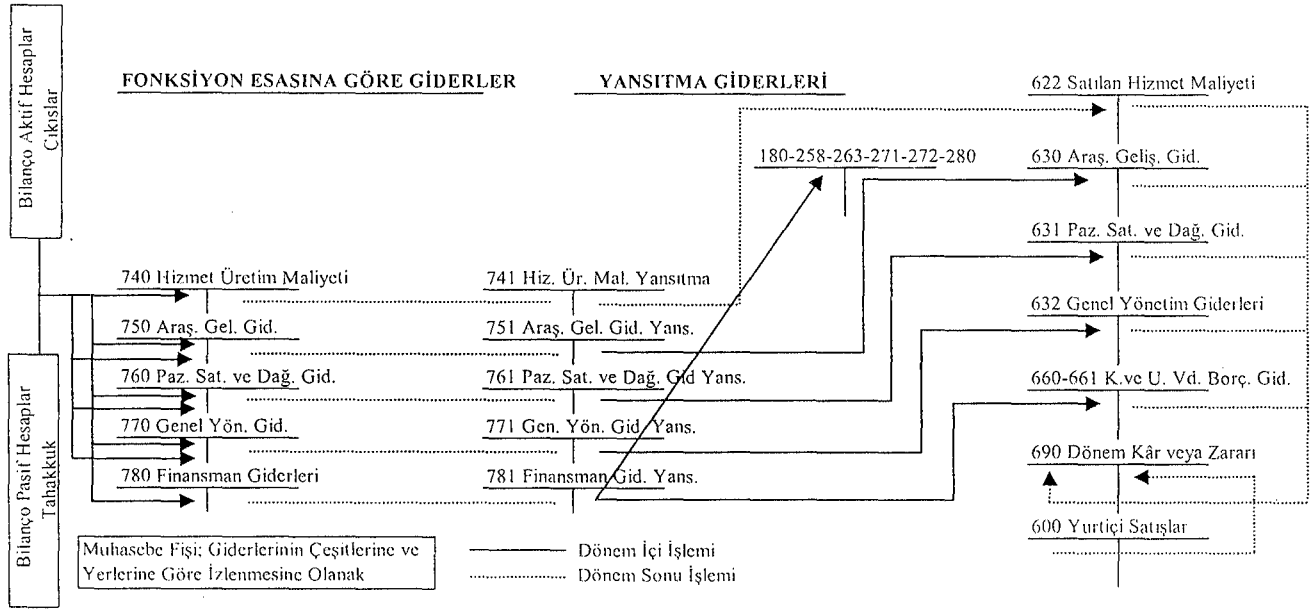
Özel televizyon işletmeleri gibi “Sipariş Maliyeti Sistemi” ni kullanan işletmeler bir sipariş üretimine başlarken (burada söz konusu olan bir yapım) Direkt İşçilik Giderleri kolayca, yapım için oluşturulacak olan bütçeye eklenebilirken, Genel Üretim Giderleri’ nin yüklenmesinde ise, bir dağıtım anahtarı gerekmektedir. Burada genel üretim giderlerinin yüklenmesinde tek sorun uygun ve kabul edilebilir bir dağıtım anahtarı bulmak değil aynı zamanda cari dönemde oluşacak olan Genel Üretim Gideri tutarını da belirleyebilmektir. En kabul edilebilir ve akla yatkın yöntem geçmiş yıl da gerçekleşmiş Genel Üretim Gideri tutarını çeşitli kriterler ile geliştirerek (örneğin; enflasyon oranı ile) cari yıl için tahmini bir Genel Üretim Gideri tespit etmektir. Bu tahmini genel üretim giderinin de, çekilmesi düşünülen yapımın bütçesine eklenmesi gerektiğinden, söz konusu cari yıla ait tahmini genel üretim giderinden yapıma, uygun, kabul edilebilir bir dağıtım anahtarı aracılığıyla yükleme yapılmalıdır. Biz çalışmamızın üçüncü bölümünde yer alan uygulamamızda özel televizyon işletmelerinde oluşan Genel Üretim Giderleri’ nin yapımlara yüklenmesinde dağıtım anahtarı olarak “Kamera Kullanım Saati (KKS)” ni kullanmanın uygun olacağına inanmaktayız.

5.7. 7/A Seçeneğine Göre Özel Televizyon İşletmelerinde Maliyet Hesapları ve Maliyet Hesap Akış Şeması

Hizmet üreten işletmelerde maliyet hesaplama amaçlı olarak “740 Hizmet Üretim Maliyeti Hesabı” kullanılmaktadır. Ayrıca özel televizyon işletmeleri maliyet muhasebesi işlemleri için 7/A seçeneğini yoğun bir şekilde tercih ettikleri yapılan görüşmeler neticesinde gözlenmiştir. Biz de bu nedenle anlatılarımızı 7/A seçeneğine göre yapacağız.

Hizmet üreten işletmelerde; maliyet giderinin izlendiği “740 Hizmet Üretim Maliyeti Hesabı” ile birlikte (özel televizyon işletmelerinde ayrıca daha önce açıkladığımız gibi aktifleştirilmesi gereken programlar için “258 Yapılmakta Olan Yatırımlar Hesabı” da maliyet giderlerinin izlendiği bir hesap niteliğindedir) Faaliyet Giderleri için de “750 Araştırma ve Geliştirme Giderleri Hesabı”, “760 Pazarlama, Satış ve Dağıtım Giderleri Hesabı”, “770 Genel Yönetim Giderleri Hesabı” ve “780 Finansman Giderleri Hesabı” kullanılır. Hizmet üretiminde malzeme kullanılıyor ise bunların çıkışı “150 İlk Madde ve Malzeme Hesabı” ndan yapılır. “740 Hizmet Üretim Maliyeti Hesabı” nın alt kırılımlarında 0-9 Gider Çeşitleri ayrımı olmalıdır²⁰⁸ ayrıca kayıtlarda gider yerinde dikkat edilmelidir. Aşağıda yer alan Şekil 7.’ de hizmet üreten işletmelerde geçerli olan ve 7/A seçeneğine göre düzenlenmiş olan maliyet hesap akış şeması görülmektedir.

²⁰⁸ Hacırüstemoğlu, a.g.e., s. 45. Ayrıca bkz. Mehmet Yazıcı, Ahmet Hayri Durmuş ve Fatma Pamukçu, MGB – Tekdüzen Hesap Çerçevesi ve Hesap Planı Uygulaması, (İstanbul: 1996), s. 174.



Şekil 7. 7/A Seçeneğine Göre Özel Televizyon İşletmelerinde Maliyet Hesap Akış Şeması.

Kaynak: Rüstemoğlu, a.g.e., s. 47. Ayrıca bkz. Kamil Büyükmirza, **Maliyet ve Yönetim Muhasebesi**, (Sekizinci Baskı, Ankara: Barış Kitap Basın Yayın Dağıtım, 2000), s. 116.

Bu noktada 7/A seçeneği maliyet hesaplarının kodlanması konusu üzerinde de durulması gerektiği inancındayız. 7/A seçeneğinde maliyet hesapları fonksiyon esasına göre oluşturulmuştur. Eş zamanlı kayıt yöntemi gereği, oluşan bir gider aynı anda fonksiyon hesabına, gider yerine ve gider çeşidine kaydedilmelidir. Yani 7/A seçeneğinde giderler fonksiyonlara göre kaydedilirken, aynı zamanda gider yeri ve gider çeşidi itibariyle de kaydedilir. 7/A seçeneği maliyet hesapları için, eş zamanlı kayıt yapısına uygun düşen, öneri bir kodlama yapısı aşağıdaki gibi olabilir²⁰⁹:

²⁰⁹ Lazol, a.g.e., s. 63.' den uyarlanarak alınmıştır.

XXX.XX.XX.XXX

xxx.	Ana Hesap (740-780)
.xx.	Gider Yeri (10-99)
.xx.	Gider Çeşidi (Türü) (0-9)
.xxx	Detay Hesap (001-999)

Özel televizyon işletmelerinde kullanılan bir maliyet hesabının açılımına da burada yer vermenin gerekli olduğu düşüncesindeyiz. Model hesap planımızdan örnek bir kod seçerek onun açılımını göstereyim.

740.10.01.501	Televizyon Üst Kurul Payı
740	Hizmet Üretim Maliyeti Hesabı
.10	Televizyon Hizmet Üretim Maliyeti (Sektöre Özgü Ayırım)
.01	Haber Üretim Program Maliyeti
.5	Vergi, Resim ve Harçlar (Gider Çeşidi)
.01	Televizyon Üst Kurul Payı (Detay Hesap)

Yukarıda yer alan Şekil 7.' ye göre hizmet işletmelerinde 7/A seçeneğine göre maliyet hesap akışı ise genel olarak aşağıdaki gibidir²¹⁰.

²¹⁰ Lazöl, a.g.e., s. 47.

740 HİZMET ÜRETİM MALİYETİ
 750 ARAŞTIRMA VE GELİŞTİRME GİD.
 760 PAZ., SATIŞ VE DAĞ. GİD.
 770 GENEL YÖNETİM GİDERLERİ
 780 FİNANSMAN GİDERLERİ

Maliyet giderlerinin oluşumu

İlgili Aktif/Pasif Hesaplar

622 SATILAN HİZMET MALİYETİ
 630 ARAŞTIRMA VE GELİŞTİRME GİD.
 631 PAZ., SATIŞ VE DAĞ. GİD.
 632 GENEL YÖNETİM GİDERLERİ
 660 KISA VADELİ BORÇLANMA GİD.
 661 UZUN VADELİ BORÇLANMA GİD.

Dönem sonunda maliyetlerin yansıtılması

741 HİZMET ÜRETİM MALİYET YANS.
 751 ARAŞ. VE GELİŞ. GİD. YANS.
 761 PAZ., SATIŞ VE DAĞ. GİD. YANS.
 771 GENEL YÖNETİM GİD. YANSITMA
 781 FİNANSMAN GİDERLERİ YANSITMA

741 HİZMET ÜRETİM MALİYET YANS.
 751 ARAŞ. VE GELİŞ. GİD. YANS.
 761 PAZ., SATIŞ VE DAĞ. GİD. YANS.
 771 GENEL YÖNETİM GİD. YANSITMA
 781 FİNANSMAN GİDERLERİ YANSITMA

Maliyet ve yansıtma hesaplarının kapatılması

740 HİZMET ÜRETİM MALİYETİ
 750 ARAŞTIRMA VE GELİŞTİRME GİD.
 760 PAZ., SATIŞ VE DAĞ. GİD.
 770 GENEL YÖNETİM GİDERLERİ
 780 FİNANSMAN GİDERLERİ

Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliği' nde Hizmet Üretim Maliyetiyle ilgili hesaplar şöyledir²¹¹:

²¹¹ Methibay, a.g.e., s. 166-167.

74- Hizmet Üretim Maliyeti: Bu grup hizmet işletmeleri ile ilgilidir. Hizmet işletmelerinde 71- Direkt İlk Madde ve Malzeme Giderleri, 72- Direkt İşçilik Giderleri ve 73- Genel Üretim Giderleri gruplarında yer alan hesaplar kullanılmaz. Bu hesaplar yerine “740 Hizmet Üretim Maliyeti Hesabı” kullanılır. Hizmet işletmelerinin üretim maliyetlerinin izlenmesinde kullanılan hesaplar bu grupta yer alır.

740- Hizmet Üretim Maliyeti: Hizmet işletmelerinde üretilen hizmetler için yapılan giderlerin fiili tutarları bu hesabın borcuna kaydedilir. Dönem sonlarında bu hesap “741 hizmet Üretim maliyeti Yansıtma Hesabı” ile karşılaştırılarak kapatılır.

741- Hizmet Üretim Maliyeti Yansıtma Hesabı: Önceden saptanmış maliyet yöntemlerinin uygulandığı durumlarda, önceden saptanmış hizmet maliyetini oluşturan giderler, fiili maliyet yönteminin uygulandığı durumlarda “740- Hizmet Üretim Maliyeti Hesabı”nın borcuna kaydedilen tutarları bu hesap hesabın alacağı karşılığı “622- Satılan Hizmet Maliyeti Hesabı”nın borcuna aktarılır. Dönem sonlarında bu hesap “740- Hizmet Üretim Maliyeti Hesabı” ile karşılaştırılarak kapatılır.

742- Hizmet Üretim Maliyeti Fark Hesabı: Hizmet üretim maliyetlerinin fiili tutarları ile önceden saptanmış hizmet üretim maliyeti arasındaki olumlu veya olumsuz farkların izlendiği hesaptır. Olumsuz farklar hesabın borcuna, olumlu farklar hesabın alacağına kaydedilir. Dönem sonlarında bu hesap “622- Satılan Hizmet maliyeti Hesabı”na aktarılarak kapatılır.

5.8. Özel Televizyon İşletmelerinde Maliyet Sistemi

Bir işletmede birim maliyetlerin hesabı için uygulanacak sistem, ürünün (hizmet veya anamal) cinsine olduğu kadar, işletmenin büyüklüğüne, örgüt yapısına ve üretim tekniklerine sıkı sıkıya bağlıdır. Bu bakımdan her işletme tarafından aynen kullanılabilecek bir anlamda hazır reçeteler biçiminde maliyet sistemleri yoktur. Her işletme kendi yapısal özelliklerine ve gereksinimlerine en uygun sistemi kurmak, sürekli

geliştirmek ve değişen koşullara ayak uydurmak zorundadır. Bunun için muhasebe fonksiyonuna sahip elemanlarla teknik servislerde yer alan elemanların yakın bir işbirliğine gereksinme vardır²¹².

Her ne kadar maliyet muhasebesi sistemini etkileyen faktörler olsa da esas ayırım üretim eylemlerinin özelliğine göre yapılan ayırım olduğundan ve bu ayırımı temelde Safha ve Sipariş Maliyet Sistemleri olarak ikiye ayrıldığından, burada maliyet hesaplama sistemi olarak Sipariş Maliyet Sistemi ve özel televizyon işletmeleri için nasıl uygulanacağı üzerinde durulacaktır. Özel televizyon işletmelerin de Sipariş Maliyeti Sistemi kullanılması gerekir. Çünkü her programın maliyetini ayrı ayrı izlemek zorunluluğu vardır.

Özel televizyon işletmelerinde üretim maliyeti hesaplama sistemleri olan Safha ve Sipariş maliyeti sistemlerinden sektörün yapısına uygun olanı Sipariş Maliyeti Sistemi (Job Order Costing)' dir. Bu sistemin en belirgin özelliği her sipariş için bir "Sipariş Kartı" düzenlenmesidir. Özel televizyon işletmelerinde de bu durum geçerlidir. İşletmenin yapımını üstlendiği her bir yapım için bir sipariş kartı düzenlenir ancak bu bizim üretim işletmelerinde görmeye alışkın olduğumuz ve biraz sonra da bir örneği verilecek olan "Sipariş Kartı" na pek benzememektedir. Özel televizyon işletmelerinde yapımlara ilişkin maliyetler genellikle daha önce sektöre özgü belgeler içerisinde zikredilen ve adına "Program Maliyet Formu" dediğimiz belge üzerinde takip edilir. Şimdi özel televizyon işletmelerinde kullanılan üretim maliyet hesaplama sistemi olan "Sipariş Maliyet Sistemi" hakkında tanıtıcı bilgiler verilecektir. Ardından da örnek yapımların maliyetinin oluşumu ve bunlara ilişkin muhasebe kayıtları üzerinde durulacaktır.

Bu maliyet sistemindeki sipariş sözcüğü genellikle "bir iş emri" ile başlanılan bir üretim sürecini ifade eder. Bu bir tek ürün olabileceği gibi, üretimi özellik gösteren bir

²¹² Nasuhi Bursal ve Yücel Ercan, **Maliyet Muhasebesi İlkeler ve Uygulama**, (Dördüncü Basım, İstanbul: Der Yayınları, 1992), s. 250.

grup üründe olabilir²¹³. Bu sistemde önemli olan maliyetlerin olabildiğince bir çok kısmının siparişler bakımından doğrudan doğruya saptanabilmesidir²¹⁴.

Sipariş maliyeti sisteminde, birbirinden fiziksel olarak ayrılabilen her iş ya da üretim partisi için katlanılan üretim maliyetleri ayrı ayrı izlenir ve toplanır. Sipariş maliyeti sisteminde önemli olan muhasebe dönemi değil, bir işin (özel televizyon işletmeleri açısından herhangi nitelikte bir yapımın) ya da üretim partisinin kendisidir. Bu iş üç günde, üç ayda ya da üç senede bitebilir. İş bitene kadar bu iş için yapılan üretim maliyetleri devamlı olarak izlenecek, kayıt edilecek ve iş bittiğinde toplamı alınacaktır²¹⁵.

Sipariş maliyet sisteminde üretimi yapılacak parti için önce birtakım teknik ve finansal çalışmalar yapılır. Teknik çalışmalar, üretim konusuna göre değişiklik göstermekle birlikte, genel olarak yapılacak üretimle ilgili teknik tasarım ve yapılabilirlik konularında gerekli çalışmaları kapsar. Diğer taraftan pazarlama ve fiyat tekliflerine veri oluşturmak üzere maliyet analizi çıkartılır. Bu aşamalar olumlu sonuçlanır ise sipariş üretim planına alınarak girdi olarak kullanılacak üretim faktörlerinin tedariki yapılır. Siparişin üretimi “İş Emri” açılarak başlar²¹⁶.

Birbirinden fiziksel ve/veya niteliksel açıdan farklı her iş ya da üretim partisi için katlanılan üretim maliyetlerinin ayrı ayrı izlenmesi için oluşturulan kartlara “Sipariş Maliyeti Kartı” adı verilir. Aşağıda yer alan Şekil 8.’ de özel televizyon işletmeleri için örnek bir sipariş maliyeti kartına yer verilmiştir.

²¹³ S. Maoriarty ve C. P. Allen, *Cost Accounting*, (New York: Harper-Row Publisher, 1987), s. 629.

²¹⁴ Mehmet Özkan, *Maliyet Sistemleri*, (İstanbul: Marmara Üniversitesi Yayın No. 399, 1994), s. 49.

²¹⁵ Gürsoy, *a.g.e.*, s. 159.

²¹⁶ Lazol, *a.g.e.*, s. 156.

SİPARİŞ MALİYET KARTI										
Müşteri No:					Sipariş No:				Sevk Tarihi:	
Müşteri Adı:					Başlama Tarihi:				Sevk İrs. No:	
İş Tanımı:					Bitiş Tarihi:				Fatura Tarihi:	
Birim Fiyat:					Miktar:				Fatura No:	
Direkt İşçilik Giderleri					Esas Üretim Gider Yerleri					
Tarih	Zaman Kartı No	Gider Yeri	Saat	Saat Ücreti	10	11	12	13	TOPLAM	
Direkt İşçilik Giderleri Toplamı										
Genel Üretim Giderleri										
Tarih	Yükleme Ölçüsü	Yüklem e Oranı	Yükleme Birim Sayısı		10	11	12	13	TOPLAM	
Genel Üretim Giderleri Toplamı										
Notlar:			SİPARİŞ MALİYET ÖZETİ					Fiili	Bütçe	
			Direkt İşçilik Giderleri							
			Genel Üretim Giderleri							
			Siparişin Toplam Maliyeti							
			Siparişin Satış Tutarı							
			Sipariş Satış Kârı veya Zararı							
			Birim Maliyet							
Düzenleyen:					Onaylayan:					

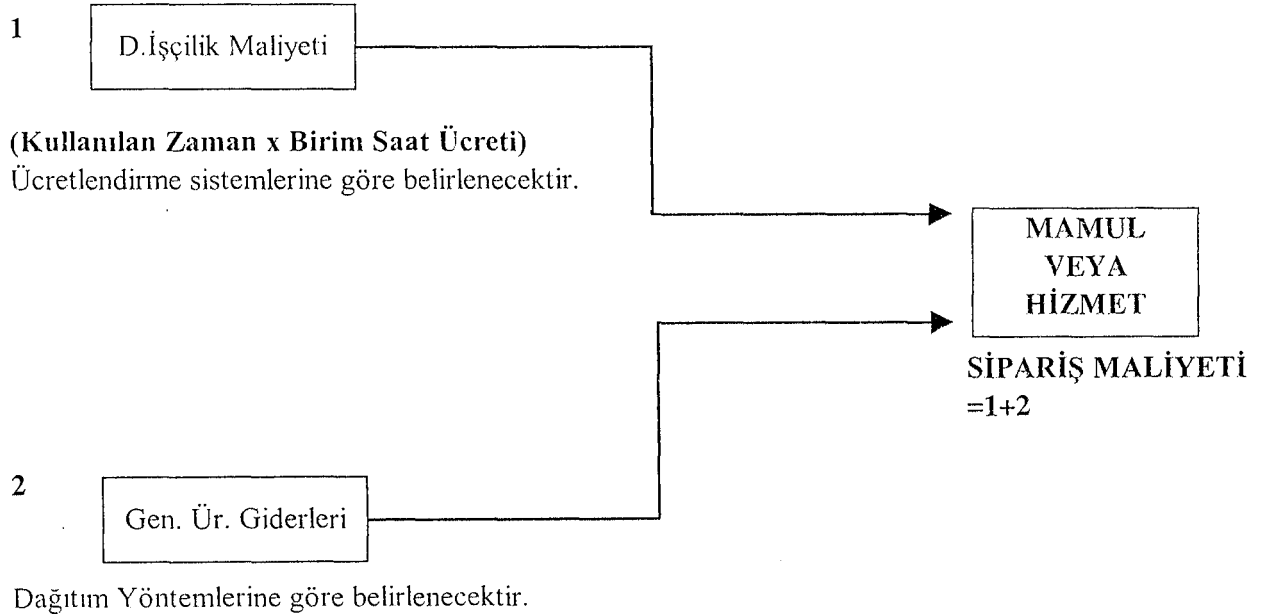
Şekil 8. Sipariş Maliyet Kartı Örneği.

Kaynak: Lazol, a.g.e., s. 157-158' den uyarlanarak alınmıştır.

Sipariş maliyeti kartının üzerinde maliyet unsurlarının toplandığı kısma baktığımızda, esas üretim gider yerleri itibariyle kullanılan direkt hammaddelerin istek fişlerine dayalı olarak, işçiliğin ise çalışma kartları (saat kartları)' na dayalı olarak ve

Genel Üretim Giderleri' nin de tahmini yükleme oranına dayalı olarak işlendiğini görürüz²¹⁷.

Sipariş maliyeti sisteminde de; Direkt İlk Madde ve Malzeme (D.İ.M.M.), Direkt İşçilik Maliyetleri (D.İ.M.) ve Genel Üretim Giderleri (G.Ü.G.) üretim tamamlanıncaya kadar sipariş maliyeti kartlarında biriktirilmekte ve ilgili yevmiye kayıtları "Sipariş Maliyet Kartı" üzerindeki bilgiler esas alınarak yapılmaktadır²¹⁸. Üretimin tamamlanması ile de üretilen mamul ya da hizmete yüklenmektedir. Ancak burada dikkat edilmesi gereken nokta özel televizyon işletmelerinde D.İ.M.M.' nin olmamasıdır. D.İ.M.' nin ne şekilde hesaplanacağı ve G.Ü.G.' nin hangi yükleme ve dağıtım yöntemleri ile mamul maliyetlerine yükleneceğinin saptanması da ayrı bir öneme sahiptir. Durum şematik olarak Şekil 9.' da gösterilmiştir²¹⁹.



Şekil 9. Sipariş Maliyeti Oluşumu.

Kaynak: Altuğ, a.g.e., 2001, s. 292' den uyarlanarak alınmıştır.

²¹⁷ Kartal, a.g.e., 2000, s. 176.

²¹⁸ Yevmiye kayıtları için "Sipariş Maliyet Kartı"nın yanı sıra, "Malzeme İstek Fişi", "İşçi Çalışma Kartı Özeti" belgelerinden de yararlanılmaktadır.

²¹⁹ Altuğ, a.g.e., 2001, s. 292.

Sipariş maliyeti sisteminde esas olarak şu belgeler kullanılır²²⁰;

- Sipariş Maliyet Kartı,
- Malzeme İstek Fişi, hangi gider yerlerinde ne tür malzemenin, ne miktarda, hangi sipariş için kullanıldığına ilişkin bilgilerden yararlanılarak oluşturulur. Aşağıda yer alan Şekil 9.' da örnek bir Malzeme İstek Fişi yer almaktadır. Ayrıca EK-21.' de buna uygun bir örnektir.
- İşçi Çalışma Kartı, bu kart sipariş maliyet kartının direkt işçilik bölümünün doldurulmasında temel oluşturur. Şekil 10.' da bir örnek görülmektedir.
- İşçi Çalışma Kartı Özeti, belirli dönemler itibariyle düzenlenir, düzenlenmesinde işçi çalışma kartından yararlanılır. İşçiliklere ilişkin yevmiye kayıtlarının yapılmasında kullanılır. Aşağıda yer alan Şekil 11.' de örnek bir İşçi Çalışma Kartı Özeti görülmektedir.

Malzeme Satın Alma İstek Fişi			
İstekte Bulunan(Bölüm ya da Ambar):		Fiş No:	
Ne Zaman İstendiği:		Fiş Tarihi:	
Siparişin Verildiği Satıcı:			
Hammadde ve Malzemelerin Cinsi	Miktarı	Birim Fiyatı	Tutarı
İstekte Bulunan:			
Onaylayan:			

Şekil 10. Malzeme İstek Fişi.

Kaynak: Kartal, a.g.e., 2000, s. 81.

²²⁰ Kartal, a.g.e., 2000, s. 176-178. Ayrıca bkz. Yükçü, a.g.e., s. 221-222.

İşçi No:			Kart No:						
Tarih:			İşçi Ad ve Soyadı:						
Süre			Saat Ücreti	Direkt İşçilik			Endirekt İşçilik		Açıklama
İşe Başlama	İşi Bırakma	Toplam Süre		Gider Merkezi	Sipariş No	Tutar	Gider Merkezi	Tutar	
TOPLAM:									

Şekil 11. İşçi Çalışma Kartı Örneği.

Kaynak: Kartal, a.g.e., 2000, s. 103.

İşçi Çalışma Kart No:	Direkt İşçilik -Borçlu-			Endirekt İşçilik (G.Ü.G.) -Borçlu-			Toplam
Toplam							

Şekil 12. İşçi Çalışma Kartı Özeti Örneği.

Kaynak: Kartal, a.g.e., 2000, s. 104.

Özel televizyon işletmeleri de dahil olmak üzere, danışman firmalar, film stüdyoları, mimarlık büroları, tamir-bakım atölyeleri, hastaneler, özel doktor muayenahaneleri gibi

çok çeşitli hizmet işletmelerinde geniş çapta uygulanan maliyet sistemi, Sipariş Maliyeti Sistemi' dir²²¹.

Örneğin; bir özel televizyon işletmesinde her bir yapım için bir sipariş maliyeti föyüne direkt maddeler olarak sarf edilen kaset alım giderleri, direkt işçilik olarak yönetmenin o yapıma ilişkin olarak harcadığı zaman (veya aldığı maaş), genel üretim giderleri olarak da işletmenin ortak maliyetlerinden o yapıma ilişkin olarak düşen pay kayıt edilir.

Kısaca sipariş maliyeti sistemi, birbirinin aynı olmayan mal ve hizmetleri üreten her işletmede rastlanacak olan çok yaygın bir maliyetleme ve kontrol yöntemidir²²². Bu bilgiler ışığında artık örnek bazı yapımların maliyet oluşumları ve bunlara ilişkin muhasebe kayıtlarına yer vereceğimiz bir örnek uygulamaya geçebiliriz.

²²¹ Gürsoy, a.g.e., s. 177.

²²² Gürsoy, a.g.e., s. 177.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

ÖZEL TELEVİZYON İŞLETMELERİNDE ÖRNEK YAPIM MALİYET OLUŞUMLARI

1. ÖZEL TELEVİZYON İŞLETMELERİNDE YAPIM MALİYETLERİ

Bir özel televizyon kanalında programların belirlenmesi ve yayınlanması tamamen o televizyon kanalının yayın politikası ve buna paralel olarak da ekonomik gücü ile ilişkilidir. Bir televizyon kanalı, program yapısını belirlemek için çeşitli “tür”ler arasından seçimler yapabilir. Bu program türleri; haberler, belgeseller, televizyon dizileri (yerli – yabancı), özel yayınlar, eğlence ve oyun programları, spor, magazin, müzik, filmler, canlı yayınlar v.b. şeklinde geniş bir alana yayılmaktadır. Bu seçim yapıldıktan sonra, ya bazı özgün yayınlar yapmaya yada kültürel endüstrilerden video-klip, sinema v.b. yararlanmaya karar verilecektir. Toplam maliyetlerin ortaya konmasında, şüphesiz bu çeşitli öğelerin seçilmesi belirleyicidir. Bundan dolayı, bir özel televizyon işletmesi, program çizelgesini, bütçesine ve her öğenin dakika ya da saat maliyeti temeline dayanarak belirler.

Bir televizyon işletmesi kurulmasından itibaren genelde programlarının sürelerini arttırmaya yönelik politika izler. Program sürelerinde sağlanmak istenen zamansal artış dolayısı ile maliyetlerinde artmasına neden olur. Ancak bu artış yayınlanacak olan programların türlerine göre değişim gösterir. Televizyon dünyasında her zaman program yayın süresi ile maliyet arasında doğrusal bir orantıdan söz edilemez.

2. ÖRNEK OLARAK ALINAN YAPIMLARIN MALİYET OLUŞUMLARI

Bu aşamada burada, bir özel televizyon işletmesinin yapımlarından ikisinin maliyet oluşumu incelenerek, bu maliyet oluşumlarına ilişkin yevmiye kayıtlarına yer verilecektir.

2.1. Uygulama Tanımı

Özel bir televizyon işletmesinin ayakta kalması ve izlenme oranını arttırması, olabildiğince çok farklı nitelikteki izleyici grubuna ulaşabilmesi ve onlara kaliteli yapımlar sunabilmesiyle doğrudan bağlantılıdır.

Türkiye’ de yayın hayatını devam ettirmekte olan bir özel televizyon işletmesinden alınan verilerin kullanılarak maliyet oluşumunun incelenmesi ve bu işlemlere ilişkin yevmiye kayıtlarının yapılması uygulamanın temel konusunu oluşturmaktadır.

Özel televizyon işletmelerinin halka yakın olan yapısına karşın mali bilgileri ve çalışma yapısına ilişkin verilere ulaşmada karşılaşılan zorluklar, yapılan görüşmelerde ilgililerin gerekli açıklamaları gerektiğince yapmaktan çekinmesi ve bu konunun daha önceden araştırılmamış olunmasından dolayı, uygulama yapılan işletmenin adı gizli tutulmuştur.

2.2. Uygulamaya İlişkin Varsayım

Uygulamada veri kaynağı olarak kullanılan bilgiler doğru olup, gerçek durumu yansıtmaktadır. Yapımlara ilişkin çekimler Ekim 2003’ de tamamlanmıştır.

Daha öncede belirtildiği gibi uygulamanın yapıldığı özel televizyon işletmesi adının gizli tutulmasını istemiş ve bu isteğine uyularak bu işletmenin adı bu çalışmada açıklanmamıştır. Bu işletme, uygulama boyunca “XYZ Özel Televizyon İşletmesi” olarak veya kısaca “XYZ İşletmesi” olarak anılacaktır. Bu işletme için yapılmakta olan haber-tartışma programı ile mutfak programının adı da yine özel televizyon işletmesinin isteği üzerine gizli tutulmuştur. Bu nedenle haber-tartışma programı uygulama boyunca “ABC Haber-Tartışma Programı” ve mutfak programı da “KLM Mutfak Programı” şeklinde anılacaktır.

2.3. Veri Kaynakları

Uygulamada XYZ işletmesinin aşağıda sıralanmış bulunan veri kaynakları kullanılmıştır:

- Direkt İlk Madde ve Malzeme Giderleri’ ne ilişkin bilgiler,
- Direkt İşçilik Giderleri’ ne ilişkin bilgiler,
- Genel Üretim Giderleri’ ne ilişkin 2003 yılı Tahmini Bütçe verileri.

3. UYGULAMA

XYZ özel televizyon işletmesinin onbeş günde bir ve 60 dakika (21:⁰⁰ – 22:⁰⁰) olarak yayınlayacağı “ABC” isimli haber-tartışma programı ile haftanın iş günlerinde ve bu günlerde de 45 dakika olarak (13:⁰⁰ – 13:⁴⁵) yayınlayacağı “KLM” isimli mutfak programı için yapılacak olan varlık tüketimlerini aşağıdaki gibi niteliklerine göre kategorize edebiliriz;

- Direkt İlk Madde ve Malzeme Giderleri,
- Direkt İşçilik Giderleri,
- Genel Üretim Giderleri.

3.1. Maliyet Unsurlarına İlişkin Bilgiler

Onbeş günde bir yayınlanmakta olan ABC haber-tartışma programı ile hafta içi her gün yayınlanacak olan KLM mutfak programının maliyetlerini hesaplamadan önce, hesaplamalara ilişkin bazı açıklayıcı bilgilerin verilmesinin önemli olacağı düşüncesindeyiz.

- Her iki program da yayınlanacağı günden bir gün önce çekilmekte olup banttan yayınlanmaktadır.
- XYZ özel televizyon işletmesi ABC isimli haber-tartışma programını işletmenin kendi stüdyolarında (Çekim stüdyosu olarak Stüdyo A, Montaj stüdyosu olarak da Montaj 1 stüdyosunda) yine kendi mevcut kadrolu personeli ile yayına hazırlanmaktadır. KLM mutfak programı ise XYZ özel televizyon işletmesinin stüdyolarının dışında çekilmektedir. İşletme dışında olan ve programın çekimlerinin yapılması için kiralanan bu stüdyo için XYZ özel televizyon işletmesi herhangi bir ücret ödememektedir. Bu yerin kirası program sponsoru olan bir işletme tarafından karşılanmaktadır. XYZ özel

televizyon işletmesi sadece bu stüdyoya ilişkin olarak gereken ulaşım giderlerini karşılamaktadır.

- Programların çekiminde bir yönetmen, bir yönetmen yardımcısı, iki kameraman ve iki kameraman asistanı, bir montaj sorumlusu, bir ışıkçı, bir set amiri, bir seslendirme uzmanından oluşan aynı kadro görev almaktadır.
- Programların çekiminde görevli olan kişiler programların çekimine ilişkin olarak aşağıda yer verilecek olan İşçi Çalışma Kartı'nda görüldüğü kadar mesailerini ayırmışlardır.
- Programlara katılımcı olarak iştirak eden kişiler için herhangi bir ücret ödenmemekte, eğer talep ederlerse sadece stüdyoya getirilip, program sonrasında da geri götürülmek üzere ulaşım ihtiyaçları karşılanmaktadır. Bu amaçla yapılan harcamalar da Genel Üretim Giderleri içerisinde yer almaktadır.
- Ayrıca programların çekimi esnasında katılımcılara yapılan makyaj ile programlarda tüketilen su, kahve v.b. nitelikteki kantin giderleri ile bu hizmetleri sunanların ücretleri Genel Üretim Giderleri içerisinde yer almaktadır.
- Programlara ilişkin dekor v.b. harcamalar programların ilk başladığı dönemde yani Ocak 2003' de yapılmış olup, programlarda hâlâ aynı dekor ve aksesuarlar kullanılmaktadır. Bu dekorun maliyeti yıl içerisinde üretilecek programlara dağıtılmaktadır.

- Programlarda kullanılan bir takım resim, grafik, simge v.b. animasyonlar için XYZ özel televizyon işletmesi “CS Reklam ve Tanıtım A.Ş.” ile anlaşmış ve ilgili şirkete gerekli donelerin hazırlanması işini vermiştir.
- Özellikle KLM mutfak programının çekim koşulları nedeniyle gerek program sunucu ve katılımcı ve/veya katılımcılarının ve gerekse de çekim ekibinin günlük yiyecek ihtiyacı “DOY Yemek A.Ş.” tarafından karşılanmakta olup, ücreti çekimlerin tamamlanmasının ardından işletme tarafından ödenmektedir. Dolayısıyla Genel Üretim Giderleri’ nin bir unsuru olmaktadır.
- XYZ özel televizyon işletmesi 2003 yılı Genel Üretim Giderleri Tahmini Bütçesini daha önceden (Ocak ayında) belirlemiştir. Bunu yaparken de 2002 yılı Genel Üretim Giderleri Gerçekleşmiş olan bütçesini, 2003 yılı öngörülen (beklenen) enflasyon oranı ile geliştirmiştir.
- XYZ özel televizyon işletmesi Genel Üretim Giderleri’ ni ürettiği yapımlara yüklemek için dağıtım anahtarı olarak “Kamera Kullanım Saati” (KKS)’ ni kullanmaktadır.
- XYZ özel televizyon işletmesi dağıtım anahtarı olarak seçilen kamera kullanım saati (KKS)nin yıl içinde toplam 2.400 KKS olacağını tahmin etmektedir.
- Aşağıda yer alan ve “ABC Haber-Tartışma Programı” ile “KLM Mutfak Programı” na ait işlemler ve yevmiye kayıtları ilgili programların son çekimlerine ilişkin verilerin ışığında yapılmıştır.

- Ekim ayının 15.' de yayınlanacak olan ABC haber-tartışma programı ile aynı günde yayınlanacak olan KLM mutfak programının çekimleri 14 Ekim 2003 tarihinde aynı ekip tarafından aynı gün içerisinde çekilmiştir.
- Her iki programın çekiminde de çekim oranı olarak 4 – 1 oranı (her bir çekimin kaç kez tekrarlanacağını veya tekrarlanabileceğini gösterir) kabul edilmiştir. Bu durumda yayın süresi 45 dakika olan “KLM Mutfak Programı”nın çekimlerinin tamamlanabilmesi için üç saate (45 dakika * 4 kez= 180 dakika), 60 dakika yayın süresi olan “ABC Haber-Tartışma Programı”nın çekimlerinin tamamlanabilmesi için ise dört saate (60 dakika * 4 kez= 240 dakika) ihtiyaç vardır.

3.2. Uygulamaya İlişkin İşlemler ve Yevmiye Kayıtları

İŞLEM – 1: Yönetmen A, ABC haber-tartışma programının çekimde kullanmak üzere işletmenin deposundan bir adet Betacam kasedi ile KLM mutfak programının çekiminde kullanmak üzere yine bir adet Betacam kasedi, aşağıdaki “İlk Madde ve Malzeme İstek Fişleri” ile istemiştir.

Malzeme İstek Fişi				
İstek Fişi No:26* - 27**		İş Emri yada Sipariş No: 26/10* - 27/11**		
Tarihi:12 Ekim 2003				
İlk Madde ve Malzemeyi İsteyen Bölüm: ABC Haber-Tartışma Programı*				
KLM Mutfak Programı**				
AÇIKLAMA	İLK MADDE VE MALZEME NUMARASI	MİKTAR	BİRİM FİYAT	TUTAR
Betacam Kaset*	011	1	15.000.000.-	15.000.000.-
Betacam Kaset**	011	1	15.000.000.-	15.000.000.-
Onaylayan: Yönetmen		Teslim Alan: Set Amiri		
Teslim Eden: Depo Sorumlusu				

* 26 numaralı istek fişindeki 26/10 sipariş numaralı "ABC Haber -Tartışma Programı"nı temsil etmektedir.

** 27 numaralı istek fişindeki 27/11 sipariş numaralı "KLM Mutfak Programı"nı temsil etmektedir.

ABC Haber-Tartışma Programına İlişkin Yevmiye Kayıtları:

İlk olarak ilgili kasedin satın alınma kaydına yer verelim:

	05.10.2003		
150 İLK MADDE VE MALZEME HESABI		15.000.000	
150.10 Betacam Kaset			
191 İNDİRİLECEK K.D.V. HESABI		2.700.000	
	İLGİLİ AKTİF / PASİF HESAPLAR		17.700.000
İndirilecek K.D.V. = 15.000.000.-TL. * % 18			
	/		

Satın alınan kasedin üretime (programın çekilmesine) gönderilmesine ilişkin kayıt ise hammadde ve malzeme istek fişi özetlerine bağlı olarak aşağıda ki gibi olacaktır:

12.10.2003		
740 HİZMET ÜRETİM MALİYETİ HESABI	15.000.000	
740.10 Televizyon Hizmet Üretim Maliyeti Hesabı		
740.10.03 ABC Haber-Tartışma Programı Üretim Maliyeti		
740.10.03.0 İlk Madde ve Malzeme		
740.10.03.0.020 Yardımcı Maddeler		
740.10.03.0.020.021 Betacam Kaset		
740.10.03.0.020.021.10 Çekim Stüdyosu		
150 İLK MADDE VE MALZEME HESABI	15.000.000	
150.10 Betacam Kaset		
/		

KLM Mutfak Programına İlişkin Yevmiye Kayıtları:

İlk olarak ilgili kasedin satın alınma kaydına yer verelim:

05.10.2003		
150 İLK MADDE VE MALZEME HESABI	15.000.000	
150.10 Betacam Kaset		
191 İNDİRİLECEK K.D.V. HESABI	2.700.000	
İLGİLİ AKTİF / PASİF HESAPLAR		17.700.000
İndirilecek K.D.V. = 15.000.000.-TL. * % 18		
/		

Satın alınan kasedin üretime (programın çekilmesine) gönderilmesine ilişkin kayıt ise hammadde ve malzeme istek fişi özetlerine bağlı olarak aşağıda ki gibi olacaktır:

12.10.2003		
258 YAPILMAKTA OLAN YATIRIMLAR HESABI	15.000.000	
258.10 Yapılmakta Olan Televizyon Program Yatırımları		
258.10.01 KLM Mutfak Programı Üretim Maliyeti		
258.10.01.0 İlk Madde ve Malzeme		
258.10.01.0.020 Yardımcı Maddeler		
258.10.01.0.020.021 Betacam Kaset		
258.10.01.0.020.021.10 Çekim Stüdyosu		
150 İLK MADDE VE MALZEME HESABI	15.000.000	
150.10 Betacam Kaset		
/		

İŞLEM – 2: Programda çalışan kişiler ve çalışma zamanları ile ücretlerini gösteren çizelge aşağıdaki gibidir.

İŞÇİ ÇALIŞMA KARTI											
Tarih: 14/10/2003			KLM Mutfak Programı					Kart No: 10/12			
ÇALIŞANIN BİLGİLERİ		SÜRE			Saat	DİREKT İŞÇİLİK			ENDİREKT İŞÇİLİK		Açıklama
Adı-Soyadı	İşçi No.	İşe Başlama	İşi Bırakma	Toplam Süre	Ücreti	Gid. Merk.	Sip. No.	Tutar	Gid. Merk.	Tutar	
Yönetmen	KA-1155	09:00	12:00	3 saat	5.115.000	Çekim Std.	27/11	3.836.250	Çekim Std.	11.508.750	Senaryo ve
Yönetmen Yard.	KA-1159	09:00	12:00	3 saat	3.700.000	Çekim Std.	27/11	2.775.000	Çekim Std.	8.325.000	hazırlık
Kameraman 1	KA-1025	09:00	12:00	3 saat	3.750.000	Çekim Std.	27/11	2.812.500	Çekim Std.	8.437.500	Çekime
Kameraman 2	KA-1039	09:00	12:00	3 saat	3.750.000	Çekim Std.	27/11	2.812.500	Çekim Std.	8.437.500	hazırlık
Kam. Yard. 1	KA-1474	09:00	12:00	3 saat	2.650.000	Çekim Std.	27/11	1.987.500	Çekim Std.	5.962.500	Çekime
Kam. Yard. 2	KA-1481	09:00	12:00	3 saat	2.650.000	Çekim Std.	27/11	1.987.500	Çekim Std.	5.962.500	hazırlık
Montajcı	KA-1256	09:00	12:00	3 saat	3.500.000	Çekim Std.	27/11	2.625.000	Çekim Std.	7.875.000	Montaj ve kurguya
İşıkçı	KA-1169	09:00	12:00	3 saat	3.350.000	Çekim Std.	27/11	2.512.500	Çekim Std.	7.537.500	İşık düzenleme
Set Amiri	KA-1148	09:00	12:00	3 saat	3.850.000	Çekim Std.	27/11	2.887.500	Çekim Std.	8.662.500	Set düzeni
Seslendirme Uzm.	KA-1268	09:00	12:00	3 saat	3.500.000	Çekim Std.	27/11	2.625.000	Çekim Std.	7.875.000	Ses düzeni
Bordro 1	KA-1048								Çekim Std.	30.625	Bordro
Bordro 2	KA-968								Çekim Std.	30.625	düzenlenmesi
Bordro 3	KA-1453								Çekim Std.	30.625	nedeniyle.
TOPLAM:								26.861.250	+	80.675.625	107.536.875

İŞÇİ ÇALIŞMA KARTI											
Tarih: 14/10/2003			ABC Haber-Tartışma Programı					Kart No: 10/13			
ÇALIŞANIN BİLGİLERİ		SÜRE			Saat	DİREKT İŞÇİLİK			ENDİREKT İŞÇİLİK		Açıklama
Adı-Soyadı	İşçi No.	İşe Başlama	İşi Bırakma	Toplam Süre	Ücreti	Gid. Merk.	Sip. No.	Tutar	Gid. Merk.	Tutar	
Yönetmen	KA-1155	13:00	17:00	4 saat	5.115.000	Çekim Std.	26/10	5.115.000	Çekim Std.	15.345.000	Senaryo ve
Yönetmene Yard.	KA-1159	13:00	17:00	4 saat	3.700.000	Çekim Std.	26/10	3.700.000	Çekim Std.	11.100.000	hazırlık
Kameraman 1	KA-1025	13:00	17:00	4 saat	3.750.000	Çekim Std.	26/10	3.750.000	Çekim Std.	11.250.000	Çekime
Kameraman 2	KA-1039	13:00	17:00	4 saat	3.750.000	Çekim Std.	26/10	3.750.000	Çekim Std.	11.250.000	hazırlık
Kam. Yard. 1	KA-1474	13:00	17:00	4 saat	2.650.000	Çekim Std.	26/10	2.650.000	Çekim Std.	7.950.000	Çekime
Kam. Yard. 2	KA-1481	13:00	17:00	4 saat	2.650.000	Çekim Std.	26/10	2.650.000	Çekim Std.	7.950.000	hazırlık
Montajcı	KA-1256	13:00	17:00	4 saat	3.500.000	Çekim Std.	26/10	3.500.000	Çekim Std.	10.500.000	Montaj ve kurguya
İşıkçı	KA-1169	13:00	17:00	4 saat	3.350.000	Çekim Std.	26/10	3.350.000	Çekim Std.	10.050.000	İşık düzenleme
Set Amiri	KA-1148	13:00	17:00	4 saat	3.850.000	Çekim Std.	26/10	3.850.000	Çekim Std.	11.550.000	Set düzeni
Seslendirme Uzm.	KA-1268	13:00	17:00	4 saat	3.500.000	Çekim Std.	26/10	3.500.000	Çekim Std.	10.500.000	Ses düzeni
Bordro 1	KA-1048								Çekim Std.	39.375	Bordro
Bordro 2	KA-968								Çekim Std.	39.375	düzenlenmesi
Bordro 3	KA-1453								Çekim Std.	39.375	nedeniyle.
TOPLAM:								35.815.000	+	107.563.125	143.378.125

Her iki program içinde ayrı ayrı düzenlenen “İşçi Çalışma Kartları” incelendiğinde endirekt işçilik sütunu göze çarpmaktadır. Burada endirekt işçilik olarak çalışanların, bordrolarını düzenleyen ve özel televizyon işletmesinin muhasebe bölümü çalışanları olan kişiler esas alınmıştır. Ayrıca yine yapımın çekiminde görev alan kişilerin boşa geçen zamanları da “Endirekt İşçilik” olarak kabul edilmiştir. Endirekt zamanın tespitinde esas olan kriter maliyet unsurlarına ilişkin bilgiler içerisinde verilen “Çekim Oranı” olmuştur. Örneğin yayın süresi 45 dakika olan “KLM Mutfak Programı” için çekim oranı gereği ($45 \text{ dakika} * 4 \text{ kez} = 180 \text{ dakika}$) üç saat çalışılmış ancak sonuçta ekranda gösterilecek 45 dakikalık bir yapım ortaya çıkmıştır. Bu durumda geri kalan 135 dakika ($180 \text{ dakika} - 45 \text{ dakika}$) aslında üretilen yapımın içine girmemiştir. Bu nedenle bu 135 dakikalık süre endirekt işçilik zamanı olarak kabul edilmiştir. Ayrıca çekim oranını arttırmak veya azaltmak özel televizyon işletmesinin inisiyatifinde olduğuna göre başka bir ifadeyle işletme yönetimi tarafından önlenebilir olduğuna göre boş işçilik karşılığı ücret genel üretim giderlerine kayıtlanacaktır. Bu durumda çalışanların 45 dakikalık ücreti (KLM Mutfak Programı’ nın yayın süresi kadar olan kısmı) “Direkt İşçilik” olurken, 135 dakikalık kısmı ise “Endirekt İşçilik” olmaktadır. Aynı mantık “ABC Haber-Tartışma Programı” için de geçerlidir. Yayın süresi 60 dakika olan ilgili program için çekim oranı gereği dört saat ($60 \text{ dakika} * 4 \text{ kez} = 240 \text{ dakika}$) ayrılmıştır. Ancak sonuçta 60 dakikalık bir kısım sunulacaktır. Bu durumda 180 dakikalık ($240 \text{ dakika} - 60 \text{ dakika}$) çalışma gösterime girmeyeceğinden boşa geçen zaman olarak kabul edilecek ve ilgili ücreti de genel üretim giderleri içerisine kaydedilecektir. Bu durumda çalışanların 60 dakikalık ücreti (ABC Haber-Tartışma Programı’ nın yayın süresi kadar olan kısmı) “Direkt İşçilik” olurken, 180 dakikalık kısmı ise “Endirekt İşçilik” olmaktadır.

Muhasebe bölümünde çalışanlardan üç kişi, özel televizyon işletmesinden maaş almakta olan (devamlı çalışanı olmasa da kendisine program için ödemede bulunan kişilerde dahil, burada Sunucu K ve M’ de olduğu gibi) kişilerin bordrolarını düzenlemektedirler. Bunun için bir ayda sadece üç günlerini ayırmaktadırlar. Bir muhasebe bölüm çalışanı ayda 420.000.000.-TL. maaş aldığına ve Ekim 2003 döneminde toplam 240 kişi için bordro düzenlendiği veri olduğuna göre, bir muhasebe bölümü çalışanının günlük maaş tutarı;

Günlük Maaş Tutarı = 420.000.000. - TL. / 30 Gün = 14.000.000. - TL./Gün ' dır.

Her bir çalışan ayda sadece üç gününü bordro hazırlamaya ayırmaktadır buna göre bir çalışanın aylık bordro hazırlamasına ilişkin maliyeti;

Aylık Bordro Düzenleme Maliyeti = 14.000.000. - TL./Gün * 3 Gün = 42.000.000. - TL./Ay

olacaktır. Ekim ayında bordro hazırlamakla görevli olan kişilerin her birinin 80' er adet bordro hazırladığı kabul edilirse bir bordronun hazırlanmasına ilişkin maliyet;

Bordro Hazırlama Birim Maliyeti = 42.000.000. - TL. / 80 Adet = 525.000. - TL./Adet

olarak bulunacaktır. Her iki programın çekiminde de toplam 12 kişi görev aldığına göre her iki programa ait bordro maliyeti;

Toplam Bordro Maliyeti = 525.000. - TL./Adet * 12 Kişi = 6.300.000. - TL. ' dır.

Toplam 6.300.000.-TL.' lık bordro maliyetinden her bir muhasebe bölümü çalışanına düşen pay (6.300.000.-TL. / 3 Kişi) 2.100.000.-TL.' dır. Ancak bordro çalışanın bir aylık çalışması karşılığında tanzim edilen bir belgedir. Her bir çalışanda ayda en az (30 gün * 8 saat) 240 saat çalıştığına göre, çalışanın, her bir saatlik çalışmasına karşılık bordro maliyetinden düşen pay;

2.100.000.-TL. / 240 saat= 8.750.-TL. olacaktır. Bu durumda 14 Ekim 2003 tarihinde yapılan "KLM Mutfak Programı" ve "ABC Haber-Tartışma Programı" larına bordro düzenlenmesine ilişkin olarak isabet eden maliyet payı şu şekilde hesaplanacaktır;

Bir Günlük Çalışma İçerisinde:

KLM Mutfak Programı için toplam	3 saat
Öğle arası için toplam	1 saat
ABC Haber-Tartışma Programı için toplam	<u>4 saat</u>
Toplam:	8 saat

Bu durumda öğle tatili için ayrılan zaman her iki programa da eşit olarak dağıtılacaktır ve buna göre her programın bordro düzenlenmesine ilişkin olarak alacağı maliyet şu şekilde hesaplanacaktır;

KLM Mutfak Programı= 8.750.-TL. * 3,5 saat= 30.625.-TL.

ABC Haber-Tartışma Programı= 8.750.-TL. * 4,5 saat= 39.375.-TL.

Yukarıda “KLM Mutfak Programı” ve “ABC Haber-Tartışma Programı” için standart “İşçi Çalışma Kartı” ndan biraz farklı olarak düzenlenmiş olan kartlarda çalışanların hepsinin bir günde ilgili programlara ayırdıkları mesailerinin hangi programın maliyetine ne kadar girdiği görülmektedir. Burada ayrıca yukarıdaki tablolarda yer verilmeyen “Sunucu K” ve “Sunucu M” mevcuttur. Sunucu K, ABC Haber-Tartışma Programını, Sunucu M ise KLM Mutfak Programını sunmaktadırlar. Bu her iki çalışanda program başına ücret esasına göre çalıştığından yukarıdaki tablolarda kendilerine yer verilmemiştir. Sunucu K program başına 1.000.000.000.-TL. almaktadır. Sunucu K bir ayda iki defa program yapacağına göre aylık kazancı 2.000.000.000.-TL. olacaktır. Bu tutarda dikkate alındığında ABC Haber-Tartışma programının ilgili bölümünün personel maliyetinin 1.143.378.125.-TL. olacağı görülmektedir. Sunucu M ise program başına 100.000.000.-TL. almaktadır. Sunucu M, Ekim 2003 döneminde 22 iş günü (hafta içi gün) çalıştığına göre aylık ücreti 2.200.000.000.-TL. olacaktır, programın ilgili bölümünün personel maliyeti ise 207.536.875.-TL. olacaktır.

Günlük ücretleri yukarıda ki gibi olan personelin aylık maaşları aşağıda yer alan tabloda hesaplandığı gibidir.

ÖZET BORDRO						
ÇALIŞANIN BİLGİLERİ		SÜRE			ÜCRET	
Adı-Soyadı	İşçi No.	Aylık Geliş (Gün)	Günlük Çalışma (Saat)	Toplam Süre (Saat)	Saat Ücreti (TL.)	Aylık Ücreti (TL.)
Yönetmen	KA-1155	30	8	240	5.115.000	1.227.600.000
Yönetmen Yard.	KA-1159	30	8	240	3.700.000	888.000.000
Kameraman 1	KA-1025	30	8	240	3.750.000	900.000.000
Kameraman 2	KA-1039	30	8	240	3.750.000	900.000.000
Kam. Yard. 1	KA-1474	30	8	240	2.650.000	636.000.000
Kam. Yard. 2	KA-1481	30	8	240	2.650.000	636.000.000
Montajcı	KA-1256	30	8	240	3.500.000	840.000.000
Işıkçı	KA-1169	30	8	240	3.350.000	804.000.000
Set Amiri	KA-1148	30	8	240	3.850.000	924.000.000
Sesl. Uzmanı	KA-1268	30	8	240	3.500.000	840.000.000
Bordro 1	KA-1048	30	8	240	1.750.000	420.000.000
Bordro 2	KA-968	30	8	240	1.750.000	420.000.000
Bordro 3	KA-1453	30	8	240	1.750.000	420.000.000
					TOPLAM:	9.855.600.000

Çalışanların aylık maaşları üzerinden gerekli kesintiler yapıp, aylık personel ödemesine (bu programda çalışan personelle sınırlı olmak üzere) ilişkin yevmiye kaydına ise aşağıda yer verilmiştir. Tekrar hatırlatalım ki Sunucu K ve Sunucu M' nin farklı bir ücretlendirme rejimine tâbi olmasından ötürü yukarıdaki tabloda kendilerine yer verilmemiştir. Onbeş günde bir başka bir ifadeyle ayda iki kez yayınlanmakta olan ABC Haber-Tartışma programı için Sunucu K program başına 1.000.000.000.-TL. almaktadır. Buna göre Sunucu K' nin aylık ücreti 2.000.000.000.-TL. (1.000.000.000.-TL. * 2 kez) olmaktadır. Sunucu M' nin de Ekim 2003 dönemi içerisinde 2.200.000.000.-TL. hakedişi (100.000.000 * 22 iş günü) olduğuna göre toplam ödenecek maaş 14.055.600.000.-TL. (9.855.600.000 + 2.000.000.000 + 2.200.000.000) olacaktır.

Ödenecek toplam maaşın, ne kadarının çalışanların direkt işçiliğinden ve ne kadarının da endirekt işçiliklerden oluştuğunu tespit edebilmek için bizim örnek uygulamamızda çalışanların bir ay boyunca çalıştıkları tüm programları ve/veya yaptığı tüm işleri bilmemiz gerekmektedir. Buna imkân olmaması nedeniyle ödenecek toplam

maaşa ait kesintileri hesaplarırken her iki programın çekiminde çalışanların maaşları tamamen direkt işçilik ücreti kabul edilirken, sadece özel televizyon işletmesinin muhasebe bölümünde çalışan ve bordro düzenleme hizmeti sunan çalışanların maaşlarının ilgili kısmı (herbir çalışanın maaşının 42.000.000.-TL.) endirekt işçilik olarak kabul edilmiştir.

KESİNTİ TÜRÜ	DİREKT İŞÇİLİK	ENDİREKT İŞÇİLİK	TOPLAM
Aylık Ücretler Toplamı	13.929.600.000	126.000.000	14.055.600.000
Brüt Ücret	13.929.600.000	126.000.000	14.055.600.000
İşçi S.S.K. Primi (% 14)	(1.950.144.000)	(17.640.000)	(1.967.784.000)
İşçi İşsizlik Primi (% 2)	(278.592.000)	(2.520.000)	(281.112.000)
Özel İndirim ²²³ (45.000.000.-TL. * 15 Kişi)	(675.000.000)	-	(675.000.000)
Gelir Vergisi Matrahı	11.025.864.000	105.840.000	11.131.704.000
Gelir Vergisi ²²⁴ (% 25 - % 20)	(2.756.466.000)	(21.168.000)	(2.777.634.000)
Damga Vergisi ²²⁵ (% ₀ 6)	(83.577.600)	(756.000)	(84.333.600)
Kesinti Toplamı	5.743.779.600	42.084.000	5.785.863.600
Net Ücret	8.185.820.400	83.916.000	8.269.736.400

²²³ Özel İndirim Uygulaması 4842 Sayılı Kanunun 3. maddesi ile 01 Ocak 2004 tarihinden geçerli olmak üzere yürürlükten kaldırılmıştır. Ancak buradaki uygulama Ekim 2003 tarihinde gerçekleştiğinden Özel İndirim uygulaması hesaplamalarda dikkate alınmıştır.

²²⁴ 2003 takvim yılı gelirlerine uygulanacak vergi tarifesine göre Gelir Vergisi matrahı 5.000.000.000.-TL.' ya kadar gelir vergisi oranı %20, 12.000.000.000.-TL.' nın 5.000.000.000.-TL.' sı için 1.000.000.000.-TL.' sı fazlası için ise gelir vergisi oranı %25 olarak uygulanmaktadır.

²²⁵ Damga Vergisi "Brüt Ücret" üzerinden ve bordro düzenlenmesi halinde hesaplanır.

İŞVEREN S.S.K. KESİNTİSİ	DİREKT İŞÇİLİK	ENDİREKT İŞÇİLİK	TOPLAM
Prime Esas Tutar	13.929.600.000	126.000.000	14.055.600.000
İşveren S.S.K. Primi (% 19,5)	2.716.272.000	24.570.000	2.740.842.000
İşçi S.S.K. Primi (% 14)	1.950.144.000	17.640.000	1.967.784.000
İşveren İşsizlik Primi (% 3)	417.888.000	3.780.000	421.668.000

Bu bilgiler ışığında ilgili yevmiye kayıtları aşağıdaki şekilde olacaktır:

ABC Haber-Tartışma Programına İlişkin Yevmiye Kaydı:

Ödenecek toplam ücretin tamamı sair yıllarda kullanılmayacak olan bir programın çekimine ait ise aşağıdaki kayda yer verilecektir:

	30.10.2003	
740 HİZMET ÜRETİM MALİYETİ HESABI		13.929.600.000
740.10 Televizyon Hizmet Üretim Maliyeti		
740.10.04 Ücretler		
740.10.04.1 İşçi Ücret ve Giderleri		
740.10.04.101 Direkt İşçilik Ücret ve Giderleri		
740.10.04.101.01 Brüt Ücretler	13.929.600.000.-	
740.10.04.101.02 S.S.K. İşveren Payı	2.716.272.000.-	
770 GENEL YÖNETİM GİDERLERİ HESABI		126.000.000
770.20 Program Üretim Maliyeti		
770.20.1 İşçi Ücret ve Giderleri		
770.20.1.08 Endirekt İşçilik		
360 ÖDENECEK VERGİ VE FONLAR HS.		2.861.967.600
360.30 Ödenecek Gelir Vergisi		
360.30.00 Gelir Vergisi	2.777.634.000.-	
360.60 Ödenecek Diğer Vergiler		
360.60.50 Damga Vergisi	84.333.600.-	
361 ÖDENECEK SOSYAL GÜV. KES. HS.		5.411.406.000
361.10 İşçi S.S.K. Kesintisi		
361.10.00 İşçi S.S.K. Payı	1.967.784.000.-	
361.10.20 İşçi S.S.K. İşz. Sig. Prim	281.112.000.-	
361.20 İşveren S.S.K. Kesintisi		
361.20.00 İşveren S.S.K. Payı	2.740.842.000.-	
361.20.10 İşveren İşz. Sig. Prim	421.668.000.-	
381 GİDER TAHAKKUKLARI HESABI		5.782.226.400
/		

KLM Mutfak Programına İlişkin Yevmiye Kaydı:

Ödenecek toplam ücretin tamamı sair yıllarda da kullanılacak olan bir programın çekimine ait ise aşağıdaki kayda yer verilecektir:

30.10.2003	
258 YAPILMAKTA OLAN YATIRIMLAR HESABI	13.929.600.000
258.10 Yapılmakta Olan Televizyon Program Yatırımları	
258.10.01 KLM Mutfak Programı Üretim Maliyeti	
258.10.01.1 İşçi Ücret ve Giderleri	
258.10.01.1.101 Direkt İşçilik Ücret ve Giderleri	
258.10.01.1.101.01 Brüt Ücretler	13.929.600.000.-
258.10.01.1.101.02 S.S.K. İşveren Payı	2.716.272.000.-
770 GENEL YÖNETİM GİDERLERİ HESABI	126.000.000
770.20 Program Üretim Maliyeti	
770.20.1 İşçi Ücret ve Giderleri	
770.20.1.08 Endirekt İşçilik	
360 ÖDENECEK VERGİ VE FONLAR HS.	2.861.967.600
360.30 Ödenecek Gelir Vergisi	
360.30.00 Gelir Vergisi	2.777.634.000.-
360.60 Ödenecek Diğer Vergiler	
360.60.50 Damga Vergisi	84.333.600.-
361 ÖDENECEK SOSYAL GÜV. KES. HS.	5.411.406.000
361.10 İşçi S.S.K. Kesintisi	
361.10.00 İşçi S.S.K. Payı	1.967.784.000.-
361.10.20 İşçi S.S.K. İşz. Sig. Prim	281.112.000.-
361.20 İşveren S.S.K. Kesintisi	
361.20.00 İşveren S.S.K. Payı	2.740.842.000.-
361.20.10 İşveren İşz. Sig. Prim	421.668.000.-
381 GİDER TAHAKKUKLARI HESABI	5.782.226.400
/	

İŞLEM – 3: XYZ özel televizyon işletmesinin “ABC Haber-Tartışma Programı” ve “KLM Mutfak Programı” nda kullanılan bir takım resim, grafik, simge v.b. animasyonlar için “CS Reklam ve Tanıtım A.Ş.” ile anlaşmaya vardığını daha önceden de belirtmiştik. İlgili işletme söz konusu çekimlerde kullanılmak üzere gerekli animasyonları programların yönetmenine ulaştırmıştır. XYZ özel televizyon işletmesi de karşı tarafa anlaşma gereği olan 350.000.000.-TL.’ lık ücreti ödemiştir. Bu ücretin 250.000.000.-TL.’ lık kısmı “ABC Haber-Tartışma Programı” na ve 100.000.000.-TL.’ lık kısmı ise “KLM Mutfak Programı” na aittir.

ABC Haber-Tartışma Programına İlişkin Yevmiye Kaydı:

14.10.2003	
740 HİZMET ÜRETİM MALİYETİ HESABI	250.000.000
740.10 Televizyon Hizmet Üretim Maliyeti	
740.10.03 ABC Haber-Tartışma Programı Üretim Maliyeti	
740.10.03.3 Dışardan Sağlanan Fayda ve Hizmetler	
740.10.03.3.305 Dışardan Sağlanan Fayda ve Hizmetler	
740.10.03.3.305.09 Animasyon Giderleri	
İLGİLİ AKTİF / PASİF HESAPLAR	250.000.000
/	

KLM Mutfak Programına İlişkin Yevmiye Kaydı:

14.10.2003	
258 YAPILMAKTA OLAN YATIRIMLAR HESABI	100.000.000
258.10 Yapılmakta Olan Televizyon Program Yatırımları	
258.10.01 KLM Mutfak Programı Üretim Maliyeti	
258.10.01.3 Dışardan Sağlanan Fayda ve Hizmetler	
258.10.01.3.305 Dışardan Sağlanan Fayda ve Hizmetler	
258.10.01.3.305.09 Animasyon Giderleri	
İLGİLİ AKTİF / PASİF HESAPLAR	100.000.000
/	

İŞLEM – 4: Gerek sunucu ve katılımcı/katılımcıların ve gerekse de çekimde çalışanların yemek ihtiyaçlarının KLM Mutfak Programı' nın çekim koşulları nedeniyle işletme dışından karşılanması için DOY Yemek A.Ş. ile anlaşmaya varıldığını daha önceden de belirtmiştik. İlgili yemek işletmesinden gelen faturaya istinaden çekimin yapıldığı günün yemek giderleri 185.000.000.-TL. olarak belirlenmiştir. Bu giderin sebebi KLM Mutfak Programı' nın işletme dışında çekilmesi olması nedeniyle ilgili maliyet sadece KLM Mutfak Programı' nın maliyetine yazılacaktır.

14.10.2003	
258 YAPILMAKTA OLAN YATIRIMLAR HESABI	185.000.000
258.10 Yapılmakta Olan Televizyon Program Yatırımları	
258.10.01 KLM Mutfak Programı Üretim Maliyeti	
258.10.01.3 Dışardan Sağlanan Fayda ve Hizmetler	
258.10.01.3.303 İç Yapım Giderleri	
258.10.01.3.303.02 Yemek, Yol, Seyahat ve Konaklama Gideri	
İLGİLİ AKTİF / PASİF HESAPLAR	185.000.000
/	

Ancak varsayalım ki gelen yemekten özel televizyon işletmesinde genel müdürlük bölümünde çalışan üç kişide yemiş olsun, bu durumda yapılacak olan yevmiye kaydı aşağıdaki şekilde olacaktır:

	14.10.2003	
258 YAPILMAKTA OLAN YATIRIMLAR HESABI		148.000.000
258.10 Yapılmakta Olan Televizyon Program Yatırımları		
258.10.01 KLM Mutfak Programı Üretim Maliyeti		
258.10.01.3 Dışardan Sağlanan Fayda ve Hizmetler		
258.10.01.3.303 İç Yapım Giderleri		
258.10.01.3.303.02 Yemek, Yol, Seyahat ve Konaklama Gideri		
770 GENEL YÖNETİM GİDERLERİ HESABI		37.000.000
770.30 KLM Mutfak Programı Üretim Maliyeti		
770.30.3 Dışardan Sağlanan Fayda ve Hizmetler		
770.30.3.03 İç Yapım Giderleri		
770.30.3.03.02 Yemek, Yol, Seyahat ve Konaklama Gideri		
İLGİLİ AKTİF / PASİF HESAPLAR		185.000.000
	/	

Gelen yemekten “Genel Yönetim Gideri Hesabı” na isabet eden kısım şu şekilde hesaplanmıştır:

$$\text{Genel Yönetim Gideri Payı} = \frac{\text{Toplam Yemek Maliyeti}}{\text{Yararlananların Sayısı}} * \text{Program Ekibi Dışından Yararlananların Sayısı}$$

$$\text{Genel Yönetim Gideri Payı} = \frac{185.000.000. - \text{TL.}}{15 \text{ Kişi}} * 3 \text{ Kişi} = 37.000.000. - \text{TL.}$$

İŞLEM – 5: XYZ özel televizyon işletmesi cari dönem başında tahmini toplam genel üretim giderini 138.240.000.000.-TL. olarak belirlemiştir. Dağıtım anahtarı olarak seçilen kamera kullanım saatinin (KKS) yıl içinde toplam 2.400 KKS olacağını tahmin etmiştir. Bu veriler ışığında bu işletmenin genel üretim gideri yükleme oranı:

$$\text{Genel Üretim Gideri Yükleme Oranı} = \frac{138.240.000.000. - \text{TL.}}{2.400 \text{ KKS}} = 57.600.000. - \text{TL./KKS}$$

ABC Haber-Tartışma programının çekimi için toplam dört saat harcandığı da düşünülecek olunursa bu durumda ABC Haber-Tartışma programının bu yıl için tahmini olarak bölüm başına Genel Üretim Giderleri'nden alacağı pay;

ABC Haber - Tartışma Programı G.Ü.G. Payı = 57.600.000 .- TL./KKS * 4 KKS = 230.400.000 .- TL.

ABC Haber-Tartışma Programı için söz konusu bu tahmini genel üretim giderine programın çekiminde kullanılan Betacam Kaset Yardımcı Maddesinin tutarı olan 17.700.000.-TL.'da eklenecek böylece Genel Üretim Gideri Tutarı 248.100.000.-TL.'na ulaşacaktır. Yine bu programın üretiminde kullanılan fiili direkt işçilik giderleri düşünüldüğünde ilgili yevmiye maddesi aşağıdaki şekilde olacaktır;

14.10.2003	
622 SATILAN HİZMET MALİYETİ HESABI	1.391.478.125
741 HİZMET ÜRETİM MAL. YANSITMA HS.	1.391.478.125
741.01 Direkt İşçilik Gideri Yansıtma	1.143.378.125.-
741.02 Genel Üretim Gideri Yansıtma	248.100.000.-

Bu durumda ABC Haber-Tartışma Programı' nın üretimi tamamlandığı anda maliyeti;

ÜRETİM MALİYETİ UNSURLARI	TUTARI
İşçilik Giderleri (Fiili)	1.143.378.125.-TL.
Tahmini Genel Üretim Gideri (Tahmini)	248.100.000.-TL.
Toplam:	1.391.478.125.-TL.

olarak bulunacaktır.

KLM Mutfak programının tahmini Genel Üretim Giderleri'nden alacağı pay ise şöyle hesaplanacaktır;

$$\text{KLM Mutfak Programı G.Ü.G. Payı} = 57.600.000. - \text{TL.} / \text{KKS} * 3 \text{ KKS} = 172.800.000. - \text{TL.}$$

Bu durumda KLM Mutfak Programı için söz konusu bu tahmini genel üretim giderine programın çekiminde kullanılan Betacam Kaset Yardımcı Maddesinin tutarı olan 17.700.000.-TL.'da eklenecek böylece Genel Üretim Gideri Tutarı 190.500.000.-TL.'na ulaşacaktır. Yine bu programın üretiminde kullanılan fiili direkt işçilik giderleri de yansıtma hesaplarıyla "256 Diğer Maddi Duran Varlıklar Hesabı"na aşağıda gösterildiği şekilde yüklenecektir;

/	
256 DİĞER MADDİ DURAN VARLIKLAR HESABI	398.036.875
256.01 KLM Mutfak Programı Üretim Maliyeti	
256.01.185 KLM Mutfak Programı Sipariş 27/11	
721 DİREKT İŞÇİLİK YANSITMA HS.	207.536.875
731 GENEL ÜRETİM GİDERİ YANSITMA HS.	190.500.000
/	

Bu durumda KLM Mutfak Programı' nın bir bölümünün tahmini maliyeti;

ÜRETİM MALİYETİ UNSURLARI	TUTARI
İşçilik Giderleri (Fiili)	207.536.875.-TL.
Genel Üretim Gideri (Tahmini)	190.500.000.-TL.
Toplam:	398.036.875.-TL.

olarak bulunacaktır.

Ancak işletmede dönem içinde gerçekleşen Genel Üretim Giderleri'nden ABC Haber-Tartışma Programı'na isabet eden kısmın 275.381.600.-TL.(G.Ü.G. Payı= 257.681.600.-TL. + Yardım Madde= 17.700.000.-TL.), KLM Mutfak Programı'na ise isabet eden kısmın 210.961.200.-TL. (G.Ü.G. Payı= 193.261.200.-TL. + Yardımcı Madde= 17.700.000.-TL.) olduğu tespit edilmiştir. İlgili hesaplamalar aşağıdaki gibidir. Hesaplamalarda 141.724.880.000.-TL Gerçekleşen Genel Üretim Giderini, 2.200 KKS Gerçekleşen Kamera Kullanım Saatini temsil etmektedir.

$$\text{Genel Üretim Gideri Yükleme Oranı}_{\text{Gerçekleşen}} = \frac{141.724.880.000. - \text{TL.}}{2.200 \text{ KKS}} = 64.420.400. - \text{TL./KKS}$$

$$\text{ABC Haber - Tartışma Prg. Fiili G.Ü.G. Payı} = 64.420.400. - \text{TL./KKS} * 4 \text{ KKS} = 257.681.600. - \text{TL.}$$

$$\text{KLM Mutfak Programı Fiili G.Ü.G. Payı} = 64.420.400. - \text{TL./KKS} * 3 \text{ KKS} = 193.261.200. - \text{TL.}$$

Bu durumda ABC Haber-Tartışma Programı' nın gerçekleşmiş maliyeti aşağıda hesaplandığı biçimde 1.418.759.725.-TL. olacaktır.

ABC Haber-Tartışma Programı Bölüm Başı Fiili Maliyeti:

ÜRETİM MALİYETİ UNSURLARI	TUTARI
İşçilik Gideri	1.143.378.125.-TL.
Gerçekleşen Genel Üretim Gideri	275.381.600.-TL.
Toplam:	1.418.759.725.-TL.

olacaktır.

Genel Üretim Gideri' nin ABC Haber-Tartışma Programı için 248.100.000.-TL. yerine 275.381.600.-TL. olması, yıl içinde üretilen ABC Haber-Tartışma Programı için aslında bizim 275.381.600.-TL. Genel Üretim Gideri yüklememiz gerekirken, tahmini yükleme oranına dayalı olarak yansıtma hesabı aracılığıyla 248.100.000.-TL. yüklediğimizi gösterir. Bu demektir ki, ABC Haber-Tartışma Programı için başka bir ifade ile 26/10 numaralı siparişimiz için toplam olarak (275.381.000 – 248.100.000) 27.281.600.-TL. eksik yükleme yapmışız. Eksik yükleme demek ise, ABC Haber-Tartışma programın maliyetini 27.281.600.-TL. daha az göstermişiz anlamına gelmektedir.

Üretip, gösterime sürdüğümüz ABC Haber-Tartışma Programı yani 26/10 nolu siparişe ilgili 27.281.600.-TL. eksik Genel Üretim Gideri yüklemiş olduğumuzu öğrendiğimize göre, bunu düzeltmek için; Genel Üretim Gideri ile Genel Üretim Gideri Yansıtma hesaplarını ters çevirip kapatırken aynı zamanda eksik kısım kadar da “622 Satılan Hizmet Maliyeti Hesabı” nı borçlandıracağız. Şöyleki;

/	
741 HİZMET ÜRETİM MALİYETİ YANSITMA HESABI	1.391.478.125
741.01 ABC Haber-Tartışma Programı Üretim Maliyeti	
622 SATILAN HİZMET MALİYETİ HESABI	27.281.600
622.01 Eksik Yüklenen Genel Üretim Gideri Payı	
740 HİZMET ÜRETİM MALİYETİ HESABI	1.418.759.725
740.10 Televizyon Hizmet Üretim Maliyeti	
740.10.03 ABC Haber-Tartışma Prg. Ür. Mal.	
740.10.03.3 Dışardan Sağlanan Fayda ve Hiz.	
740.10.03.3.303 İç Yapım Giderleri	
740.10.03.3.303.07 Endirekt Giderler	
/	

Yukarıdaki yevmiye kaydıyla 26/10 nolu siparişe ait “622 Satılan Hizmet Maliyeti Hesabı” 27.281.600.-TL. arttırıldığından, “622 Satılan Hizmet Maliyeti Hesabı” “690 Dönem Kâr ya da Zararı Hesabı” na devredileceğinden söz konusu programın gelirlerini eksik yükleme tutarı kadar azaltacak ve sonuçta maliyete eksik yükleme problemi ortadan kaldırılmış olacaktır.

KLM Mutfak Programı' nın gerçekleşmiş maliyeti aşağıda hesaplandığı biçimde 418.498.075.-TL. olacaktır.

KLM Mutfak Programı Bölüm Başı Fiili Maliyeti:

ÜRETİM MALİYETİ UNSURLARI	TUTARI
İşçilik Gideri	207.536.875.-TL.
Gerçekleşen Genel Üretim Gideri	210.961.200.-TL.
Toplam:	418.498.075.-TL.

olacaktır.

Genel Üretim Gideri' nin KLM Mutfak Programı için 190.500.000.-TL. yerine 210.961.200.-TL. olması, yıl içinde üretilen KLM Mutfak Programı için aslında bizim 210.961.200.-TL. yüklememiz gerekirken, tahmini yükleme oranına dayalı olarak 190.500.000.-TL. yüklediğimizi gösterir. Bu demektir ki, KLM Mutfak Programı için başka bir ifade ile 27/11 numaralı siparişimiz için toplam olarak (210.961.200 – 190.500.000) 20.461.200.-TL. eksik yükleme yapmışız. Eksik yükleme demek ise, KLM Mutfak programının maliyetini de 20.461.200.-TL. daha az göstermişiz anlamına gelmektedir.

Üretip, gösterime sürdüğümüz KLM Mutfak Programı yani 27/11 nolu siparişle ilgili 20.461.200.-TL. eksik Genel Üretim Gideri yüklemiş olduğumuzu öğrendiğimize göre, bunu düzeltmek için; “256 Diğer Maddi Duran Varlıklar Hesabı” na eksik yükleme tutarı kadar borç yazarken, yansıtma hesapları ile dönem içinde üretim maliyetlerinin toplandığı “258 Yapılmakta Olan Yatırımlar Hesabı” ters çevrilerek kapatılmaktadır.

721 DİREKT İŞÇİLİK YANSITMA HESABI	207.536.875	
731 GENEL ÜRETİM GİDERİ YANSITMA HESABI	190.500.000	
256 DİĞER MADDİ DURAN VARLIKLAR HESABI	20.461.200	
256.01 KLM Mutfak Programı Üretim Maliyeti		
256.01.185 KLM Mutfak Programı Sipariş 27/11		
258 YAPILMAKTA OLAN YATIRIMLAR HS.		418.498.075
258.10 Yapılmakta Olan Televizyon Program Yatırımları		
258.10.01 KLM Mutfak Programı Üretim Maliyeti		

Yukarıda yer verilen kayıt ile “256 Diğer Maddi Duran Varlıklar Hesabı” böylece KLM Mutfak Programı’ na ilişkin sadece fiili sonuçların yer aldığı bir hale gelmiş oldu. Çünkü hesabın büyük defter görüntüsü düşünüldüğünde borç tarafı toplamı aşağıda da görüldüğü gibi KLM Mutfak Programı’ nın ilgili bölümünün fiili maliyeti olan 418.498.075.-TL.’ sine ulaşmış durumdadır.

256 Diğer Maddi Duran Varlıklar Hs.

17.700.000
207.536.875
172.800.000
20.461.200
418.498.075

“256 Diğer Maddi Duran Varlıklar Hesabı” içerisine alınan KLM Mutfak Programının 185. bölümünün başka bir ifadeyle 27/11 nolu siparişin maliyeti aynı zamanda amortisman²²⁶ da tâbi olacaktır. Bu programa ilişkin maliyet amortismanı tâbi tutularak ekonomik ömrü içinde gidere dönüşüp gelir tablosunda yer alacaktır.

²²⁶ Vergi Usul Kanunu Genel Tebliği Sıra No:180, Resmi Gazete No: 19824, Resmi Gazete Tarihi:27/05/1988, 213 sayılı kanunun 315. maddesi gereğince tespit edilerek, 18/10/1983 gün ve 18195 sayılı Resmi Gazete’ de yayımlanan 153 sıra numaralı Vergi Usul Kanunu Genel Tebliği’ ne ekli amortisman cetvelinin “E-FİLM AMORTİSMANLARI VE VİDEO KASETLERİ” bölümü aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir; a) Film Amortismanları Birinci Yıl %75, İkinci yıl %25, b) Video Kasetleri Birinci yıl %60, İkinci yıl %40. Yeni amortisman oranları 01/01/1988 tarihinden sonra satın alınan filmler ile bu tarihten sonra imal edilen filmlere uygulanacaktır. Tebliğ olunr. Ancak 28.04.2004 tarih ve 25446 sayılı resmi gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren 333 Sıra No’lu Vergi Usul Kanunu Genel Tebliği ekinde yer alan Amortisman Cetvelinin, “44. Medya ve İletişim Hizmetleri” ana başlığı altında “44.9. Film ve Kasetler” alt başlığı içerisinde yer alan “Filmler” in birinci yıl % 60, ikinci yıl ise % 40 olmak üzere 2 yıl içerisinde amorti edilecekleri hükme bağlanmıştır.

Kanun koyucu sinema filmleri ve programlarına ilişkin olarak farklı bir amortisman ilkesi getirmiştir. Buna göre televizyon yapımlarından aktifleştirilecek olanlar için birinci yıl % 60 oranında, ikinci yılda ise % 40 oranında amortisman ayırarak aktifleştirme sağlanmaktadır.

SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

Son yıllarda Dünya’ da ekonomik gelişmenin hızlanması, –uluslararası krizler ve Dünya’ nın çeşitli yerlerindeki iç karışıklık ve çeşitli askeri müdahalelere rağmen- bilim ve teknolojiadaki ilerlemeler insan ihtiyaçlarının da sürekli değişmesine ve çeşitlenmesine neden olmaktadır. İnsanların değişen ve çeşitlenen ihtiyaçları arasında, devingen bir yapıda olan Dünya olaylarından haberdar olmaya, başka bir ifade ile bilgilenmeye olan ihtiyacı giderek ön plana çıkmaktadır. Bilgilenmeye duyulan ihtiyaç da bilgi aktarımı yoluyla karşılanmaktadır. Kısaca ileti alışverişi olarak isimlendirilebilen iletişimin temel fonksiyonu insanlar arasında bilginin, haberin, düşüncenin aktarımını sağlamaktır. İletişimin sağlanabilmesi için iletinin aktarımını, yayımını ve dağıtımını gerçekleştirebilecek iletişim tekniklerinin ve araçlarının kullanılması gerekmektedir.

İletişim araçlarının gelişmesi toplumların gelişmesine bağlıdır. Diğer yandan iletişim araçları bir ülkede ekonomik, kültürel ve sosyal gelişmenin kaldıraçları durumundadırlar. Bu etki toplumun kitle iletişim araçlarına haber ulaştırmanın dışında başka görevler yüklemesinden de kaynaklanmaktadır²²⁷.

Haberin yanısıra bilginin, kültürün topluma yayılması ve dağıtılması fonksiyonunu yerine getiren bu modern araçlar ve işleyişleri hemen hemen her ülkede kurumsallaşmışlardır. Toplumun öğrenme ihtiyacını karşılamaya yönelik olarak, bilgi yetersizliğinin ortadan kaldırılmasını, kültürün ve haberin üretilmesi, yayım ve dağıtılmasını sağlayacak faaliyetlerde bulunmak v.b. hizmetleri üretmek gazetelerin, radyo ve televizyon kuruluşlarının üretim konularını oluşturmaktadır²²⁸. Ancak günümüzde özellikle televizyon, diğer iletişim araçlarının arasından biraz daha sıyrılmış gibi görünmektedir. Bunun başlıca nedenleri arasında, televizyonun herhangi bir olay, haber v.b. iletileri neredeyse eş zamanlı ve görüntülü olarak ulaştırabilme yeteneği sayılabilir. Gazetelerin aynı haberi ancak bir gün sonra yayımlayabilecek olması,

²²⁷ Özkan, a.g.e., 1994, s. 4.

²²⁸ Özkan, a.g.e., 1994, s. 4.

radıoların ise söz konusu iletiye eşzamanlı ulaşabilse bile iletiye ilişkin görüntü yayınlamayaması bu iletişim araçlarının dezavantajları olarak kabul edilebilir.

Dünya’ da televizyon yayıncılığının gelişmesi ile birlikte Türkiye’ de de özellikle sektöre özel televizyon işletmelerinin girmesiyle özel televizyon yayıncılığı değer kazanmaya başlamıştır. Özel televizyonların toplum açısından gittikçe artan önemi nedeniyle, özel televizyon işletmeleri çeşitli açılardan, güncel araştırma konularından biri haline gelmiştir.

Yapılan bu tez çalışması ile “Özel Televizyon İşletmelerinin” özellikle muhasebe sistemi gün yüzüne çıkarılmaya çalışılmıştır. Bundan amaç halkla içiçe olan bu işletmelerin, muhasebe sistemlerine ilişkin bir çalışmayı literatüre kazandırabilmek ve bu alanda bir başlangıç yaparak bundan sonra bu konuda çalışma yapacak olan araştırmacıların çalışmalarına yardımcı olabilmektir.

Bu çalışmada yapılan uygulama ile tezin ikinci bölümünde anlatılan teorik bilgilerin pratiğe uygulanabileceği gösterilmeye çalışılmıştır. Bu amaçla kullanılan gerçek verilerin de uygulamaya ayrı bir anlam ve değer kattığı düşüncesindeyiz.

Özel televizyon işletmelerinde muhasebe sistemi ve maliyet oluşumu üzerinde mümkün olduğunca ayrıntılı olarak durulmaya çalışılmıştır. Konu ne kadar iyi incelenirse incelensin, çalışmanın mükemmel olduğunu söylemek olanak dışıdır. Bunun temel nedeni de daha önceden de vurgulandığı gibi araştırmacının çalışmayı yürütmesi esnasında karşılaştığı çeşitli zorluklardır. Ancak şuna inanmaktayız ki; bu tez çalışması ile en azından özel televizyon işletmelerinin bâkir bir konusuna el atılmış ve sunulan her türlü veri ve teknik bilgiler ile bundan sonra özel televizyon işletmelerinin muhasebe sistemi ve maliyet oluşumları alanında değişik noktalardan araştırma yapmak isteyen araştırmacılara küçümsenemeyecek derecede katkılar sağlandığıdır.

Yapılan bu tez çalışması ile aşağıda sıralanan şu sonuçlara ulaşılabilir:

1. Bir özel televizyon işletmesinin amacı, yayınlarını ulaşmak istediği kitle tarafından ilgi ile izlenebilecek bir düzeye çıkarmaktır. Özel televizyon işletmeleri izleyicisinin program tercihlerini dikkate almakla beraber, yayınlarını ulaştırdığı toplumun sosyal düzeyine katkı sağlamayı da ilke edinmelidir.
2. Yapımların (programların) üretimi aşamasında kalite değerlerine (toplumun kültürü, değer yargıları v.b.) uygunluk gözetilmelidir. Bu değerler, yayıncılık, faaliyetlerini evrensel boyutta ilgilendiren ve etkileyen türler arasından derlenmelidir. Yapımların kalitesinin belirlenmesinde bilimselliğe ve toplum tarafından kabul edilen sosyal değerlere paralellik sağlanmalıdır.
3. Özel televizyon işletmelerinin bir ticari faaliyette bulunduğu gerçeği kabul edilerek, yapımların üretim ve yayınında bu anlayışın önemi dikkate alınmalıdır. Sonuç olarak bu tür işletmelerin yayınlarına devam edebilmeleri için gerekli olan finansal kaynak yapımların izleyici tarafından tercih edilmesi ve dolayısıyla buna bağlı olarak reklam geliri elde edilmesi gerekmektedir.
4. Özel televizyon işletmeleri hizmet üreten işletmeler olduklarından Tekdüzen Hesap Planı gereğince maliyet hesaplarını “740 Hizmet Üretim Maliyeti Hesabı” altında izlemeleri gerekiyorsa da, sektöre özgü bir durum nedeniyle ki bu daha önceden de vurgulanmıştı ancak yeri gelmişken burada tekrar etmenin gerekli olduğu inancındayız, o da özel televizyon işletmelerinin ürettikleri yapımların nitelik olarak farklılıklar göstermesidir. Şöyle ki; üretilen bir yapım –örneğin dizi film- işletme tarafından sair yıllarda da gösterilme potansiyeline sahiptir bu nedenle bu yapıma ilişkin maliyetler “258 Yapılmakta Olan Yatırımlar Hesabı” nda izlenmeli ve ilgili yapım tamamlandığında “256 Diğer Maddi Duran Varlıklar Hesabı” içine alınarak burada tutulmalıdır. Ancak özel televizyon işletmesi sadece bir defa veya aynı mali dönem içerisinde birkaç defa gösterebileceği çeşitli yapımlarda yapıyor olabilir –

örneğin güncel konuların konuşulduğu bir haber programı- bu tür bir yapıma ilişkin maliyetler ise “740 Hizmet Üretim Maliyeti Hesabı” altında izlenmelidir.

5. Yukarıda ki açıklamaya uygun olarak hem “258 Yapılmakta Olan Yatırımlar Hesabı” ve hem de “740 Hizmet Üretim Maliyeti Hesabı” alt hesapları gider türü ve gider yerini ifade edecek şekilde düzenlenmelidir.
6. Özel televizyon işletmelerinin yukarıda açıklanan prosedüre uygun olarak davranması hem yapılan programların sınıflandırılması ve hemde maliyetleme, maliyet planlaması ve yapımların fiyatlandırılması bakımından önem taşımaktadır.
7. Türkiye’ de faaliyet gösteren bir çok özel televizyon işletmesinde görülmüştür ki, yukarıda belirtilen ve yapımların niteliklerine göre bir ayrıma göre maliyet muhasebesi işlemlerinin yapılmasını esas alan bir prosedür uygulanmamaktadır. Genel eğilim tüm yapımların sair yıllarda kullanılıp kullanılmayacağına bakılmadan “258 Yapılmakta Olan Yatırımlar Hesabı” altında izlenmesi ve yapım tamamlandıktan sonrada “256 Diğer Maddi Duran Varlıklar Hesabı” na alınması şeklindedir.
8. Genel Üretim Giderleri’ nin yapım maliyetlerine dağıtımında dağıtım anahtarı olarak “Kamera Kullanım Saati” (KKS) seçilmiştir. Bir dağıtım anahtarı seçilirken; dağıtılacak giderin niteliğine uygunluğu, ölçülebilirliği, mantıklılığı ve pratikliliği gibi özelliklerinin olup olmadığına bakılması esastır. Bizde burada “Kamera Kullanım Saati” nin, dağıtımı yapılacak Genel Üretim Giderleri’ ni, temsil açısından mantıklı, pratik ve uygun bulduğumuzdan ötürü yeğlemiş durumdayız.

9. Çalışma sırasında değişik noktalarda getirilen öneriler ve bu konuda -yapılan literatür taramasına göre- daha önce herhangi bir çalışmanın olmadığı dikkate alındığında bu çalışmanın orijinal ve Türkiye’ de ilk olduğu kanaatine varılacaktır.

EKLER LİSTESİ

SAYFA

EK-1. Hizmet Kabul Edilen Alanlar	148
EK-2. Sarı Basın Kartı Ön ve Arka Yüzü	157
EK-3. Reklam Gelirleri Üst Kurul Payı Beyannamesi	159
EK-4. Radyo Televizyon Üst Kurulu (RTÜK) Hesap Pusulası	160
EK-5. RTÜK Ana Kumanda Formu	161
EK-6. Stüdyonun Hacim, Havalandırma ve Enerji Durumu Formu	162
EK-7. Yayın Devamlılık ve Ana Kumanda Bölümü Formu	163
EK-8. Program stüdyosu ve Kontrol Odası Formu	164
EK-9. Kurgu, Seslendirme ve Kayıt Stüdyoları Formu	165
EK-10. Ölçü Bakım Donanım Formu	166
EK-11. RTÜK Yayın Takip Çizelgesi	167
EK-12. Planlanan ve Gerçekleşen Yayın Akış Çizelgesi	168
EK-13. Gümrük Geçici Giriş Beyanname Taahhüdü	169
EK-14. Gümrük Geçici Giriş Beyanname Kapatma Taahhüdü	170
EK-15. Program Maliyet Formu (Sipariş Maliyet Kartı) Ön ve Arka Yüzü	171
EK-16. Bütçe Ödeme Talimatı Formu	173
EK-17. Reklam Sözleşmesi	174
EK-18. Yapımcı Sözleşmesi	175
EK-19. Program Ön Değerlendirme Formu	176
EK-20. Denetleme Formu Örneği	177
EK-21. Malzeme Talep Formu	178
EK-22. Malzeme Alım Formu	179

SAYFA

EK-23. Avans Talep Formu	180
EK-24. Avans Kapatma Formu	181
EK-25. Televizyon Gösterim Belgesi (Yabancı)	182
EK-26. Televizyon Gösterim Belgesi (Yerli)	183
EK-27. Program Kimlik Kartı	184
EK-28. Televizyon Alt Yazı Formu	185
EK-29. Özel Televizyon İşletmeleri İçin Model Hesap Planı	186

EK-1. Hizmet Kabul Edilen Alanlar.

SEKTÖRLER VE ALT SEKTÖRLER

1. MESLEKİ HİZMETLER

A. Uzmanlık Gerektiren Hizmetler

- a. Hukuk hizmetleri
- b. Muhasebecilik, danışmanlık ve defter tutma hizmetleri
- c. Vergi ile ilgili hizmetler
- d. Mimarlık hizmetleri
- e. Mühendislik hizmetleri
- f. Entegre mühendislik hizmetleri
- g. Şehir planlama ve peyzaj mimarlığı hizmetleri
- h. Tıbbi ve diş hekimliği hizmetleri
- i. Veterinerlik hizmetleri
- j. Ebeler, hemşireler, fizyoterapistler, sağlık görevlileri tarafından sunulan hizmetler
- k. Diğer hizmetler

B. Bilgisayar ve İlgili Hizmetler

- a. Bilgisayar donanımının yerleştirilmesiyle ilgili danışmanlık hizmetleri
- b. Yazılım hizmetler
- c. Veri işleme hizmetleri
- d. Veri tabanı hizmetleri
- e. Diğer hizmetler

C. Araştırma ve Geliştirme Hizmetleri

- a. Tabii bilimlerle ilgili araştırma-geliştirme (AR-GE) hizmetleri
- b. Sosyal ve beşeri bilimlerle ilgili AR-GE hizmetleri
- c. Disiplinlerarası AR-GE hizmetleri

D. Emlâk Komisyonculuğu Hizmetleri

- a. Sahip olmaya ve kiralamaya konu olan mülkler
- b. Ücret veya sözleşme karşılığı gayrimenkul hizmetleri

E. Kiralama ve Leasing Hizmetleri

- a. Gemilerle ilgili
- b. Hava taşıtları ile ilgili
- c. Diğer makine ve ekipmanlarla ilgili
- d. Diğerleri

F. Diğer Mesleki Hizmetler

- a. Reklam hizmetleri
- b. Piyasa araştırması ve kamuoyu yoklaması hizmetleri
- c. Yönetim danışmanlığı hizmetleri
- d. Yönetim danışmanlığına bağlı hizmetler
- e. Teknik deneme ve analiz hizmetleri
- f. Tarım, orman ve avcılığa ilişkin arızı hizmetler
- g. Balıkçılığa ilişkin arızı hizmetler
- h. Madencilige ilişkin arızı hizmetler
- i. İmalat sektörüne ilişkin arızı hizmetler

- j. Enerji dağıtımına yönelik arıza hizmetler
- k. Personel yönetimi hizmetleri
- l. Soruşturma ve güvenlik hizmetleri
- m. Bilimsel ve teknik müşavirlik hizmetleri
- n. Ekipmanların bakım ve onarımı
- o. Bina temizlik hizmetleri
- p. Fotoğrafçılık hizmetleri
- q. Paketleme hizmetleri
- r. Basın, yayın hizmetleri
- s. Tören ve sergi hizmetleri
- t. Diğer hizmetler

2. HABERLEŞME HİZMETLERİ

A. Posta Hizmetleri

B. Kurye Hizmetleri

C. Telekomünikasyon Hizmetleri

- a. Telefon hizmetleri
- b. Paket anahtarlama veri iletişim hizmetleri
- c. Devre anahtarlama veri iletişim hizmetleri
- d. Teleks hizmetleri
- e. Telgraf hizmetleri
- f. Faksimile hizmetleri
- g. Özel kiralık devre hizmetleri
- h. Elektronik posta
- i. Sesli posta

- j. On-line enformasyon ve veri tabanı yeniden temini
- k. Elektronik veri değişimi (EDI)
- l. Katma değeri bulunan faksimile hizmetleri
- m. Kod ve protokol dönüşümü
- n. On-line bilgi ve/veya veri işleme
- o. Diğerleri

D. Audiovisual Hizmetler

- a. Hareketli görüntü, videoteyp üretimi ve dağıtımı hizmetleri
- b. Hareketli görüntü projeksiyon hizmetleri
- c. Radyo ve televizyon hizmetleri
- d. Radyo ve televizyon yayınları aktarım hizmetleri
- e. Ses kayıt
- f. Diğerleri

3. MÜTEAHHİTLİK ve MÜHENDİSLİK HİZMETLERİ

- A. Binalar İçin Genel Müteahhitlik İşleri
- B. İnşaat Mühendisliği İçin Genel Müteahhitlik İşleri
- C. Tesisat Ve Montaj İşleri
- D. Bina Tamamlama İşleri
- E. Diğer

4. DAĞITIM HİZMETLERİ

- A. Komisyonculuk Hizmetleri
- B. Toptan Ticaret Hizmetleri

C. Perakende Ticaret Hizmetleri

D. Franchising

E. Diğer

5. EĞİTİM HİZMETLERİ

A. İlk Öğretim Hizmetleri

B. Orta Öğretim Hizmetleri

C. Yüksek Öğretim Hizmetleri

D. Yetişkin Hizmetleri

E. Diğer Eğitim Hizmetleri

6. ÇEVRE HİZMETLERİ

A. Kanalizasyon Hizmetleri

B. Çöplerin Kaldırılması Hizmetleri

C. Sağlıkla İlgili Benzeri Hizmetler

D. Diğer

7. MALİ HİZMETLER

A. Tüm Sigortacılık ve Sigortacılığa Bağlı Hizmetler

- a. Hayat, Kaza ve Sağlık sigortası hizmetleri
- b. Hayat dışı sigortacılık hizmetleri
- c. Reasürans ve retrosesyon hizmetleri
- d. Sigortacılığa yardımcı hizmetler

B. Bankacılık ve Diğer Mali Hizmetler

- a. Mevduat kabulü
- b. Her çeşit kredilendirme
- c. Finansal kiralama
- d. Bütün ödeme ve para transfer hizmetleri
- e. Garanti ve taahhütler
- f. Para piyasası araçları
 - Kambiyo
 - Türev ürünler
 - Döviz kuru ve faiz araçları
 - Devredilebilir menkul kıymetler
 - Altın dahil diğer ciro edilebilir araçlar ve finansal kıymetler
- g. Satın alma taahhüdü ve plasman
- h. Bankerlik
- i. Aktif ve portföy işletmeciliği
 - Kollektif yatırım yöneticiliği
 - Emeklilik fon işletmeciliği
 - Emanet ve saklama hizmetleri
- j. Merkezi saklama ve takas hizmetleri
- k. Danışmanlık, aracılık ve diğer yan hizmetler
- l. Mali bilgilerin elde edilmesi ve transferi

C. Diğerleri

8. SAĞLIKLA İLGİLİ SOSYAL HİZMETLER

A. Hastane Hizmetleri

B. Diğer İnsan Sağlığı Hizmetleri

C. Sosyal Hizmetler

D. Diğer

9. TURİZM VE SEYAHAT İLE İLGİLİ HİZMETLER

A. Otel ve Lokantalar

B. Seyahat Acentaları ve Tur Operatörlüğü Hizmetleri

C. Turist Rehberi Hizmetleri

D. Diğer

10. EĞLENCE, KÜLTÜR VE SPOR HİZMETLERİ (Audiovisual hizmetler dışındakiler)

A. Eğlence Hizmetleri (Tiyatro, müzik konserleri ve sirk hizmetler dahil)

B. Haber Ajansı Hizmetleri

C. Kütüphane, Arşiv, Müze ve diğer Kültürel Hizmetler

D. Sportif ve Rekreasyonel Hizmetler

E. Diğer

11. ULAŞTIRMA HİZMETLERİ

A. Deniz Taşımacılığı Hizmetleri

- a. Yolcu taşımacılığı
- b. Yük taşımacılığı
- c. Gemilerin mürettebatıyla birlikte kiralanması
- d. Gemilerin bakım ve onarımı
- e. Çekme ve kurtarma hizmetleri
- f. Deniz taşımacılığı için destek hizmetleri

B. İç Suyolları Taşımacılığı Hizmetleri

- a. Yolcu taşımacılığı
- b. Yük taşımacılığı
- c. Gemilerin mürettebatıyla birlikte kiralanması
- d. Gemilerin bakım ve onarımı
- e. Çekme ve kurtarma hizmetleri
- f. İç suyollarındaki taşımacılığa yönelik destek hizmetleri

C. Havayolu Taşımacılığı Hizmetleri

- a. Yolcu taşımacılığı
- b. Yük taşımacılığı
- c. Hava taşıtlarının mürettebatıyla birlikte kiralanması
- d. Hava taşıtlarının bakım ve onarımı
- e. Hava taşımacılığına yönelik destek hizmetleri

D. Uzay Taşımacılığı Hizmetleri

E. Demiryolu Taşımacılığı Hizmetleri

- a. Yolcu taşımacılığı
- b. Yük taşımacılığı
- c. Çekme ve kurtarma hizmetleri
- d. Demiryolu taşıtlarının bakım ve onarımı
- e. Demiryolu taşımacılığı destek hizmetleri

F. Karayolu Taşımacılığı Hizmetleri

- a. Yolcu taşımacılığı
- b. Yük taşımacılığı
- c. Ticari araçların kullanıcısıyla birlikte kiralanması
- d. Karayolu ekipmanlarının bakım ve onarımı
- e. Karayolu taşımacılığı destek hizmetleri

G. Boru Hattı Taşımacılığı

- a. Yakıt taşımacılığı
- b. Diğer malların taşınması

H. Tüm Taşımacılık Sektörlerine Yönelik Yardımcı Hizmetler

- a. Kargo teslim hizmetleri
- b. Ambar hizmetleri
- c. Yük taşımacılığındaki komisyon hizmetleri
- d. Diğer.

EK-2. Sarı Basın Kartı Ön ve Arka Yüzü.**SARI BASIN KARTI BEYANNAMESİ****I. GAZETE, DERGİ, AJANS, TELEVİZYON VEYA RADYONUN**

1. Adı:
2. Kuruluş târihi:
3. Yayın periyodu ve niteliği:
4. Yayınlandığı il ve ilçe:
5. idare adresi, tel, faks:
6. Internet:,
7. E-mail:
8. Kasıldığı matbaanın adı ve adresi:
9. Her sayısındaki sayfaların yüzölçümleri toplamı:

Fotoğraf

II. BEYANNAME SAHİBİNİN:

1. Adı ve Soyadı:
2. T.C. Kimlik no:
3. Vergi Kimlik no:
4. Baba adı:
5. Ana adı:
6. Düşüm yeri ve yılı:
7. Uyruğu:
8. Nüfusa kayıtlı bulunduğu ti ve ilçe:
9. Cilt no: Aile sıra no: Sıra no:
10. Nüfus cüzdanının seri numarası ve verilış tarihi:
11. Nüfus cüzdanının verildiği nüfus idaresi:
12. Medeni durumu:
13. Eş ve çocuklarının adları:
14. Ev adresi ve telefonu:
15. Kurumdaki görevi:
16. Gazeteciliğe başladığı tarih ve işyeri:
17. Bugünkü görevine başladığı tarih:
18. Şimdiye kadar hangi yayın organlarında çalıştığı:
19. Gazetecilik dışındaki işi:
20. Sarı basın kartı almışsa sonuncusunun yılı ve numarası:
21. Basın trafik kartı no:
22. Gazetecilikten aldığı aylık ücreti:
23. Vergilerinin hangi vergi dairesine yatırıldığı:
24. Sigorta sicil numarası:
25. Bağlı bulunduğu Sosyal Sigortalar Kurumu şubesi ve iş yeri no:
26. Öğrenimi (ilköğretim, lise, yüksek), hangi okuldan ne zaman mezun olduğu:
27. Bildiği yabancı dil:
28. Basılmış eserlerinin adları:
29. Kazandığı ödüller:
30. Üyesi bulunduğu basın kuruluşu:
31. Üyesi bulunduğu sosyal kuruluş:
32. Askerlik durumu (askerliğini yapmışsa duhul ve terhis tarihleri):
33. Daha önce çalıştığı kamu kuruluşu veya özel kuruluş:

Yukarıda yazılı hususların doğruluğunu tasdik ederim.

Beyanname sahibinin imzası
(Basın Kartı Yönetmeliği'ni
okudum. Yukarıdaki cevaplarım
doğrudur.)

Damga pulu
üzerine gazete, dergi
veya kurum
yetkilisinin adı, soyadı,
imzası, tarih ve mühür

**BASIN-YAYIN VE ENFORMASYON GENEL MÜDÜRLÜĞÜ İL
MÜDÜRLÜKLERİNİN VEYA GAZETECİNİN İKAMET ETTİĞİ İLİN
VALİLİĞİNİN MÜTALAASI**

(Beyanname sahibinin gazetecilik dışında herhangi bir işte çalışıp çalışmadığı, gazetecilik yapmasına ve sarı basın kartı almasına kanuni engel olup olmadığı belirtilerek, Basın Kartı Yönetmeliği'nin hükümleri dahilinde gerekli mütalâa kaydedilecektir.)

NOT: 1) Beyannamedeki soruların tamamının cevaplandırılması,
2) Adres değişikliklerinin ikametgah ilmühaberi ile birlikte Genel Müdürlüğümüze ivedilikle bildirilmesi zorunludur.

EK-3. Reklam Gelirleri Üst Kurul Payı Beyannamesi.

T.C.
RADYO VE TELEVİZYON ÜST KURULU

Kabul Tarihi	Ödeme Dönemi	Düzenleme Tarihi	Vadesi
...../...../.....	/...../.....	/...../.....	/...../.....
Bu Bölüm Radyo ve Televizyon Üst Kurulu Başkanlığı Tarafından Doldurulacaktır.			

REKLAM GELİRLERİ ÜST KURUL PAYI BEYANNAMESİ

RADYO VE TELEVİZYON ÜST KURULU BAŞKANLIĞINA ANKARA	1	YILI	2003							
	2	DÖNEMİ	OCA		NİS		TEM		EKİ	
			ŞUB		MAY		AĞU		KAS	
			MAR		HAZ	X	EYL		ARA	

TABLO I- RADYO VE/VEYA TELEVİZYON KURULUŞUNUN									
3	SİCİL NO		4	LİSANS NO					
5	ÜNVANI								
6	TV ADI		7	RADYO ADI					
8	ADRESİ								
9	TELEFON NO		10	FAX					
11	VERGİ DAİRESİ		12	VERGİ SİC.NO					

TABLO II- AYLIK REKLAM GELİRLERİ - ÜST KURUL PAYI				
		TV		RADYO
AYLIK REKLAM GELİRİ TUTARI	13	MATRAHSIZ	15	MATRAHSIZ
ÜST KURUL PAYI (% 5)	14		16	
EĞİTİME KATKI PAYI (% 5)	24		25	
ÖZEL İŞLEM VERGİSİ (%5)	26		27	

TABLO III- ÖDEME BİLDİRİMİ				
17	ÜST KURUL PAYININ YATIRILDIĞI BANKA ŞB.			
18	ÖDEME DEKONTUNUN TARİHİ		19	NUMARASI
20	DEKONT TUTARI			

TABLO IV- BEYANNAMEYE EKLENECEK BELGELER		
21	BANKA DEKONTU	
22	DÖKÜMLÜ BRÜT REKLAM GELİR TABLOSU	
23		
RADYO VE TELEVİZYON KURULUŞUNUN KANUNİ TEMSİLCİSİNİN		BEYANNAMEYİ DÜZENLEYEN (SERBEST MUHASEBECİ, SERBEST MUHASEBECİ MALİ MÜŞAVİR VEYA YEMİNLİ MALİ MÜŞAVİRİN)
ADI SOYADI : ÜNVANI : İMZA/...../.....		ADI SOYADI
		VERGİ DAİRESİ
		VERGİ D.SİCİL NO
		ODA SİCİL NO
		İMZA/...../.....

EK-4. Radyo Televizyon Üst Kurulu Hesap Pusulası.

RADYO VE TELEVİZYON ÜST KURULU			
HESAP PUSULASI			
Kuruluşun Ünvanı	SEM HABER AJANSI ANONİM ŞİRKETİ	Tarih	21.07.2003
Vergi Sicil No	760 007 0275		
Adresi	Ferah Mahallesi Ferah Caddesi Reşatbey Sokak No:12 81180 Üsküdar/İSTANBUL		
Tahsilatın Tür'ü	Tutarı	Dönemi	Açıklama
1- Tv Reklam Gelirleri ÜKP			
2- Tv Reklam Gelirleri ÜKP Gecikme Zammı			
3- RD Reklam Gelirleri ÜKP			
4- RD Reklam Gelirleri ÜKP Gecikme Zammı			
5- Eğitime Katkı Payı			
6- Eğitime Katkı Payı Gecikme Zammı			
7- Özel İşlem Vergisi			
8- Özel İşlem Vergisi Gecikme Zammı			
9- Lisans Avansı Ücreti (*)			
10-Lisans Ücreti (*)			
11-Yayın İzin Ücreti (*)			
12-Platform İşletme Ücreti			
13-İdari Para Cezası			
14-Diğer Tahsilat			
Tahsilatlar Toplamı	0		

(*)Yatırılan lisans avansı, lisans ücreti ve yayın izin ücretlerinin radyo ve televizyon olduğu, Karasal, kablo veya uydu olduğu ayrı ayrı açıklama hanesine yazılacak. Örnek: TV kablo, RD uydu, TV karasal gibi

AÇIKLAMA: 1- Kuruluşlar Radyo ve Televizyon Üst Kurulu hesabına yatıracakları paralar için bu hesap pusulasını eksiksiz olarak dolduracak ve TC Ziraat Bankası Şubelerine ibraz edeceklerdir. Hesap pusulası ibraz edilmemesi halinde, banka şubeleri herhangi bir tahsilat yapmayacaklardır.

2-Hesap pusulalarında belirtilen tahsilat" tutarı" ve "dönemi" sütunları mutlaka doğru olarak doldurulacak, hiçbir şekilde boş bırakılmayacaktır. Hatalı düzenlemeden dolayı yapılacak tahsilat yayın kuruluşunun sorumluluğundadır.Ödeme karşılığı alınan banka dekontu ile hesap pusulasındaki bilgiler karşılaştırılacak, farklılık var ise banka görevlisi uyarılarak doğru dekont düzenlenmesi sağlanacaktır.

Düzenleyenin Adı Soyadı:

Unvanı :

İmzası :

Not: Bu belge, yayın kuruluşları tarafından çoğaltılarak kullanılacaktır.

EK-5. RTÜK Ana Kumanda Formu.

RADYO VE TELEVİZYON ÜST KURULU **İzin Ve Tahsisler Dairesi Başkanlığı**

Yayın İzni Stüdyo Denetim Formu

Form: US-1

Sayfa No:

Tarih: .../.../...

KURULUSUN ADI:

LOGO:

İSANS Tipi:

STÜDYO ADRESİ:

ANA KUMANDA

Sıra No	Teçhizatın Adı	Markası	Modeli	Seri No	Açıklama
1					
2					
3					
4					
5					
6					
7					
8					
9					
10					
11					
12					
13					
14					
15					

DENETLEYEN KURUM YETKİLİSİ

DENETLENEN KURUM YETKİLİSİ

Adı Soyadı:

Adı Soyadı :

Görevi :

Görevi :

İmza:

Şirket Kaşesi / imza:

EK-7. Yayın Devamlılık ve Ana Kumanda Bölümü Formu.

RADYO VE TELEVİZYON ÜST KURULU**İzin Ve Tahsisler Dairesi Başkanlığı**

Yayın İzni Stüdyo Denetim Formu

Form : US-2

Sayfa No:

Tarih: .../.../...

KURULUSUN ADI:**LOGO:**.....**LİSANS Tipi:****STÜDYO ADRESİ:****YAYIN DEVAMLILIK VE ANA KUMANDA BÖLÜMÜ**

Sıra No	Teçhizatın Adı	Markası	Modeli	Seri No	Açıklama
1					
2					
3					
4					
5					
6					
7					
8					
9					
10					
11					
12					
13					
14					
15					

DENETLEYEN KURUM YETKİLİSİ

DENETLENEN KURUM YETKİLİSİ

Adı Soyadı:

Görevi

İmza

Adı Soyadı:

Görevi:

Şirket Kaşesi / imza:

EK-8. Program Stüdyosu ve Kontrol Odası Formu.

RADYO VE TELEVİZYON ÜST KURULU
İzin Ve Tahsisler Dairesi Başkanlığı

Uydu Yayını İzni Stüdyo Denetim Formu

Form: US-3

Sayfa No:

Tarih : .../.../...

KURULUSUN ADI:LOGO:

LİSANS Tipi :

STÜDYO ADRESİ :

PROGRAM STÜDYOSU VE KONTROL ODASI

Sıra No	Teçhizatın Adı	Markası	Modeli	Seri No	Açıklama
1					
2					
3					
4					
5					
6					
7					
8					
9					
10					
11					
12					
13					
14					
15					

DENETLEYEN KURUM YETKİLİSİ

DENETLENEN KURUM YETKİLİSİ

Adı Soyadı :

Görevi :

İmza:

Adı Soyadı :

Görevi :

Şirket Kaşesi / imza:

EK-9. Kurgu, Seslendirme ve Kayıt Stüdyoları Formu.**RADYO VE TELEVİZYON ÜST KURULU**
İzin Ve Tahsisler Dairesi Başkanlığı

Uydu Yayını İzni Stüdyo Denetim Formu

Form : US-4

Sayfa No:

Tarih: .../.../...

KURULUŞUN ADI:**LOGO:**

LİSANS Tipi :

STÜDYO ADRESİ :

KURGU, SESLENDİRME VE KAYIT STÜDYOLARI

Sıra No	Teçhizatın Adı	Markası	Modeli	Seri No	Açıklama
1					
2					
3					
4					
5					
6					
7					
8					
9					
10					
11					
12					
13					
14					
15					

DENETLEYEN KURUM YETKİLİSİ

DENETLENEN KURUM YETKİLİSİ

Adı Soyadı:

Görevi:

İmza:

Adı Soyadı

Görevi

Şirket Kaşesi / İmza:

EK-10. Ölçü Bakım Donanım Formu.

RADYO VE TELEVİZYON ÜST KURULU

İzin Ve Tahsisler Dairesi Başkanlığı

Uydu Yayını İzni Stüdyo Denetim Formu

Form : US-6

Sayfa No:

Tarih: .../.../...

KURULUŞUN ADI : LOGO:

LİSANS TİPİ :

STÜDYO ADRESİ :

ÖLÇÜ BAKIM DONANIMI

Sıra No	Teçhizatın Adı	Markası	Modeli	Seri No	Açıklama
1					
2					
3					
4					
5					
6					
7					
8					
9					
10					
11					
12					
13					
14					
15					

DENETLEYEN KURUM YETKİLİSİ

Adı Soyadı:

Görevi :

imza:

DENETLENEN KURUM YETKİLİSİ

Adı Soyadı :

Görevi :

Şirket Kaşesi / imza:

EK-11. RTÜK Yayın Takip Çizelgesi.

XYZ TELEVİZYONU

01-02 AĞUSTOS 2003 YAYIN AKIŞ PLANI

01 Ağustos 2003 Cuma			02 Ağustos 2003 Cumartesi		
SAAT	PROGRAM		SAAT	PROGRAM	
05:30	Sinema "Son Kavga"		05:30	Sinema "Küçük Silah"	
07:00	Haber		07:00	Haber	
07:30	Merhaba Yenigün	C	07:30	Çizgi Film "Dünya Klasiklerinden"	
08:30	Sabah Çayı	C	08:00	Çizgi Film "Akıllı Köpek"	
09:30	Sabah Haberleri		08:30	Sabah Haberleri	C
10:00	Çizgi Film "Ninja Kaplumbağalar"		10:00	Çizgi Film "Ninja Kaplumbağalar"	
10:30	Çocuk Programı		10:30	Çocuk Programı	
11:00	Çizgi Film "Meyvecikler"		11:00	Çizgi Film "Meyvecikler"	
11:30	Y. Sinema	C	11:30	Çizgi Sinema "Sonsuza Yolculuk"	
13:00	HABERLER	C	13:00	HABERLER	C
13:30	T. Sineması "Kan Kardeşler"		13:20	Ekonomik Sentez	
15:10	Çizgi Film "Ninja Kaplumbağalar"		14:10	Çizgi Film "Ninja Kaplumbağalar"	
15:35	Çocuk Programı	T	15:15	Y. Sinema	
16:00	Çizgi Film "Meyvecikler"		17:00	HABERLER	C
17:00	EKONOMİDE BUGÜN	C	17:20	Dizi Film	
17:30	Mutfak Programı	C	18:30	Spor Haberleri	T
19:30	ANA HABER BÜLTENİ	C	19:30	ANA HABER BÜLTENİ	C
20:25	Sporda Bugün	C	20:25	Sporda Bugün	C
20:30	T. Sineması "Afacan"		20:30	Y. Dizi	
22:15	Dizi Film "Bizim Aile"		21:45	Y. Sinema "Confession"	
23:15	Türkü Gecesi	C	00:15	Belgesel	
00:45	Kara Kutu		01:00	GECE HABER	
02:00	HABER ZAMANI	C	01:30	Sporda Bugün	
02:30	Sporda Bugün		01:45	Sinema "Usta Tiyatrocular"	
02:45	Sinema "Son Yolculuk"		03:30	Belgesel	
04:30	Belgesel		04:15	Dizi Film	
05:15	Dizi Film		05:00	T. Sineması "Kapıcılar Kralı"	

EK-12. Planlanan ve Gerçekleşen Yayın Akış Çizelgesi.**XYZ TELEVİZYONU****30 Haziran 2003 Pazartesi YAYIN KARŞILAŞTIRMA ÇİZELGESİ**

PLANLANAN YAYIN AKIŞI		GERÇEKLEŞEN YAYIN AKIŞI	
SAAT	PROGRAM	SAAT	PROGRAM
01.45	Sinema "Alama Kalesi"	02.44.06	Sinema "Alema Kalesi"
03:30	Belgesel	05.05.36	Belgesel
04:15	Dizi Film "Hayatın İçinden"	05:53.10	Dizi Film "Hayatın İçinden"
05:00	Belgesel "Parklardaki Hayat"	06:20.41	Dizi Film
05:30	Sinema "Mercan Kayalıklarında"	07:09.20	Çizgi Film "Meyvecikler"
07:00	Çizgi; Film "Meyvecikler"	07:27.40	Haberler
07:30	Haberler	08:37.00	Sabah Çayı
09:30	Çizgi Film "Tom ve Jerry"	09:36.04	Çizgi Film "Tom ve Jerry"
10:00	Çizgi Film "Ninja Kaplumbağalar"	10:16.55	Çizgi Film "Ninja Kaplumbağalar"
10:30	Çocuk Programı	10:37.35	Çocuk Programı
11:00	Çizgi Film "Meyvecikler"	11:33.42	Hanımlar İçin
11:30	Hanımlar İçin	13:00.00	HABERLER
13:00	HABERLER	13:37.40	Mutfak Programı
13:30	Mutfak Programı	15:26.50	Dizi Film
15:15	Sinema "Mc Call 'un Kurnazlığı"	17:00.00	HABERLER
17:00	EKONOMİDE BUGÜN	17:22.00	Çizgi Film "Ninja Kaplumbağalar"
17:20	Çizgi Film "Ninja Kaplumbağalar"	17.42.35	Çocuklar İçin
17:45	Çocuklar İçin	18:09.25	Türk Sineması "Paso"
18:10	T. Sineması "Fırat"	19:30.05	ANA HABER BÜLTENİ
19:30	ANA HABER SULTANI	20:25.41	Sporda Bugün
20:25	Sporda Bugün	20:30.37	Türk Sineması "Keloğlan ile Can kız"
20:30	Türk Sineması "Şehitler"	22:05.42	Yarışma
22:15.5	Yarışma	23:04.57	Belgesel
23:15	Belgesel	00:27.03	Tartışma Programı
00:15	Tartışma Programı	00:59.15	Haberler
01:00	Haberler	01:31.18	Sporda Bugün
01:30	Sporda Bugün		

EK-13. Gümrük Geçici Giriş Beyanname Taahhüdü.**TAAHHÜTNAME**

...../...../200... gün ve sayılı geçici giriş beyannamesiyle GÜMRÜK KANUNU' nun 119. maddesi uyarınca geçici giriş yapılan eşyayı, kanuni sürenin son günü olan/...../200... tarihine kadar aşağıda belirtilen tahsis yerinde, tahsis amacına uygun olarak kullanacağımı ve belirtilen bu sürede sona ermeden asli nitelikleri değişmeksizin (giriş ayniyatına uygun olarak) yurtdışı edeceğimi, elimde olmayan zorlayıcı sebeplerden veya beklenmeyen hâl nedeniyle belirtilen bu süre içinde yurtdışı edemeyeceğim taktirde kanuni süre sona ermeden önce ilgili kuruluştan alınan mücbir sebep belgesi ile birlikte süre talebinde bulunacağımı bunlara uymadığım taktirde hakkımda, 1615 sayılı Gümrük Kanunu' nun 149. maddesi uyarınca işlem yapılmasını peşinen kabul ettiğimi beyan ve taahhüt ederim.

Geçici ithaline izin verilen eşyanın:

1) Tahsis Amacı:

2) Tahsis Amacına Uygun Olarak

Kullanılacağı Yer:

XYZ Basın Yayın TV A.Ş.

EK-14. Gümrük Geçici Giriş Beyanname Kapatma Taahhüdü.

T.C. GÜMRÜK MÜSTEŞARLIĞI A.H.L. GİRİŞ GÜMRÜK MÜDÜRLÜĞÜ MUAFİYETLER SERVİSİ		
1615 Sayılı Gümrük Kanunu' nun maddesine istinaden firması adına gümrüğünüzce tescilli sayılı günlü geçici kabul giriş beyannamesiyle aşağıda dökümü yapılan eşyalar ithal edilmiştir.		
İthal Edilen Eşyanın Cinsi	Miktarı	Çıkarılan Miktar
.....		
Çıkış Beyannamesi Tarih ve No.	Çıkış Gümrük Müdürlüğü	
.....		
İthal edilen eşyaların yukarıda sayı ve tarihleri yazılı çıkış gümrük müdürlüğünce tescilli çıkış beyannameleri kanuni süresi yurt dışı edilmiştir./ ambara alınmıştır./ ithal edilmiştir./ kati ithali yapılmıştır. Eşyaların yurt dışı yapılması sebebiyle beyanname kayıtlarınızın kapatılmasını		
Muayene Memuru	Olur	Muafiyetler Servisi

EK-15. Program Maliyet Formu (Sipariş Maliyet Kartı) Ön ve Arka Yüzü.**PROGRAM MALİYET FORMU**

Bu form programın mevcut giderlerini hesaplamak için tanzim edilmiştir. Formda yer almayan giderleriniz varsa formun en alt kısmına not ediniz.

Program Sorumlusu:

Programın Adı:

Sunuş Biçimi (Canlı / Banttan):

Yayın Periyodu:

Süresi: Günlük:saat, Haftalık: saat, Aylık: saat

Halen programda çalışan tüm kişilerin;

No	Adı-Soyadı	Görevi	Statüsü (Kadrolu, Dış Yapımcı, Stajyer)	Brüt Ücreti (Personel Müdürü dolduracaktır)
1				
2				
3				
4				
5				
6				
7				
8				
9				
10				
11				
12				

TEKNİK CİHAZLAR	HAFTALIK KULLANIM SAATİ
Montaj	
Kamera	
Stüdyo	
Canlı Yayın Aracı	
Arşiv	
Işık (Dış Çekim)	
Ses (Dış Çekim)	

DİĞER GİDERLER (ORTALAMA)

Telefon Gideri (Aylık)	
Yemek Gideri (Aylık)	
Kantin Gideri (Aylık)	
Ulaştırma Gideri (Aylık)	
Konaklama Gideri (Aylık)	
Konuklara Verilen Ücret (Aylık)	
Dış Çekim Gideri (Aylık)	
Dekor Maliyeti (Dönem)	
Kaset (Aylık)	
Dışarıdan Alınan Görüntü Bedeli (Aylık)	
Düşünce ve Notlarınız:	

EK-16. Bütçe Ödeme Talimatı Formu.

BÜTÇE ÖDEME TALİMATI FORMU

Programın Adı	
Program Yapımcısı	
Ödenecek Miktar	
Ödeme Şekli	
Ödeme Hangi Aya Ait Program İçin Yapıldığı	
Ödeme Tarihi	

MALİ İŞLER KOORDİNATÖRLÜĞÜ'NE

Yukarıda belirtilen bütçe miktarının Yapım Müdürlüğü'ne ya da program yapımcısına ödenmesini rica ederim

...../...../2003

İmza ve Kaşe

EK-17. Reklam Sözleşmesi.**REKLAM SÖZLEŞMESİ**

- 1ADDE 1: TARAFLAR**
- 1.1. A.Ş. (Sözleşmede olarak anılacaktır)
 ADRES:
 VERGİ D. : VERGİ NO
 TELEFON: 0(216) FAKS: 0(216)
- 1.2. (Sözleşmede olarak anılacaktır.)
 ADRES: E.MAİL:
 VERGİ D. : VERGİ NO :
 TELEFON : FAKS: GSM :
- 1ADDE 2: SÖZLEŞME KONUSU**
 Taraflar, aşağıdaki özel hususlarla birlikte Firmasının (veya ürünlerinin) reklamlarının de yayınlanmasını kabul ederler.
- 1ADDE 3:**
- | YAYIN YERİ | Sn. | USD/ Sn. | BÜTÇE | YAYIN BÖLGESİ |
|--------------------|-----|----------|-------|----------------|
| OPT1-2-3 K. | | | | <u>TÜRKİYE</u> |
| OPT 4-5 K. | | | | <u>AVRUPA</u> |
| <u>D</u> PT 4-5 K. | | | | |
| PT 1-2-3 K. | | | | |
| PT 6 K. | | | | |
| TOPLAM | | | | |
| Not: USD Kuru: TL. | | | | |
- ADDE 4: ÖDEME ŞEKLİ**
 MATRAH:
 KDV (18) :
 TOPLAM :
 * Fiyatlarımıza Ajans Komisyonu dahil değildir.
- ADDE 5: ÖZELHUSUSLAR**
- 5.1 Rezervasyon, tarafından gönderilecek yayın akışına göre tarafından 2003 tarihinden itibaren yapılacaktır. Rezervasyon hakkı // tarihine kadar kullanılmazsa reklam veren yayın hakkını kullanmış sayılır. Özel durumlarda, bu süre görüşme neticesinde uzatılabilir.
- 5.2 STV Denetim Kurulu'nca onaylanmayan reklam yayınlanamaz.
- 5.3 DPT ve PT başlangıç ve bitiş saatleri tarafından belirlenir.
- 5.4 Özel programlar ve Maç yayınlarına ayrı fiyat uygulanır.
- 5.5 Reklam veren RTÜK kurallarına uymayı kabul ederler.
- 5.6 Reklam Veren, hazırlamış/hazırlatmış olduğu reklam filmi/filmierinden dolayı resmi ve tüzel kurum ve kuruluşlardan 'ye gelebilecek her türlü maddi ve manevi tazminatı ödemeyi peşinen kabul ve taahhüt eder.
- 5.7 Reklam veren reklam hakkının tamamını kullanmak istemez veya sözleşmeyi tek tarafı fesh etmek isterse sözleşme bedelinin %25'ini peşin ödemeyi kabul ve taahhüt ederler.
- 5.8 İlk ve son reklam için %10, program içi çerçeve ve altyazı için %40 fiyat farkı uygulanır.
- 5.9 Video materyaller tarafından temin edilecektir. Materyaller yayın tarihinden 2 gün önce teslim edilecektir. İşbu sözleşme / /2003 tarihinde ... nüsha olarak imzalanmıştır.
- İşbu sipariş emrinin şartları tarafımızdan okunup, kabul edilmiştir.
- REKLAM VEREN KAŞE / İMZA
- Sözleşme, şirket yönetimince onaylandıktan sonra yürürlüğe girer.
- SATIŞ TEMSİLCİSİ
- YÖNETİM

EK-18. Yapımcı Sözleşmesi.**YAPIMCI SÖZLEŞMESİ****TARAFLAR:**

1- Bir tarafta adresinde bulunan A.Ş. (bundan sonra (YAYINCI olarak anılacaktır) ile, diğer tarafta adresinde ikamet eden Yönetmen (bundan sonra YÖNETMEN olarak anılacaktır) arasında aşağıda belirtilen konu ve şartlarda işbu sözleşme imzalanmıştır.

İŞİN KONUSU:

2- YAPIMCI'nın YAYINCI tarafından kendi stüdyo imkânları ile üretilecek ekte program formatları bulunan "....." adlı bölüm olarak çekilecek dizide YÖNETMEN olarak görev almasıdır.

SARTLAR:

- 3- a) YAYINCI program çekim saatlerini yönetmene önceden bildirecektir.
- b) YÖNETMEN kendisine bildirilen saatte çekimin yapılacağı mekâna mazeretsiz katılacaktır.
- c) YÖNETMEN, çekimle ilgili YAYINCI' nın koymuş olduğu ve koyacak kurallara aynen uyacaktır.
- d) YÖNETMEN, çekimin gece veya gündüz yapılmasına veya bant ya da canlı çekilmesine müdahale etmeyecektir.
- e) YAYINCI' nın bu sözleşmeyi imzalamasına rağmen program çekimini erteleme, durdurma veya iptal etme hakkı her zaman mevcut olup, YÖNETMEN böyle bir durumda çekimi yapılmamış program için herhangi bir hak talep etmeyecektir.

ÜCRET:

- 4- a) YAYINCI, YÖNETMEN' e çekimi yapılacak programlar için programın yayına hazır hale gelmesinden itibaren bölüm başına brüt TL. (...../) TL.' yı nakit olarak ödeyecektir.
- b) Bu sözleşme ile ilgili YÖNETMEN' e ödenecek ücret, gider makbuzu karşılığı ödenecek olup, ücrete dair resmi kesintiler YÖNETMEN' e aittir.

TAZMİNAT:

- 5- YÖNETMEN' in, YAPIMCI' nın veya YAYINCI' nın koyduğu kurallara uymaması, kendi kusuru sebebi ile çekimin aksamasına sebep olması halinde, YAYINCI bu sözleşmeyi derhal fesh edebileceği gibi YAYINCI' nın tazminat hakları saklıdır.

TELİF HAKKI:

- 6- YÖNETMEN, görev alacağı programların telif hakları ile ilgili muvafakatnameyi ücretsiz olarak YAYINCI' ya noterden vermeyi kabul eder.

TEBLİGAT:

- 7- Tebligat adresi YÖNETMEN' in bu sözleşmedeki adresidir.
- 8- Sözleşme hükümlerinin uygulanmasında tarafların iyi niyetle yapacakları görüşmelerin sonuç vermemesi ve maddelerin uygulanmasında anlaşmazlığa düşülmesi halinde taraflar İstanbul icra daireleri ile mahkemelerini yetkili olarak kabul etmişlerdir.
- 9- Sözleşme ekindeki program formatı bu sözleşmenin ayrılmaz bir parçasıdır.

10- Bu sözleşme şartları bir yıl için geçerli olup, sözleşme / / tarihinde bir suret olarak imzalanmıştır

YAYINCI

YÖNETMEN

EK-19. Program Ön Değerlendirme Formu.

PROGRAM ÖN DEĞERLENDİRME FORMU

ORJİNAL İSMİ						
YAYIN İSMİ						
TÜRÜ	<i>O Sinema</i>	<i>O Dizi</i>	<i>O Çizgi Film</i>	<i>O Belgesel</i>		
CEŞİT	☐ Aile	☐ Bilim - Kurgu	☐ Çocuk	☐ Dinî	☐ Drama	☐ Duygusal
	☐ Gençlik	☐ Gerilim	☐ Hayvanlar	☐ Karate	☐ Komedi	☐ Western
	☐ Macera	☐ Magazin	☐ Savaş	☐ Polisiye	☐ Şehir - Ülke	☐ Tarihi
	☐ Teknoloji	☐ Spor	☐ Klasik Sinema			
YAPIM YERİ VE YILI						
BAŞROL OYUNCULARI						
SÜRE - BÖLÜM						
SATICI FİRMA						
TEKLİF EDİLEN FİYAT						
KONU						
DÜŞÜNCELER						
DENETİM						
DÜŞÜNCELER						
DIŞ ALIMLAR						
DEĞERLENDİRME	DENETİM ☐ yayımlanabilir. ☐ yayımlanamaz.			DIŞ ALIMLAR ☐ Alınabilir . ☐ Alınamaz , ☐ İhtiyaç Yok . ☐ Uygun Değil.		
	Tarih : İsim : İmza :			Tarih : İsim : İmza :		

EK-21. Malzeme Talep Formu.

MALZEME TALEP FORMUTALEP EDEN BİRİM:

Tarih:... / /

Sıra No.	Talep Edilen Malzemenin Cinsi	Talep Edilen Miktar	Verilen	İzahat
1				
2				
3				
4				
5				
6				
7				
8				
9				
10				

ONAYLAYAN
TALEP EDEN

DAĞITIM

Not: Büro malzemesi ve kırtasiye ihtiyacı için kullanılır.

EK-23. Avans Talep Formu.

AVANS TALEP FORMU		
Talep Eden Birim :		Tanzim Tarihi: / / 199..
Talep Edilen Miktar :		
Talep Gerekçesi :		
Talep Edenin Adı - Soyadı (İmzası)	Ünite Amirinin Adı - Soyadı (İmzası)	Onaylayanın Adı - Soyadı (İmzası)
FİNANS BÖLÜMÜ		
Finans Sorumlusu Adı - Soyadı (İmzası)	Veznedarın Adı - Soyadı (İmzası)	 TL avans teslim aldım Adı - Soyadı (İmzası)
Not: Bu formda kullanılacak rutin avanslar alındığı tarihten itibaren en çok 15 gün içinde harcama belgesi ile birlikte kapatılacaktır.		

EK-25. Televizyon Gösterim Belgesi (Yabancı).

T.C.
KÜLTÜR BAKANLIĞI
Telif Hakları ve Sinema Genel Müdürlüğü
TELEVIZYON GÖSTERİM BELGESİ
(YABANCI)

Sayı

P R O G R A M I N	Adı	
	Türü	
	Menşei	
	Sanatçıları-Sunucuları	
	Yapımcısı	
	Yönetmeni	
	Senaryo Yazarı	
	Özgün Müzik Bestecisi	
	Belgenin geçerlilik süresi ve Eserin gösterim sayısı	
	Kayıt Tescil Numarası (Yapılmışsa)	
K U R U L U Ş U N U N	Adı veya Ünvanı	
	Adresi	
	Televizyon Yayın Alanı	
	Yapımcı Kod Numarası	
Y A P I M C I N I	Adı - Ünvanı	
	Adresi	

Bu belge, kimliği yazılı eserin yalnızca televizyon gösterim hakkını içermektedir.

Tahrifat yapılmış belgeler geçersizdir.

(Bu belgedeki bilgilerden dolayı KÜLTÜR BAKANLIĞI sorumlu tutulamaz.)

ONAY

EK-26. Televizyon Gösterim Belgesi (Yerli).

TC.
KÜLTÜR BAKANLIĞI
Telif Hakları ve Sinema Genel Müdürlüğü

TELEVİZYON GÖSTERİM BELGESİ
(YERLİ)

P R O G R A M I N	Adı		
	Türü		
	Sanatçıları-Sunucuları		
	Yapımcısı		
	Yönetmeni		
	Senaryo Yazarı		
	Özgün Müzik Bestecisi		
	Belgenin geçerlilik süresi ve Eserin gösterim sayısı		
	Kayıt Tescil Numarası (Yapılmışsa)		
T E L E V İ Z Y O N G Ö S T E R İ M B E L G E S İ	Adı veya Ünvanı		
	Adresi		
	Televizyon Yayın Alanı		
	Yapımcı Kod Numarası		
Y A P I M C I S I	Adı - Ünvanı		
	Adresi		

Bu belge kimliği yazılı eserin yalnızca televizyon gösterim hakkını içermektedir. Tahrifat yapılmış belgeler geçersizdir. (bu belgedeki bilgilerden dolayı KÜLTÜR BAKANLIĞI sorumlu tutulamaz.

ONAY

EK-27. Program Kimlik Kartı.

PROGRAM KİMLİK FORMATI				
ORİJİNAL AD	:			
FİRMA	:			
OYUNCULAR	:			
YÖNETMEN	:			
YAPIM YILI	:			
YAYIN HAKKI	:			
YAYIN BAŞLANGIÇ	:			
YAYIN BİTİŞ	:			
Ödülleri	:			
KONU	:			
1. YAYIN				
YAYIN TARİHİ	YAYIN GÜNÜ	YAYIN SAATİ	RATING	SHARE
2. YAYIN				
YAYIN TARİHİ	YAYIN GÜNÜ	YAYIN SAATİ	RATING	SHARE
DÜŞÜNCELER: **				

Televizyon kanalımızda umuma arz edilecek. yukarıdaki programlarda kullanılacak eserin/eserlerin gösterimden dolayı doğabilecek hertürlü hukuki ve mali sorumluluğu kabul ve beyan ederim

Firma Adı. Unvanı
Kaşe, İmza

ONAY

EK-28. Televizyon Alt Yazı Formu.

XYZ TV ALTYAZI FORMU

Altyazı metni:

Not:

Yukarıdaki altyazının yayınlanmasını OLURLarınıza arz ederim.

...../...../200...

UYGUNDUR.

Program Müdürü

...../...../200...

OLUR

Denetim Müdürü

NOT: Bu altyazı formu Denetim Md. Ve Program Md. Onayı olmadan yayınlanamaz.

EK-29: Özel Televizyon İşletmeleri İçin Model Hesap Planı

HESAP KODU	HESAP ADI
1	DÖNEN VARLIKLAR
10	Hazır Değerler
100	Kasa
100.01	TL Kasası
100.02	Döviz Kasası
100.02.01	Dolar Kasası
100.02.02	Euro Kasası
101	Alınan Çekler
101.01	Portföydeki Çekler
101.02	Tahsile Verilen Çekler
101.02.01	T.C. Ziraat Bankası Tahsile Ver. Çek
101.02.02	T.C. İş Bankası Tahsile Verilen Çekler
101.03	Karşılıksız Çıkan Çekler
101.04	Kanuni Takipteki Çekler
101.05	Tahsile Verilen Dövizli Çekler
101.09	Diğer Çekler
102	Bankalar
102.01	TL Mevduat Hesabı
102.01.01	İşbank Bayrampaşa 6200630-9
102.01.02	Garanti Ümraniye 711190
102.02	Döviz Tevdiat Hesabı
102.02.01	Pamukbank Maltepe 1502-6 EURO
102.02.02	İşbank Bayrampaşa 775657 USD
102.03	Vadeli TL Mevduat Hesabı
102.04	Vadeli Döviz Mevduat Hesabı
102.30	TL Bloke Mevduatlar
102.31	Döviz Bloke Mevduatlar
103	Verilen Çek ve Ödeme Emirleri (-)
104	Kredi Kartı Hesabı
104.01	Kredi Kartları
108	Diğer Hazır Değerler
108.01	Posta Havaleleri
11	Menkul Kıymetler
110	Hisse Senetleri
111	Özel Kesim Tahvil, Senet ve Bonoları
112	Kamu Kesimi Tahvil, Senet ve Bonoları
118	Diğer Menkul Kıymetler
119	Menkul Kıymet Değer Düşüklüğü Karş. (-)
12	Ticari Alacaklar
120	Alıcılar

120.01	Yurtiçi Reklam Ajans Müşterileri
120.02	Yurtiçi Reklam Firma Müşterileri
120.03	Radyo Ajansları
102.04	Yurtiçi Program Sponsor Müşterileri
120.05	Yurtiçi Televizyon Sponsor Müşterileri
120.06	Yurtiçi Radyo Sponsor Müşterileri
120.07	Yurtiçi Teknik Müşteriler
120.08	Yurtiçi Takipteki Müşteriler
120.09	Yurtiçi Diğer Müşteriler
120.10	Yurtdışı Müşteriler
121	Alacak Senetleri
121.01	Portföydeki Senetler
121.02	Tahsile Verilen Senetler
121.03	Protestolu Senetler
122	Alacak Senetleri Reeskontu (-)
126	Verilen Depozito ve Teminatlar
126.01	Verilen Depozitolar
126.01.01	Gümrük Depozitoları
126.01.02	Verilen Depozito ve Teminatlar
126.02	Verilen Teminatlar
127	Diğer Ticari Alacaklar
128	Şüpheli Ticari Alacaklar
128.01	Şüpheli Çekli TL Alacakları
128.02	Şüpheli Senetli TL Alacakları
129	Şüpheli Ticari Alacaklar Karşılığı (-)
13	Diğer Alacaklar
131	Ortaklardan Alacaklar
132	İştiraklerden Alacaklar
133	Bağlı Ortaklıklardan Alacaklar
135	Personelden Alacaklar
136	Diğer Çeşitli Alacaklar
137	Diğer Alacak Senetleri Reeskontu (-)
138	Şüpheli Diğer Alacaklar
139	Şüpheli Diğer Alacaklar Karşılığı (-)
15	Stoklar
150	İlk Madde ve Malzeme
150.01	
151	Yarı Mamuller - Üretim
152	Mamuller
153	Ticari Mallar
153.01	Ticari Mallar
.....	
157	Diğer Stoklar
158	Stok Değer Düşüklüğü Karşılığı (-)

159	Verilen Sipariş Avansları
159.01	Yurtiçi Sipariş Avansları
159.02	Yurtdışı Sipariş Avansları
159.03	Cep Telefonu Hat Avansları
17	Yıllara Yaygın İnşaat ve Onarım Maliyetleri
178	Yıllara Yaygın İnşaat Enflasyon Düzeltme Hesabı
179	Taşeronlara Verilen Avanslar
18	Gelecek Aylara Ait Giderler ve Gelir Tahakkukları
180	Gelecek Aylara Ait Giderler
181	Gelir Tahakkukları
19	Diğer Dönen Varlıklar
190	Devreden Katma Değer Vergisi
190.01	Devreden Atık KDV.
190.02	Devreden Diğer KDV.
191	İndirilecek Katma Değer Vergisi
191.01	İndirilecek Diğer KDV.
191.02	İade ve İptaller KDV.
191.02.01	İade Edilen Fatura KDV' si
191.03	Gelecek Aylarda İndirilecek KDV.
192	Diğer Katma Değer Vergisi
192.01	Ertelenen KDV.
193	Peşin Ödenen Vergi ve Fonlar
195	İş Avansları
195.01	Verilen İş Avansları
195.01.01	Reklam Müdürlüğü İş Avansı
195.01.02	Haber Müdürlüğü İş Avansları
195.01.03	Vericiler Müdürlüğü Avansları
195.10	Diğer Avanslar
196	Personel Avansları
197	Sayım ve Tesellüm Noksanları
198	Diğer Çeşitli Dönen Varlıklar
199	Diğer Dönen Varlıklar Karşılığı (-)
2	DURAN VARLIKLAR
22	Ticari Alacaklar
220	Alıcılar
221	Alacak Senetleri
222	Alacak Senetleri Reeskontu (-)
226	Verilen Depozito ve Teminatlar
226.01	Verilen Depozitolar
226.01.01	Elektrik Depozitosu
226.01.02	RTÜK Lisans Avansı
226.01.03	Televizyon Frekans Avansı
226.01.04	Radio Frekans Avansı
226.01.05	Kablolu Televizyon Avansı

226.01.06	Su Depozitosu
226.01.07	Doğalgaz Depozitosu
226.01.08	Yatırım Teşviki Teminatı
227	Diğer Ticari Alacaklar
228	Şüpheli Ticari Alacaklar
229	Şüpheli Ticari Alacaklar Karşılığı (-)
23	Diğer Alacaklar
231	Ortaklardan Alacaklar
232	İştiraklerden Alacaklar
233	Bağlı Ortaklıklardan Alacaklar
235	Personelden Alacaklar
236	Diğer Çeşitli Alacaklar
237	Diğer Alacak Senetleri Reeskontu (-)
239	Şüpheli Diğer Alacaklar Karşılığı (-)
24	Mali Duran Varlıklar
240	Bağlı Menkul Kıymetler
241	Bağlı Menkul Kıymet Değer Düşüklüğü Karşılığı (-)
242	İştirakler
243	İştirakler Sermaye Taahhütleri (-)
244	İştirakler Sermaye Payları Değer Düş. Karş. (-)
245	Bağlı Ortaklıklar
246	Bağlı Ortaklıklara Sermaye Taahhütleri (-)
247	Bağlı Ortaklıklar Sermaye Payları Değer Düş. Karş. (-)
248	Diğer Mali Duran Varlıklar
249	Diğer Mali Duran Varlıklar Karşılığı (-)
25	Maddi Duran Varlıklar
250	Arazi ve Arsalar
250.01	Arsalar
250.02	Araziler
251	Yeraltı ve Yerüstü Düzenleri
252	Binalar
253	Tesis, Makine ve Cihazlar
253.01	Tesisler
253.02	Makineler
253.03	Cihazlar
254	Taşıtlar
254.01	Merkez Kara Taşıtları
254.01.01	Ford Transit 34 BS 865
254.02	Ankara Büro Kara Taşıtları
254.02.01	Hyundai Binek Otomobil 06 VA 3742
255	Demirbaşlar
255.01	Merkez Döşeme ve Mefruşat
255.02	Ankara Büro Döşeme ve Mefruşat
256	Diğer Maddi Duran Varlıklar

256.01	Yerli Program ve Diziler
256.02	İthal Program ve Diziler
256.02.01	İthal Film Alışları
256.02.02	İthal Program Alışları
257	Birikmiş Amortismanlar (-)
257.01	Binalar Amortismanı
257.02	Tesis, Makine ve Cihazlar Amortismanları
257.03	Taşıtlar Amortismanları
257.04	Demirbaşlar Amortismanları
257.05	Diğer Maddi Duran Varlık Amortismanları
258	Yapılmakta Olan Yatırımlar
258.10	Yapılmakta Olan Televizyon Program Yatırımları
258.10.01	ABC Çocuk Programı (Dizi)
258.10.01.0	İlk Madde ve Malzeme
258.10.01.0.010	İlk Maddeler
258.10.01.0.020	Yardımcı Maddeler
258.10.01.0.020.021	Betacam Kasetleri
258.10.01.0.020.021.10	Çekim Stüdyosu
258.10.01.0.020.021.11	Montaj Stüdyosu
258.10.01.0.020.021.12	Seslendirme Stüdyosu
258.10.01.0.020.022	Teyp Kasetleri
258.10.01.0.020.022.10	Çekim Stüdyosu
258.10.01.0.020.022.11	Montaj Stüdyosu
258.10.01.0.020.022.12	Seslendirme Stüdyosu
258.10.01.0.020.023	Video Kasetleri
258.10.01.0.020.023.10	Çekim Stüdyosu
258.10.01.0.020.023.11	Montaj Stüdyosu
258.10.01.0.020.023.12	Seslendirme Stüdyosu
258.10.01.0.020.024	Datlar
258.10.01.0.020.024.10	Çekim Stüdyosu
258.10.01.0.020.024.11	Montaj Stüdyosu
258.10.01.0.020.024.12	Seslendirme Stüdyosu
258.10.01.0.020.025	Elektrik Tesisatı Kablo ve Prizleri
258.10.01.0.020.025.10	Çekim Stüdyosu
258.10.01.0.020.025.11	Montaj Stüdyosu
258.10.01.0.020.025.12	Seslendirme Stüdyosu
258.10.01.0.020.026	Aydınlatma Lambaları
258.10.01.0.020.026.10	Çekim Stüdyosu
258.10.01.0.020.026.11	Montaj Stüdyosu
258.10.01.0.020.026.12	Seslendirme Stüdyosu
258.10.01.0.030	İşletme Malzemesi
258.10.01.0.030.031	Temizlik Malzemesi

258.10.01.0.030.031.10	Çekim Stüdyosu
258.10.01.0.030.031.11	Montaj Stüdyosu
258.10.01.0.030.031.12	Seslendirme Stüdyosu
.....	
258.10.01.1	İşçi Ücret ve Giderleri
258.10.01.1.101	Direkt İşçilik Ücret ve Giderleri
258.10.01.1.101.01	Brüt Ücretler
258.10.01.1.101.02	S.S.K. İşveren Hissesi
258.10.01.1.101.03	İşsizlik Sigortası İşveren Hissesi
258.10.01.1.101.04	Kıdem Tazminatı
258.10.01.1.101.05	İhbar Tazminatı
258.10.01.1.101.06	Sosyal Yardımlar
258.10.01.1.101.07	Fazla Mesai
.....	
258.10.01.1.102	Endirekt İşçilik Ücret ve Giderleri
258.10.01.1.102.01	Brüt Ücretler
258.10.01.1.102.02	S.S.K. İşveren Hissesi
258.10.01.1.102.03	İşsizlik Sigortası İşveren Hissesi
258.10.01.1.102.04	Kıdem Tazminatı
258.10.01.1.102.05	İhbar Tazminatı
258.10.01.1.102.06	Sosyal Yardımlar
258.10.01.1.102.07	Fazla Mesai
.....	
258.10.01.2	Memur Ücret ve Giderleri
258.10.01.201	Brüt Ücretler
258.10.01.202	S.S.K. İşveren Hissesi
258.10.01.203	İşsizlik Sigortası İşveren Hissesi
258.10.01.204	Kıdem Tazminatı
258.10.01.205	İhbar Tazminatı
258.10.01.206	Sosyal Yardımlar
258.10.01.207	Fazla Mesai
.....	
258.10.01.3	Dışardan Sağlanan Fayda ve Hizmetler
258.10.01.301	Kira Giderleri
258.10.01.301.01	Yerli Uydu Kira Giderleri
258.10.01.301.02	Yabancı Uydu Kira Giderleri
258.10.01.301.03	Verici Kira Giderleri
258.10.01.301.04	Link Kira Giderleri
258.10.01.301.05	Stüdyo Kira Giderleri
258.10.01.301.06	Kablolu TV Kira ve Yıllık Yayın İzni Giderleri
258.10.01.301.07	Cihaz Kira Giderleri
258.10.01.301.08	Mekan Kiraları
258.10.01.301.09	Bina Kiraları
258.10.01.301.10	Depo Kiraları

258.10.01.301.11	Araç Kiraları
258.10.01.301.12	Uydu Yayın Dağıtım Giderleri
258.10.01.301.13	İnternet Yayın Giderleri
258.10.01.302	Bakım Onarım
258.10.01.302.01	Cihaz Tamir Bakım
258.10.01.302.02	Bina Bakım Onarım
258.10.01.302.03	Demirbaş Bakım Onarım
258.10.01.302.04	Araç Tamir Bakım Giderleri
258.10.01.303	İç Yapım Giderleri
258.10.01.303.01	Telif Gideri
258.10.01.303.02	Yemek, Yol, Seyahat ve Konaklama Gideri
258.10.01.303.03	Dekor, Kostüm ve Makyaj Giderleri
258.10.01.303.04	Seslendirme Giderleri
258.10.01.303.05	Cihaz - Ekipman Kirası
258.10.01.303.06	Promosyon Giderleri
258.10.01.303.07	Endirekt Giderler
258.10.01.304	Haber Alım Giderleri
258.10.01.304.01	Anadolu Ajansı
258.10.01.304.02	Cihan Haber Ajansı
258.10.01.304.03	Doğan Haber Ajansı
.....	
258.10.01.305	Dışardan Sağlanan Fayda ve Hizmetler
258.10.01.305.01	Elektrik Giderleri
258.10.01.305.02	Su Giderleri
258.10.01.305.03	Akaryakıt Giderleri
258.10.01.305.04	Doğalgaz ve LPG Giderleri
258.10.01.305.05	Posta ve Haberleşme Giderleri
258.10.01.305.06	Müşavirlik ve Avukatlık Giderleri
258.10.01.305.07	Telefon Giderleri
258.10.01.305.08	Kargo ve Nakliye Giderleri
258.10.01.306	Yerli Film Alımları
258.10.01.306.01	Film Alım Bedeli
258.10.01.306.02	Bandrol ve Gösterim Hakları
258.10.01.306.03	Diğer Giderler
258.10.01.307	İthal Film Alımları
258.10.01.307.01	Film Alım Bedeli
258.10.01.307.02	Gümrük Giderleri
258.10.01.307.03	Bandrol ve Gösterim Hakları
258.10.01.307.04	Dublaj ve Seslendirme Gideri
258.10.01.307.05	Diğer Giderler
258.10.01.308	Yerli Diziler
258.10.01.308.01	Dizi Alım Bedeli
258.10.01.308.02	Bandrol ve Gösterim Hakları
258.10.01.308.03	Diğer Giderler

258.10.01.309	Yabancı Diziler
258.10.01.309.01	Dizi Alım Bedeli
258.10.01.309.02	Gümrük Giderleri
258.10.01.309.03	Bandrol ve Gösterim Hakları
258.10.01.309.04	Dublaj ve Seslendirme Gideri
258.10.01.309.05	Diğer Giderler
258.10.01.4	Çeşitli Giderler
258.10.01.401	Yemek Tabildot Giderleri
258.10.01.402	Temizlik Malzemesi Giderleri
258.10.01.403	İlân ve Reklam Giderleri
258.10.01.404	Sigorta ve Kasko Giderleri
258.10.01.405	Temsil ve Ağırlama Giderleri
258.10.01.406	Gazete ve Neşriyat Giderleri
258.10.01.407	Kırtasiye Giderleri
258.10.01.408	Sağlık Giderleri
258.10.01.409	Banka Giderleri
258.10.01.410	Ajans Komisyon Giderleri
258.10.01.411	Aidatlar
258.10.01.412	Personel İş Kıyafetleri Gideri
258.10.01.413	Diğer Çeşitli Giderler
258.10.01.5	Vergi, Resim ve Harçlar
258.10.01.501	Televizyon Üst Kurul Payı
258.10.01.502	Eğitime Katkı Payı
258.10.01.503	Özel İşlem Vergisi
258.10.01.504	Damga Vergisi
258.10.01.505	Bina ve Arazi Vergisi
258.10.01.506	Belediye Vergi ve Harçları
258.10.01.507	Motorlu Taşıtlar Vergisi
258.10.01.508	Noter Masrafları
258.10.01.509	Özel İletişim Vergisi
258.10.01.510	Diğer Vergi, Resim ve Harçlar
258.10.01.6	Amortisman ve Tükenme Payları
258.10.01.601	Bina Amortismanları
258.10.01.602	Tesis ve Cihazlar Amortismanı
258.10.01.603	Demirbaş ve Döşeme Amortismanları
258.10.01.604	Maddi Olmayan Duran Varlık Tükenme Payları
258.10.01.7	Finansman Giderleri
.....	
259	Verilen Avanslar
259.01	Cihaz Maliyetleri
259.02	Akreditifler
26	Maddi Olmayan Duran Varlıklar
260	Haklar
261	Şerefîye

262	Kuruluş ve Örgütlenme Giderleri
263	Araştırma ve Geliştirme Giderleri
264	Özel Maliyetler
267	Diğer Maddi Olmayan Duran Varlıklar
267.01	Bilgisayar Paket Programları
268	Birikmiş Amortismanlar (-)
268.01	Özel Maliyet Birikmiş Amortismanları
268.02	Bilgisayar Paket Programları Birikmiş Amortismanları
269	Verilen Avanslar
27	Özel Tükenmeye Tabi Varlıklar
271	Arama Giderleri
272	Hazırlık ve Geliştirme Giderleri
277	Diğer Özel Tükenmeye Tabi Varlıklar
278	Birikmiş Tükenme Payları (-)
279	Verilen Avanslar
28	Gelecek Yıllara Ait Giderler ve Gelir Tahakkukları
280	Gelecek Yıllara Ait Giderler
281	Gelir Tahakkukları
29	Diğer Duran Varlıklar
291	Gelecek Yıllar İndirilecek KDV.
292	Diğer Katma Değer Vergisi
292.01	Ertelenen KDV.
293	Gelecek Yıllar İhtiyacı Stoklar
294	Elden Çıkarılacak Stoklar ve Maddi Duran Varlıklar
295	Peşin Ödenen Vergiler ve Fonlar
297	Diğer Çeşitli Duran Varlıklar
298	Stok Değer Düşüklüğü Karşılığı (-)
299	Birikmiş Amortismanlar (-)
3	KISA VADELİ YABANCI KAYNAKLAR
30	Mali Borçlar
300	Banka Kredileri
300.01	Alınan Krediler
300.01.01	Pamukbank Maltepe Şubesi (TL)
300.01.02	İşbankası Ümraniye Şubesi (TL)
303	Uzun Vadeli Kredilerin Anapara Taksitleri ve Faizleri
304	Tahvil Anapara Borç, Taksit ve Faizleri
305	Çıkarılmış Bonolar ve Senetler
306	Çıkarılmış Diğer Menkul Kıymetler
308	Menkul Kıymetler İhraç farkı (-)
309	Diğer Mali Borçlar
32	Ticari Borçlar
320	Satıcılar
320.01	Yurtiçi Satıcılar
320.02	Yurtdışı Satıcılar

320.03	Yurtdışı (Telif) Satıcılar
321	Borç Senetleri
321.01	Verilen Borç Senetleri
321.02	Vadesi Gelmemiş Borç Senetleri
322	Borç Senetleri Reeskontu (-)
326	Alınan Depozito ve Teminatlar
329	Diğer Ticari Borçlar
33	Diğer Borçlar
331	Ortaklara Borçlar
332	İştiraklere Borçlar
333	Bağlı Ortaklıklara Borçlar
335	Personele Borçlar
336	Diğer Çeşitli Borçlar
336.01	Ödenecek Televizyon Telifleri
336.02	Ödenecek Radyo Telifleri
336.03	Ödenecek Sigorta Poliçeleri
336.04	Kamu Kurumlarına Borçlar
336.05	Diğer Çeşitli Borçlar
336.10	Ödenecek Kiralar
337	Diğer Borç Senetleri Reeskontu (-)
34	Alınan Avanslar
340	Alınan Sipariş Avansları
340.01	Televizyon Ajans Müşterileri Avansları
340.02	Televizyon Firma Müşterileri Avansları
340.03	Radyo Ajansları Avansları
340.04	Radyo Firmaları Avansları
340.05	Televizyon Sponsorluk Müşterileri Avansları
340.06	Radyo Sponsorluk Müşterileri Avansları
340.07	Teknik Müşterileri Avansları
340.08	Avukattaki Müşteriler Avansları
340.09	Diğer Müşteri Avansları
340.99	Alınan Sipariş Avansları
349	Alınan Diğer Avanslar
35	Yıllara Yaygın İnşaat ve Onarım Hakedişleri
358	Yıllara Yaygın İnşaat Enflasyon Düzeltme Hesabı
36	Ödenecek Vergi ve Diğer Yükümlülükler
360	Ödenecek Vergiler ve Fonlar
360.01	Ödenecek Kurumlar Vergisi
360.01.01	Ödenecek Kurumlar Vergisi Stopajı
360.01.02	Ödenecek Kurumlar Vergisi Damga Vergisi
360.01.03	Ödenecek Kurumlar Vergisi Fon Payı
360.02	Ödenecek Muhtasar Beyanname
360.02.01	Ücretlerden Stopaj
360.02.02	Ücretlerden Damga Vergisi

360.02.03	Serbest Meslek Stopajı
360.02.04	Serbest Meslek Fon Payı
360.02.05	Kiralarından Stopaj
360.02.06	Kiralarından Fon Payı
360.02.07	Teliflerden Stopaj
360.02.08	Teliflerden Fon Payı
360.02.09	Gider Makbuzlarından Stopaj
360.02.10	Gider Makbuzlarından Fon Payı
360.03	Ödenecek Yurtdışı Muhtasar Beyanname
360.03.01	Yurtdışı Telifler Stopajı
360.03.02	Yurtdışı Telifler Fon Payı
360.04	Ödenecek Televizyon RTÜK Payı
360.04.01	Televizyon Reklam RTÜK Payı
360.04.02	Televizyon Sponsorluk RTÜK Payı
360.04.03	Televizyon RTÜK Eğitime Katkı Payı
360.04.04	Televizyon RTÜK Özel İşlem Vergisi
360.05	Ödenecek Radyo RTÜK Payı
360.06	Ödenecek Diğer Vergiler
360.06.01	Ödenecek Katma Değer Vergisi
360.06.02	Dış Alım Telif KDV. Hesabı
360.06.03	Telifler Katma Değer Vergisi
360.06.04	Eğitime Katkı Payı
360.06.05	Çevre Temizlik Vergisi
360.06.06	Damga Vergisi
360.06.07	Emlâk Vergisi
360.06.08	Yüklenici Sıfatıyla Ödenecek KDV.
361	Ödenecek Sosyal Güvenlik Kesintileri
361.01	Merkez Ödenecek Sosyal Güvenlik Kesintileri
361.01.01	Ödenecek S.S.K.
361.01.02	Ödenecek Sosyal Güvenlik Destekleme Primi
361.01.03	S.S.K. İşsizlik Sigortası Primi
368	Vadesi, Geçmiş, Ertelenmiş veya Taksitlendirilmiş V.D.Y.
369	Ödenecek Diğer Yükümlülükler
369.01	Ödenecek Havaleler
369.01.01	Banka Havaleleri
369.02	Ödenecek İcra Kesintileri
369.06	Ödenecek Diğer Yükümlülükler
37	Borç ve Gider Karşılıkları
370	Dönem Kârı Vergi ve Diğer Yasal Yükümlülük Karş.
371	Dönem Kârının Peşin Ödenen Vergi ve Diğ. Yük. (-)
371.01	Peşin Ödenen Vergiler
372	Kıdem Tazminatı Karşılığı
373	Maliyet Giderleri Karşılığı
379	Diğer Borç ve Gider Karşılıkları

38	Gelecek Aylara Ait Gelirler ve Gider Tahakkukları
380	Gelecek Aylara Ait Gelirler
380.01	1. Dönem Gelirleri
380.02	2. Dönem Gelirleri
380.03	3. Dönem Gelirleri
380.04	4. Dönem Gelirleri
381	Gider Tahakkukları
39	Diğer Kısa Vadeli Yabancı Kaynaklar
391	Hesaplanan KDV.
391.01	Satışlar KDV.
391.01.01	Satışlar KDV %1
391.01.02	Satışlar KDV %8
391.01.03	Satışlar KDV %17
391.01.04	Satışlar KDV %18
391.01.05	Satışlar KDV %25
391.01.06	Satışlar KDV %26
391.01.07	Satışlar KDV %40
391.01.99	Demirbaş Satış KDV.' si
391.02	Alış İadesi KDV.
392	Diğer KDV.
392.01	Ertelenen KDV.
393	Merkez ve Şubeler Cari Hesabı
397	Sayım ve Tesellüm Fazlaları
399	Diğer Çeşitli Yabancı Kaynaklar
4	UZUN VADELİ YABANCI KAYNAKLAR
40	Mali Borçlar
400	Banka Kredileri
405	Çıkarılmış Tahviller
407	Çıkarılmış Diğer Menkul Kıymetler
408	Menkul Kıymetler İhraç Farkı (-)
409	Diğer Mali Borçlar
42	Ticari Borçlar
420	Satıcılar
421	Borç Senetleri
422	Borç Senetleri Reeskontu (-)
426	Alınan Depozito ve Teminatlar
429	Diğer Ticari Borçlar
43	Diğer Borçlar
431	Ortaklara Borçlar
432	İştiraklere Borçlar
433	Bağlı Ortaklıklara Borçlar
436	Diğer Çeşitli Borçlar
437	Diğer Borç Senetleri Reeskontu (-)
438	Kamuya Olan Ertelenmiş veya Taksitlendirilmiş Borçlar

44	Alınan Avanslar
440	Alınan Sipariş Avansları
449	Alınan Diğer Avanslar
47	Borç ve Gider Karşılıkları
472	Kıdem Tazminatı Karşılığı
479	Diğer Borç ve Gider Karşılıkları
48	Gelecek Yıllara Ait Gelirler ve Gider Tahakkukları
480	Gelecek Yıllara Ait Gelirler
480.01	Uydu Kapasite Kira Gelirleri
481	Gider Tahakkukları
49	Diğer Uzun Vadeli Yabancı Kaynaklar
492	Gelecek Yıllara Ert. veya Terkin Edilecek KDV.
492.01	Ertelenen KDV.
493	Tesise Katılma Payları
499	Diğer Çeşitli Uzun Vadeli Yabancı Kaynaklar
5	ÖZKAYNAKLAR
50	Ödenmiş Sermaye
500	Sermaye
501	Ödenmemiş Sermaye
502	Sermaye Düzeltmesi Olumlu Farkları
503	Sermaye Düzeltmesi Olumsuz Farkları (-)
52	Sermaye Yedekleri
520	Hisse Senetleri İhraç Primleri
521	Hisse Senetleri İptal Kârları
522	Maddi Duran Varlık Yeniden Değerleme Artışları
523	İştirakler Yeniden Değerleme Artışları
529	Diğer Sermaye Yedekleri
54	Kâr Yedekleri
540	Yasal Yedekler
541	Statü Yedekleri
542	Olağanüstü Yedekler
548	Diğer Kâr Yedekleri
549	Özel Fonlar
57	Geçmiş Yıllar Kârları
570	Geçmiş Yıllar Kârları
58	Geçmiş Yıllar Zararları
580	Geçmiş Yıllar Zararları
59	Dönem Net Kârı (Zararı)
590	Dönem Net Kârı
591	Dönem Net Zararı (-)
6	GELİR TABLOSU HESAPLARI
60	Brüt Satışlar
600	Yurtiçi Satışlar
600.01	Televizyon Hizmet Satışları

600.01.01	Televizyon Reklam Satışları
600.01.02	Televizyon Sponsorluk Satışları
600.01.03	Televizyon Prodüksiyon Tanıtım ve Yayın Gelirleri
600.02	Radyo Hizmet Satışları
600.03	Diğer Satışlar
600.03.01	Film Satışları
600.03.02	Haber Satışları
600.03.03	Hizmet Satışları
600.03.04	Cihaz Kira Gelirleri
600.03.05	Up-Link Kira Gelirleri
600.03.06	Bina Kira Gelirleri
600.03.07	Stüdyo Kira Gelirleri
600.03.08	Stüdyo Montaj Gelirleri
600.03.09	Müşterek Gider Satışları
600.03.10	Abone Gelirleri
600.03.11	Ulaştırma Hizmet Satışları
600.03.99	Diğer Gelirler
600.09	Diğer Gelirler
601	Yurtdışı Satışlar
601.01	Yurtdışı Satışlar
601.01.01	Yurtdışı Reklam Satışları
601.01.02	Tanıtım ve Yayın Gelirleri
601.01.03	Cihaz Satışları
601.01.04	Diğer Ticari Mal Satışları
601.01.05	Yurtdışı Sponsorluk Gelirleri
601.01.06	Diğer Gelirler
601.02	Geçici Kabul İle Gelen
601.03	Ticari Mal Satışları
602	Diğer Gelirler
602.01	Diğer Gelirler
602.10	İthalat İle İlgili Gelirler
61	Satış İndirimleri (-)
610	Satıştan İadeler (-)
610.01	Satıştan İadeler(-)
610.02	Diğer Satış İadeleri (-)
610.02.01	Uydu Kapasite Kira İadeleri
611	Satış İskontoları (-)
611.01	Televizyon Satış İskontoları (-)
611.01.01	Televizyon Reklam Satış İskontoları
611.01.02	Televizyon Sponsorluk Satış İskontoları
611.01.03	Televizyon Prodüksiyon Satış İskontoları
611.02	Radyo Satış İskontoları
612	Diğer İndirimler (-)
62	Satışların Maliyeti (-)

622	Satılan Hizmet Maliyeti (-)
623	Diğer Satışların Maliyeti (-)
63	Faaliyet Giderleri
630	Araştırma ve Geliştirme Giderleri (-)
631	Pazarlama, Satış ve Dağıtım Giderleri (-)
632	Genel Yönetim Giderleri (-)
64	Diğer Faaliyetlerden Olağan Gelir ve Kârlar
640	İştiraklerden Temettü Gelirleri
641	Bağlı Ortaklıklardan Temettü Gelirleri
642	Faiz Gelirleri
642.01	Mevduat Faiz Gelirleri
643	Komisyon Gelirleri
644	Konusu Kalmayan Karşılıklar
645	Menkul Kıymet Satış Kârları
646	Kambiyo Kârları
646.01	Kur Farkı Gelirleri
647	Reeskont Faiz Gelirleri
648	Enflasyon Düzeltmesi Kârları
649	Diğer Olağan Gelir ve Kârlar
649.01	Vade Farkları Geliri
65	Diğer Faaliyetlerden Olağan Gider ve Zararlar (-)
653	Komisyon Giderleri (-)
654	Karşılık Giderleri (-)
655	Menkul Kıymet Satış Zararları (-)
656	Kambiyo Zararları (-)
656.01	Kur Farkı Giderleri
657	Reeskont Faiz Giderleri (-)
658	Enflasyon Düzeltmesi Zararları (-)
659	Diğer Gider ve Zararlar (-)
659.01	Diğer Olağan Gider ve Zararlar
659.01.01	Fiyat Farkları
66	Finansman Giderleri (-)
660	Kısa Vadeli Borçlanma Giderleri (-)
661	Uzun Vadeli Borçlanma Giderleri (-)
67	Olağandışı Gelir ve Kârlar
671	Önceki Dönem Gelir ve Kârları
679	Diğer Olağandışı Gelir ve Kârlar
68	Olağandışı Gider ve Zararlar (-)
680	Çalışmayan Kısım Gider ve Zararları (-)
681	Önceki Dönem Gider ve Zararları (-)
689	Diğer Olağandışı Gider ve Zararlar (-)
69	Dönem Net Kârı (Zararı)
690	Dönem Kârı veya Zararı
691	Dönem Kârı Vergi ve Diğer Yasal Yükümlülük Karş. (-)

692	Dönem Net Kârı veya Zararı
697	Yıllara Yaygın İnşaat Enflasyon Düzeltme Hesabı
698	Enflasyon Düzeltme Hesabı
7	MALİYET HESAPLARI
72	Direkt İşçilik Giderleri
721	Direkt İşçilik Giderleri Yansıtma Hesabı
73	Genel Üretim Giderleri
731	Genel Üretim Giderleri Yansıtma Hesabı
74	Hizmet Üretim Maliyeti
740	Hizmet Üretim Maliyeti
740.10	Televizyon Hizmet Üretim Maliyeti
740.10.01	XXX Haber Programı Üretim Maliyeti
740.10.01.0	İlk Madde ve Malzeme
740.10.01.0.020	Yardımcı Maddeler
740.10.01.0.020.021	Betacam Kasetleri
740.10.01.0.020.021.10	Çekim Stüdyosu
740.10.01.0.020.021.11	Montaj Stüdyosu
740.10.01.0.020.021.12	Seslendirme Stüdyosu
740.10.01.0.020.022	Teyp Kasetleri
740.10.01.0.020.022.10	Çekim Stüdyosu
740.10.01.0.020.022.11	Montaj Stüdyosu
740.10.01.0.020.022.12	Seslendirme Stüdyosu
740.10.01.0.020.023	Video Kasetleri
740.10.01.0.020.023.10	Çekim Stüdyosu
740.10.01.0.020.023.11	Montaj Stüdyosu
740.10.01.0.020.023.12	Seslendirme Stüdyosu
740.10.01.0.020.024	Datlar
740.10.01.0.020.024.10	Çekim Stüdyosu
740.10.01.0.020.024.11	Montaj Stüdyosu
740.10.01.0.020.024.12	Seslendirme Stüdyosu
740.10.01.0.020.025	Elektrik Tesisatı Kablo ve Prizleri
740.10.01.0.020.025.10	Çekim Stüdyosu
740.10.01.0.020.025.11	Montaj Stüdyosu
740.10.01.0.020.025.12	Seslendirme Stüdyosu
740.10.01.0.020.026	Aydınlatma Lambaları
740.10.01.0.020.026.10	Çekim Stüdyosu
740.10.01.0.020.026.11	Montaj Stüdyosu
740.10.01.0.020.026.12	Seslendirme Stüdyosu
.....	
740.10.01.0.030	İşletme Malzemesi
740.10.01.0.030.031	Temizlik Malzemesi
740.10.01.0.030.031.10	Çekim Stüdyosu
740.10.01.0.030.031.11	Montaj Stüdyosu
740.10.01.0.030.031.12	Seslendirme Stüdyosu
.....	

740.10.01.1	İşçi Ücret ve Giderleri
740.10.01.101	Direkt İşçilik Ücret ve Giderleri
740.10.01.101.01	Brüt Ücretler
740.10.01.101.02	S.S.K. İşveren Hissesi
740.10.01.101.03	İşsizlik Sigortası İşveren Hissesi
740.10.01.101.04	Kıdem Tazminatı
740.10.01.101.05	İhbar Tazminatı
740.10.01.101.06	Sosyal Yardımlar
740.10.01.101.07	Fazla Mesai
.....	
740.10.01.102	Endirekt İşçilik Ücret ve Giderleri
740.10.01.102.01	Brüt Ücretler
740.10.01.102.02	S.S.K. İşveren Hissesi
740.10.01.102.03	İşsizlik Sigortası İşveren Hissesi
740.10.01.102.04	Kıdem Tazminatı
740.10.01.102.05	İhbar Tazminatı
740.10.01.102.06	Sosyal Yardımlar
740.10.01.102.07	Fazla Mesai
.....	
740.10.01.2	Memur Ücret ve Giderleri
740.10.01.201	Brüt Ücretler
740.10.01.202	S.S.K. İşveren Hissesi
740.10.01.203	İşsizlik Sigortası İşveren Hissesi
740.10.01.204	Kıdem Tazminatı
740.10.01.205	İhbar Tazminatı
740.10.01.206	Sosyal Yardımlar
740.10.01.207	Fazla Mesai
.....	
740.10.01.3	Dışardan Sağlanan Fayda ve Hizmetler
740.10.01.301	Kira Giderleri
740.10.01.301.01	Yerli Uydu Kira Giderleri
740.10.01.301.02	Yabancı Uydu Kira Giderleri
740.10.01.301.03	Verici Kira Giderleri
740.10.01.301.04	Link Kira Giderleri
740.10.01.301.05	Stüdyo Kira Giderleri
740.10.01.301.06	Kablolu TV Kira ve Yıllık Yayın İzni Giderleri
740.10.01.301.07	Cihaz Kira Giderleri
740.10.01.301.08	Mekan Kiraları
740.10.01.301.09	Bina Kiraları
740.10.01.301.10	Depo Kiraları
740.10.01.301.11	Araç Kiraları
740.10.01.301.12	Uydu Yayın Dağıtım Giderleri
740.10.01.301.13	İnternet Yayın Giderleri
740.10.01.302	Bakım Onarım

740.10.01.302.01	Cihaz Tamir Bakım
740.10.01.302.02	Bina Bakım Onarım
740.10.01.302.03	Demirbaş Bakım Onarım
740.10.01.302.04	Araç Tamir Bakım Giderleri
740.10.01.303	İç Yapım Giderleri
740.10.01.303.01	Telif Gideri
740.10.01.303.02	Yemek, Yol, Seyahat ve Konaklama Gideri
740.10.01.303.03	Dekor, Kostüm ve Makyaj Giderleri
740.10.01.303.04	Seslendirme Giderleri
740.10.01.303.05	Cihaz - Ekipman Kirası
740.10.01.303.06	Promosyon Giderleri
740.10.01.303.07	Endirekt Giderler
740.10.01.304	Haber Alım Giderleri
740.10.01.304.01	Anadolu Ajansı
740.10.01.304.02	Cihan Haber Ajansı
740.10.01.304.03	Doğan Haber Ajansı
.....	
740.10.01.305	Dışardan Sağlanan Fayda ve Hizmetler
740.10.01.305.01	Elektrik Giderleri
740.10.01.305.02	Su Giderleri
740.10.01.305.03	Akaryakıt Giderleri
740.10.01.305.04	Doğalgaz ve LPG Giderleri
740.10.01.305.05	Posta ve Haberleşme Giderleri
740.10.01.305.06	Müşavirlik ve Avukatlık Giderleri
740.10.01.305.07	Telefon Giderleri
740.10.01.305.08	Kargo ve Nakliye Giderleri
.....	
740.10.01.4	Çeşitli Giderler
740.10.01.401	Yemek Tabildot Giderleri
740.10.01.402	Temizlik Malzemesi Giderleri
740.10.01.403	İlân ve Reklam Giderleri
740.10.01.404	Sigorta ve Kasko Giderleri
740.10.01.405	Temsil ve Ağırlama Giderleri
740.10.01.406	Gazete ve Neşriyat Giderleri
740.10.01.407	Kırtasiye Giderleri
740.10.01.408	Sağlık Giderleri
740.10.01.409	Banka Giderleri
740.10.01.410	Ajans Komisyon Giderleri
740.10.01.411	Aidatlar
740.10.01.412	Personel İş Kıyafetleri Gideri
740.10.01.413	Diğer Çeşitli Giderler
740.10.01.5	Vergi, Resim ve Harçlar
740.10.01.501	Televizyon Üst Kurul Payı
740.10.01.502	Eğitime Katkı Payı

740.10.01.503	Özel İşlem Vergisi
740.10.01.504	Damga Vergisi
740.10.01.505	Bina ve Arazi Vergisi
740.10.01.506	Belediye Vergi ve Harçları
740.10.01.507	Motorlu Taşıtlar Vergisi
740.10.01.508	Noter Masrafları
740.10.01.509	Özel İletişim Vergisi
740.10.01.510	Diğer Vergi, Resim ve Harçlar
740.10.01.6	Amortisman ve Tükenme Payları
740.10.01.601	Bina Amortismanları
740.10.01.602	Tesis ve Cihazlar Amortismanı
740.10.01.603	Demirbaş ve Döşeme Amortismanları
740.10.01.604	Maddi Olmayan Duran Varlık Tükenme Payları
740.10.01.7	Finansman Giderleri
.....	
740.20	Radio Hizmet Üretim Maliyeti
741	Hizmet Üretim Maliyeti Yansıtma Hesabı
742	Hizmet Üretim Maliyeti Fark Hesapları
75	Araştırma ve Geliştirme Giderleri
750	Araştırma ve Geliştirme Giderleri
751	Araştırma ve Geliştirme Giderleri Yansıtma Hesabı
752	Araştırma ve Geliştirme Gider Farkları
76	Pazarlama, Satış ve Dağıtım Giderleri
760	Pazarlama, Satış ve Dağıtım Giderleri
.....	
760.10	XXX Haber Programı Üretim Maliyeti
760.10.00	İlk Madde ve Malzeme
760.10.00.01	İlk Maddeler
760.10.00.02	Yardımcı Maddeler
760.10.00.02.01	Betacam Kasetleri
760.10.00.02.02	Teyp Kasetleri
760.10.00.02.03	Video Kasetleri
760.10.00.02.04	Datlar
760.10.00.02.05	Elektrik Tesisatı Kablo ve Prizleri
760.10.00.02.06	Aydınlatma Lambaları
.....	
760.10.00.03	İşletme Malzemesi
760.10.00.03.01	Temizlik Malzemesi
.....	
760.10.01.	İşçi Ücret ve Giderleri
760.10.01.01	Brüt Ücretler
760.10.01.02	S.S.K. İşveren Hissesi
760.10.01.03	İşsizlik Sigortası İşveren Hissesi
760.10.01.04	Kıdem Tazminatı

760.10.01.05	İhbar Tazminatı
760.10.01.06	Sosyal Yardımlar
760.10.01.07	Fazla Mesai
.....	
760.10.02	Memur Ücret ve Giderleri
760.10.02.01	Brüt Ücretler
760.10.02.02	S.S.K. İşveren Hissesi
760.10.02.03	İşsizlik Sigortası İşveren Hissesi
760.10.02.04	Kıdem Tazminatı
760.10.02.05	İhbar Tazminatı
760.10.02.06	Sosyal Yardımlar
760.10.02.07	Fazla Mesai
.....	
760.10.03	Dışardan Sağlanan Fayda ve Hizmetler
760.10.03.01	Kira Giderleri
760.10.03.01.01	Yerli Uydu Kira Giderleri
760.10.03.01.02	Yabancı Uydu Kira Giderleri
760.10.03.01.03	Verici Kira Giderleri
760.10.03.01.04	Link Kira Giderleri
760.10.03.01.05	Stüdyo Kira Giderleri
760.10.03.01.06	Kablolu TV Kira ve Yıllık Yayın İzni Giderleri
760.10.03.01.07	Cihaz Kira Giderleri
760.10.03.01.08	Mekan Kiraları
760.10.03.01.09	Bina Kiraları
760.10.03.01.10	Depo Kiraları
760.10.03.01.11	Araç Kiraları
760.10.03.01.12	Uydu Yayın Dağıtım Giderleri
760.10.03.01.13	İnternet Yayın Giderleri
760.10.03.02	Bakım Onarım
760.10.03.02.01	Cihaz Tamir Bakım
760.10.03.02.02	Bina Bakım Onarım
760.10.03.02.03	Demirbaş Bakım Onarım
760.10.03.02.04	Araç Tamir Bakım Giderleri
760.10.03.03	İç Yapım Giderleri
760.10.03.03.01	Telif Gideri
760.10.03.03.02	Yemek, Yol, Seyahat ve Konaklama Gideri
760.10.03.03.03	Dekor, Kostüm ve Makyaj Giderleri
760.10.03.03.04	Seslendirme Giderleri
760.10.03.03.05	Cihaz - Ekipman Kirası
760.10.03.03.06	Promosyon Giderleri
760.10.03.03.07	Endirekt Giderler
760.10.03.04	Haber Alım Giderleri
760.10.03.04.01	Anadolu Ajansı
760.10.03.04.02	Cihan Haber Ajansı

760.10.03.04.03	Doğan Haber Ajansı
.....	
760.10.03.05	Dışardan Sağlanan Fayda ve Hizmetler
760.10.03.05.01	Elektrik Giderleri
760.10.03.05.02	Su Giderleri
760.10.03.05.03	Akaryakıt Giderleri
760.10.03.05.04	Doğalgaz ve LPG Giderleri
760.10.03.05.05	Posta ve Haberleşme Giderleri
760.10.03.05.06	Müşavirlik ve Avukatlık Giderleri
760.10.03.05.07	Telefon Giderleri
760.10.03.05.08	Kargo ve Nakliye Giderleri
760.10.04	Çeşitli Giderler
760.10.04.01	Yemek Tabildot Giderleri
760.10.04.02	Temizlik Malzemesi Giderleri
760.10.04.03	İlân ve Reklam Giderleri
760.10.04.04	Sigorta ve Kasko Giderleri
760.10.04.05	Temsil ve Ağırılama Giderleri
760.10.04.06	Gazete ve Neşriyat Giderleri
760.10.04.07	Kırtasiye Giderleri
760.10.04.08	Sağlık Giderleri
760.10.04.09	Banka Giderleri
760.10.04.10	Ajans Komisyon Giderleri
760.10.04.11	Aidatlar
760.10.04.12	Personel İş Kıyafetleri Gideri
760.10.04.13	Diğer Çeşitli Giderler
760.10.05	Vergi, Resim ve Harçlar
760.10.05.01	Televizyon Üst Kurul Payı
760.10.05.02	Eğitime Katkı Payı
760.10.05.03	Özel İşlem Vergisi
760.10.05.04	Damga Vergisi
760.10.05.05	Bina ve Arazi Vergisi
760.10.05.06	Belediye Vergi ve Harçları
760.10.05.07	Motorlu Taşıtlar Vergisi
760.10.05.08	Noter Masrafları
760.10.05.09	Özel İletişim Vergisi
760.10.05.10	Diğer Vergi, Resim ve Harçlar
760.10.06	Amortisman ve Tükenme Payları
760.10.06.01	Bina Amortismanları
760.10.06.02	Tesis ve Cihazlar Amortismanı
760.10.06.03	Demirbaş ve Döşeme Amortismanları
760.10.06.04	Maddi Olmayan Duran Varlık Tükenme Payları
760.10.07	Finansman Giderleri
.....	
761	Pazarlama Satış ve Dağıtım Giderleri Yansıtma Hesabı

762	Pazarlama Satış ve Dağıtım Giderleri Fark Hesabı
77	Genel Yönetim Giderleri
770	Genel Yönetim Giderleri
.....	
770.10	XXX Haber Programı Üretim Maliyeti
770.10.00	İlk Madde ve Malzeme
770.10.00.01	İlk Maddeler
770.10.00.02	Yardımcı Maddeler
770.10.00.01.01	Betacam Kasetleri
770.10.00.01.02	Teyp Kasetleri
770.10.00.01.03	Video Kasetleri
770.10.00.01.04	Datlar
770.10.00.02.05	Elektrik Tesisatı Kablo ve Prizleri
770.10.00.02.06	Aydınlatma Lambaları
.....	
770.10.00.03	İşletme Malzemesi
770.10.00.03.01	Temizlik Malzemesi
.....	
770.10.01	İşçi Ücret ve Giderleri
770.10.01.01	Brüt Ücretler
770.10.01.02	S.S.K. İşveren Hissesi
770.10.01.03	İşsizlik Sigortası İşveren Hissesi
770.10.01.04	Kıdem Tazminatı
770.10.01.05	İhbar Tazminatı
770.10.01.06	Sosyal Yardımlar
770.10.01.07	Fazla Mesai
770.10.01.08	Endirekt İşçilik
.....	
770.10.02	Memur Ücret ve Giderleri
770.10.02.01	Brüt Ücretler
770.10.02.02	S.S.K. İşveren Hissesi
770.10.02.03	İşsizlik Sigortası İşveren Hissesi
770.10.02.04	Kıdem Tazminatı
770.10.02.05	İhbar Tazminatı
770.10.02.06	Sosyal Yardımlar
770.10.02.07	Fazla Mesai
.....	
770.10.03	Dışardan Sağlanan Fayda ve Hizmetler
770.10.03.01	Kira Giderleri
770.10.03.01.01	Yerli Uydu Kira Giderleri
770.10.03.01.02	Yabancı Uydu Kira Giderleri
770.10.03.01.03	Verici Kira Giderleri
770.10.03.01.04	Link Kira Giderleri
770.10.03.01.05	Stüdyo Kira Giderleri
770.10.03.01.06	Kablolu TV Kira ve Yıllık Yayın İzni Giderleri

770.10.03.01.07	Cihaz Kira Giderleri
770.10.03.01.08	Mekan Kiraları
770.10.03.01.09	Bina Kiraları
770.10.03.01.10	Depo Kiraları
770.10.03.01.11	Araç Kiraları
770.10.03.01.12	Uydu Yayın Dağıtım Giderleri
770.10.03.01.13	İnternet Yayın Giderleri
770.10.03.02	Bakım Onarım
770.10.03.02.01	Cihaz Tamir Bakım
770.10.03.02.02	Bina Bakım Onarım
770.10.03.02.03	Demirbaş Bakım Onarım
770.10.03.02.04	Araç Tamir Bakım Giderleri
770.10.03.03	İç Yapım Giderleri
770.10.03.03.01	Telif Gideri
770.10.03.03.02	Yemek, Yol, Seyahat ve Konaklama Gideri
770.10.03.03.03	Dekor, Kostüm ve Makyaj Giderleri
770.10.03.03.04	Seslendirme Giderleri
770.10.03.03.05	Cihaz - Ekipman Kirası
770.10.03.03.06	Promosyon Giderleri
770.10.03.03.07	Endirekt Giderler
770.10.03.04	Haber Alım Giderleri
770.10.03.04.01	Anadolu Ajansı
770.10.03.04.02	Cihan Haber Ajansı
770.10.03.04.03	Doğan Haber Ajansı
.....	
770.10.03.05	Dışardan Sağlanan Fayda ve Hizmetler
770.10.03.05.01	Elektrik Giderleri
770.10.03.05.02	Su Giderleri
770.10.03.05.03	Akaryakıt Giderleri
770.10.03.05.04	Doğalgaz ve LPG Giderleri
770.10.03.05.05	Posta ve Haberleşme Giderleri
770.10.03.05.06	Müşavirlik ve Avukatlık Giderleri
770.10.03.05.07	Telefon Giderleri
770.10.03.05.08	Kargo ve Nakliye Giderleri
770.10.04	Çeşitli Giderler
770.10.04.01	Yemek Tabildot Giderleri
770.10.04.02	Temizlik Malzemesi Giderleri
770.10.04.03	İlân ve Reklam Giderleri
770.10.04.04	Sigorta ve Kasko Giderleri
770.10.04.05	Temsil ve Ağırılama Giderleri
770.10.04.06	Gazete ve Neşriyat Giderleri
770.10.04.07	Kırtasiye Giderleri
770.10.04.08	Sağlık Giderleri
770.10.04.09	Banka Giderleri

770.10.04.10	Ajans Komisyon Giderleri
770.10.04.11	Aidatlar
770.10.04.12	Personel İş Kıyafetleri Gideri
770.10.04.13	Diğer Çeşitli Giderler
770.10.05	Vergi, Resim ve Harçlar
770.10.05.01	Televizyon Üst Kurul Payı
770.10.05.02	Eğitime Katkı Payı
770.10.05.03	Özel İşlem Vergisi
770.10.05.04	Damga Vergisi
770.10.05.05	Bina ve Arazi Vergisi
770.10.05.06	Belediye Vergi ve Harçları
770.10.05.07	Motorlu Taşıtlar Vergisi
770.10.05.08	Noter Masrafları
770.10.05.09	Özel İletişim Vergisi
770.10.05.10	Diğer Vergi, Resim ve Harçlar
770.10.06	Amortisman ve Tükenme Payları
770.10.06.01	Bina Amortismanları
770.10.06.02	Tesis ve Cihazlar Amortismanı
770.10.06.03	Demirbaş ve Döşeme Amortismanları
770.10.06.04	Maddi Olmayan Duran Varlık Tükenme Payları
770.10.07	Finansman Giderleri
770.20	Program Üretim Maliyeti

771	Genel Yönetim Giderleri Yansıtma Hesabı
772	Genel Yönetim Giderleri Fark Hesabı

78 Finansman Giderleri

780	Finansman Giderleri
780.01	TL Kredi Faiz Giderleri
780.01.01	Kısa Vadelinin Cari Dönem Faizi
780.01.02	Uzun Vadelinin Cari Dönem Faizi
780.02	Döviz Kredisi Faiz Giderleri
780.02.01	Kısa Vadelinin Cari Dönem Faizi
780.02.02	Uzun Vadelinin Cari Dönem Faizi
780.03	Ödenen Vade Farkları
780.03.01	Ödenen Kur Farkları
780.04	Faktoring Giderleri
780.05	Finansman Kurumları Kâr Payı
780.06	Diğer Faiz Giderleri
780.06.01	Senet Damga Pulları Gideri
780.06.02	Banka Giderleri
780.06.03	Teminat Mektubu Giderleri
781	Finansman Giderleri Yansıtma Hesabı
782	Finansman Giderleri Fark Hesabı

9	NAZIM HESAPLAR
900.01	Teminat Mektubu Verilenler
900.02	Alınan Teminat Çekleri
901.01	Teminat Mektubu Alınan Bankalar
901.02	Verilen Teminat Çekleri
901.10	Alınan Yabancı Para Çekleri
901.20	Tahsile Veirlen Çekler
903.01	Verilen Yabancı Para Çekleri
903.01.01	Verilen USD Borç Çekleri
903.01.02	Verilen EURO Borç Çekleri
920.01	Teminat ve Emanet Verilen Kıymetler
921.01	Alınan Yabancı Para Çekleri
921.01.01	Alınan USD Teminat Çekleri
921.01.02	Alınan EURO Teminat Çekleri
921.02	Tahsile Verilen Senetler
930.01	Verilen Teminat Borç Çekleri
931.01	Verilen Yabancı Para Senetleri
940	Yararlanılacak Yatırımlar
940.01	Yararlanılacak Yatırımlar İndirimi
942	Yararlanılan Yatırım İndirimi
942.01	Yararlanılan Yatırım İndirimleri
943	Yatırım İndirimi Alacakları Hesabı
95	K.K.E.G. Ve Vergiye Tabi Olmayan Kârlar
950	Kanunen Kabul Edilmeyen Giderler (K.K.E.G.)
951	Kanunen Kabul Edilmeyen Gider Karşılıkları
98	Yabancı Paralı İşlemler
980	Yabancı Paralı İşlem
980.01	Döviz Kasaları
980.01.01	Dolar Kasası
980.01.02	Euro Kasası
980.02	Döviz Tevdiat Hesabı
980.03	Vadeli Döviz Tevidat Hesabı
980.04	Alınan Dövizli Teminat Çekleri
980.05	Bloke Mevduatlar
981.01	Uzun Vadeli Dövizli Borçlar
982	Yabancı Para Vaziyeti
982.01	Döviz Vaziyetleri
982.02	Dövizli Çek Vaziyetleri
999	Geçici Hesap

KAYNAKÇA

- AKAY, Hüseyin. **İşletme Birleşmeleri ve Muhasebesi**. İstanbul: 1997.

- AKEHURST, Gary. "The Economics of Services: An Introduction", in **The Economics of Services**. ed. By Gary Akehurst and Jean Gadrey, London: Frank Cass, 1987.

- AKGÜÇ, Öztin. **Mali Tablolar Analizi**. Genişletilmiş 9. Bası, İstanbul: Avcıol Basım Yayın, 1995.

- ALTUĞ, Osman. **Maliyet Muhasebesi**. Onüçüncü Baskı, İstanbul: Türkmen Kitabevi, 2001.

- ALTUĞ, Osman. **Muhasebe Hukuk İlişkileri**. İstanbul: Türkmen Kitabevi, Eylül 1999.

- ARNHEIM, Rudolph. **A Forecast of Television**. Understanding Television, Edited by Richard P. Adler, New York: Praeger Publishers, 1981.

- ASLAN, M. Hanifi. **Hizmet Ekonomisi**. Bursa: Alfa Basım Yayın Dağıtım, 1998.

- ATAMAN, Adnan ve Avni MORGÜL. **Televizyon Tekniği**. İstanbul:Boğaziçi Üniversitesi Matbaası, Temmuz 1997.

- ATAMAN, Ümit ve Haluk Sumer. **Dış Ticaret İşlemleri ve Muhasebesi**. Altıncı Baskı, İstanbul: Alfa Basım Yayım Dağıtım, 1998.
- ATAMAN, Ümit, ve Rüstem Hacırüstemoğlu. **Yöneticiler için Muhasebe ve Finans Bilgileri**. İstanbul: Türkmen Kitabevi, 1999.
- AYDIN, Sebahattin. **Özel Televizyonlarda Yönetim ve Organizasyon Yapıları**. İstanbul: Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ocak 2000.
- AZİZ, Aysel. **Radio ve Televizyona Giriş**. Genişletilmiş 2. Basım, Ankara: Siyasal Bilgiler Fakültesi Yayınları, 1981.
- AZİZ, Aysel. **Türkiye’ de Televizyon Yayınlarının 30 Yılı (1968-1998)**. Ankara: TRT Genel Sekreterlik Basım ve Yayın Müdürlüğü, 1999.
- BANAR, Kerim. **Yatırım İşlemleri ve Muhasebeleştirilmesi**. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi yayınları No. 1035, 1998.
- BAYAR, Doğan. **Sanayi İşletmelerinde Yatırım Politikası**. Dördüncü Baskı, Eskişehir: 1995.
- BECKER, Wolfgang. **Begriff und Funktionen des Controlling**. Bamberg: Otto-Friedrich-Universität Bamberger Betriebswirtschaftliche Beiträge Nr. 106, Ağustos 1999.

- BECKER, Wolfgang. **Lexikon zur Kosten-, Erlös- und Ergebnisrechnung.**
Bamberg: Otto-Friedrich Universität, Bamberger Betriebswirtschaftliche Beiträge Nr. 126, Mayıs 2000.
- BENNET, Tonny ve Susan Boyd BOWMAN. **Popular Television and Film.**
London: Open University Press, 1981.
- BIENZEISLER, Bernd. **Rationalisierung im Diensleistungssektor – Strategien und Probleme.** Duisburg: Gerhard-Mercator-Universität Gesamthochschule, August 2000.
- BİLGİNOĞLU, Fahir. **Muhasebe Organizasyonu.** İstanbul: İstanbul Üniversitesi İşletme Fakültesi Muhasebe Enstitüsü Yayın No. 54, 1988.
- BOZOK, Sinan. **Reklam Filmi Yapımında Maliyetler ve Kontrolü.** Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Eğitim Teknolojisi ve Yaygın Eğitim Vakfı Yayın No. 023, 1989.
- BROCK, Horaca R.. **Muhasebenin Yönetime Uygulanması.** İngilizceden Çeviren: Muallâ Mezhepoğlu, İstanbul: Fen Fakültesi Döner Sermaye Basımevi, 1969.
- BROCK, Morace R. Charles E. Palmer ve Fred C. Archer. **Cost Accounting.** Sydney: Mc Grow Hill Book Company, 1976.
- BURSAL, Nasuhi ve Yücel Ercan. **Maliyet Muhasebesi İlkeler ve Uygulama.** Dördüncü Basım, İstanbul: Der Yayınları, 1992.

- BÜYÜKMİRZA, Kamil. **Maliyet ve Yönetim Muhasebesi**. Sekizinci Baskı, Ankara: Barış Kitap Basın Yayın Dağıtım, 2000.
- CEMALCILAR, İlhan, Doğan Bayar, İnal C. Aşkun ve Şan Öz-Alp, **İşletmecilik Bilgisi**. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi İşitme Özürlü Çocuklar Eğitim ve Araştırma Vakfı Yayını No. 3, 2000.
- CEMALCILAR, İlhan. **“Hizmetlerin Pazarlaması”**. Pazarlama Dergisi, Yıl 4, Sayı 2, Haziran 1979.
- CEMALCILAR, Özgül ve Nurten Erdoğan. **Genel Muhasebe**. Beşinci Bası, Eskişehir: Beta Basım Yayım Dağıtım, Mart 2000.
- CERECİ, Sedat. **Televizyonun Sosyolojik Boyutu**. İstanbul: Şûle Yayınları, 1996.
- CZINKOTA, Michael, Masaaki KOTABE ve David MERCER. **Marketing Management**. First Edition, Balackwell Business, 1997.
- ÇAPLI, Bülent. **Televizyonda Temel Kavramlar**. Ankara: Ders Notları, 1995.
- ÇETİNER, Ertuğrul. **İşletmelerde Mali Analiz**. Ankara: Gazi Üniversitesi Meslek Eğitim Fakültesi, 1992.
- ÇETİNER, Ertuğrul. **Konaklama İşletmelerinde Muhasebe Uygulamaları**. Üçüncü Baskı, Ankara: Gazi Kitabevi, Nisan 2002.

- ÇETİNER, Ertuğrul. **Seyahat İşletmelerinde Muhasebe Uygulamaları**. Birinci Baskı Ankara: Gazi Kitabevi, Eylül 2001.
- ÇOBAN, Hasan. **Bilgi Toplumuna Planlı Geçiş**. İstanbul: İnkılâp Kitabevi, 1997.
- ÇONKAR, Kemalettin, Hikmet Ulusan ve Mehmet Öztürk. **Genel Muhasebe**. Ankara: Gazi Kitabevi, 2002.
- ÇÖMLEKÇİ, Ferruh. **Tekdüzen Genel Muhasebe ve Temel Mali Tablolar**. Eskişehir: Birlik Ofset, 1999.
- DEMİR, Ahmet. **Sektörlere Göre Tekdüzen Hesap Planları**. İstanbul: Kaptan Ofset, Eylül 1997.
- DESMOULİNS, Nadine Toussaint. **Medya Ekonomisi**. Çeviren: Üstün Galip, İstanbul: İletişim Yayınları, 1993.
- DEVELLİOĞLU, Ferit. **Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lûgat**. Ondördüncü Baskı, Ankara: Aydın Kitabevi Yayınları, 1997.
- DEVLET PLANLAMA TEŞKİLATI (D.P.T.), Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Planı. **Hizmet Ticaretinin Serbestleştirilmesi Özel İhtisas Komisyonu Raporu**. Ankara: Yayın no: DPT: 2543 – ÖİK: 559, 2000.
- DOĞAN, Ahmet. **Genel Muhasebe 1**. İkinci Baskı, Kayseri: Erciyes Üniversitesi İktisadi ve idari Bilimler Fakültesi Yayın No. 11, Ekim 1998.

- DOYLE, Peter. **Marketing management and Strategy**. Second edition, Prentice Hall, 1998.
- DURMUŞ, Ahmet Hayri ve Mehmet Emin Arat. **İşletmelerde Mali Tablolar Tahlili**. İstanbul: Marmara Üniversitesi Nihad Sayâr Eğitim Vakfı Yayınları, 1997.
- ERKURAL, Kenan. **Muhasebe Prensipler ve Uygulama**. Yedinci Baskı, İstanbul: Marmara Üniversitesi Nihad Sayâr Yayın ve Yardım Vakfı Yayınları No. 400/634, 1985.
- EUROPÄISCHE KOMMISSION, **Eine Binnenmarktstrategie Für den Dienstleistungssektor**. Europäische Gemeinschaften, KOM(2000)888 – 29.12.2000.
- EWERT, Ralf ve Alfred Wagenhofer. **Interne Unternehmensrechnung**. Beşinci Baskı, Berlin: Springer-Lehrbuch, 2003.
- FERMAN, Murat. **“Finansal Hizmetlerin Pazarlanması”**. Pazarlama Dünyası, Sayı: 8, Mart 1988.
- GERSHUNY, Jonathan. **Die Ökonomie der nachindustriellen Gesellschaft – Produktion und Verbrauch von Dienstleistungen**. Frankfurt: Fuldaer Verlagsanstalt, 1978.
- GEYLAN, Ramazan. **Personel Yönetimi**. Eskişehir: Birlik Ofset Yayıncılık, 1996.

- GIARINI, Orio ve Jean Rémy ROULET. “**From the Rijidity os Supply to the Service Economy**”. in the Economics of Services, ed. By Gary Akehurst and Jean Gadrey, London: Frank Cass, 1987.
- GÖKTAN, Erkut. **Muhasebe Sistemi ve Maliyet Analizlerine İlişkin Sorunlar**. Ankara: Ortadoğu Teknik Üniversitesi, 1982.
- GÖRÜŞME, **Kanal 7**. Erdoğan Kara, Bütçe ve Finans Yönetmeni, görüşme tarihi 16.07.2003.
- GÖRÜŞME, **STV**. Ekrem Yalvak (Mali İşler Koordinatörü) ve Yaşar Mazlum (Muhasebe Sorumlusu), Görüşme tarihi 22.07.2003.
- GÖZLÜ, Sıtkı. “**Hizmet Kalitesinin Kontrolünde İstatistiksel Yöntemler**”. Verimlilik Dergisi, Sayı: 2, 1995.
- GÜCENME, Ümit. **Mali Tablolar Analizi**. Birinci Baskı, Bursa: Marmara Kitabevi Yayınları, Nisan 1996.
- GÜRAN, Nevzat ve İsmail AKTÜRK. **Uluslararası İktisadi Kuruluşlar**. Üçüncü Baskı İzmir: Anadolu Matbaası, 1997.
- GÜRSOY, Cudi Tuncer. **Yönetim ve Maliyet Muhasebesi**. İkinci Bası, İstanbul: Beta Basım Yayım Dağıtım, Eylül 1999.
- GÜRÜZ, Demet. **Ajans İşletmeciliği Ve Yönetimi**. İzmir: Ders Notları, 1992.

- GÜVEMLİ, Oktay. **Yatırım Projelerinin Düzenlenmesi, Değerlendirilmesi ve İzlenmesi.** Yenilenmiş Altıncı Baskı İstanbul: Muhasebe Öğretim Üyeleri Bilim ve Dayanışma Vakfı Yayın No. 2, 1997.
- HACİRÜSTEMOĞLU, Rüstem ve Münir Şakrak. **Maliyet Muhasebesinde Güncel Yaklaşımlar.** İstanbul: Türkmen Kitabevi, 2002.
- HACİRÜSTEMOĞLU, Rüstem. **Maliyet Muhasebesi.** Üçüncü Baskı, İstanbul: Türkmen Kitabevi, 2000.
- HATİBOĞLU, Zeyyat. **Temel Maliyet Muhasebesi.** İstanbul: Lebin Yalkın Yayınları, 2000.
- HORNGREN, Charles T. ve George Foster. **Cost Accounting.** New Jersey: 1991.
- HORNGREN, Charles T.. **Cost Accounting, a Managerial Emphasis.** Engelwood Cliffs: Prentice-Hall Inc., 1967.
- KALENDEROĞLU, Mahmut. **Genel Muhasebe.** Ankara: Seçkin Yayıncılık, Ocak 2002.
- KARLUK, Rıdvan S.. **Dünya Ekonomisinde Uluslararası Ekonomik Kuruluş ve Birleşmeler.** İstanbul: Bilim Teknik Yayınevi, 1990.
- KARTAL, Ali. **Maliyet Muhasebesi.** Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayın No. 792, Eylül 1997.

- KARTAL, Ali. **Yönetim ve Maliyet Muhasebesi (I)**. Eskişehir: Birlik Ofset, 2000.
- KARTAL, Ali. **Yönetim ve Maliyet Muhasebesi (II)**. Eskişehir: Birlik Ofset Yayıncılık, 2001.
- KARTAL, Ali, Adnan SEVİM ve H. Erdin GÜNDÜZ. **Maliyet Muhasebesi**. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayını No: 1524, 2003.
- KEJANLIOĞLU, Beybin. **Medya ve Toplum**. Ankara: BİA Yerel Medya Eğitim Programı, Şubat 2001. Bkz. <http://www.bianet.org/diger/arsiv.htm> (Ziyaret tarihi 01.08.2003)
- KEPEKÇİ, Celal. **Bağımsız Denetim**. Üçüncü Baskı, Ankara: Siyasal Kitabevi, 1996.
- KILIÇ, Solmaz. **Hizmet Pazarlamasında Müşteri Memnuniyeti**. İstanbul: Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, 1998.
- KOBU, Bülent. **Üretim Yönetimi**. Beşinci Baskı, İstanbul: Venüs Ofset, 1984.
- KOTAR, Erhan ve Şükrü DOKUR. **Genel Muhasebe Temel İlkeler**. İstanbul: Alfa Basım Yayım Dağıtım, Ocak 2002.
- KOTLER, Philip, Gary ARMSTRONG, John SAUNDERS ve Veronica WONG. **Principles of Marketing**. Second European Edition, Prentice Hall Europe, 1999.

- KUTLU, Erol ve Rana EŞKİNAT. **Dünya Ekonomisi**. Eskişehir: Eğitim Sağlık ve Bilimsel Araştırma Çalışmaları Vakfı Yayın No: 150, 2002.
- KÜÇÜKERDOĞAN, Bülent. **Uluslararası İletişim**. İstanbul: Der Yayınları, 1995.
- KÜÇÜKSAVAŞ, Nihat. **Bilgisayar Uygulamalı Maliyet Muhasebesi**. İstanbul: Beta Basım Yayım Dağıtım, Temmuz 2002.
- LAZOL, İbrahim. **Maliyet Muhasebesi**. Bursa: Ekin Kitabevi, 2002.
- MAORIARTY, S. ve C. P. Allen, **Cost Accounting**. New York: Harper-Row Publisher, 1987.
- MCDANIEL, Carl Jr. ve William R. DARDEN. **Marketing**. Newton: Allyn and Bacon Inc., 1987.
- METE, Mehmet. **Televizyon Yayınlarının Türk Toplumu Üzerindeki Etkisi**. Ankara: Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı Yayınları Yayın No: 189, 1999.
- METHİBAY, Yaşar. **Tekdüzen Hesap Planı Muhasebecilik ve Mali Müşavirlik Mevzuatı**. Ankara: Seçkin Yayınevi, 1996.
- MEYER, A.. **Dienstleistungs-Marketing Erkenntnisse und Praktische Beispiele**. 2. Auflage, Serie Schwerpunkt Marketing, Band 20, 1986.

- MOWLANA, Hamid. **Global Information and World Communication**. London: Longman, 1986.
- MÖRTH, Ingo. **Massenmedien und Massenkommunikation**. Allgemeine Soziologie, 2002.
- MUTLU, Erol, Bülent ÇAPLI, D. Beybin KEJANLIOĞLU ve diğerleri, **Medya Politikaları**. Ankara: İmge Kitabevi, 2001.
- MÜŞTERİ İLİŞKİLERİ REHBERİ 15. **Medya**. İstanbul: Reklamcılık Vakfı Yayınları, Ekim 2000.
- OLUÇ, Mehmet. **İşletme Organizasyonu Ve Yönetimi**. İstanbul: İstanbul Üniversitesi İşletme Fakültesi Yayını No: 77, Cilt I, 1978.
- ÖNGÖREN, Habibe. **Türkiye’ de Televizyon İşletmeciliği ve Organizasyon Yapısı**. İstanbul: İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, 1997.
- ÖRTEN, Remzi. **Genel Muhasebe ve Tekdüzen Muhasebe Sistemi Uygulama Örnekleri**. İkinci Baskı, Ankara: Gazi Kitabevi, 2000.
- ÖZALP, İnan. **Yönetim ve Organizasyon**. Eskişehir: Cilt 1, Metin Ofset Matbaacılık, 1995.
- ÖZGÜR, Aydın Ziya. **Televizyon Reklam Filmi Yapımında Maliyeti Etkileyen Unsurlar**. Kurgu Dergisi, S: 13, 1995.

- ÖZKAN, Işık ve Tülay SÜAR. **İşletme Ekonomisi ve Yönetimi**. İzmir: Tanık Matbaası, 1992.
- ÖZKAN, Işık. **Basım ve Yayın İşletmeciliği**. İzmir: Bilgehan Basımevi, 1989.
- ÖZKAN, Işık. **Radyo ve Televizyon İşletmeciliği**. İzmir: Ege Üniversitesi Basımevi, 1994.
- ÖZKAN, Mehmet. **Maliyet Sistemleri**. İstanbul: Marmara Üniversitesi Yayın No. 399, 1994.
- ÖZTÜRK, Sevgi Ayşe. **Hizmet Pazarlaması**. 3. Basım, Eskişehir: Birlik Ofset, 2002.
- PALMER, Adrian. **Principles of Services Marketing**. England: McGraw-Hill Book Company, 1994.
- PAMUKÇU, Fatma. **MGB – Tekdüzen Hesap Çerçevesi 7/B Seçeneğinde Hesapların İşleyişi ve Bir Uygulama**. İstanbul: 1999.
- PARSA, Seyide. **Televizyon Haberciliği ve Kuram**. İzmir: Ege Üniversitesi İletişim Fakültesi Yayın No: 3, 1993.
- PASSERİNİ, Paolo. **1996-1999: Direktinvestitionen der EU im Dienstleistungssektor ausserhalb der EU nehmen zu**. Europäische Gemeinschaften: Statistik Kurz Gefasst Wirtschaft und Finanzen, Thema 2 – 27/2001.

- PEKMAN, C.. **Televizyonda Özelleşme**. İstanbul: Beta Basım-Yayım-Dağıtım, 1997.
- PINAR, İbrahim. **Yürürlükteki Vergi Kanunları**. Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2002.
- PÜSKÜLLÜOĞLU, Ali. **Türkçe Sözlük**. İkinci Baskı, İstanbul: Doğan Ofset, Ekim 1999.
- RİGEL, Nurdoğan. **Elektronik Rönesans**. İstanbul: Der yayınları, 1991.
- SARMAŞIK, Jale. **Türkiye’ de Radyo ve Televizyon Düzeni (1927 – 2000)**. İstanbul: Maltepe Üniversitesi Yayınları No: 8, 2000.
- SEVİLENGÜL, Orhan. **Genel Muhasebe**. Dokuzuncu Baskı, Ankara: Gazi Kitabevi, 2000.
- SIKORSKİ, Ralf. **Buchführung**. İkinci Baskı, München: Hergestellte Reinhold E. Eichholz und Horst Walter Endriss, 1991.
- SÖYLEMEZ, S. Alev. **Medya Ekonomisi ve Türkiye Örneği**. Ankara: Haberal Eğitim Vakfı, 1998.
- SÖZBİLİR, Halim, ve Tekin Yenigün. **Muhasebeye Giriş**. İkinci Baskı, Afyon: Afyon Kocatepe Üniversitesi İ.İ.B.F., 2003.

- STATON, Willions. **Fundamental of Marketing**. McGraw-Hill Book Company, 1984.
- SÜRMELİ, Fevzi ve Yılmaz Benligiray. **Genel Muhasebe**. Altıncı Baskı, Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları No. 873, 2000.
- ŞAHİN, Mehmet. **Üretim Yönetimi**. Eskişehir: Birlik Ofset, 1998.
- TAMER, Emel Ceylan. **Dünü ve Bugünüyle Televizyon**. Varlık Yayınları, Kasım 1993.
- TEMELLİ, H. Ayşegül. **Hizmet Pazarlamasında Müşteri Tatmini ve Eğitim Sektöründe Bir Araştırma**. İstanbul: Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İşletme Ana Bilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, 2000.
- TOSUN, Kemal. **İşletme Yönetimi**. Ankara: Savaş Yayınları, 1982.
- TOSUN, Kemal. **İşletme Yönetimi**. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Yayını, No.3462, 1987.
- TUĞRUL, Semih. **Türkiye' de TV ve Radyo Olayları**. İstanbul: 1975.
- TÜRK DİL KURUMU. **Türkçe Sözlük**. Dokuzuncu Baskı, Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi, Cilt 2, 1998.

- ÜSTÜN, Rifat. **Maliyet Muhasebesi**. Dördüncü Baskı, Eskişehir: Bilim Teknik Yayınevi, Eylül 1994.
- VURAL, Sacide. **Radyo-TV Kurumlarında Yönetim ve Türkiye’deki Uygulama**. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları, Yayın No:153, 1986.
- WILLIAMS, John W. ve Steven A. Eggland. **Örgütlerde İletişim**. Çeviren: Y. Büyükerşen, Ş. Öz-Alp, H. Seçim, Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları No: 628, 1991.
- WÖHE, G.. **Einführung in die Allgemeine Betriebswirtschaftslehre**. Onüçüncü Baskı, 1978.
- YALKIN, Yüksel Koç. **Genel Muhasebe İlkeler Uygulamalar**. 12. Bası, Ankara: Turhan Kitabevi, 2001.
- YAZICI, Mehmet ve Ahmet Hayri Durmuş. **Muhasebe**. İstanbul: Çeltüt Matbaacılık, 1975.
- YAZICI, Mehmet, Ahmet Hayri Durmuş ve Fatma Pamukçu. **MGB – Tekdüzen Hesap Çerçevesi ve Hesap Planı Uygulaması**. İstanbul: 1996.
- YAZICI, Mehmet. **Muhasebe Tümleri ve Örgütlenmesi**. İkinci Baskı, İstanbul: Nihad Sayâr Eğitim Vakfı Yayın No. 522/756, Eylül 1998.

- YENGİN, Hülya. **Ekranın Büyüsü**. İstanbul: Der Yayınları, 1994.
- YENİ DÜNYA. **Televizyon Maceramız**. Sayı: 20, Nisan 1995.
- YOZGAT, Uğur. **Bilgi Toplumu**. İstanbul: Öneri Yayınları, 1997.
- YÜKÇÜ, Süleyman. **Yönetim Açısından Maliyet Muhasebesi**. İzmir: Cem Ofset, 1999.
- ZİKMUND, William G. ve Michael D'AMICO. **Marketing**. New Jersey: West Publishing Company, Fifth Edition, 1996.
- 3984 Sayılı Radyo ve Televizyonların Kuruluş ve Yayınları Hakkında Kanun.
- VERGİ USUL KANUNU. Genel Tebliğ Sıra No: 180.
- VERGİ USUL KANUNU. Genel Tebliğ Sıra No: 333.
- 213 Sayılı Vergi Usul Kanunu.
- 4458 Sayılı Gümrük Kanunu.
- 4842 Sayılı Kanun.
- <http://www.bumko.gov.tr/WEB/istatistikler/aylar/2002/aralik.htm> (Ziyaret Tarihi 12.08.2003).

- <http://www.die.gov.tr/IstTablolar/25mh403t.xls> (Ziyaret Tarihi 07.08.2003).
- <http://www.iso.org.tr/html/ekonomik.html> (Ziyaret Tarihi 29.06.2004)
- <http://www.rd.org.tr> (Ziyaret Tarihi 07.08.2003 ve 29.06.2004).
- <http://www.rd.org.tr/sektor.aspx> (Ziyaret Tarihi 07.08.2003)
- <http://www.rd.org.tr/sektoryatirim.aspx?sorgu=Sektör%20>%20Reklam%20Yatırım%202003> (Ziyaret Tarihi 29.06.2004)
- <http://www.tbb.gen.tr/turkce/ekonomi/buyu.html> (Ziyaret Tarihi 07.08.2003).
- <http://www.tbb.org.tr/turkce/kitap2003/ekonomik%20göstergeler.xls> (Ziyaret Tarihi 29.06.2004).
- <http://www.vergiturk.com>, **Vergi Usul Kanunu**, Madde 177, (Ziyaret Tarihi 08.04.2004)